

**Hallituksen esitys Eduskunnalle ajokorttilaiksi ja
eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi ajokorttilaki. Esityksen tavoitteena on kehittää ajokorttisäännöksiä niin, että ne vastaisivat liikenneturvallisuusvaatimusten ohella myös perustuslain vaatimuksia. Esitykseen sisältyvät ehdotukset tieliikennelain, ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain, kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain ja taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muutoksiksi uuden lain johdosta. Lisäksi esitykseen sisältyvät ehdotukset rikoslain ja rikesakkorikkomuksista annetun lain muuttamisesta uuden lain johdosta.

Ajokorttiluokitusta ja erityisesti kuorma-auton, linja-auton ja moottoripyörän ajokortin vähimmäisikävaatimuksia tarkistettaisiin.

Ajokorttien voimassaoloaikoja muutettaisiin ja ajokorteille säädettäisiin hallinnolliset voimassaoloajat. Kuorma- ja linja-auton ajokortit olisivat voimassa enintään viisi tai kaksi vuotta kerrallaan ajokortin haltijan iästä riippuen ja muut ajokortit enintään 15 tai viisi vuotta kerrallaan.

Kuljettajien ajoterveystarkastuksia ja –valvontaa kehitettäisiin ja seuranta keskitettäisiin pääasiassa ajokortin uudistamisen yhteyteen.

Autokoululupien myöntämisedellytyksiä muutettaisiin ja lupien kuntakohtaisuudesta ja määräaikaisesta voimassaolosta luovuttaisiin.

Uusina ajokorttikorttiluokkina otettaisiin käyttöön kansallinen luokka LT, joka oikeuttaisi liikennetraktorin kuljettamiseen ja Euroopan unionin lainsäädännön mukainen luokka AM, johon kuuluisivat mopot ja kevyet nelipyörät.

Esitykseen sisältyvät ehdotukset auton ajokorttia varten annettavan B-luokan kuljettajaopetuksen kehittämisestä ja mopon ajokorttia varten vaadittavasta koulutuksesta sekä teoria- ja käsittelykokeesta. Kevyen nelipyö-

rän kuljetusoikeuden saamiseksi vaadittaisiin erillinen koulutus sekä teoria- ja ajokoe.

B-luokan kuljettajaopetuksen uudistamisen keskeisiä muutoksia olisivat perusopetuksen opetussisältöjen kehittäminen ja kuljettajan vastuullisuuden korostaminen, opetuksen aloittamisen alentaminen ajo-opetukseen ja ajokokemuksen hankkimiseen käytettävän ajan lisäämiseksi sekä kuljettajaopetuksen perusvaiheen jälkeisen keston lyhentäminen yhteen vuoteen. Opetuslupaperusteita muutettaisiin ja opetuslupaopetuksen ohjausta ja valvontaa kehitettäisiin autokouluopetuksen avulla.

Ajokieltojärjestelmää kehitettäisiin niin, että ajokieltoon johtavina tekoina otettaisiin huomioon vaarallisten aineiden kuljetusrikos sekä toistuvien rikkomusten laskennassa huomioitaisiin nykyistä laajempi valikoima rikkomuksia. Lisäksi varoituksen käyttöalaa laajennettaisiin.

Uusien B-luokan kuljettajien rikkomusseuranta kestäisi jatkossakin kaksi vuotta ajokouluopetuksen saamisesta.

Ajokortteja ja autokoulutoimintaa koskevat muutokset liittyvät ajokorteista annetun direktiivin ja palveluista sisämarkkinoilla annetun direktiivin täytäntöönpanoon.

Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain säännöksiä taksinkuljettajan ajoluvan peruuttamisesta sekä kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetussa laissa käytettyä pelastustoimen käsitettä ja säännöksiä perustason ammattipätevyyden hankkimiseksi puolustusvoimissa järjestettävän kokeen vastaanottamisesta sekä rikoslainsäädännön rikesakkorikkomuksia koskeviin säännöksiin lisättäväksi mainituissa ammatipätevyyslaeissa säädettyjen ajoasiakirjan mukana pitämistä koskevien säännösten rikkominen.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 19 päivänä tammikuuta 2013. Ajokorttilain au-

tokoululupia, mopon kuljettajaopetusta sekä eräitä terveysvaatimuksia, puolustusvoimien ajokortteja, sopimusvaltion ajokortin kelpoisuusaikaa Suomessa ja ajokorttiseuraamuksia koskevat säännökset samoin kuin eräät kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä ja taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muutokset sekä ovat tarkoitetut tulemaan kuitenkin voimaan jo 1

päivästä kesäkuuta 2011. Lisäksi esitykseen sisältyvä ehdotus rikoslain muuttamisesta tulisi voimaan 1 päivästä kesäkuuta 2011. Ehdotetun rikesakkorikkomuksista annetun lain muutoksen voimaantulosta säädettäisiin erikseen lailla. Eräät alkolukkoajokortteja koskevat säännökset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
YLEISPERUSTELUT	7
1 JOHDANTO	7
2 NYKYTILA	7
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	7
Ajokortteja ja ajo-oikeutta koskevat säännökset	7
Ajo-oikeus	8
Ajokorttilupa	8
Ajokortin luovuttaminen	8
Kuljettajantutkinto.....	9
Kuljettajaopetus.....	9
Kuljettajaopetuksen antaminen	9
Ajo-oikeuden voimassaolo	9
Kuljettajien terveysvaatimukset ja ajoterveydentilan seuranta	10
Ajokortti	10
Alkolukkoajokortti	10
Ajokorttiluokat	11
Ajokorttiseuraamusjärjestelmä	12
Yleistä	12
Ajokielto	12
Ehdollinen ajokielto	14
Alkolukolla valvottu ajo-oikeus	14
Varoitus	14
Huomautukset.....	15
Ulkomaiset ajokortit.....	15
Ulkomailla annettujen ajokorttien kelpoisuuden tunnustaminen	15
Muussa EU- tai ETA-valtiossa annetut ajokortit.....	15
Sopimusvaltioissa annetut ajokortit.....	15
Muut ulkomaiset ajokortit	16
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	16
EU:n ajokorttidirektiivi	16
Ajokorttilomake	16
Vastavuoroinen tunnustaminen	16
Uudet ajokorttiluokat.....	16
Moottoripyörajokorttien ikävaatimukset	16
Alaluokkien muutokset	17
B-luokan ajoneuvoyhdistelmät.....	17
Raskaan kaluston ajokortin ikävaatimukset	17

	Asteittaisuus ajokorttien suorittamisessa.....	17
	Ajokorttien voimassaoloajat.....	17
	Säännösten voimaan saattaminen.....	18
	Palveludirektiivi	18
	B-luokan kuljettajaopetusjärjestelmät eri valtioissa.....	18
	Ruotsi	18
	Tanska	19
	Norja.....	19
	Saksa	19
	Ranska	20
	Iso-Britannia.....	20
	Sveitsi.....	20
	Ajokieltojärjestelmät eri jäsenvaltioissa.....	21
	Ruotsi	21
	Norja.....	22
	Tanska	22
	Saksa	22
	Ranska	22
2.3	Nykytilan arviointi.....	23
	Säädöstaso	23
	Säännösten kehittämistarpeet.....	23
3	ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	25
3.1	Tavoitteet	25
3.2	Toteuttamisvaihtoehdot.....	26
3.3	Keskeiset ehdotukset.....	27
	Ajokorttisäädökset.....	27
	Ajokorttien voimassaoloajat.....	27
	Ajoterveydentilan seuranta.....	28
	Ajokorttien ikävaatimukset	29
	Raskaan kaluston kuljettajat.....	29
	Moottoripyörien kuljettajat.....	29
	B-luokan kuljettajaopetuksen kehittäminen	30
	Mopon kuljettaminen	31
	Kuljettajaopetusta koskevien ehdotusten seuranta	32
	Traktorit.....	32
	Ajokorttiseuraamusjärjestelmä	33
	Autokoululupa.....	35
	Ulkomaiset ajokortit.....	36
4	ESITYKSEN VAIKUTUKSET	37
4.1	Taloudelliset vaikutukset kansalaisille.....	37
	Ajokorttien uusiminen	37
	Kuljettajakoulutus	37
	Mopokortti.....	37
	B-luokan autokouluopetus.....	38
	B-luokan opetuslupaopetus	38
	Vaikutus tutkinnossa menestymiseen.....	38
4.2	Vaikutukset viranomaisen toimintaan.....	39

	Kuljettajantutkinnon vastaanottajat	40
	Ajokorttien postittaminen	40
	Perustason ammattipätevyyskokeen vastaanotto-oikeus puolustusvoimille	40
4.3	Ympäristövaikutukset	41
4.4	Vaikutukset yritystoiminnalle	41
	Autokoulut	41
	Vaikutus mopojen kysyntään	42
4.5	Yhteiskunnalliset vaikutukset	42
5	ASIAN VALMISTELU	42
5.1	Valmisteluvaiheet ja – aineisto	42
	Johdanto	43
	Mopo-työryhmä	43
	Ajokorttidirektiivin toimeenpano- työryhmä	43
	B-luokan kuljettajaopetuksen uudistaminen	43
	Nuorten kuljettajien ryhmä	43
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	44
	Esitysluonnoksesta saadut lausunnot	44
6	RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	47
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	48
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	48
1.1	Ajokorttilaki	48
	1 luku Yleiset säännökset	48
	2 luku Ajokorttien luokat ja niiden sisältämä ajo-oikeus	48
	3 luku Ajokorttilupa ja ajokortin myöntäminen	53
	4 luku Kuljettajaopetus	63
	5 luku Kuljettajantutkinto	67
	6 luku Muut ajokortit ja ulkomailla annetut ajokortit	68
	7 luku Ajokielto- ja muut seuraamukset	71
	8 luku Autokoulutoiminta ja liikenneopettajalupa	74
	9 luku Erinäiset säännökset	78
	10 luku Voimaantulo	79
1.2	Laki tieliikennelain muuttamisesta	83
1.3	Laki tieliikennelain eräiden säännösten kumoamisesta	83
1.4	Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta	83
1.5	Laki taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta	84
1.6	Laki ajoneuvoliikennerekisterilaista annetun lain muuttamisesta	85
1.7	—1.8 Lait rikoslain ja rikesakkorikkomuksista annetun lain muuttamisesta	85
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	85
3	VOIMAANTULO	87
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	88
	Säädöstaso	88
	Perusoikeuksien rajoittaminen	89
	Yhdenvertaisuus, henkilökohtainen koskemattomuus ja turvallisuus	89
	Yksityiselämän suoja	90
	Toimeentulon hankkiminen ammatilla tai elinkeinolla	91
	LAKIEHDOTUKSET	95
	Ajokorttilaki	95

tieliikennelain muuttamisesta	132
tieliikennelain eräiden säännösten kumoamisesta	134
kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta	135
taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta	137
ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	139
rikoslain 2 a luvun 9 §:n 2 momentin muuttamisesta	140
rikesakkorikkomuksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta	141
LIITTEET	142
RINNAKKAISTEKSTIT	142
tieliikennelain muuttamisesta	142
tieliikennelain eräiden säännösten kumoamisesta	154
kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta	163
taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta	166
ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	168
rikoslain 2 a luvun 9 §:n 2 momentin muuttamisesta	169
rikesakkorikkomuksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta	171

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Suomessa ajokorttia koskevat tieliikennelain (267/1981) 5 luvun säännökset ovat varsin suppeat. Pääosa säännöksistä sisältyy valtioneuvoston asetuksen tasoiseen ajokorttiasetukseen (845/1990). Lähinnä kuljettajaopetusta ja kuljettajantutkintoa koskevat yksityiskohtaiset säännökset sisältyvät ministeriön asetuksen tasoiseen ajokorttiasetuksen soveltamisesta annettuun liikenneministeriön päätökseen (846/1990). Asetuksen tasoisilla säännöksillä on säännelty sellaisista kansalaisten oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista, joista perustuslain mukaan olisi säädettävä lain tasolla. Säännökset eivät siten tältä osin vastaa perustuslain vaatimuksia.

Ajokorteista annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2006/126/EY, niin sanotulla kolmannella ajokorttidirektiivillä (*jäljempänä ajokorttidirektiivi*) jatketaan Euroopan unionin ajokortteja koskevan lainsäädännön ja käytäntöjen yhtenäistämiskehitystä. Yhtenäistämistoimenpiteet kohdistuvat erityisesti ajokorttilomakkeeseen ja sen turvatasoon, ajokorttiluokitukseen, ajokortin asteittaisen suorittamisen lisäämiseen, ajokorttien vähimmäisikävaatimuksiin sekä ajokortin uudistamisen vaatimuksiin. Direktiivin edellyttämät muutokset ajokorttilainsäädäntöön on annettava 19.1.2011 mennessä ja niitä on sovellettava 19.1.2013 lukien.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY palveluista sisämarkkinoilla (*jäljempänä palveludirektiivi*) annettiin joulukuussa 2006 ja sen tavoitteena on edistää palvelujentarjoajien sijoittautumisvapautta ja palvelujen vapaata liikkuvuutta purkamalla lupajärjestelmiä ja muita sijoittautumisia koskevia rajoituksia. Sen toimeenpano edellyttää Suomen autokoululupajärjestelmän tarkistamista ainakin toimilupien pysyttämisen, niiden kelpoisuusalueen sekä voimassaolon kohdalla.

Ajokorttisäännöksiä on muutettu useaan kertaan niiden antamisen jälkeen, minkä seu-

rauksena lainsäädäntö on varsin hajaantunut ja vaikeaselkoista. Mainittujen seikkojen ohella lainsäädännön kokonaisuudistusta puoltaa se, että ajokorttidirektiivin toimeenpanoon liittyvät muutokset edellyttävät nykyisen ajokorttijärjestelmän tarkistamista keskeisiltä osiltaan. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan uuden lain säätämistä.

Esitykseen sisältyy ehdotuksia kansallisista säännösten kehittämistarpeista, kuten ehdotukset mopon ajokorttia varten annettavasta kuljettajakoulutuksesta, B-luokan kuljettajaopetusuudistuksesta ja ajokorttiseuraamusten perusteiden laajentamisesta toistuvien liikenneriikkomusten kohdalla.

Ajokorttilakiin sisältyisivät vain ajokorttia koskevat säännökset ja vaatimukset. Kuljettajiin kohdistuvista muista vaatimuksista ajokortin lisäksi, kuten kuorma- ja linja-auton kuljettajilta vaadittavasta erillisestä pätevydestä ja sen saamisen edellytyksistä, säädetään kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetussa laissa (273/2007; *jäljempänä ammattipätevyyslaki*). Mainitussa laissa säädetään raskaan kaluston ajoneuvojen kuljettamisen vaatimuksista muissa kuin eräissä erityistehtävissä tai yksityisissä ajoissa. Linja-auton kuljettamisen kohdalla yksityisiä ajoja koskeva vaatimus on tiukempi, sillä linja-auton kuljettaminen muiden kuin samassa taloudessa asuvien kuljettamiseksi omalla linja-autolla edellyttää ajokortin lisäksi aina ammattipätevyyttä. Ammattipätevyyden hankkimisella on jossakin määrin vaikutusta raskaan kaluston ajokortin ikävaatimuksiin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Ajokortteja ja ajo-oikeutta koskevat säännökset

Voimassa oleva ajokorttilainsäädäntö perustuu tieliikennelain viidennen luvun sekä

ajokorttiasetuksen ja sen soveltamisesta annetun liikenneministeriön päätöksen säännöksiin.

Tieliikennelakiin sisältyvät perussäännökset kuljettajan yleisistä vaatimuksista, ajokorttiluvasta, ajo-oikeudesta ja sen saamisen edellytyksistä ja voimassaolosta, ajokortin luovuttamisesta, ajoneuvon luovuttamisesta toisen kuljettavaksi, autokoululuvasta sekä opetus- ja harjoitteluluvasta ajokortin suorittamista varten, kuljettajan ajotaidon ja ajoterveyden valvonnasta sekä terveydentilaa koskevista lääkärin ilmoituksista ja ajokielloista ja muista seuraamuksista. Alemman tason säännökset on annettu lakiin sisältyneen yleisvaltuuden sekä lakiin myöhemmin lisättyjen nimenomaisten valtuussäännösten nojalla.

Tieliikennelaki tuli voimaan huhtikuun 1 päivänä 1982 ja sen säännöksiä on muutettu eri yhteyksissä vuosien mittaan. Kuljettajia koskeva luku uusittiin vuonna 1990.

Ajokorttiasetus tuli voimaan lokakuun alusta vuonna 1990 ja se muodostaa keskeisimmän ajokortteja koskevan säädöksen. Asetukseen sisältyvät ajokorttia ja sen luovuttamista, ajokorttiluvan hakemista ja myöntämistä, ajokorttiluokitusta, ajo-oikeuden laajuutta, sekä kuljettajaopetusta ja kuljettajantutkintoa koskevat säännökset. Lisäksi asetukseen sisältyvät autokoulutoimintaa ja ulkomaisen ajokortin tunnustamista koskevat säännökset.

Liikenneministeriön päätöksellä ajokorttiasetuksen soveltamisesta säädetään yksityiskohtaisemmin kuljettajaopetuksesta muun muassa opetuksen määrästä, toteuttamisesta ja opetusajoneuvoista sekä kuljettajantutkintoon pääsemisen ajankohdasta, ajokokeesta ja teoriakokeesta sekä ajokokeissa käytettävien ajoneuvojen vaatimuksista.

Tieliikennelakiin sisältyvien valtuuksien nojalla on liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella lisäksi annettu tarkempia säännöksiä esimerkiksi ajokorttiin tehtävistä merkinnöistä (53/2004) ja kuljettajaopetukseen käytettävien ajoharjoitteluratojen mitoituksista, rakenteesta, varusteista ja hyväksymisestä (202/2004).

Puolustusvoimien ajokorteista säädetään asetuksella (667/1993) ja sen soveltamisesta

annetulla puolustusministeriön päätöksellä (911/1993).

Ajo-oikeus

Tieliikennelain 64 §:ssä säädetään moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettamiseen vaadittavasta kelpoisuudesta ja ajo-oikeudesta. Säännöksen mukaan muuta moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuin pienitehoista mopoa tai kävellen ohjattavaksi tarkoitettua moottorikäyttöistä ajoneuvoa saa kuljettaa vain se, jolla on ajoneuvon luokkaa vastaava ajo-oikeus. Ajo-oikeus perustuu ajokortin suorittamiseen.

Ajo-oikeus alkaa ajokortin tai kuljettajan tutkintotodistuksen luovuttamisesta. Ajo-oikeutta ei ole sillä, joka on ajokiellossa tai väliaikaisessa ajokiellossa.

Ajokorttilupa

Ajokortin saaminen edellyttää poliisin myöntämää ajokorttilupaa. Ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksenä tieliikennelain 70 §:n mukaan on, että hakijalla on vakinainen asuinpaikka Suomessa tai hän opiskelee täällä, säädettyjen terveysvaatimusten täyttäminen ja ettei häntä alkoholin tai muun huumausaineen jatkuvan väärinkäytön vuoksi ole katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralliseksi.

Ajokorttiluvan myöntää poliisi. Tieliikennelain toimivaltasäännöksen mukaan toimivaltainen ajokorttiasioissa on henkilön asuinpaikan poliisi.

Ajokortin luovuttaminen

Ajokortin luovuttamisen edellytyksistä säädetään tieliikennelain 71 §:ssä. Ajokortti luovutetaan henkilölle, jolla on ajokorttilupa ja joka täyttää säädetyn ikävaatimuksen ja on suorittanut kuljettajantutkinnon. Jos kysymyksessä on niin sanotun ensimmäisen auton ajokortin muuttaminen varsinaiseksi ajokortiksi, uuden kuljettajantutkinnon sijaan edellytetään jatko-opetus saaduksi. Ajokortti voidaan myös eräissä muissa tapauksissa luovuttaa uutta kuljettajantutkintoa vaatimatta, kuten esimerkiksi vastaavan ulkomailla annetun ajokortin perusteella.

Ajokortin luovuttaa poliisi. Ensimmäisen auton ajokortin luovuttaa kuljettajantutkinnon vastaanottaja.

Kuljettajantutkinto

Kuljettajantutkintoon pääsemisen edellytyksiä koskevat säännökset sisältyvät ajokorttiasetuksen 28 §:ään. Pääsääntöisesti kuljettajantutkintoon pääsy edellyttää suoritettavan tutkinnon luokkaa vastaavan kuljettajaopetuksen saamista. Kuljettajantutkintoon sisältyy teoriakoe ja ajokoe. Eräissä tapauksissa ajokokeeseen sisältyy myös käsittelykoe. Mopon ja traktorin ajokortin saamiseksi ei vaadita kuljettajaopetusta eikä käsittely- tai ajokoetta. Traktorin ajokortin saamiseksi voidaan vaatia tosin ajokoe, jos tutkinnon vastaanottaja pitää sitä tarpeellisena. Kuljettajantutkintoa koskevia yksityiskohtaisia vaatimuksia sisältyy myös nykyisen ajokorttidirektiivin liitteeseen II.

Kuljettajaopetus

Säännökset kuljettajaopetuksesta ja sen sisällöstä sisältyvät ajokorttiasetukseen ja opetuksen määrät ajokorttiasetuksen soveltamisesta annettuun liikenneministeriön päätökseen. Kuljettajaopetus sisältää sekä teoria- että ajo-opetuksen. Eräissä tapauksissa ajo-opetukseen sisältyy myös käsittelyopetusta. Vaikeissa olosuhteissa ajamisen opetukseen sisältyvät pimeällä ajamisen opetus ja opetus ajoharjoitteluradalla liukkaalla ajamisen näyttöineen.

Auton ja moottoripyörän ajokorttien suorittaminen edellyttää eräin poikkeuksin aina kuljettajaopetusta. Mopon ja traktorin ajokorttia varten ei vaadita opetusta. Esimerkiksi henkilöauton ajokortin saamiseksi vaaditaan vähintään 20 tuntia teoriaopetusta ja 32 ajokertaa.

Auton ajo-oikeuden saamiseksi kuljettajaopetus annetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen auton ajokortti, niin sanottu lyhytaikainen auton ajokortti, saadaan kahdeksi vuodeksi ja sen muuttaminen varsinaiseksi ajokortiksi edellyttää jatko-opetuksen saamista ja rikkeetöntä ajamista ilman ajokieltä. Jatko-opetuksen määrä on vähintään neljä oppituntia teoriaopetusta ja kahdeksan

ajokertaa ajo-opetusta. Uuden kuljettajan rikkomusseuranta on tietyn ajanjakson kuluessa toistuvien liikenne rikkomusten kohdalla tiukempi kuin muiden kuljettajien kohdalla ja johtaa yhtä tekoa aikaisemmin ajokielttoon.

Kuljettajaopetuksen antaminen

Kuljettajaopetuksen antaminen edellyttää autokoululupaa tai opetuslupaa. Lisäksi moottoripyörän ajokorttia suorittava voi harjoitella ajamista poliisin myöntämällä harjoitusluvalla.

Kuljettajaopetuksessa tarvittavia lupia koskevia säännöksiä sisältyy sekä lakiin että asetukseen. Autokoulutoimintaa ja autokoululupia koskevat säännökset sisältyvät pääosin asetukseen. Tieliikennelaissa säädetään autokoululuvan tarpeesta sekä ilman autokoululupaa annettavasta kuljettajaopetuksesta sekä luvan peruuttamisesta.

Autokoululupa edellyttää liikenneopettajalupaa, kokemusta kuljettajaopetuksessa sekä toiminnalle asetettua vakuutta opetuksessa käytettävien ajoneuvojen perusteella. Jos luvanhakija on oikeudellinen henkilö, henkilökohtaiset vaatimukset kohdistuvat autokoulun opetustoiminnasta vastaavaan johtajaan.

Autokoululupa on kuntakohtainen kaikkein raskaimpien luokkien kuljettajaopetusta lukuun ottamatta. Linja-auton ja kuorma-autovetoisen ajoneuvoyhdistelmän ajokorttia varten voidaan opetusta antaa koko valtakunnan alueella. Autokoululupa on voimassa viisi vuotta kerrallaan. Suomessa on autokoululuvalla toimivia autokouluja runsaat 600.

Tieliikennelain mukaan voidaan kuljettajaopetusta antaa ilman autokoululupaa ammatillisen koulutuksen yhteydessä ja liikenneopettajia kouluttavassa laitoksessa. Ammatillisessa koulutuksessa kysymyksessä on C-luokan kuorma-auton ajokortin saamiseksi annettava opetus ja samalla suoritetaan myös B-luokan ajokortti. Ajokorttikoulutuksen valvonnasta vastaa sama taho, Liikenteen turvallisuusvirasto, kuin autokoulujen valvonnasta.

Ajo-oikeuden voimassaolo

Ajo-oikeuden voimassaolosta säädetään tieliikennelain 72 §:ssä. Edellä tarkoitettua

ensimmäistä auton ajokorttia lukuun ottamatta ajo-oikeus ja sitä vastaava ajokortti ovat voimassa siihen saakka kunnes kortin haltija täyttää 70 vuotta. Tämän jälkeen ajokortit uudistetaan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Jos ajokorttiin sisältyy kuorma-auton tai linja-auton ajo-oikeus, ajokortit uudistetaan enintään kahdeksi vuodeksi 1 päivänä helmikuuta 2010 voimaan tulleen mainitun pykälän muutoksen mukaisesti (15/2010). Uudistuksen yhteydessä luovuttiin linja-auton kuljettajan ja kuorma-autovetoisen raskaan ajoneuvoyhdistelmän kuljettajan 70 vuoden yläikärajasta.

Kuljettajien terveysvaatimukset ja ajoterveydentilan seuranta

Ajokorttiluvan hakijan ja ajokortin haltijan terveysvaatimuksista säädetään ajokorttiasetuksen 9 §:ssä. Pykälään sisältyvät näön tarkkuutta ja näkökenttää koskevat vaatimukset. Kuorma- ja linja-auton kuljettajia koskee myös kuulovaatimus. Muiden vaatimusten kohdalla viitataan nykyisen ajokorttidirektiivin III luvun vaatimuksiin, ettei henkilöllä ole sellaista siellä mainittua vikaa, sairautta tai vammaa, joka olennaisesti heikentää hänen kykyään toimia ajoneuvon kuljettajana. Liitteessä säädetään esimerkiksi sydän- ja verisuonisairauksien, diabeteksen, neurologisten sairauksien sekä huumeiden ja lääkkeiden vaikutuksesta ajokortin saamiseen.

Kuljettajat jaetaan terveysvaatimuksiltaan kahteen luokkaan ajokorttiluokan perusteella. Terveysvaatimuksiltaan alempaan ryhmään 1 kuuluvat mopon, moottoripyörän, henkilöauton ja traktorin kuljettajat. Muiden ajoneuvojen kuljettajat kuuluvat ryhmään 2. Ajokorttiluvan hakijalta vaaditaan lääkärinlausunto hänen suorittaessaan ensimmäistä edellisiin ryhmiin kuuluvaa ajokorttia.

Kuljettajien ikäkausitarkastuksista säädetään tieliikennelain 73 §:ssä. Kuljettajien on esitettävä todistus näkövaatimusten täyttymisestä 45 vuoden iässä. Näkövaatimusten täytyminen voidaan osoittaa lääkärin tai optikon antamalla todistuksella. Kuorma- ja linja-auton kuljettajien on esitettävä lääkärin lausunto 50, 55, 60 ja 65 vuoden iässä sekä kaikkien kuljettajien on esitettävä lääkärin lausunto aina 70 vuoden iästä lukien ajokort-

tia uudistettaessa. Tieliikennelain 73 a §:ään sisältyy säännös lääkärin ilmoituksista ajokorttiviranomaiselle siitä, jos ajokortinhaltijan terveydentila on muuten kuin tilapäisesti heikentynyt alle ajokorttivaatimusten. Ilmoitus voidaan tehdä asianomaisen suostumuksesta riippumatta.

Tieliikennelain 73 ja 95 §:ään sisältyy säännöksiä kuljettajan ajoterveydentilan ja ajokunnon valvomiseksi tehtävistä tarkastuksista tai uuden lääkärinlausunnon esittämistä vaatimuksista.

Ajokortti

Ajokorttilomaketta koskevat vaatimukset sisältyvät ajokorttiasetuksen 4 §:ään. Ajokortin edellytetään olevan ajokorttidirektiivin 91/439/ETY liitteen 1 a Euroopan unionin) ajokorttimallin mukainen (*EU-ajokortti*). Vuodesta 1998 on käytössä ollut muovinen, luottokortin kokoinen EU-ajokortti.

Ajokorttiin liitetyt ehdot ja rajoitukset merkitään ajokorttiin koodin muodossa. Koodit ovat joko yhdenmukaistettuja EU-koodeja (esimerkiksi silmälasien käyttövelvollisuus 01), tai kansallisia vain Suomessa voimassa olevia koodeja (esimerkiksi ajokortin kaksoiskappale 103). Ajokorttiin tehtävistä merkinnöistä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella (53/2004).

Ennen edellä mainittua ajankohtaa annetut ajokortit ovat edelleen voimassa voimassaoloaikansa rajoissa ja ne hyväksytään myös muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa ja Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa (*EU- ja ETA-valtiot*). Vuoden 2009 lopussa kaikista noin 3,5 miljoonasta voimassa olevasta ajokortista noin 2,1 miljoonaa (61 %) oli EU-ajokortteja, 848 000 (24 %) A7-kokoisia ajokortteja ja 540 000 (15 %) vanhoja pahvisia ajokortteja.

Alkolukkoajokortti

Rattijuopumuksesta epäilty voi pyytää poliisilta tieliikennelain 79 a §:ssä tarkoitettua valvottua ajo-oikeutta ajokiellon sijaan. Valvotusta ajo-oikeudesta säädetään alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa (439/2008). Valvottuun ajo-oikeuteen liittyvää alkolukkoajokorttia ei voi saada, jos rat-

tijuopumus johtuu huumautuneena ajamisesta tai henkilö on jo muusta syystä ajokiellossa tai hänen vakinainen asuinpaikkansa ei ole Suomessa.

Alkolukkoajokortin saaminen edellyttää alkolukon asentamista ajoneuvoon ja päihteiden käyttöä ja hoitoa käsittelevää käyntiä lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön luona. Alkolukko estää ajoneuvon käynnistämisen päihtyneenä. Valvotun ajo-oikeuden aikana saa kuljettaa vain poliisille ilmoitettua ja ajoneuvoliikennerekisteriin merkittyä ajoneuvoa. Henkilön on luovutettava ajokorttinsa poliisille siksi aikaa kun hänellä on alkolukkoajokortti.

Ajokorttiluokat

Ajokorttiluokista säädetään ajokorttiasetuksen 5 §:ssä. Ajokorttiasetuksen mukaisesti ajokorttiluokat ja niiden ikävaatimukset (10 §) ovat seuraavat:

M-luokka, johon kuuluvat mopot, lukuun ottamatta pienitehoisia mopoja, sekä kevyet nelipyörät. M-luokka on kansallinen luokka ja sen ikävaatimus on 15 vuotta. M-luokan ajo-oikeus sisältyy kaikkiin muihin luokkiin T-luokkaa lukuun ottamatta (7 §). Ajokorttiluokka otettiin käyttöön vuoden 2000 alusta. Ennen mainittua ajankohtaa 15 vuotta täyttäneet ja tuolloin voimassa olleiden säännösten mukaisesti mopon kuljetusoikeuden saavuttaneet saavat edelleen kuljettaa mopoa ilman ajokorttivaatimusta. Kuljetusoikeus ilman ajokorttia ei koske kevyen nelipyörän kuljetamista. M-luokan tutkintovaatimuksena on teoriakoe, kuljettajaopetusta ei vaadita.

A1-luokkaan kuuluvat moottoripyörät, joiden sylinteritilavuus on enintään 125 cm³ ja teho enintään 11 kW. Ajokortin ikävaatimus on 16 vuotta. Kuljettajantutkinnon suorittaminen edellyttää kuljettajaopetuksen saamista. Ajokortin saamiseksi voidaan myös harjoitella ajoa poliisin myöntämällä harjoitteluvalla.

A-luokkaan kuuluvat muut moottoripyörät. Ajokorttiasetuksen 8 §:ään sisältyvän rajoituksen mukaan kahden vuoden ajan ajo-oikeuden saamisesta on oikeus kuljettaa vain moottoripyörää, jonka teho on enintään 25 kW ja tehon suhde omamassaan enintään 0.16 kW/kg. Ajokortin ikävaatimus on 18

vuotta. A1-luokan ajokortti voidaan ikävaatimuksen täytyttyä vaihtaa A-luokan korttiin hakemuksesta. A-luokan ajokortin suorittaminen on mahdollista vähintään 21 vuoden iässä suoritettavalla kuljettajantutkinnolla ilman edellä mainittua rajoitusta. Kokeessa käytettävän moottoripyörän tehon on oltava vähintään 35 kW.

B-luokkaan kuuluvat henkilöautot, pakettiautot ja muut ajoneuvot, joiden kokonaismassa on enintään 3 500 kg ja joissa on kuljettajan lisäksi tilaa enintään kahdeksalle henkilölle. Lisäksi luokkaan kuuluvat yhdistelmät, joiden vetoauto kuuluu tähän luokkaan ja joissa hinattavan ajoneuvon kokonaismassa on enintään 750 kg tai koko yhdistelmän kokonaismassa enintään 3 500 kg eikä hinattavan ajoneuvon kokonaismassa ylitä vetoauton omamassaa. Muut yhdistelmät, joiden vetoauto kuuluu B-luokkaan, edellyttävät BE-luokan ajo-oikeutta. Ikävaatimuksena on 18 vuotta. B-luokan tutkintoon pääsy edellyttää kuljettajaopetuksen saamista. Opetuksen toinen vaihe annetaan ajokortin saamisen jälkeen uutta tutkintoa vaatimatta. BE-luokan kuljettajantutkintoon pääsemiseksi ei vaadita kuljettajaopetusta.

C1-luokkaan kuuluvat kuorma-autot ja muut ajoneuvot, joiden kokonaismassa on yli 3 500 kg mutta enintään 7 500 kg ja joissa on kuljettajan lisäksi tilaa enintään kahdeksalle henkilölle sekä ajoneuvoyhdistelmät, joiden vetoauto kuuluu tähän luokkaan ja jossa hinattavan ajoneuvon kokonaismassa on enintään 750 kg.

C-luokkaan kuuluvat kuorma-autot ja muut ajoneuvot, joiden kokonaismassa on yli 3 500 kg ja ajoneuvoyhdistelmät, joiden vetoauto kuuluu tähän luokkaan ja jossa hinattavan ajoneuvon kokonaismassa on enintään 750 kg sekä liikennetraktorit niihin kytkettävine hinattavine ajoneuvoineen. Ikävaatimus on 18 vuotta ja kuljettajantutkintoon pääseminen edellyttää kuljettajaopetuksen saamista, jonka määrissä voidaan huomioida alemman kuorma-autoajokortin suorittaminen. Liikennetraktorin vaatimus C-luokasta on kansallinen vaatimus.

C1E- ja CE-luokkaan kuuluvat vastaavasti yhdistelmät, joissa vetoautona on kuorma-auto ja perävaunun kokonaismassa ylittää 750 kg. C1E-luokassa yhdistelmä, jonka ko-

konaismassa ylittää 12 000 kg luetaan CE-luokkaan kuuluvaksi. Ikävaatimuksena on 18 vuotta ja kuljettajantutkintoon pääsemiseksi vaaditaan koulutusta. Koulutusvaatimuksissa voidaan huomioida alempi kuorma-auton ajokortti tai ammattipätevyyskoulutus.

D1-luokkaan kuuluvat linja-autot ja muut ajoneuvot, joissa on kuljettajan lisäksi tilaa useammalle kuin kahdeksalle mutta enintään 16 henkilölle ja yhdistelmät, joissa perävaunun kokonaismassa on enintään 750 kg. Ikävaatimus on 21 vuotta, josta voidaan poiketa ammattipätevyyttä ja ammatillista koulutusta koskevilla vaatimuksilla. Kuljettajantutkintoon pääseminen edellyttää kuljettajaopetuksen saamista, jonka määrissä voidaan huomioida aiemmin suoritettu kuorma-auton ajokortti.

D-luokkaan kuuluvat linja-autot ja muut ajoneuvot, joissa on kuljettajan lisäksi tilaa useammalle kuin kahdeksalle henkilölle ja yhdistelmät, joissa perävaunun kokonaismassa on enintään 750 kg. Ikävaatimus on 21 vuotta, josta voidaan poiketa ammattipätevyyttä ja ammatillista koulutusta koskevilla vaatimuksilla. Kuljettajantutkintoon pääseminen edellyttää kuljettajaopetuksen saamista, jonka määrässä voidaan huomioida alemman linja-autoajokortin tai kuorma-auton ajokortin suorittaminen.

D1E- ja DE-luokkaan kuuluvat yhdistelmät, joissa perävaunun kokonaismassa ylittää 750 kg. D1E-luokan yhdistelmä, jossa yhdistelmän kokonaismassa ylittää 12 000 kg kuuluu DE-luokkaan. Vähimmäisikä on 21 vuotta. Tutkintoon pääsemiseksi ei vaadita opetusta. CE-luokassa suoritettu kuljettajantutkinto oikeuttaa myös D1E- tai DE-oikeuden saamiseen, jos asianomaisella on vastaava vetoauton ajokortti.

T-luokkaan kuuluvat traktorit, liikennetraktoreita lukuun ottamatta, moottorityökoneet sekä moottorikelkat niihin kytkettävine hinattavine ajoneuvoineen. Ikävaatimus on 15 vuotta. Tutkintovaatimuksena on teoriakoe eikä siihen pääsemiseksi vaadita opetusta. T-luokka on kansallinen luokka ja sen ajo-oikeus sisältyy kaikkiin muihin luokkiin kuin M-luokkaan. T-luokkaan kuuluvien ajoneuvojen ajo-oikeutta ei ole harmonisoitu EU-tasoisesti.

Ajokorttiseuraamusjärjestelmä

Yleistä

Tieliikennelaissa säädetään ajokorttiseuraamuksista, jotka voidaan määrätä rikosoidellisen seuraamuksen lisäksi. Kaikkein lievimpien rikkomusten perusteella poliisi voi antaa kuljettajalle joko suullisen tai kirjallisen huomautuksen, joka ei vaikuta kuljettajan ajo-oikeuteen.

Tuomioistuimien voi määrätä ajokiellon, joka voi olla myös ehdollinen, ja poliisi voi määrätä ajokiellon tai antaa toistuvien rikkomusten perusteella ajokiellon sijaan varoituksen. Seuraamusta määrättäessä otetaan huomioon rikkomusten tai rikosten lukumäärä ja niiden vakavuus.

Ajokieltoa voidaan käyttää myös silloin, kun henkilöltä puuttuvat ajo-oikeuden terveydelliset edellytykset. Ajokiellon määrää poliisi ja se määrätään olemaan voimassa toistaiseksi. Ajo-oikeus raukeaa, jollei ajo-oikeutta ole saatettu uudelleen voimaan viiden vuoden kuluessa.

Ajokielto

Ajokielto on ajo-oikeuteen kohdistuva turvaamistoimenpide, jolla pyritään estämään ajoneuvon kuljettajan osallistuminen liikenteeseen silloin, kun katsotaan edellytysten siihen puuttuvan. Ajokiellon tehokkuus perustuu toisaalta sen ennalta estävyyteen ja koettuun kiinnijäämisriskiin ja toisaalta ajokiellon pituuteen, joka vaihtelee liikennekäyttäytymisen moitittavuuden mukaan. Myös ajokiellon välitön täytäntöönpano lisää seuraamuksen tehoa.

Tuomioistuimien määrää ajokiellon tieliikennelain 75 §:n 1 momentin mukaan vakavimmista liikenne rikoksista, joita ovat rattijuopumus, törkeä rattijuopumus ja törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen. Muista liikenne rikoksista ja rikkomuksista ajokiellon määrää poliisi.

Poliisi voi tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohdan nojalla määrätä hallinnollisella päätöksellä ajo-oikeuden haltijan ajokieltoon yhdestä teosta, jos tämä on syyllistynyt rikoslain (39/1889) 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun liikenneturvallisuuden vaaran-

tamiseen, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan tai rikoslain 23 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kuluneuvon kuljettamiseen oikeudetta. Liikenneturvallisuuden vaarantaminen edellyttää tieliikennelain tai ajoneuvolain (1090/2002) taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkomista sellaisella tavalla, joka on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Oikeuskäytännössä tällaiseksi on katsottu esimerkiksi väistämisvelvollisuuden laiminlyönti ja laillisen ajolinjan noudattamatta jättäminen (KKO 1996:107).

Poliisi voi määrätä tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan ajo-oikeuden haltijan ajokieltoon myös tiettyinä aikana toistuvista muista liikennetrikoksista ja –rikkomuksista. Perusteena ajokiellon määräämiselle on, että henkilö syyllistyy tieliikennelaissa mainittuihin rikkomuksiin vähintään kolmesti vuoden aikana tai neljästi kahden vuoden aikana. Uusien kuljettajien rikkomuksiin puututaan herkemmin. Kaksi rikkomusta vuoden sisällä tai kolme kahden vuoden sisällä johtavat ajokieltoon. Tieliikennelain 78 §:n 4 momentin mukaan ajokielto on edellä mainituissa tapauksissa pantava täytäntöön välittömästi, kun päätös ajokiellosta on tehty. Kuljettajalle lähetetään tieliikennelain 75 §:n 4 momentissa tarkoitettu muistutuskirje siinä vaiheessa, kun seuraavan rikkomuksen jälkeen ajokielto on määrättävissä.

Tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaisia rikkomuksia ovat tieliikennelain nojalla rangaistavat teot, rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettu liikenneturvallisuuden vaarantaminen ja 11 §:ssä tarkoitettu liikennepako tieliikenteessä, ajoneuvolain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettu ajoneuvorikkomus, kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (272/2004) 24 §:ssä tarkoitettua ammattipätevyyssäännösten rikkominen ja liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu paljastinlaiterikkomus. Rikesakolla rangaistavista teoista huomioon otetaan vain ylinopeusrikkomukset.

Poliisin määräämän ajokiellon pituus on vähintään yksi kuukausi ja enintään kuusi kuukautta. Tuomioistuimen määräämän ajo-

kiellon vähimmäispituus on porrastettu kuukaudesta yhteen vuoteen ja enimmäispituus on viisi vuotta.

Tieliikennelain 78 §:n 3 momentin mukaan ajokiellon kestosta määrättäessä otetaan huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen ja sen keston vähennyksenä huomioidaan aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta tai ajokielto voidaan väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi katsoa kokonaan kärsityksi.

Vuonna 2008 tuomioistuimissa määrättiin ehdottomia ajokieltoja noin 23 000 ja vuonna 2007 niiden määrä oli 27 024.

Ennen vuotta 2005 ajokiellon pituudelle oli säädetty ainoastaan enimmäisajat. Ajokieltojen pituuksien ei kuitenkaan katsottu kuvastavan riittävästi liikennetrikosten moitittavuutta ja niistä aiheutuvaa vaaraa liikenteelle. Tämän vuoksi maaliskuussa 2005 voimaantulleella tieliikennelain muutoksella (1103/2004) ajokiellon kestolle säädettiin vähimmäisajat.

Liikenteen turvallisuusviraston tilastojen perusteella poliisin määräämien ajokieltojen pituudet ovat pääsääntöisesti alle kolmen kuukauden mittaisia. Vuosina 2001–2009 keskimäärin 97 % kaikista toistuvien rikkomusten perusteella määrättävistä ajokielloista oli pituudeltaan enintään kolme kuukautta. Säädosmuutoksen seurauksena alle kuukauden ajokieltoja ei enää määrätty, mutta tästä huolimatta vuosina 2005–2009 keskimäärin 95,3 % kaikista toistuvien rikkomusten perusteella määrättävistä ajokielloista oli pituudeltaan enintään kolme kuukautta ja keskimäärin noin joka neljäs määrättiin ajokieltoon minimiajaksi. Myös 98 % ajokielloista, jotka oli määrätty piittaamattomuutta liikenneturvallisuudesta osoittavan teon perusteella, oli pituudeltaan enintään kolme kuukautta.

Liikennetrikokseen syyllistyneen kuljettajan ajo-oikeuteen voidaan myös puuttua väliaikaisella ajokiellolla ja ottamalla kuljettajan ajokortti poliisin haltuun liikennevalvonnassa. Tieliikennelain 76 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella ajo-oikeuden haltija voidaan määrätä väliaikaiseen ajokieltoon, jos on todennäköistä, että hän on syyllistynyt rikos-

lain 23 luvun 1 §:n nojalla rangaistavaan tekkoon, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan, hän on syyllistynyt kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta tai edellytykset muuten poliisin määräämälle ajokiellolle ovat olemassa.

Tieliikennelain 76 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella poliisin on mahdollista määrätä ajo-oikeuden haltija väliaikaiseen ajokieltoon myös sillä perusteella, että on ilmeistä, että hänen ajokykynsä on sairauden, vian tai muun sellaisen syyn vuoksi siinä määrin heikentynyt, että siitä aiheutuu ajon jatkuessa olennaista vaaraa muulle liikenteelle, eikä terveydentilan selvittämistä asettamalla hänelle määräaika lääkärintodistuksen esittämiselle voida tästä syystä pitää yksinään riittävänä.

Lisäksi poliisi voi määrätä tieliikennelain 76 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan perusteella väliaikaiseen ajokieltoon, jos valvottuun ajo-oikeuteen määrätty peruuttaa koetusajana valvottua ajo-oikeutta koskevan pyynnön tai on syytä epäillä ajo-oikeuden haltijan rikkoen valvottuun ajo-oikeuteen sisältyvää rajoitusta tai laiminlyöneen valvottuun ajo-oikeuteen kuuluvaa velvollisuutta. Väliaikainen ajokielto jatkuu siihen asti, kunnes tuomioistuin päättää alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa (439/2008) tarkoitetusta valvotusta ajo-oikeudesta.

Ehdollinen ajokielto

Tuomioistuin voi määrätä ajokiellon ehdollisena, jolloin ajokielto ei vaikuta välittömästi tuomitun ajo-oikeuteen. Tieliikennelain 79 §:n mukaan ehdollisen ajokiellon määräämisen edellytyksenä on, että ajo-oikeus on ajokieltoon määrättävälle ammatin takia välttämätön tai siihen on muu erityisen painava syy, eikä teosta ole aiheutunut vaaraa toisen turvallisuudelle. Ajokiellon, väliaikaisen ajokiellon tai koetusajan aikana tehdyn teon johdosta määrättyä ajokieltoa ei voida määrätä ehdollisena. Ehdollinen ajokielto on koetusajan mittainen eli vähintään vuoden ja enintään kolmen vuoden mittainen.

Ehdollinen ajokielto määrätään pantavaksi täytäntöön, jos tuomittu syyllistyy törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumuk-

seen. Rangaistuksen tuomitsematta jättämisen johdosta myös ajokielto voidaan jättää määräämättä pantavaksi täytäntöön. Jos ehdollisena määrättyä ajokieltoa ei ole vuoden kuluessa koetusajan päättymisestä määrätty pantavaksi täytäntöön, se on rauennut.

Ehdollisia ajokieltoja määrättiin vuonna 2007 noin 1 400 ja vuonna 2008 noin 1300.

Alkolukolla valvottu ajo-oikeus

Tieliikennelain 79 a §:n mukaan tuomioistuimen tulee määrätä rikoslain 23 luvun 3 §:ssä 1 momentissa tarkoitettuun rattijuopumukseen tai 4 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuun törkeään rattijuopumukseen syyllistyneelle ehdottoman ajokiellon sijasta alkolukolla valvottu ajo-oikeus, jos ajokieltoon määrättävä sitä pyytää. Ajokielto määrätään tällöin ehdollisena.

Alkolukkoajokortti oikeuttaa kuljettamaan vain alkolukolla varustettuja ajoneuvoja, joiden rekisteritunnukset on merkitty valvottavan tietoihin ajoneuvoliikennerekisteriin. Alkolukkoa on pidettävä tuomioistuimen määräämän ajokiellon koetusajan, vähintään vuoden ja enintään kolme vuotta. Valvottu ajo-oikeus päättyy ehdollisen ajokiellon koetusajan päättymispäivänä.

Tuomioistuimen on tieliikennelain 79 a §:n 2 momentin nojalla peruutettava valvottu ajo-oikeus ja määrättävä ehdollinen ajokielto pantavaksi täytäntöön, jos valvottava peruuttaa valvontaa koskevan pyyntönsä koetusajana tai ilman hyväksyttävää syytä rikkoo valvottuun ajo-oikeuteen sisältyvää rajoitusta tai laiminlyö valvottuun ajo-oikeuteen kuuluvan velvollisuuden. Samoin menetellään, jos valvottava syyllistyy törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen. Valvotun ajo-oikeuden aikana tehdystä teosta ei kuitenkaan voida määrätä uutta valvottua ajo-oikeutta.

Vuonna 2008 myönnettiin alkolukkoajokortteja 249 henkilölle. Toukokuussa 2010 oli noin 400 voimassa olevaa alkolukkoajokorttia. Kaiken kaikkiaan alkolukkoajokortteja on myönnetty noin 900.

Varoitus

Varoitus on ajokieltoon nähden toissijainen seuraamus, jonka antamisen edellytyksistä säädetään tieliikennelain 80 §:ssä.

Poliisi voi antaa ajokiellon sijaan varoituksen, jos ajo-oikeuden haltija on syylistynyt kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta tai sellaisiin muihin tekoihin, jotka otetaan huomioon tietyn ajan sisällä toistuvina. Lisäedellytyksenä on, että varoituksen antaminen on ajo-oikeuden haltijan toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätöntä eikä tekojen katsota osoittavan piittaamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä ja hänelle niiden rikkomisista tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista. Lain esitöiden (HE 104/2004vp) mukaan peruste varoituksen käytölle voisi olla ajo-oikeudenhaltijasta riippuvaisen perheenjäsenen välttämätön kuljetustarve.

Vuosina 2001—2004 varoituksia annettiin keskimäärin 2600 kappaletta vuosittain. Maaliskuussa 2005 voimaan tulleella tieliikennelain muutoksella ajokiellon asemaa ensisijaisena ajokorttiseuraamuksena vahvistettiin rajoittamalla poliisin mahdollisuutta käyttää varoitusta ajokiellon sijasta. Säädosmuutos ei kuitenkaan vähentänyt varoitusten määrää. Varoitusten lukumäärä on kasvanut vuodesta 2004 lähtien niin, että vuosina 2005—2009 varoituksia annettiin keskimäärin 3 300 kappaletta vuosittain. Vuonna 2009 annettiin kaikkiaan 4 730 varoitusta. Varoituksen käytön yleistyminen johtuu siitä, että ajokielloille säädettiin vähimmäisaika. Aikanaan ajokiellot saattoivat olla viikon tai kahden mittaisia, minkä vaikutus toimeentuloon ja liikkumistarpeisiin oli erilainen kuin nykyisen vähintään kuukauden mittaisen ajokiellon.

Huomautukset

Poliisi voi puuttua lieviin rikkomuksiin, kuten esimerkiksi pieniin ylinopeuksiin, antamalla kuljettajalle joko suullisen tai kirjallisen huomautuksen. Ensisijaisesti huomautus annetaan kirjallisena, mutta poikkeuksellisesti se voidaan antaa myös suullisena, esimerkiksi liikennevalvonnan pysäytyspaikan ruuhkautuessa.

Kirjallisia tai suullisia huomautuksia ei kirjata poliisiasian tietojärjestelmään (ns. Patja-

järjestelmä), mutta automaattisen liikennevalvonnan toimisto-ohjelma tallentaa myös huomautukset. Huomautuksilla ei ole vaikutusta ajo-oikeuteen.

Ulkomaiset ajokortit

Ulkomailla annettujen ajokorttien kelpoisuuden tunnustaminen

Tieliikennelain 107 §:ään sisältyvät ulkomailla annettujen ajokorttien kelpoisuutta koskevat säännökset. Tarkempia säännöksiä sisältyy ajokorttiasetukseen. Ulkomailla annettujen ajokorttien kelpoisuuden tunnustaminen riippuu siitä, onko kysymyksessä muussa EU- tai ETA-valtiossa annettu ajokortti, Geneven tai Wienin kansainväliseen tieliikennesopimukseen liittyneessä valtiossa annettu ajokortti tai muualla annettu ajokortti.

Muussa EU- tai ETA-valtiossa annetut ajokortit

Muissa EU- ja ETA-maissa annetut voimassa olevat ajokortit tunnustetaan Suomessa ajamaan oikeuttaviksi ja ne voidaan vaihtaa vastaavaan suomalaiseen ajokorttiin uutta kuljettajantutkintoa suorittamatta ja lääkärinlausuntoa esittämättä. Kelpoisuus koskee harmonisoituja ajokorttiluokkia ja niiden mukaista ajo-oikeutta. Ajokortin vaihtamisen edellytyksenä on, että kortin haltijan vakainainen asuinpaikka on Suomessa tai hän opiskelee täällä ja opiskelu on kestänyt vähintään kuusi kuukautta. Ajo-oikeutta ei ole, jos kortin haltija on ajokiellossa jossakin muussa EU- tai ETA-valtiossa.

Sopimusvaltioissa annetut ajokortit

Geneven tai Wienin kansainväliseen tieliikennesopimukseen liittyneessä valtiossa annetut ajokortit oikeuttavat ajamaan Suomessa yhden vuoden ajan maahantulosta. Autoa kuljettavan on oltava vähintään 18-vuotias. Kysymyksessä olevaa ajokorttiluokkaa koskevan ikävaatimuksen on lisäksi täyttyttävä. Ajokortti voidaan vaihtaa viimeistään kuuden kuukauden kuluessa mainitun määräajan päättymisestä vastaavaan moottoripyörän ja

B-luokan henkilöauton kuljettamiseen oikeuttavaan ajokorttiin uutta kuljettajantutkintoa vaatimatta. Edellytyksenä on, että hakija täyttää muut ajokortin saamisen edellytykset ja hän on kuljettanut ajoneuvoa vähintään kuuden kuukauden ajan täällä. Sopimusvaltiossa annettu ajokortti hyväksytään vain, jos ajokortin saanut ei ole ajokortin myöntämisen aikaan asunut vakinaisesti Suomessa. Sopimusvaltioihin kuuluu suuri määrä valtioita.

Muut ulkomaiset ajokortit

Muilla ulkomailla annetut ajokortit eivät oikeuta ajamaan Suomessa. Poliisi voi kuitenkin antaa tällaisen ajokortin haltijalle niin sanotun tilapäisen ajokortin, joka oikeuttaa kuljettamaan vastaavaa moottoripyörää tai henkilöautoa Suomessa enintään yhden vuoden ajan.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

EU:n ajokorttidirektiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/126/EY ajokorteista (*III ajokorttidirektiivi*) annettiin 20. joulukuuta 2006. Direktiivin tavoitteena on edelleen yhtenäistää eurooppalaisia ajokorttisääntöjä henkilöiden vapaan liikkuvuuden edistämiseksi. Ajokorttidirektiivin erityisinä tavoitteina on ajokortin uudistamista koskevien menettelyjen yhdenmukaistaminen, asteittaisuuden lisääminen ajokorttien suorittamisessa ja ajokorttiin liittyvän turvallisuuden lisääminen vähentämällä ajokorttien väärennysmahdollisuuksia.

Ajokorttilomake

Direktiivin liite I sisältää määräykset EU:n uudesta ajokorttimallista ja ajokorttien turvatekijöistä. Direktiivin myötä käyttöön otetaan yksinomaan muovinen luottokorttikokoa oleva ajokortti kaikissa jäsenvaltioissa. Kaikki uusia vaatimuksia vastaamattomat jäsenvaltiot käyttössä olevat ajokortit on vaihdettava 19 päivään tammikuuta 2033 mennessä (direktiivin 1 ja 3 artiklat).

Vastavuoroinen tunnustaminen

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden antamat ajokortit on tunnustettava vastavuoroisesti (2 artikla), mutta jäsenvaltiolle annetaan nyt oikeus rajoittaa sellaisen ajokortin, joka ei ole direktiivin määräaikojen mukainen, voimassaolo kahteen vuoteen maahan vakinaisesti asumaan asettumisesta (11 artikla). Direktiivin kirjatun nimenomaisen periaatteen mukaan henkilöllä voi olla vain yksi ajokortti (5 artikla). Esimerkiksi ajokortteja vaihdettaessa aiempi ajokortti edellytetään edelleen palautettavaksi sen myöntäneeseen maahan ilmoituksella palauttamisen perusteesta.

Uudet ajokorttiluokat

Uutena yhdenmukaistettuna ajokorttiluokkana otetaan käyttöön AM-luokka, joka oikeuttaa kuljettamaan mopoja ja kevyitä nelipyöriä. AM-luokan yhdenmukaistettu ikäraja on 16 vuotta, mutta tästä voidaan kansallisesti poiketa 14—18 vuoden välillä (4 artiklan 2 kohta ja 6(a) kohta). Uutena moottoripyöräluokkana otetaan käyttöön A2-luokka, joka vastaa nykyistä A-luokan rajoitettua ajokorttia kahden ensimmäisen vuoden ajalta. Kuljettavan moottoripyörän tehorojoitus nousee 25 kW:sta 35 kW:iin ja ajoneuvoille asetetaan alkuperäisen tehon rajoittamista koskeva kielto. A1-luokan teho/painorajoitusta tarkistetaan ja luokkaan sisällytetään enimmäisteho 15 kW:n kolmipyörät. A-luokkaan sisällytetään yli 15 kW:n tehoiset kolmipyörät.

Moottoripyöräajokorttien ikävaatimukset

A1-luokan yhdenmukaistettu ikäraja on edelleen 16 vuotta, A2-luokassa ikäraja on 18 vuotta ja A-luokassa se nousee 24 vuoteen, jos ajokortti suoritetaan suoraan tutkinnon kautta. Jos henkilöllä on ollut moottoripyörän ajokortti vähintään kahden vuoden ajan, hänen on mahdollisuus saada välittömästi ylemmän luokan moottoripyöräajokortti direktiivissä tarkoitettulla opetuksella tai käytännön kokeella sen mukaan kuin jäsenvaltio menettelystä päättää. Tämän mukaisesti rajoitukseton A-luokan ajokortti olisi edelleen mahdollista saada 20-vuotiaasta lähtien. Yli

15 kW tehoisten kolmipyörien kuljettamisen alaikäraja A-luokassa on kuitenkin edellisestä poiketen 21 vuotta. Direktiivi sallii alaikärajan nostamisen A1-luokassa 17 tai 18 vuoteen kuitenkin siten, että moottoripyöräluokkien kahden vuoden asteittainen korottamismalli säilytetään (direktiivin 4 artiklan 3 ja 6 (c) kohdat). Käytännössä se tarkoittaa vastaavasti muiden luokkien vähimmäisikävaatimuksen korottamista.

Alaluokkien muutokset

Nykyiset alaluokat C1 ja D1 muuttuvat varsinaisiksi yhdenmukaistetuiksi ajokorttiluokiksi. Sen sijaan B1-luokka on edelleen vapaaehtoinen alaluokka. Se oikeuttaa kuljettamaan nelipyöriä (direktiivin 4 artiklan 4 (a) kohta). Luokan alaikäraja on 16 vuotta, jota voidaan kansallisesti nostaa 18 vuoteen (4 artiklan 6 (b) kohta). Direktiiviin on lisätty säännös siitä, että jos jäsenvaltio ei ota kyseistä luokkaa kansallisesti käyttöön, sen on edellytettävä B-luokan ajo-oikeutta nelipyörien kuljettamiseen.

B-luokan ajoneuvoyhdistelmät

B-luokassa muutetaan luokkaan kuuluvan yhdistelmän määritelmää. B-luokan ajokortti oikeuttaa edelleen kuljettamaan perävaunua, jonka kokonaismassa on enintään 750 kg. Lisäksi ajokortilla saa kuljettaa painavampaaakin perävaunua, jos yhdistelmän kokonaismassa on enintään 4250 kg, mutta siinä tapauksessa, että tällaisen yhdistelmän massa ylittää 3 500 kg, jäsenvaltion on edellytettävä direktiivissä tarkoitettua koulutuksen tai kokeen suorittamista ajoneuvoyhdistelmän kuljetusoikeuden saamiseksi. Oikeus tällaisen yhdistelmän kuljettamiseen on merkittävä ajokorttiin EU-koodilla (96). Tätä raskaammat yhdistelmät, edellyttävät BE-luokan ajokorttia. BE-luokan yhdistelmässä perävaunulle asetetaan 3500 kilon enimmäispainoraja. Tätä painavammat BE-luokan yhdistelmät nousevat C1E-luokkaan.

Raskaan kaluston ajokortin ikävaatimukset

Kuorma- ja linja-auton kuljettajan ikävaatimukset nousevat C- ja D-luokassa. C-

luokan ajokortti-ikä nousee 21 vuoteen ja D-luokan 24 vuoteen. C1- ja D1-luokan ikärajat pysyvät ennallaan. Vastaavat ikävaatimukset koskevat E-luokan yhdistelmän kuljettajaa, kun vetoautona on kuorma-auto tai linja-auto. Ammattipätevyysäännöksillä voidaan ikävaatimuksia alentaa. Ajokorttidirektiivi antaa mahdollisuuden laskea C-luokan ikäraja 18 vuoteen ja D-luokan 21 vuoteen yhteiskuntajärjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvissä kuljetuksissa ja huolto- ja korjaamotoiminnan koeajoissa, joissa ammattipätevyyslain mukaan ei vaadita ammattipätevyyttä. Poikkeusmenettely on käytettävissä vain kansallisiin tarpeisiin ja voimassa vain asianomaisen jäsenvaltion alueella. Käytännössä kysymys voi olla esimerkiksi poliisin ja palo- ja pelastustoimen ajoista sekä huolto- ja korjaamoyrityksessä tehtävistä koeajoista (direktiivin 4 artiklan 4 kohdan (f) ja (g) kohdat sekä 6 kohta).

Asteittaisuus ajokorttien suorittamisessa

Ajokortit myönnetään direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan vaiheittain siten, että raskaiden ajokorttiluokkien ajokortteja myönnetään vain kuljettajille, joilla on jo oikeus kuljettaa B-luokan ajoneuvoja. Vastaavasti ajoneuvoyhdistelmän kuljettamiseen oikeutettu kortti myönnetään vain kuljettajalle, jolla on jo kyseisen vetoauton ajo-oikeus. Raskaan kaluston ikävaatimusten porrastamisen myötä vastaava asteittaisuus saatetaan voimaan myös näiden ajokorttien suorittamisessa.

Ajokorttien voimassaoloajat

Ajokorteille asetetaan hallinnollinen voimassaoloaika, joka on direktiivin mukaan AM-, A1-, A2-, A-, B1-, B- ja BE-luokissa jäsenvaltion päätöksen mukaisesti 10 tai 15 vuotta. Raskaan kaluston luokissa voimassaoloaika on viisi vuotta. Direktiivi antaa mahdollisuuden rajoittaa uusille kuljettajille myönnettävän ensimmäisen ajokortin hallinnollista voimassaoloaikaa, myös raskaissa luokissa, erityisten liikenneturvallisuutta parantavien erityistoimenpiteiden soveltamiseksi heihin (direktiivin 7 artiklan 2 ja 3 kohdat). Vastaavasti jäsenvaltio voi ajokorttia uusittaessa lyhentää alueellaan oleskelevien

50 vuotta täyttäneiden ajokortin haltijoiden kortin hallinnollista voimassaoloaika toteutukseen useammin lääkärintarkastuksia tai muita erityistoimenpiteitä.

Kuljettajien ajoterveydentilaa koskeva seuranta keskitetään ajokortin uudistamisen yhteyteen. Ajokorttia uusittaessa on varmistuttava siitä, että ajokortin edellytykset ovat edelleen olemassa. Erityisesti tämä koskee raskaan kaluston kuljettajien ajokortteja, joiden kohdalla edellytetään lääkärintarkastuksia. Tarkastukset tehdään kansallisen järjestelmän mukaisesti. Terveysvaatimuksista säädetään direktiivin liitteessä III. Ajokortin uudistamisen edellytyksenä on vakinaista asumista tai opiskelua koskevien vaatimusten täyttyminen kuten ajokorttia myönnettäessä.

Säännösten voimaan saattaminen

Direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset on annettava ja julkaistava jäsenvaltioissa viimeistään 19 päivänä tammikuuta 2011. Jäsenvaltioiden on sovellettava näitä säännöksiä 19 päivästä tammikuuta 2013. Kaikkien jäsenvaltioissa myönnettävien ja käytössä olevien ajokorttien on täytettävä direktiivin vaatimukset viimeistään 19 päivänä tammikuuta 2033.

Palveludirektiivi

Palveludirektiivi eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY palveluista sisämarkkinoilla annettiin 12 päivänä joulukuuta 2006. Määräaika direktiivin edellyttämien muutosten voimaan saattamiselle kansallisen lainsäädäntöön oli 28 päivänä joulukuuta 2009. Palveludirektiivin tavoitteena on varmistaa palvelujen sisämarkkinoiden toteutuminen purkamalla niitä rajoittavat esteet, vahvistaa palvelujen vastaanottajien oikeuksia palvelujen käyttäjänä, edistää palvelujen laatua ja luoda jäsenvaltioiden välille toimiva hallinnollinen yhteistyö.

Palveludirektiivin mukaan elinkeinotoimintaa rajoittavia lupajärjestelmiä voidaan soveltaa ainoastaan, jos ne ovat syrjimättömiä, perusteltuja yleisen edun mukaisin pakottavin syin ja oikeasuhtaisia. Yleistä etua koskevan pakottavan syyn käsitteellä tarkoitetaan Eu-

roopan unionin tuomioistuinkäytännön mukaan syitä, jotka liittyvät muun ohella yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen, kansanterveyteen, kuluttajansuojaan, petoksentorjuntaan, ympäristön ja kaupunkiympäristön suojeluun sekä tieliikenneturvallisuuteen. Lupajärjestelmällä tarkoitetaan direktiivissä menettelyä, jonka mukaisesti palveluntarjoajan tai vastaanottajan on saatava toimivaltaiselta viranomaiselta palvelutoiminnan aloittamiseen tai harjoittamiseen oikeuttava päätös. Määritelmä kattaa varsinaisten toimilupien lisäksi erilaiset hyväksymis-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyt, jotka ovat elinkeinotoiminnan edellytyksenä.

B-luokan kuljettajaopetusjärjestelmät eri valtioissa

Ruotsi

Ruotsissa laskettiin kuljettajaopetukseen sisältyvän ajoharjoittelun aloittamisen ikä 16 vuoteen aiemman 17,5 vuoden sijaan vuonna 1993 pitemmän ajokokemuksen mahdollistamiseksi ennen itsenäistä ajamista. Samassa yhteydessä muutettiin myös liukkaan kelin harjoittelua. Tutkimusten mukaan muutoksella oli positiivinen vaikutus uusien kuljettajien liikenneturvallisuuteen.

Ruotsissa on pitkät perinteet autokouluopetuksen ja opetuslupaopetuksen yhdistämisestä. Koko opetus hankitaan harvoin autokoulusta, mutta siihen turvaudutaan kuitenkin yleensä ennen ajokokeen suorittamista. Valtio määrää pitkälle ajoharjoittelun sisällön, mutta rataharjoittelua lukuun ottamatta harjoittelutapa on vapaasti valittavissa. Opetusluvalla harjoitellaan keskimäärin noin 112 tuntia ja noin 14 tunnin verran turvaudutaan ammattimaiseen opetukseen. Suurin osa opetusluvalla ajamisesta tapahtuu muiden toimien ja asioimisen yhteydessä ja hyvissä ajoolosuhteissa. Huonoissa olosuhteissa harjoittelu sijoittuu yleensä lähelle ajokokeen suorittamista.

Ruotsissa oppilaan on annettava viranomaisilta harjoittelulupaa ja valvojan opetuslupaa. Opetusluvalla edellytyksinä ovat vähintään 24 vuoden ikä ja ajokortti, joka on ollut voimassa vähintään viisi vuotta. Yleisimmin oppilaan valvojina toimivat hänen vanhempansa.

Ruotsissa ei opetusajoneuvoon vaadita erillisiä polkimia opettajalle.

Vuonna 2004 otettiin käyttöön uusi tavoitepohjainen ohjelma, jossa korostetaan turvalliseen ajotapaan vaikuttavia tekijöitä ja joka keskittyy ennaltaehkäisevän ajotavan edistämiseen.

Toinen keskeinen muutos on ollut uuden opetusohjelman luominen pakolliseen ajorataharjoitteluun. Kriittisten tilanteiden ja teknisten taitojen hallitsemisen sijaan ohjelmassa tähdätään siihen, että oppilas ymmärtää, kuinka välttää vaaratilanteita omassa ajamisessaan eikä yliarvioi omia ajotaitojaan. Rataharjoitteluun tehdyt muutokset perustuivat osittain Norjassa tehtyihin tutkimuksiin, joissa todettiin, että pelkkä teknisten taitojen harjoittelu saattaa kasvattaa liikaa kuljettajan itseluottamusta omiin taitoihinsa ja kykyihinsä, ja täten välillisesti aiheuttaa enemmän vakavia liikenneonnettomuuksia.

Tanska

Tanskassa ajoharjoittelu on 1990-luvulta lähtien perustunut yksityiskohtaiseen ja tarkkaan opetussuunnitelmaan, jossa määritellään muun muassa taidot, jotka oppilaan on opittava harjoittelun aikana. Opetussisällöissä korostetaan erityisesti vaarojen ja riskien havaitsemista sekä ennaltaehkäisevää ajotapaa. Vaarojen havaitseminen on siellä sisällytty ajokokeeseen. Tanskassa yksityisopetukseen pohjautuva harjoittelu ei ole sallittua. Oppilaan on osallistuttava vähintään 26 teoriatunnille ja saatava vähintään 20 tuntia ohjattua ajoharjoittelua autokoulussa ennen kuljettajantutkinnon suorittamista.

Kuljettajaopetusmallin on todettu alentaneen 18–19-vuotiaiden kuljettajien onnettomuusriskiä. Liikenneonnettomuuksien määrä on tässä ikäryhmässä vähentynyt enemmän kuin vanhemmilla kuljettajilla. Onnettomuudet ovat vähentyneet pääasiassa ensimmäisen ajovuoden aikana ja opetussisällöillä on katsottu olevan selkeä vaikutus onnettomuuksien määrään. Vuosittain on vältetty arviolta 50–150 loukkaantumista liikenneonnettomuuksissa.

Norja

Norjassa luovuttiin kaksivaiheisesta kuljettajaopetusmallista vuonna 1988 tehdyn arvioinnin jälkeen. Opetuksen ensimmäinen vaihe sisälsi teoreettista ja käytännön harjoittelua, johon kuului myös liukkaan kelin radalla ja pimeällä ajoa. Ensimmäinen vaihe päättyi ajokokeeseen, jonka jälkeen oppilaille myönnettiin kaksivuotinen ajo-oikeus. Toisen vaiheen aikana oppilaiden täytyi osallistua kolmelle eri kurssille, jotka suoritettuaan oppilas sai pysyvän ajokortin. Toiseen vaiheeseen ei sisällynyt koetta.

Norjassa laskettiin ajoharjoittelun aloittamisikä 16 vuoteen ja yksityisopetuksen maantieteelliset rajoitukset poistettiin vuonna 1994. Autokouluharjoitteluun osallistuminen on pakollista, mutta yksityisopetuksen yhdistäminen siihen on sallittua. Yhdistetyssä mallissa oppilas pystyy hankkimaan enemmän ajokokemusta ennen itsenäiseen ajamiseen siirtymistä.

Tutkimusten perusteella on todettu, että ajoharjoittelun aloittamisikä laskeminen ei lisännyt harjoittelun määrää kovinkaan paljon. Samaan aikaan on todettu, että kasvava määrä kokemattomia kuljettajia on osallisena onnettomuuksissa. Ikärajan laskemisen sen paremmin kuin muidenkaan kuljettajaopetukseen tehtyjen muutosten ei voida katsoa tuoneen toivottuja tuloksia uusien kuljettajien onnettomuusriskin alentamisessa. Tutkimuksissa onnettomuusriskiä pienentäväksi vaikeuttavaksi tekijäksi on todettu muun muassa tarpeeksi suuri harjoittelumäärä.

Saksa

Saksassa kuljettajaopetus perustuu lähinnä autokouluopetukseen. Jokaisen kuljettajan-tutkintoon osallistuvan henkilön on ensin suoritettava teoria- ja ajo-opetus autokoulussa.

Opetussuunnitelman mukaisesti kuljettajaopetus jakautuu viiteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa (perusvaihe) käsitellään ajoneuvoon ja sen käsittelyyn liittyviä perusasioita, kuten ajoasentoa ja teknisiä valmisteluja sekä auton hallintalaitteita ja vaihteiden käyttämistä. Toisessa eli niin sanotussa täydentävässä vaiheessa painopiste on ajoneuvon käsittelytaidoissa kuten perusajamisessa, jarruttamisessa ja peruuttamisessa. Kolman-

nessa vaiheessa (edistynyt vaihe) harjoitteluaan itsenäistä ajamista erilaisissa liikennetilanteissa, keskittyen pääasiassa taajama-alueella ajamiseen. Lisäksi opetuksen painopisteinä ovat kuljettajan käyttäytyminen riskitilanteissa sekä auton kunnon ja toiminnallisuuden tarkastaminen. Opetuksen neljännessä vaiheessa (erityisajovaihe) keskitytään ajamiseen itsenäisesti erilaisissa liikennetilanteissa pääasiassa taajama-alueen ulkopuolelle. Opetuksen aiheena ovat muun muassa mutkissa ajaminen, pimeällä ajaminen, ohittaminen, moottoritille ajaminen ja siellä poistuminen sekä nopeus- ja etäisyyskäyttäytyminen. Kuljettajaopetuksen viidennessä vaiheessa (testausvaihe) kerrataan aikaisempia ajoharjoituksia ja suoritetaan simuloituja testiajoja liikenteessä. Liikennetilanteet ja ajoreitit ovat myös aikaisempaa vaativampia ja monipuolisempia.

Nykyään Saksassa on eräissä osavaltioissa otettu käyttöön kuljettajaopetusmalli, jossa ajokortti voidaan suorittaa 17 vuoden iässä, jonka jälkeen saadaan ajaa toisen henkilön kanssa. Itsenäisen ajamisen ikäraja on 18 vuotta.

Ranska

Ranskalainen opetusmalli rakentuu ammattimaisen ja yksityisen opetuksen yhdistämiselle. Ammattimaisen opetuksen tarkoituksena on antaa perustiedot ja taidot, joiden perusteella oppilas pystyy aloittamaan harjoittelun ja ajokokemuksen hankkimisen opetusluvalla. Harjoittelun voi aloittaa 16-vuotiaana. Ennen valvotun harjoittelun aloittamista oppilaan on suoritettava vähintään 20 tuntia autokouluopetusta ja teoriakoe. Harjoitusluvalla tulee ajaa vähintään 3000 km. Valvojan tulee olla vähintään 28-vuotias. Malliin kuuluu lisäksi oppilaan, harjoittelun valvojan ja autokouluopettajan kaksi yhteistä tapaamista. Niiden tarkoituksena on opetuksen ja harjoittelun ohjaaminen.

Sekä viranomaiset että vakuutusyhtiöt ovat tehneet mallin toimivuudesta useita seuranta-tutkimuksia. Kahden ensimmäisen vuoden aikana ajokortin suorittamisesta onnettomuusriski pysyy kuljettajilla suhteellisen pienenä. Tämän jälkeen riskin on todettu kasvavan suuresti. Mallin positiivisina puoli-

na on pidetty pitkää valvottua harjoitteluaikaa, runsaan ajokokemuksen kertymistä, hyviä autonhallintataitoja ja herkistymistä liikenneturvallisuuteen vaikuttaville tekijöille. Sillä on kuitenkin myös kielteisiä puolia kuten runsaan ajoharjoittelun seurauksena syntynyt liiallinen itseluottamus omiin taitoihin.

Iso-Britannia

Iso-Britanniassa kuljettajaopetukselle ei ole asetettu virallisia vaatimuksia. Oppilas valitsee itse, harjoitteleeko hän itsenäisesti vai hyödyntääkö ammattimaista opetusta. Vaikka ammattimaista kuljettajaopetusta ei edellytetä, suurin osa osallistuu ammattiopetukseen. Ajokoe on vaativa ja sen suorittaminen hyväksytysti edellyttää keskimäärin 45 tuntia ohjattua harjoittelua ja 22 tuntia itsenäistä harjoittelua.

Väliaikaisen harjoitteluluvan edellytys on vähintään 17 vuoden ikä. Luvan perusteella oppilas voi harjoitella toisen aikuisen (vähintään 21-vuotias, jolla on ollut ajokortti vähintään kolme vuotta) valvonnassa. Ennen ajokokeen suorittamista oppilaan tulee suorittaa teoriakoe, jossa käsitellään myös liikenteen vaaratilanteita ja riskejä.

Harjoitusluvalla ajavat oppilaat eivät saa ajaa moottoritillä. Harjoitteluautolta ei edellytetä muuta erityisvarustelua. Ajokokeen läpäistyään oppilas saa todistuksen, joka oikeuttaa hänet anomaan varsinaista ajokorttia kahden vuoden sisällä. Ajokokeessa tutkinnon vastaanottaja valitsee yhden ennalta suunnitelluista reiteistä. Koe ei sisällä moottoritieajoa, mutta useilla reiteillä ajetaan nelikaistaisella tiellä.

Kuljettajien liikenneerikkomuksia seurataan kahden ensimmäisen vuoden ajan ja useampana kuin kuuteen rikkomukseen syyllistyminen palauttaa kuljettajan oppilastasolle, jonka johdosta häneen sovelletaan oppilasta koskevia säännöksiä ja hänellä on oikeus ajaa yksin vasta suoritettuaan ajokokeen uudestaan. Tämän tarkoituksena on kannustaa uusia, kokemattomia kuljettajia turvalliseen ja lainmukaiseen ajokäyttäytymiseen.

Sveitsi

Sveitsissä käytännön ajoharjoittelu voidaan suorittaa joko ammattimaisen opettajan johdolla tai harjoitteluluvalla. Ajo-opetus perustuu suurimmaksi osaksi harjoitteluluvalla harjoitteluun, mutta lähes jokainen oppilas ottaa lisäksi keskimäärin noin 10–20 ajotuntia ammattimaiselta ajo-opettajalta. Harjoittelun valvojan tulee olla yli 25-vuotias ja hänellä on täytynyt olla ajokortti vähintään neljän vuoden ajan.

Ajokokeessa ajetaan sekä kaupunkialueella että moottoritillä. Ajokokeessa hylätään ensimmäisellä yrityskerralla yli 40 % oppilaisista. Jos teoriakoe hylätään neljä kertaa tai ajokoe kolme kertaa, kokelas lähetetään psykologiseen arviointiin, jossa selvitetään hänen kyvykkyytensä ajamiseen.

Ajokortin suorittamisesta on vuodesta 2005 alusta lähtien seurannut kolmen vuoden koeaika, jonka aikana oppilaan täytyy osallistua kahdelle yhden päivän kurssille. Jos kuljettaja tekee koeaikana yhden vakavan liikenne-rikkomuksen, hän joutuu osallistumaan ylimääräiselle kurssille. Syyllistymällä kahteen tai useampaan rikkomukseen kuljettaja menettää määräaikaisen ajo-oikeutensa. Jos kuljettaja osallistuu kurseille eikä syyllisty liikenne-rikkomuksiin koeajalla, hänelle myönnetään pysyvä ajokortti.

Kaksivaiheiseen malliin siirtymisen tavoitteena oli uusien kuljettajien turvallisuuden parantaminen muun muassa kehittämällä vaarallisten tilanteiden havainnointia ja arviointia koskevia taitoja, luomalla realistisen minäkuvan oman ajokokemuksen perusteella ja luomalla sosiaalisten ja ympäristön tarpeiden mukainen ajotapa.

Ajokieltojärjestelmät eri jäsenvaltioissa

Ajokorttiseuraamuksista ei ole olemassa Euroopan unionin lainsäädäntöä. Euroopan komission vuonna 2001 hyväksymässä liikenteen valkoisessa kirjassa ”Eurooppalainen liikennepolitiikka vuoteen 2010: valintojen aika” on tavoitteeksi asetettu rangaistusten yhdenmukaistaminen ja vaikuttavuus kaikkien Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella. Lähtökohtana on pidetty sitä, että rikkeistä annetun rangaistuksen ajokorttiin kohdistuvine seuraamuksineen tulisi olla sama kuljettajan kansallisuudesta tai rikkeen tapahtu-

mispaikasta riippumatta. Erityisen tarpeellisenä on pidetty ylinopeutta ja rattijuopumusta koskevien sääntöjen sekä rangaistuksia ja valvontaa koskevien sääntöjen yhdenmukaistamista.

Jäsenvaltioiden kesken on tehty sopimus ajokieltojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (neuvoston säädös ajokieltoja koskevan yleissopimuksen tekemisestä 98/C 216/01), mutta se ei ole vielä tullut voimaan. Vain muutamat jäsenvaltiot ovat ratifioineet sopimuksen.

Ruotsi

Ruotsin ajokorttilain (Körkortslag 1998:488) mukaiset ajo-oikeuteen kohdistuvat seuraamukset ovat ajokortin peruuttaminen ja varoitus.

Ajokortti on peruutettava, jos ajokortin haltija on syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään huolimattomuuteen liikenteessä tai toistuvasti liikenne-rikkomuksiin, millä tarkoitetaan syyllistymistä vähintään kolmeen rikkomukseen kahden vuoden aikana. Laissa mainitaan peruuttamisperusteina myös yksittäisiä tekoja, kuten ylinopeus, punaista päin ajaminen, pysähtymisvelvollisuuden laiminlyöminen tai jonkin muun liikenneturvallisuuden kannalta merkittävän säännön rikkominen. Ajokortin peruuttamisen sijaan voidaan kortinhaltijalle antaa varoitus.

Peruuttamiseen liittyy määräaika, jonka kuussa uutta ajokorttia ei saa myöntää. Määräaika on vähintään yksi kuukausi ja enintään kolme vuotta, mutta vähintään yksi vuosi, jos kysymyksessä on törkeä rattijuopumus tai vakava huolimattomuus liikenteessä. Käytännössä peruutusaika on punaisia päin ajamisesta keskimäärin kaksi kuukautta, törkeästä luvatta ajamisesta kuusi kuukautta, huolimattomuudesta liikenteessä neljästä kuu-teen kuukautta ja vakavasta huolimattomuudesta 12 kuukautta. Pysähtymisvelvollisuuden laiminlyömisestä seuraa yleensä varoitus samoin kuin veren alkoholipitoisuuden yltäessä enintään 0.30 promilleen (langettava raja 0.2 promillea). Ajokortti peruutetaan kahdeksi kuukaudeksi, jos veren alkoholipitoisuus nousee enintään 0.36 promilleen, kuudeksi kuukaudeksi promillemäärän noustessa vähintään 0.5 promilleen ja 12 kuukaudeksi,

jos kysymyksessä on törkeä rattijuopumus 1.0 promillea.

Ruotsissa on tutkittu pistejärjestelmävaihtoehtoa (SOU 2000:26), mutta selvityksen jälkeen pistejärjestelmää ei kuitenkaan ole otettu käyttöön.

Norja

Norjassa on 1.1.2004 alkaen ollut voimassa uusi toistuvien liikenne rikkomusten seuraamusjärjestelmä. Lakiin (Vegtrafikkloven LOV-1965-06-18-4) sisällytettiin valtuutus säännellä toistuvista rikkomuksista ja pistejärjestelmästä asetuksen tasolla. Asetuksessa on määrätty, mitkä rikkomukset johtavat pisteiden kertymiseen (ylinopeus, liikenneohjauslaitteen noudattamattomuus, laiton ohitus, väistämisvelvollisuuden laiminlyönti). Pääsääntönä on, että yksi rikkomus antaa kaksi pistettä. Poikkeuksena on lievä ylinopeus, jonka seurauksena voi olla vain yksi piste. Mikäli kuljettaja on kolmen vuoden sisällä saanut vähintään kahdeksan pistettä, on seurauksena ajo-oikeuden poistaminen. Ajokielto kestää pääsääntöisesti kuusi kuukautta. Erityisten lieventävien olosuhteiden perusteella voidaan määrätä tätä lyhyempi ajokielto.

Tanska

Tanskassa otettiin syyskuun alussa 2005 käyttöön järjestelmä, jossa lasketaan toistuvia liikenne rikkomuksia ilman pisteytystä. Tiettyihin rikkomuksiin syyllistyminen kolme kertaa kolmen vuoden sisällä johtaa ajokieltoon. Uusilla kuljettajilla kaksi rikkomusta kolmessa vuodessa johtaa ajokieltoon ja kuljettaja joutuu osallistumaan sekä teoria-että ajokoulutukseen.

Saksa

Myös Saksassa on käytössä järjestelmä, jossa pisteiden kertyminen liikenne rikkomusten seurauksena voi johtaa ajo-oikeuden poistamiseen. Pistejärjestelmä otettiin Saksassa käyttöön jo 1970-luvun alussa. Jos kuljettajalle kertyy 18 virhepistettä, on seurauksena ajokortin peruuttaminen. Kun päätös ajokortin peruuttamisesta tehdään, määrätään

samalla määräaika uuden kortin saamiselle, joka yleensä on 6 kk. Pisteitä annetaan mm. ylinopeudesta, väistämisvelvollisuuden laiminlyönnistä, punaisia päin ajamisesta ja laittomasta ohituksesta. Pienemmistä rikkomuksista annetaan 1—4 pistettä ja vakavammista 5—7. Vakavimpia seitsemän pisteen tekoja ovat tieliikenteen vaarantaminen ja yli 1,1 promillen rattijuopumus. Järjestysrikkomuksiksi katsottavista teoista seuraa 1—4 pistettä. Yksittäisistä pisteytyspäätöksistä ei voi valittaa. Pisteet poistetaan 2—10 vuoden kuluessa riippuen rikkomuksen vakavuudesta.

Osallistumalla koulutukseen voidaan vähentää kertynyttä pistemäärää. Koulutusta voidaan kuitenkin käyttää pisteiden vähentämiseen vain kerran viiden vuoden sisällä. Koulutuksesta tulee pakollista pisteiden määrän ollessa 14—17. Pisteiden saavuttaessa tason 8—13 ajokortinhaltijalle lähetetään kirjallinen varoitus ja häntä kehoitetaan osallistumaan koulutusohjelmaan.

Ranska

Tuomioistuin voi määrätä ajokiellon yksittäisen vakavan teon perusteella harkintansa mukaan. Tällainen teko voi olla rattijuopumuksen uusiminen tai kuolemantuottamus. Ajokieltoaika vaihtelee kolmesta viiteen vuoteen. Vakavimpien tekojen kohdalla se on viisi vuotta.

Ranskassa on ollut käytössä pistejärjestelmä vuodesta 1992 lähtien. Ranskan pistejärjestelmässä ajokortin haltijalla on 12 pistettä, joita vähennetään rikkomuksiin syyllistymisen perusteella. Vuonna 2004 järjestelmää uudistettiin ja uusille kuljettajille säädettiin muita alhaisempi alkupistemäärä. Uudet kuljettajat saavat kuusi alkupistettä, ja mikäli he eivät syyllisty rikkomuksiin kolmen vuoden koeaikana, he saavat täydet 12 pistettä. Jos kuljettaja syyllistyy pisteitä poistavaan rikkomukseen koeajalla, alkaa kolmen vuoden koeaika uudestaan. Vähennettäessä 3—5 pistettä uuden kuljettajan on lisäksi osallistuttava koulutukseen.

Eri rikkomuksilla on eri pistearvot. Esimerkiksi 20—40 km/h ylinopeudesta vähennetään 1—4 pistettä, yli 40 km/h ylinopeudesta 4 pistettä ja turvavyön käytön laiminlyönnistä yksi piste. Mikäli kuljettaja samalla teolla

syyllysty useampiin rikkomuksiin, voidaan kerralla vähentää enintään kuusi pistettä, ja vakavampien rikkomusten perusteella vastaava raja on kahdeksan pistettä. Pisteiden putoaminen nolnaan merkitsee 6 kk:n ajokieltoa. Kuljettajan osittain vähentynyt pistetili palautetaan ennalleen kolmen vuoden rikkeettömän ajanjakson jälkeen. Osallistumalla koulutukseen kuljettaja voi lisätä pistetiliään neljällä pisteellä. Koulutukseen voi osallistua vain kerran kahdessa vuodessa.

2.3 Nykytilan arviointi

Säädöstaso

Ajokorttilainsäädännön erityisenä ongelmana on säädösten painottuminen asetustasolle, mikä ei täytä perustuslain vaatimuksia. Asetustasolla säädetään myös sellaisista yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista, joista perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan olisi säädettävä lailla. Pääosa säännöksistä on kuitenkin valtioneuvoston asetuksen taseisia. Säännöksiä on muutettu useaan kertaan vuosikymmenten aikana, minkä johdosta säännöstö on hajanainen ja vaikea-selkoinen.

Säännösten kehittämistarpeet

Osa tieliikennelain säännöksistä on peräisin 1980-luvulta tai sitäkin edeltävältä ajalta. Esimerkiksi opetuslupaperusteita koskevat säännökset eivät enää vastaa nyky-yhteiskunnan tarpeita. Useimmin käytetty lupaperuste on, että opettaja ja opetettava ovat saman perheen jäseniä. Käytännössä opettajan ja opetettavan on edellytetty asuvan samassa taloudessa ja osoitteessa, mikä on koettu ongelmalliseksi uusperheiden yleistyttyä. Sisäasiainministeriön antamalla ohjeella on tosin selkeytetty myöntämiskäytäntöä. Ohjeen mukaan eri osoitteissa asuminen ei ole esteenä luvan myöntämiselle, jos vanhemmilla on yhteishuoltajuus. Myöskään opetusluvan myöntämiseen liittyvä tarkoituksenmukaisuusharkinta ei kohtelee kansalaisia tasapuolisesti. Myöntämiskäytäntö onkin voinut vaihdella poliisipiireittäin.

Uusien kuljettajien onnettomuusriskiä on vuosien kuluessa saatu alennettua, mutta yhä

edelleen riski joutua kuolemaan johtavaan onnettomuuteen on korkea heti kuljettajauran alussa. Se laskee kokeneempien kuljettajien tasolle keskimäärin neljän ajovuoden jälkeen. Nuorten kuljettajien onnettomuustilastossa ei ole tapahtunut paranemista vuoden 1995 jälkeen ja Suomi näyttää jääneen jälkeen Euroopan liikenneturvallisuuden kärkimaista. Nämä seikat puoltavat kuljettajakoulutuksen kehittämistä edelleen siten, että uusille kuljettajille annettaisiin entistä paremmat valmiudet itsenäiseen ajamiseen.

Autokoululuvan myöntämistä ja hakemusasiakirjoja koskevat säännökset ovat määrämuotoiset eivätkä jätä lupaviranomaiselle harkintavaltaa. Lisäksi luvanhaltijan kokemusvaatimus on koettu esteeksi etenkin opetustoiminnasta vastaavien johtajien saamiselle silloin, kun luvanhaltija on oikeushenkilö. Muita vuosien mittaan esille nousseita autokoululupajärjestelmän uudelleen arvioimisen kohteita ovat olleet lupien kuntasidonnaisuus, vakuusvaatimukset ja opetustoiminnasta vastaavan johtajan toimen päätoimisuus ja siihen liittyvä kielto muuten kuin erityisestä syystä toimia muussa autokoulussa vastaavana johtajana.

Mopoilu on kasvattanut suosiotaan koko 2000-luvun ajan. Tämän seurauksena mopokanta on kasvanut voimakkaasti ja mopo-onnettomuudet ovat lisääntyneet. Tänä aikana tieliikenteessä on kuollut keskimäärin 10 mopoilijaa vuodessa ja loukkaantuneiden määrä on kaksinkertaistunut. 2000-luvun alkupuolella tieliikenteessä loukkaantui keskimäärin 429 mopoilijaa. Nyt loukkaantuneiden määrä on noussut keskimäärin 887 mopoilijaan vuodessa. Vuonna 2008 loukkaantuneista 80 % oli iältään 15–17-vuotiaita. Vakuutusyhtiöiden tilastojen mukaan vuonna 2008 mopon aiheuttamista onnettomuuksista seurasi 3640 liikennevahinkoa ja 2253 henkilövahinkoa.

Mopoilun turvattuuteen ja mopokortti-vaatimusten puutteisiin on kiinnitetty huomiota useissa eri yhteyksissä ja vaadittu niiden kehittämistä parempien tiedollisten ja taidollisten valmiuksien antamiseksi ajoneuvon hallintaan ja liikenteessä selviytymiseen. Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan kannanotossa (LiVL 10/2007vp) pidettiin liikenneturvallisuuden vuoksi välttämät-

tömänä mopokorttiin liittyvien kysymysten selvittämistä laajemmasta kuljettajakoulutusuudistuksesta riippumatta. Valtioneuvoston liikennepoliittiseen selontekoon (VNS 3/2008) sisältyy maininta ajo-opetuksen ja ajokortin suorittamisen uudistamisesta. Liikenneturva on tehnyt marraskuussa 2007 aloitteen mopoilun turvallisuuden parantamisesta ja mopokorttiasia on otettu esille myös lapsi- ja nuorisopoliittisessa kehittämissohjelmassa 2007–2011.

Myös kevyen nelipyörän kuljettaminen on lisääntynyt merkittävästi. Vuonna 2005 kevyitä nelipyöriä oli rekisterissä noin 2000 ja vuonna 2009 lähes 6000. Niin sanottujen mopoautojen määrä on lisääntynyt avokorilla olevaa mallia enemmän. Myös liikenneonnettomuudet kevyellä nelipyörällä ovat viime vuosina nopeasti lisääntyneet. Onnettomuuksien määrä on lisääntynyt voimakkaammin kuin ajoneuvojen määrä on kasvanut. Kun kyseinen ajoneuvo oli vuonna 2005 osallisena 27 liikennevakuutuksesta korvatussa vahingossa, vuonna 2009 vastaavia onnettomuuksia oli noin 280. Nuoret kevyen nelipyörän kuljettajat ovat selvästi entistä useammin aiheuttajina liikenneonnettomuuksissa. Lakisääteisen liikennevakuutuksen pohjalta pidettävän liikennevahinkorekisterin mukaan vuonna 2005 vahingon aiheuttaneita kevyen nelipyörän kuljettajia, joiden ikä oli 15–17 vuotta, oli neljä (vahingon aiheuttajien kokonaismäärä 16) ja vuonna 2009 vastaava luku oli 112 (vahingon aiheuttajien kokonaismäärä 159).

Ajokorttiseuraamusjärjestelmän uudistamista ja muutostarpeita on selvitetty useaan otteeseen 2000-luvulla. Kun ajokieltojärjestelmän vaikuttavuutta tehostettiin tieliikennelain muutoksilla, eduskunta edellytti lausumassaan (HE 104/2004 vp – EV 152/2004 vp), että hallitus ryhtyy kokonaisvaltaisen ajokieltojärjestelmän ja sen perusteiden selvityksen pohjalta toimenpiteisiin yhtenäisemmän ja helpommin mielletävän ajokieltojärjestelmän luomiseksi.

Valtioneuvoston liikenneturvallisuutta koskevan periaatepäätöksen (9.3.2006) mukaan ajokorttiseuraamusjärjestelmää pitäisi kehittää niin, että määrittäessä seuraamusta toistuvista rikkomuksista otetaan käyttöön niin sanottu pistejärjestelmä. Uuden järjestelmän

myötä voitaisiin ottaa huomioon myös turvalaitteiden käytön laiminlyönti ja eräitä muita rikkomuksia. Lisäksi päätöksessä todetaan, että selvitetään mahdollisuudet liittää pistejärjestelmään koulutuksellisia seuraamuksia.

Nykyisen seuraamusjärjestelmän oikeudenmukaisuudesta ovat ammattiautoilijat esittäneet kritiikkiä. He kokevat usein ajokiellon kohtuuttomaksi, kun ajo-oikeuden menetys johtaa samalla tulojen menetykseen. Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on kuitenkin mietinnössään 19/2004vp katsonut, että ammattikuljettajien osalta kuljettamisen ammattimaisuus ei oikeuta muita kuljettajia suurempaan määrään rikkomuksia. Koska ammattikuljettajat ajavat paljon liikenteessä ja vaikuttavat täten yleiseen liikenneturvallisuuteen, heiltä pitää edellyttää vähintään yhtä suurta lainkuuliaisuutta kuin muilta kuljettajilta.

Ajokieltojärjestelmän kehittämisvaihtoehtoista liikenne- ja viestintäministeriössä laadittu muistio oli kesällä 2007 lausuntokierroksella. Selvitetiin, onko Suomessa syytä ryhtyä valmistelemaan rikkomusten pisteytykseen perustuvaa laskentatapaa, ja mitä muita keinoja olisi tehostaa nykyjärjestelmää.

Lausunnoissa kannatettiin yleisesti nykyisen ajokieltojärjestelmän kehittämistä. Pistemallin jatkotyö sai tukea useilta lausunnonantajilta, joskin järjestelmän perusrakenteen lisäksi aiheeseen katsottiin sisältyvän suuri määrä selvitettäviä yksityiskohtia. Monissa lausunnoissa todettiin, että parannuksia voitaisiin toteuttaa ilman rikkomusten pisteyttämistäkin. Pistemalli sai osakseen myös selvää arvostelua. Sitä pidettiin nykyistä monimutkaisempana ja enemmän voimavaroja vievänä vaihtoehtona. Tieliikennettä, sen sääntelyä ja erityisesti liikenneturvallisuutta tutkineet asiantuntijat eivät ole pitäneet liikenne-rikkomusten pisteyttämistä perusteltuina. Tutkimuksissa pistejärjestelmän liikenneturvallisuushyöty on todettu melko vähäiseksi.

Niissä maissa, joissa on käytössä pistejärjestelmä, liikenne-rikoksia ja –rikkomuksia on pisteytetty eri tavoilla. Toisissa järjestelmissä annetaan tekoja koskevat kiinteät pistemäärät, kun taas toisissa säädetään pisteiden vähimmäis- ja enimmäismäärät ja jätetään harkintavalta täytäntöönpanovaiheeseen.

Tämän ei kuitenkaan ole katsottava lisäävän järjestelmän yhdenmukaisuutta ja selkeyttä. Monissa järjestelmissä teot huomioidaan kansallisten arvostusten mukaan, jotka eivät vastaa meillä käytössä olevia periaatteita.

Pistearvoja on annettu yhtä hyvin rattijuopumusrikoksille kuin vähäisille rikkomuksille (esimerkiksi Ranska ja Italia). Suomessa ei kuitenkaan ole perusteltua lieventää rattijuopumusrikosten eikä törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen seuraamuksia, vaan ajokielto pitää voida määrätä jo yhden rikoksen perusteella. Lisäksi poliisin tulisi jatkossakin voida määrätä ajokielto sellaisesta yhdestä liikenneturvallisuutta vaarantavasta teosta, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan.

Ne rikkomukset, jotka Suomessa vasta toistuessaan johtavat ajokieltoon, ovat kaikki sellaisia, joiden keskinäiseen erotteluun ja erilaisiin moitearvoihin ei ole perusteltua luoda uutta järjestelmää poliisilla käytössä olevan ohjeiston johdosta. Poliisin ohjeiden mukaan ajokiellon kesto on ryhmitelty rikesakkojen ja päiväsakkojen lukumäärän mukaan kolmeen ryhmään.

Pohjoismaissa on yleisesti käytössä Suomen järjestelmää muistuttavat järjestelmät. Ruotsissa ei ole käytössä pistemallia, Tanskassa ajokielto määrätään rikkomusten lukumäärän perusteella ja Norjassa, jossa rikkomukset on pisteytetty, pääosa rikkomuksista on kahden pisteen arvoisia.

On epätodennäköistä, että rikkomuksia pisteyttämällä saavutettaisiin merkityksellistä liikenneturvallisuushyötyä. Pisteytetty järjestelmä olisi selvästi nykyistä järjestelmää vaikeaselkoisempi. Nykyisen Liikenteen turvallisuusviraston edeltäjän Ajoneuvohallintokeskuksen vuonna 2007 teettämässä tutkimuksessa selvitettiin ajokorttiseuraamusjärjestelmän tunnettavuutta. Tutkimuksen mukaan koko seuraamusjärjestelmää pidetään yleisesti selkeänä ja ymmärrettävänä sekä oikeudenmukaisena.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on ajokorttisäännösten ja –menettelyjen kehittäminen liikenneturvallisuuden tarpeiden sekä kansalaisten perusoikeuksien huomioon ottamiseksi. Esityksellä saatettaisiin voimaan ajokorttidirektiivin ja palveludirektiivin vaatimukset ajokorttilainsäädäntöön.

Tieliikenneonnettomuudet ovat merkittävä kansanterveydellinen ja kansantaloudellinen ongelma. Yleisenä kehitystrendinä on tilastojen mukaan ollut vakavien liikenneonnettomuuksien ja –kuolemien hidas laskeminen, mutta uudet kuljettajat muodostavat kuitenkin edelleen selkeän riskiryhmän liikenteessä. Esityksen keskeisenä tavoitteena on lisätä uusien mopon ja auton kuljettajien liikenneturvallisuutta parantamalla valmiuksia ajoneuvon kuljettamiseen liikenteessä liikenneonnettomuuksien vähentämiseksi. Koulutuksessa korostettaisiin kuljettajan vastuullisuutta liikenteessä myös muiden tienkäyttäjien ja muun liikenteen turvallisuudesta.

Väestö ikääntyy ja ikäkuljettajien suhteellinen määrä liikenteessä myös raskaiden ajoneuvojen kuljettajina kasvaa merkittävästi lähivuosina. Kuljettajien toimiminen liikenteessä vanhemmalla iällä on ensisijaisesti riippuvainen terveysvaatimusten täytymisestä, mikä asettaa uusia vaatimuksia terveystarkastusjärjestelmälle. Esityksen tavoitteena on kehittää ajoterveystarkastuksia ikääntymiseen liittyvien näkökohtien, kuten erilaisten sairauksien tai lääkkeiden yhteiskäytön, huomioon ottamiseksi terveydentilan arvioinnissa. Vuoden 2010 helmikuun alusta luovuttiin raskaan kaluston kuljettajien 70 vuoden yläikärajasta. Tieliikennelain muutoksen (15/2010) yhteydessä eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin riittävän monipuolisen ja luotettavan ajokyvyn arviointijärjestelmän luomiseksi, liikennelääketieteen tutkimuksen ja opetuksen lisäämiseksi ja tarvittavan ohjeistuksen antamiseksi tutkimuksia tekeville lääkäreille sekä ammatikuljettajien ja kuljetusalan yrittäjien työterveyshuollon kattavaksi järjestämiseksi. Ennen ajoterveystarkastusten kehittämistä matkustajien kuljettaminen linja-autossa ja kuorma-autovetoisen ajoneuvoyhdistelmän kuljettaminen kuormattuna edellyttää 70 vuotta täyttäneeltä kuljettajalta geriatriaan perehtyneen lääkärin lausuntoa terveysva-

timusten täyttymisestä. Esityksen tavoitteena on järjestelmän kehittäminen niin, että tällaisista erityisvaatimuksista voitaisiin luopua.

Esityksen tavoitteena on säilyttää lääkärin-tarkastusjärjestelmä ja ajoterveyden seuranta periaatteiltaan ennallaan. Ajoterveyden seuranta perustuisi osaksi nimenomaisiin ajokorttilääkärin-tarkastuksiin ja osaksi lääkäreiden ilmoituksiin ajoterveyden edellytysten puuttumisesta. Ilmoitusmenettelyä hyväksi käyttämällä ehkäistäisiin tarpeita lääkärin-tarkastusten määrän lisäykseen. Edellytyksenä järjestelmän toimivuudelle tältä pohjalta on, että lääkärit ilmoittavat asianmukaisesti ajoterveydestä johtuvista ajokortin esteistä potilaan oman ja muun liikenteen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Esityksessä ajokortinhaltijan lääkärintodistuksen esittämismenettelyä noudattaisi nykyistä ikäkausitarkastusten järjestelmää.

Esityksen tavoitteena on kehittää ajokorttiseuraamusjärjestelmää nykyiseltä pohjalta huomioimaan myös lievempiä rikkomuksia seuraamusperusteina silloin, kun sitä on pidettävä perusteltuna turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Nykyjärjestelmä on tehtyjen selvitysten mukaan vakiintunut, mikä osaltaan edistää sen toimivuutta liikenneturvallisuustyölle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Esityksellä turvattaisiin kansalaisten oikeuksien toteutuminen ajokortti- ja muussa lupamenettelyssä, edistettäisiin kansalaisten sujuvampaa asiointia erilaisissa ajokortti- ja lupa-asioissa sekä vähennettäisiin hallinnolle näiden tehtävien hoitamisesta aiheutuvaa työn määrää ja kustannuksia, mikä koituisi myös kansalaisten eduksi kustannusten nousua hillitsevä. Euroopan unionin lainsäädännön vaatimukset edellyttävät esimerkiksi ajokorttien uusimisen huomattavaa määrällistä lisäämistä. Menettelyjä kehittämällä vähennettäisiin uusimisista aiheutuvaa lisätyötä.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Ammattiautoilijat ovat pitäneet nykyisiä ajokieltoja kohtuuttomana, koska ajokortin menettäminen vie heiltä useimmiten mahdollisuuden ansaita työtuloja.

Toisaalta nykyinen seuraamusjärjestelmä on kuitenkin saanut laajan kannatuksen. Sen perusrakennetta, joka on jo porrastettu tekojen vakavuuden mukaan, pidetään oikeana. Samoin sitä, että vakavimmat liikennetrikokset ajokieltoineen käsittelee tuomioistuin ja että poliisi voi määrätä ajokiellon liikenneturvallisuuden vaarantamisen perusteella silloin, kun teko osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan. Mainituissa tapauksissa ajokiellon arviointi tehdään yhden teon perusteella. Myös ajokieltojen kestoja koskevia lain säännöksiä on pidetty oikeina. Erimielisyyttä ei ole myöskään siitä, että vain kuljettajan tekemät rikokset ja rikkomukset johtavat ajokieltoon ja että huomioon otetaan vain sellaiset teot, joilla on vaikutusta liikenneturvallisuuteen.

Ongelmana on lähinnä pidetty joitakin tulkintoja niissä tilanteissa, kun ajokielto määrätään toistuvien rikkomusten perusteella. Tässä ryhmässä erityisesti lievät ylinopeudet, lievät ylikuormat ja lievät ajo- ja lepoaikoja koskevat rikkomukset haluttaisiin luokitella vähempiarvoisiksi kuin muut rikkomukset.

Lakiesityksessä ehdotetaan, että ajokieltoharkintaan toistuvien rikkomusten perusteella tulisi ottaa mukaan nykyisten lisäksi myös joukko muita rikkomuksia. Rikesakkorikkomuksista otettaisiin huomioon turvavyön ja lasten turvalaitteen käyttöä sekä kypärän käyttöä moottorikäyttöisessä ajoneuvossa koskevat laiminlyönnit. Lisäksi mukaan otettaisiin matkapuhelimen kädessä pitäminen ajon aikana. Muina uusina rikkomuksina tulisi ottaa huomioon tieliikenteen sosiaalilainsäädännön ja vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyvät rikkomukset.

Koska esityksen mukainen suurempi joukko rikkomuslajeja lisäisi seuraamusjärjestelmän ankaruutta, valmistelussa oli esitysehdoituksen vaihtoehtona esillä ajokieltoon johtavien rikkomusten lukumäärän lisääminen toistuvien rikkomusten laskennassa. Sen sijaan lievimpien rikkomusten keskinäiseen erotteluun ja erilaisiin moitearvoihin ajokiellon perusteena ei katsottu olevan perusteita.

Vaihtoehtona harkittiin, että kuljettaja määrättäisiin ajokieltoon, jos hän syyllistyisi neljä kertaa vuoden aikana tai viisi kertaa kahden vuoden aikana laissa säädettyihin rikkomuksiin. Uusille kuljettajille ei kuitenkaan

pidetty perusteltuna sallia nykyistä suurempaa rikkomusmäärää.

Kaikilla ajokieltooperusteina huomioon otettavilla teoilla on välitön yhteys liikenneturvallisuuteen. Esimerkiksi lievilläkin ylinopeuksilla on huomattava merkitys liikenneonnettomuuksien syytekijänä ja siksi ajonopeuksien hillitsemiseen on pyritty erilaisilla toimenpiteillä. Liikenneturvallisuuden parantamista koskevaan valtioneuvoston periaatepäätökseen (9.3.2006) on kirjattu useita ylinopeuksien hillintään tähtäviä tavoitteita ja toimenpiteitä, kuten nopeusvalvonnan puuttumiskynnyksen alentaminen ja nopeusvalvonnan tehostaminen automaattivalvontaa lisäämällä. Sisäasiainministeriön ohje poliisille ylinopeusrikkomusten puuttumiskynnyksen laskemiseksi otettiin käyttöön lokakuussa 2009. Sen periaatteena on puuttua entistä alhaisempiin nopeuden ylityksiin, ensin huomautuksella, suuremmissa ylityksissä rikesakolla ja sakolla. Periaatepäätökseen on myös kirjattu tavoitteet ammattiliikenteen onnettomuuksien vähentämisestä muun muassa tehostamalla valvontaa ajo- ja lepoaikoja, ajonopeuksia, ja kuorman sidontaa koskevien sääntöjen noudattamiseksi ja ylipainojen ehkäisemiseksi. Ammattikuljettajat ovat arvostelleet tarkkoja ajo- ja lepoaikasäännöksiä, jotka perustuvat EU-lainsäädäntöön. Säännöksiin liittyvät ongelmat eivät tästä syystä sovellu seuraamussäännöksiin ratkaisutaviksi. Jos säännökset koetaan liian tiukoiksi, pitäisikin pyrkiä muuttamaan ajo- ja lepoaikasäännöksiä.

Liikenneturvallisuusperusteilla ammatikseen tai muuten paljon ajavien ei voida sallia rikkovan liikennesääntöjä muita kuljettajia enemmän. Ammattikuljettajat ovat paljon liikenteessä ja vaikuttavat näin yleiseen liikenneturvallisuuteen. Työtehtävän hoitaminen vaativissa ja vaihtelevissa oloissa ja tilanteissa edellyttää ammatillisilta jopa suurempaa vastuuta kuin tavallisilta kuljettajilta.

Liikenneturvallisuussyistä ei kuitenkaan pidetty perusteltuna lieventää seuraamusjärjestelmää, minkä johdosta esityksessä päädyttiin ehdottamaan sitä, että vaikka järjestelmään lisättäisiin uusia rikkomuslajeja, rikkomusten lukumäärä säilyisi entisellään. Tähän ratkaisuun vaikuttaa myös se, että liikennevalvonnan määrää ei ole lisätty eikä rik-

komuksista kiinnijäämisen todennäköisyys automaattivalvonnan lisäämisestä huolimatta ole sillä tasolla, mitä turvallisuustavoitteet edellyttäisivät.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Ajokorttisäädökset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi ajokorttilaki, johon koottaisiin ajokortteja koskeva sääntely ottaen huomioon ehdotetut kehittämistarpeet. Laki rakentuisi olennaisilta osin voimassa olevan lainsäädännön periaatteille ja sen keskeiset soveltamisperiaatteet säilyisivät olennaisesti ennallaan.

Lakiin sisällytettäisiin kansalaisten oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevat säännökset. Tarkempia säännöksiä esimerkiksi kuljettajaopetuksen ja kuljettajantutkinnon sisällöstä ja toteutuksesta sekä ajo-oikeuden kansallisesta laajuudesta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lähinnä kuljettajaopetuksen määräistä ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella ajokorttiterveystarkastusten vaatimuksista. Lisäksi lakiin olisi tarpeen sisällyttää valtuussäännökset tarkempien teknisluonteisten määräysten antamiseen Liikenteen turvallisuusviraston päätöksillä asioista, jotka ovat tähän asti kuuluneet sen ohjeistettaviin. Kysymyksessä olisivat teknisluonteiset yksityiskohdat, joista pitkälti säädetään ajokorttidirektiivin liitteessä II.

Ajokorttien voimassaoloajat

Mopon, kevyen nelipyörän, moottoripyörän, ja B-luokan henkilö- ja pakettiauton (ryhmän 1 ajokorttiluokat) ajokortin voimassaoloajaksi ehdotetaan 15 vuotta. Kuorma- ja linja-auton (ryhmä 2) ajo-oikeuden sisältävän ajokorttien voimassaoloajaksi ehdotetaan viisi vuotta. Ajokorttien voimassaoloaika voisi olla tätä lyhyempikin, jos lääkärinlausunto sitä edellyttäisi.

Ajokortit annettaisiin enintään edellä mainituksi määräajaksi kerrallaan ja enintään siihen saakka kun henkilö täyttää 70 vuotta. Tämän ajankohdan jälkeen ryhmän 1 ajokortti annettaisiin enintään viideksi vuodeksi ja

ryhmän 2 ajokortti enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Ehdotetulla 15 vuoden voimassaoloajalla vähennettäisiin uusimisista aiheutuvia kustannuksia ja viranomaiselle aiheutuvaa työtä. Nykyinen 70 vuoden ikä pysytettäisiin sen vakiintumisen takia perustana ajokorttien useammin tapahtuvalle uusimiselle ja tiukemmalle ajoterveydentilan seurannalle. Ehdotuksen johdosta ajokorttien voimassaoloaika voisi ennen 70 ikävuoden täyttymistä vaihdella hyvin lyhyestäkin ajasta 15 vuoteen. Lakiin sisällytettäisiin tämän johdosta säännös, että ajokorttilupaa haettaessa tai ajokorttia uusittaessa ryhmän 1 ajokortti annettaisiin 65 vuotta täyttäneelle enintään viideksi vuodeksi ja ryhmään 2 kuuluvia luokkia sisältävä ajokortti 68 vuotta täyttäneelle henkilölle enintään kahdeksi vuodeksi. Määräajat vastaisivat pituudeltaan seuraavan ajokortin voimassaoloaikaa.

Ryhmän 1 ajokortit uusittaisiin nykyiseen tapaan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan 70 ikävuodesta lukien. Ryhmän 2 ajokorttien kohdalla ajokortit uusittaisiin 1.2.2010 voimaan tulneiden vaatimusten mukaisesti enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Ryhmän 2 kuljettajien kohdalla kaikkien ajoneuvojen kuljettaminen on mahdollista myös ammatiajossa, mikä edellyttää useammin tapahtuvaa terveydentilan seurantaa.

Ajokorttien uusimisen yhteydessä ehdotetaan tarpeettomana luovuttavaksi nykyisestä vaatimuksesta, jonka mukaan ajotaidon säilyminen on tullut osoittaa luotettavalla selvityksellä tai ajokokeen suorittamisella. Menetely ei välttämättä anna oikeaa kuvaa henkilön ajotaidosta.

Ajoterveydentilan seuranta

Lääkärintarkastus ehdotetaan nykyiseen tapaan esitettäväksi aina ensimmäistä ryhmään 1 ja 2 kuuluvaa ajokorttilupaa haettaessa. Voimassa olevan ajokortin aikana voitaisiin vaatimukseltaan samaan tai alempaan terveysvaatimusten luokkaan kuuluvia ajokortteja suorittaa ilman uutta lääkärintarkastusta. Ajokortin haltijoiden terveydentilan seuranta keskitettäisiin ajokortin uusimisen yhteyteen, ellei lääkärintarkastuksen vaatiminen muulloin olisi tarpeen. Nykyisestä 45 vuoden iässä ta-

pahtuvasta näkökyvyn tarkastuksesta luovutaisiin.

Ryhmään 2 kuuluvan ajokortin haltijan olisi 45 vuotta täytettyään aina ajokorttia uusittaessa liitettävä hakemukseensa lääkärintarkastus.

Ryhmän 1 ajokorttia uusittaessa lääkärintarkastus olisi esitettävä 70 vuoden iässä tapahtuvasta uusimisesta lukien. Seuraavasta uusimiskerrasta eli noin 75 vuoden iästä lukien hakemukseen olisi liitettävä laajennettu lääkärintarkastus. Tämän ryhmän ajokortin haltijoiden kohdalla tarkemman lääkärintarkastuksen vaatimista pidetään perusteltuna edellä mainitusta iästä lukien. Henkilön, jolle annettaisiin ajokortti viideksi vuodeksi sen perusteella, että hän on täyttänyt 65 vuotta, olisi ajokortin uusimisen yhteydessä liitettävä hakemukseensa laajennettu lääkärintarkastus.

Ryhmän 2 ajokorttia uusivan olisi heti 70 ikävuoden yhteydessä tapahtuvasta uusimisesta lukien liitettävä hakemukseensa laajennettu lääkärintarkastus. Vastaavasti laajennettu lääkärintarkastus olisi liitettävä hakemukseen, joka annettaisiin 68 vuotta täyttäneelle.

Näkökyvyn puutteiden on todettu harvoin yksinään olleen onnettomuuksien synnä tai muodostaneen erityistä liikenneturvallisuusriskiä. Tämän johdosta ehdotetaan 45 vuoden iässä tapahtuvasta tarkastuksesta luopumista, koska siitä ei arvioida aiheutuvan riskiä liikenneturvallisuudelle. Ryhmän 2 raskaan kaluston kuljettajien kohdalla säännölliset tarkastukset vastaisivat nykyisiä ikäkausitarkastuksia, jotka alkavat 50 vuoden iästä. Lääkärintarkastuksen vaatiminen 45 ikävuoden jälkeen ajokortin uusimisen yhteydessä korvaisi osaltaan raskaan kaluston kuljettajien kohdalla erillisen näkökykytarkastuksen poisjäämistä.

Laajennetussa lääkärintarkastuksessa kiinnitettäisiin erityisesti huomio ikääntymisen mahdollisesti mukanaan tuomiin muutoksiin. Tarkastuksissa voitaisiin erityisesti kiinnittää huomiota esimerkiksi erilaisten sairauksien ja lääkkeiden käytön yhteisvaikutuksiin ajokyvyn kannalta. Nykyisiä terveystarkastuksia ajokyvyn selvittämisessä ei ole pidetty riittävinä. Lääkärintarkastuksia kehittämällä ja ottamalla käyttöön laajennettu tarkastus ehdotetaan nykyisestä geriatriaan perehtyneen tarkastuksen lisäksi vaatimuksesta luovuttavaksi

kaikkein raskaimpien ajoneuvojen iäkkäiden haltijoiden kohdalla.

Esitykseen sisältyisi ehdotus ryhmän 2 kuljettajien näkövaatimusten muutokseksi. Komission direktiiviin 2009/113/EY sisältyvät ajokorttidirektiivin liitteen III näkövaatimuksia sekä diabetestä ja epilepsiaa koskevat muutokset, jotka olisi pantava täytäntöön syksyllä 2010. Esityksessä ehdotetaan lakiin sisällytettäväksi edelleen nimenomaiset näön tarkkuutta ja näkökenttää koskevat vaatimukset ja siitä syystä komission direktiivin toimeenpanoa ehdotetaan lykättäväksi niin, että muutos voitaisiin käsitellä ajokorttilain antamisen yhteydessä. Muiden vaatimusten osalta esityksessä viitattaisiin mainitun liitteen vaatimuksiin. Ryhmän 2 kuljettajien kohdalla näöntarkkuusvaatimus ehdotetaan asetettavaksi Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti ja heikomman silmän näöntarkkuus laskettavaksi siksi 0.1:een. Nykyisin heikomman silmän näöntarkkuus vaatimus on 0.5. Ryhmän 1 kuljettajien näöntarkkuusvaatimukset pysyisivät ennallaan. Esityksessä ehdotetaan, että näkökenttää ja muita terveysvaatimuksia koskevat tarkemmat säännökset annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriön säännöksillä ohjattaisiin nykyistä tehokkaammin ajokykyarvioita ja -tarkastuksia. Luotettavan ajokyvyn arviointijärjestelmän aikaan saaminen edellyttää myös sellaisia toimenpiteitä, joihin ei ajokorttilainsäädännön ehdotuksilla voida vaikuttaa. Esitykseen sisältyvät ehdotukset tarvitsevat tukseen myös muita toimenpiteitä ja niihin osoitettuja resursseja liikenneturvallisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi esimerkiksi lääkärin perus- ja jatkokoulutuksessa sekä alan tutkimuksessa, vaikeiden ajokykytapauksen asiantuntijaelinten perustamisessa ja työterveyshuollon kehittämisessä ammattikuljettajien ajoterveystarkastusten kehittämiseksi. Ajoterveysjärjestelmän toimivuutta ja vaikuttavuutta ehdotetaan seurattavaksi tutkimuksella.

Ajokorttien ikävaatimukset

Raskaan kaluston kuljettajat

C-luokan ajokortin vähimmäisiäksi ehdotetaan 21 vuotta ja D-luokan 24 vuotta. Ikävaatimukset ehdotetaan eräiden yhteiskuntajärjestyksen kannalta tarpeellisten tehtävien ja korjaamo- ja huoltotoiminnan ajoissa pysyttäväksi direktiivin sallimalla tavalla ennaltaan 18 ja 21 vuodessa. Tällainen ajokortti oikeuttaisi ennen varsinaisen ajokortti-ian täyttymistä kuljettamaan kysymyksessä olevaa ajoneuvoa vain mainituissa ajoissa. Koheavista C- ja D-luokan ikävaatimuksista voitaisiin edelleen poiketa ammattipätevyyslain mukaisella perustason ammattipätevytydellä ja C-luokan ajokortti edelleen saada 18 vuoden iässä. D-luokan ajokortti olisi edelleen saatavissa 21 vuoden iässä samoin perustein ja ammattipätevyysvaatimusta tiukemmin ammatillista koulutusta koskevin vaatimuksin jo 18-vuotiaana. C1- ja D1-luokan ikävaatimukset pysyisivät ennallaan.

Moottoripyörien kuljettajat

Moottoripyörän kuljettajan ikävaatimukseksi A1-luokassa ehdotetaan 16 vuotta, A2-luokassa 18 vuotta ja A-luokassa 24 vuotta suorittaessa rajoittamaton A-luokan ajokortti suoraan kuljettajantutkinnon kautta. A-luokan ajokortti voitaisiin kuitenkin antaa A2-luokan ajokortin omaavalle henkilölle lisäkoulutuksen perusteella kahden vuoden kulluttua A2-luokan ajokortin saamisesta. Uusi A2-luokka vastaisi nykyistä kahdeksi vuodeksi rajoitettua A-luokan ajo-oikeutta.

Ajokorttien vähimmäisikävaatimuksiin ei ehdoteta muutoksia, koska luokkakohtaisia koulutus- ja koevaatimuksia pidetään riittävinä liikenneturvallisuuden kannalta. Moottoripyörän ajokorttiluokkaa korotettaessa uudet ajokokemusta edellyttävät vaatimukset lisäisivät vaatimustasoa nykyisestä. Luokasta toiseen siirryttäessä olisi kaikissa tapauksissa suoritettava joko kuljettajantutkinto tai vaatimuksena olisi ajokokemus ja lisäkoulutus. Direktiivi antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden kokemustietä käytettäessä valita lisäsuorituksiksi kokeen tai koulutuksen. Koulutusvaihtoehto vastaisi meillä moottoripyöräajokortin suorittamisessa noudatettua käytäntöä ja sen katsotaan antavan kuljettajalle paremmat valmiudet ajoneuvon kuljettamiseen.

B-luokan kuljettajaopetuksen kehittäminen

B-luokan kuljettaja-opetusta ja sen sisältöjä ehdotetaan kehitettäväksi uusien kuljettajien liikenteellisten valmiuksien parantamiseksi ja onnettomuuksien vähentämiseksi. Kuljettaja-opetuksessa korostettaisiin kuljettajan vastuuta myös muiden tienkäyttäjien turvallisuudesta ja ajotapojen soveltamista sen mukaisesti. Myös liikenteen vaaratekijöiden tunnistamista ja välttämistä korostettaisiin. Ajo-opetuksen määrää lisättäisiin ajokokeuksen kasvattamiseksi ennen itsenäisen ajamisen aloittamista.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä tieliikenteen parantamisesta (2006) ja sen toteutumisesta annetussa liikenne- ja viestintäministeriön selvityksessä (2007) korostettiin muun muassa ajokortin suorittajien peruskoulutuksen sisällöllistä ja menetelmällistä uudistamista kuljettajien perusvalmiuksien parantamiseksi, ajokokemuksen lisäämistä opetukseen tulon ajankohtaa alentamalla ja ennakoivaan ajamiseen ja muun liikenteen huomioimiseen panostamista.

Suomalaista kuljettajaopetus- ja tutkintojärjestelmää koskevassa arvioinnissa (Katila ja Keskinen 2003) on todettu, etteivät riskien tunnistamista ja itsearviointia koskevat tavoitteet ole nykyisessä kuljettajaopetuksessa kattavia. Opetukseen kaivattaisiin muun muassa oman tilan hallintaan liittyviä taitoja sekä itsenäisen ajamisen ja maantiellä ajamisen taitoja lisää. Kuljettajantutkinnon vastaanottajien mukaan ajoneuvon käsittelytaidot, ajon sujuvuus, taloudellinen ajaminen, sosiaaliset taidot ja riskien tunnistaminen ovat heikentyneet 2000-luvulla ja liikennetilanteiden hallinta vuodesta 2006 lähtien. Ainoastaan kevyen liikenteen huomiointi on parantunut vuodesta 2005 lähtien. Kuljettajaopetuksen ajoharjoittelun vähäistä määrää pidetään riittämättömänä ajoneuvon käsittelyn ja liikennetilanteiden hallitsemiseksi, ja tämän katsotaan heijastuvan ajamisen sujuvuuteen.

Ajo-opetukseen varattaisiin enemmän aikaa opetukseen tulon ajankohtaa aikaistamalla. B-luokan kuljettajaopetus voitaisiin aloittaa 17-vuotiaana. Ajokortin vähimmäisikä pysytettäisiin ennallaan 18 vuodessa.

Erityisesti nuorten mieskuljettajien onnettomuuksien on tutkimuksissa todettu johtu-

neen siitä, ettei kuljettaja ole tunnistanut tai kyennyt hallitsemaan omaan elämäntapaansa ja omiin motiiveihinsa liittyviä riskejä. Opetuksen sisällössä painopistettä muutettaisiin ennakoivampaan ja pohtivampaan suuntaan ajoneuvon hallintataitoja kuitenkin unohtamatta.

Suomalaiset kuljettajakoulutusjärjestelmät eli autokouluopetus ja opetuslupaopetus ovat varsin tasavahvoja kuljettajien liikenteessä menestymisen näkökulmasta tarkasteluna, mistä syystä niitä on perusteltua kehittää yhdenmukaisesti. Oppilaiden erot ovat havaittavissa pääasiassa kuljettajantutkintovaiheessa. Opetuslupaoppilailla on suuremman ajomäärän perusteella paremmat ajoneuvon käsittelytaidot ja he ovat olleet parempia ajon sujuvuudessa. Autokouluopetuksen saaneiden tutkinnon suorittaminen on ollut varmempaa ja liikennetilanteiden hallinta ja ajon ennakoitavuus on heillä ollut parempaa. Opetuslupaopetuksen osuus kuljettajaopetuksesta on vaihdellut vuosien mittaan ja ollut enimmillään noin 20 %:n luokkaa. Nykyään noin 11 % kuljettajantutkintoon tulleista on saanut ensimmäisen vaiheen opetuksen opetusluvalla. Opetusluvan haltija on yleensä oppilaan äiti tai isä.

Opetuslupaopetuksen perusteita muutettaisiin. Yksityisopetus toteutettaisiin ammatinopetuksen avulla ja vaikeissa olosuhteissa ajamisen opetus ajoharjoitteluineen ajoharjoitteluradalla ja pimeällä ajamisen opetus olisi kokonaan hankittava autokoulusta. Ennen opetuksen aloittamista opetuslupaopettajan olisi yhdessä oppilaan kanssa osallistuttava autokoulussa annettavaan alkuopetukseen sekä myöhemmin opetuksen aikana opetuksen ja ajotaidon edistymistä arvioivaan käyntiin autokoulussa.

Edellä tarkoitettussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä ja siihen liittyvässä selvityksessä korostettiin myös opetuslupaopetuksen valvonnan ja ohjauksen kehittämistä. Yksityisopetuksen ohjaukseen liittyen kannatettiin pakollisen autokouluosan liittämistä opetuslupaopetukseen. Opetuslupaopetuksen heikkouksia ovat sen rakenteen ja valvonnan puuttuminen. Opetuslupaopetuksen yhdistäminen ammattimaiseen autokouluopetukseen tukisi opetusta ja tarjoaisi jäsennetyn tavan opetuslupaopetuksen järjestämiseen. Liiken-

neturvallisuuden näkökulmasta olisi perusteltua myös hyödyntää autokoulujen erityisosaamista vaativien taitojen kuten liukkaan kelin ja pimeällä ajamisen opetuksessa.

Tarveharkinnasta opetuslupien myöntämisessä luovuttaisiin ja luvat myönnettäisiin lupaedellytysten täytyessä. Uutena vaatimuksena opettajalle asetettaisiin 25 vuoden vähimmäisikävaatimus. Perheenjäsenyysehdosta luovuttaisiin, mutta vanhempien opettajana toimiminen mahdollistaisi molempien opettajuuden ja opetuksen antamisen kahdelle lapselle samanaikaisesti. Opetus edellyttäisi opettajan osallistumista opetukseen autokoulussa.

Opetuslupaopetuksen muutoksilla lisättäisiin opetuksen ohjausta, suunnitelmallisuutta ja valvontaa sekä oppilaan ajovalmiuksia. Autokoulu- ja opetuslupaopetuksessa ajomäärien lisäämisen tavoitteena on ajovalmiuksien paraneminen tutkimustulosten mukaisesti. Nykyiset ajomäärävaatimukset ovat pysyneet samoina liikenteen vaatimusten kasvaessa, eivätkä kokemuksen mukaan ole riittävät liikenteellisesti vähänkään vaativammilla alueilla. Ajomäärät ovat alaiset muissa maissa toteutuneisiin ajomääriin verrattuna.

Kuljettajaopetus annettaisiin edelleen vaiheistettuna, mutta se olisi suoritettava yhden vuoden kuluessa ajo-oikeuden saamisesta. Ajo-oikeuden saamisen jälkeen seuraisi harjoitteluvaihe, jolloin kuljettajan olisi pidettävä oppimispäiväkirjaa harjoittelustaan ja osallistuttava autokoulussa teoria ja ajo-opetukseen. Syventävän vaiheen ja sitä edeltävän harjoitteluvaiheen opetus olisi suoritettava vuoden kuluessa ajo-oikeuden voimassa pysyttämiseksi. Syventävän vaiheen opetukseen pääsisi aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua B-luokan ajo-oikeuden saamisesta. Uuden kuljettajan tiukempi rikkomusseuranta kestäisi kuitenkin kaksi vuotta ajo-oikeuden saamisesta.

Nykyistä toisen vaiheen kestoja pidetään liian pitkänä opetustapahtuman mieltämiseksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Usein toisen vaiheen opetuksen saaminen siirtyy kahden vuoden ajo-oikeuden lopulle ja opetuksen sisältö koetaan tarpeettomana pitkään jatkuneen ajamisen vuoksi turhana ja hinnaan kalliina koettuun hyötyyn nähden. Uu-

distuksen tavoitteena onkin opetuksellisen kokonaisuuden järkevöittäminen ja välivaiheen kytkeminen harjoitteluvaiheeseen siihen.

Mopon kuljettaminen

Mopon kuljettamisessa ehdotetaan otettavaksi käyttöön uusi yhdenmukaistettu ajokorttiluokka AM, johon kuuluisivat myös kevyet nelipyörät. AM-luokan ikävaatimus olisi 15 vuotta. Vasta 16 vuoden harmonisoitu ikä oikeuttaisi kuljettamaan näitä ajoneuvoja koko EU:n alueella. Mopon kuljetusoikeuden pysyttämiseksi nykyiseen tapaan 15 vuodessa vastaavan ikävaatimuksen olisi koskettava myös kevyen nelipyörän kuljettamista.

Mopon ajokortin suorittaminen edellyttäisi kuljettajaopetuksen saamista ja käsittelykokeen suorittamista. Kuljettajaopetukseen sisältyisi teoriaopetusta ja ajo-opetusta. Kevyen nelipyörän kuljetusoikeus olisi hankittava erikseen kuljettajaopetuksella ja ajokokeen suorittamisella liikenteessä. Saavutetusta kuljetusoikeudesta tehtäisiin merkintä ajokorttiin.

Onnettomuustilastojen perusteella voidaan mopoilijoiden valmiuksissa todeta sellaisia tiedollisia, taidollisia ja asenteisiin liittyviä puutteita, että nykyistä teoriakoea ei voida pitää riittävänä vaatimuksena mopokortin saamiselle. Nykyisellään mopokortin saaminen edellyttää teoriakokeen suorittamista. Teoriakoe sisältää 10 sanallista kysymystä ja 15 liikennetilannetehtävää.

Mopon kuljettamisessa ajovalmiuteen liittyviä haasteita ovat ainakin ajoneuvon paikka tiellä, väistämiset, risteysajo ja nopeuden sääntely. Mopon ajokortin suorittamisvaatimuksilla annettaisiin uusille kuljettajille paremmat käytännön valmiudet ajoneuvon hallitsemiseen ja liikennesääntöjen mukaiseen kuljettamiseen liikenteessä. Mopoilijoille taustatuneet onnettomuudet osoittavat juuri näiden käytännön taitojen puuttumista. Koulutuksessa nämä turvallisuuden tavoitteet olisivat paremmin saavutettavissa kuin itsenäisellä harjoittelulla ja tutkinnolla.

Automaattivaihteisen mopon käsittelykokeen kohdalla sovellettaisiin samaa käytäntöä kuin muidenkin automaattivaihteistolla varustettujen tutkintoajoneuvojen kohdalla. Au-

tomaattivaihteisella mopolla tai skootterilla suoritettu käsittelykoe antaisi oikeuden vain automaattivaihteisen ajoneuvon kuljettamiseen. Yhdenmukainen menettely olisi erityisen perusteltu, koska kysymys on tottumattomasta kuljettajasta ja todennäköisesti vasta ensimmäisen moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettamisesta. Oikeus saataisiin vain sellaisen ajoneuvon kuljettamiseen, jonka hallintaito on erikseen osoitettu.

Keuyen nelipyörän kuljettamiseen oikeuttava AM-luokan ajokortti olisi saavutettavissa suorittamalla säädetty kuljettajaopetus ja ajokoe. Keuyen nelipyörän ajokorttivaatimusten perusteena on liikenneturvallisuus. Onnettomuustiedot osoittavat, että keuyen nelipyörän kuljettajilla on ollut ongelmia sekä ajoneuvon hallinnassa että risteysajossa.

Keuyen nelipyörän kuljettaminen vastaa pitkälti auton kuljettamisen vaatimuksia. Ajoneuvolla liikutaan autojen kanssa samalla tiealueella ja liikennöimistä koskevat samat liikennesäännöt. Se, että keuyen nelipyörän kuljettaminen ei ole sallittua esimerkiksi moottoritiellä, ei olisi peruste kuljettajaopetuksen ja ajokokeen vaatimatta jättämiselle. Ajoneuvojen kuljettamisen perusvaatimusten olisi tästä syystä perusteltua olla samat. Erot auton ja keuyen nelipyörän kuljettamisessa voitaisiin ottaa huomioon opetuksen sisälöissä ja määrissä.

AM-luokan ajokorttiin vaadittava opetus olisi suoritettavissa opetusluvalla. Opetuslupaopettajan vaatimustasoa alennettaisiin mopon kuljettamiseen oikeuttavan ajokortin kohdalla muuhun opetuslupaopetukseen nähden opetuksen saatavuuden turvaamiseksi ja kustannusten nousun rajoittamiseksi. Opettajan vähimmäisikävaatimus olisi 21 vuotta eikä häneltä vaadittaisi liikenneopettajakelpoisuutta autokoulussa annettavassa opetuksessa. Opettajalla olisi oltava kaksipyöräisen ajoneuvon ajokortti. Poikkeukset eivät koskisi keuyen nelipyörän ajokorttia varten annettavaa opetusta. Kummassakin tapauksessa opetusluvan haltijan olisi yhdessä oppilaan kanssa osallistuttava yhdelle opetustunnille autokoulussa. Kertaalleen saman oppilaan kanssa suoritettu kurssi riittäisi. Tavoitteena vaatimukselle olisi painottaa erilaisia turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja ehkäistä näiden ajoneuvojen virittämistä.

AM-luokkaan vaadittava opetus olisi sen lisäksi suoritettavissa autokoulussa tai kevennetyllä autokoululuvalla. Lupa oikeuttaisi valtakunnalliseen toimintaan. Kevennetty autokoululupa eli mopokoulutuslupa voitaisiin antaa yksityishenkilölle tai oikeushenkilölle, joka voi olla esimerkiksi yhdistys. Yhdistyksen olisi ilmoitettava päätoimipaikan kunta ja opetustila, jossa opetusta annetaan. Sillä olisi oltava opetustoiminnasta vastaava johtaja, jolla olisi liikenneopettajan pätevyys. Mopokouluttajan vaatimukset olisivat samat kuin edellä opetuslupaopettajan kohdalla on todettu. Näiltä ei vaadittaisi liikenneopettajakelpoisuutta.

Kuljettajaopetusta koskevien ehdotusten seuranta

Kuljettajaopetuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toteutumista ja opetuksessa tapahtuvien muutosten vaikutusta kokelaiden valmiuksiin kuljettajantutkinnoissa ja kuljettajana toimimiseen ensimmäisinä vuosina ajokortin suorittamisen jälkeen olisi seurattava. Tutkimuksilla ehdotetaan selvitettäväksi uudistetun koulutusjärjestelmän vaikutuksia ja myös oppilaiden kokemuksia opetuksen hyödyllisyydestä.

Traktorit

Liikennetraktoreita varten otettaisiin käyttöön uusi kansallinen luokka LT, jonka vähimmäisikävaatimus olisi 18 vuotta. Liikennetraktoreiden tai yleensäkin traktoreiden ajokorttivaatimukset eivät sisälly Euroopan unionin lainsäädäntöön.

Nykyinen T-luokka säilyisi entisellään ja siihen kuuluisivat edelleen maa- ja metsätaloustraktorit, moottorityökoneet ja moottorikelkat niihin kytkettyine ajoneuvoineen. Vähimmäisikävaatimuksena säilyisi 15 vuotta.

Nykyinen sääntely liikennetraktoreiden osalta on epäselvä ajokortti- ja ajoneuvosäännösten eroista johtuen. Ajokorttisäännöksissä liikennetraktori luokitellaan C-luokan ajoneuvoksi ja ajokorttivaatimuksen määräytymisessä ratkaisevaa on se, millaiseksi ajoneuvo on tyypiltään sen rekisteröinnistä annettussa todistuksessa määritelty. Todistuksessa maininta liikennetraktorista nos-

taa sen sanottuun luokkaan ajoneuvon käyttötarkoituksesta riippumatta, mitä on jossain määrin pidetty kohtuuttomana. Monin paikoin T-luokan ajokortti onkin käytännössä hyväksytty sillä perusteella, missä ajossa ajoneuvoa on kulloinkin käytetty. Näin kuljettaminen maatalousajossa on hyväksytty T-luokan ajokortilla.

Säännösten soveltamisen selkeyttämiseksi liikennetraktorit eriytettäisiin omaksi luokakseen, jonka suorittaminen edellyttäisi teoriakokeen lisäksi käsittelykoetta liikennetraktorilla. Kuljettajaopetusta ei vaadittaisi. Eriyttämistä omaksi luokakseen puoltaa se, että C-luokan ajokorttivaatimuksen kohdalla ajoneuvon kuljettamiseen vaadittaisiin lisäksi ammattipätevyys esimerkiksi maatalousajossa, joka on elinkeinotoimintaa.

Ajokorttiseuraamusjärjestelmä

Ajokorttiseuraamusjärjestelmä ehdotetaan pysytettäväksi perusteiltaan ja rakenteeltaan ennallaan. Suomalainen porrastettu ajokieltojärjestelmä vastaisi periaatteiltaan useissa maissa käytössä olevia virhepistejärjestelmiä. Se on myös perusteiltaan selkeä ja tarkoituksenmukainen. Tämän ja järjestelmän vakiintuneisuuden on katsottava lisäävän sen ennalta estävyyttä.

Seuraamusten määrääminen on porrastettu rikosten ja rikkomusten vakavuuden ja lukumäärän mukaan. Ajo-oikeuteen voitaisiin jatkossakin puuttua vakavien yksittäisten liikenne rikosten ja vähäisempien tietyn ajanjakson aikana toistuvien rikkomusten perusteella. Ajokiellon sijaan käytettäviä seuraamuksia olisivat edelleen ehdollinen ajokielto, valvottu ajo-oikeus ja varoitus. Laissa säädettäisiin edelleen ajokieltojen vähimmäis- ja enimmäiskestosta.

Yhden rikoksen perusteella määrättäviä ajokieltoja koskeviin säännöksiin ei ehdoteta muutoksia muutoin kuin että myös rikoslain mukainen vaarallisten aineiden kuljetusrikos voisi yksinään olla ajokiellon määräämisen perusteena. Muut ehdotetut muutokset koskisivat poliisin määrättäväksi säädettyjä ajokieltoja toistuvien rikkomusten perusteella. Myös järjestelmään sisältyviä toimenpiteitä olisi tarpeen kehittää ja ajokiellon käyttöä koskevia ohjeita täsmentää. Poliisihallituksen

tulisi antaa poliisille tarkemmat ohjeet ajokiellon keston määrittelemisestä ja varoituksen käytöstä sekä menettelystä, jonka mukaan ajokieltoasia käsiteltäisiin.

Rikkomusten seurantaan sisältyisi edelleen vaihteittain eteneviä toimenpiteitä ennen ajo-oikeuteen puuttumista, ja poliisilla olisi seuraamusten määräämisessä harkintamahdollisuus monessa eri vaiheessa:

- Rikkomukseen syyllistyneelle kuljettajalle annettaisiin suullinen tai kirjallinen huomautus kaikkein lievimmistä rikkomuksista. Huomautukset eivät johtaisi ajokieltoon. Pienistä ajoneuvon teknisistä puutteista poliisi voisi antaa myös esimerkiksi korjauskehoituksen, joka sekään ei vaikuttaisi kuljettajan ajo-oikeuteen. Poliisihallituksen olisi tarpeen antaa selkeät ohjeet puuttumisrajoista ja seuraamusvaihtoehdoista eri rikkomuksia koskien. Nyt on jo olemassa ohjeet ylinopeuksiin puuttumisesta, ja ohjeet tarvittaisiin myös ylikuormiin sekä ajo- ja lepoaikoihin puuttumisesta. Rikesakkojen ja sakkorangaistusten arvioinnissa poliisilla on käytössään erityinen sakkokäsikirja, jonka pyrkimyksenä on rangaistuskäytännön yhtenäistäminen kautta maan.

- Rikkomusten kertymisestä lähetettäisiin muistutuskirje ennen ajokieltoajan täyttymistä. Tässä vaiheessa kuljettajan on hyvä muistaa, että hän voi itse vaikuttaa siihen, ettei ajokielto tule määrättäväksi.

- Vaihtoehto ehdottomalle ajokiellolle olisi varoitus, jonka käytön kriteerejä tarkistettaisiin lailla. Toimeentulo ja välttämätön liikkuminen olisivat edelleen perusteena seuraamuksen käytölle ajokiellon sijaan. Toistuvien rikkomusten perusteella annetun varoituksen jälkeen voitaisiin antaa vielä uusi varoitus vuoden sisällä edellisen varoituksen jälkeen tehdystä rikkomuksesta. Varoituksen käyttö olisi mahdollista myös vakavaa piittaamattomuutta tieliikennettä kohtaan osoitavasta teosta, mutta vain painavista syistä.

- Ajokiellon keston arvioinnissa poliisia ohjaa Poliisihallituksen ohje, jonka mukaan rikkomukset ryhmiteltäisiin jatkossakin kolmeen eri ryhmään vakavuuden perusteella. Ajokiellon kestoonkin vaikuttaisivat toimeentulon ja liikkumistarpeen riippuvuus ajo-oikeudesta.

Edellä kerrotun rajoissa voitaisiin seurauksia kohtuullistaa. Tilastollinen tarkastelu tosin osoittaa jo nyt, että kaikkia seuraamusten vaihtoehtoja on käytetty ja että käytetyt toimenpiteet painottuvat nimenomaan lievimpiin puuttumiskeinoihin. Vuonna 2009 poliisi antoi noin 4700 varoitusta ajokiellon sijasta. Toistuvista rikkomuksista tehtiin noin 8000 ajokieltopäätöstä, näistä noin 2000 lyhytaikaisen ajokortin haltijoille. Noin 1300 ajokielloista oli kestoltaan vähimmäisajan mittaisia, 1kk. Pääosa ajokielloista oli kestoltaan 1–3 kk ja vain noin 300 ajokiellon kesto oli yli 3 kk.

Ajokieltoharkintaan toistuvien rikkomusten perusteella tulisi ottaa mukaan nykyisten lisäksi myös joukko muita rikkomuksia, joilla on todellista vaikutusta yleiselle liikenneturvallisuudelle. Rikesakkorikkomuksista olisi perusteltua ottaa huomioon henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä koskevat rikkomukset sekä matkapuhelimen kädessä pitäminen ajon aikana. Lisäksi muina uusina rikkomuksina tulisi ottaa huomioon tieliikenteen sosiaalilainsäädännön ja vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvät rikkomukset. Järjestelmään laskettavien rikkomusten lukumäärä säilyisi entisellään; kolme rikkomusta vuodessa taikka neljä kahdessa vuodessa, ja uusien kuljettajien rikkomuksiin puututtaisiin yhtä tekoa aikaisemmin.

Edellä esitettyjen rikkomusten lisääminen järjestelmään perustuu tavoitteeseen parantaa liikenneturvallisuutta. Ajokiellolla arvioidaan olevan rikkomuksia ennalta estävä vaikutus. Suomalaisessa ajokieltojärjestelmässä otettaisiin huomioon liikenteessä tapahtuvat rikkomukset ja joista liikenteen turvallisuudelle aiheutuva vaara on välitön. Esimerkiksi vakuutuksiin liittyviä rikkeitä ei edelleenkään Suomessa laskettaisi mukaan.

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat ovat tutkineet turvalaitteiden vaikutusta moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa ja arvioineet, että jos vuosina 2004–2008 liikenneonnettomuuksissa kuolleet kuljettajat ja matkustajat olisivat käyttäneet turvalaitteita, 268 henkilöä olisi voinut pelastua kuolemalta käyttämällä turvavyötä tai suojakypärää. Matkapuhelimen käyttö ajon aikana taas voi johtaa onnettomuuteen erityisesti tarkkuutta vaativissa liikennetilanteissa, ja käytön kiel-

tävää sääntöä rikotaan usein. Matkapuhelimen käyttö onnettomuuksien riskitekijänä näkyy muutamassa kuolonkolarissa vuosittain.

Kun mukana on raskas ajoneuvo, onnettomuustilanteissa on usein suuronnettomuuden vaara. Tämän vaaran vähentämiseksi esitetään, että vaarallisten aineiden kuljettamisesta annetun lain (719/1994) 19 §:n 3 momentissa tarkoitettu vaarallisten aineiden kuljetusrikkomuskin lisättäisiin toistuvina huomiota otettavien tekojen ajokieltooperusteisiin. Suomessa kuljetaan vuosittain tieliikenteessä miljoonia tonneja vaaralliseksi luokiteltuja aineita, kuten esimerkiksi räjähteitä, palavia nesteitä, kaasuja, syövyttäviä ja myrkyllisiä aineita.

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkominen pitää sisällään ajo- ja lepoaikasäännösten ja ajopiirturia koskevien säännösten rikkomisen. Kyseiset säännökset perustuvat yhteisölainsäädäntöön ja monissa Euroopan maissa ajo- ja lepoaikasäännöksiä valvotaan ja tulkitaan suomalaista käytäntöä tiukemmin. Nämäkin säännökset koskevat raskasta liikennettä.

Ajokorttiseuraamuksen kannalta on huomattava, että seuraamus voitaisiin määrätä vain ajo-oikeuden haltijalle, joka kuljettajana syyllistyy säädettyyn rikkomukseen. Eräissä maissa voidaan pistejärjestelmällä kerryttää virhepisteitä myös liikenteen harjoittajalle tai kuljetusten järjestäjälle. Alle 15-vuotiaiden lasten suojavälineiden käytöstä vastaisi lapsen huoltaja, jos hän on paikalla, muussa tapauksessa kuljettaja. Vastuu ja ajokieltohuuika olisi siis kuljettajalla vain, jos mukana ei olisi lapsen huoltajaa. Myös vaarallisten aineiden kuljetuksia koskevassa lainsäädännössä on sääntöjä, joista vastaa kuljettajan lisäksi joku toinen taho, mutta ajokorttiseuraamus voisi kohdistua vain kuljettajaan.

Suomen järjestelmässä kohdeltaisiin edelleen kaikkia kuljettajia yhdenmukaisesti ajokieltoa määrättäessä, koska sääntöjen noudattamisen laiminlyömisestä aiheutuva vaara liikenneturvallisuudelle on kaikissa tapauksissa sama. Ammattikuljettajien runsaamasta mukanaolosta liikenteessä seuraa se, että vaara lisääntyisi olennaisesti, jos ammatimaisuus sinänsä hyväksyttäisiin perusteeksi tehtyjen rikosten ja rikkomusten seuraamus-

ten lieventämiselle. Ammattikuljettajien kohdalla kysymys on kuitenkin seuraamuksen vaikutuksesta toimeentuloon, mikä yhdessä välttämättömään liikkumiseen liittyvien syiden kanssa voitaisiin huomioida varoituksen käytössä ajokiellon sijaan määrättävänä seuraamuksena. Vaikka ammattikuljettajilta on voitava vaatia jopa tarkempaa sääntöjen ja määräysten noudattamista jo siitäkin syystä, että kysymys on työtehtävissä toimimisesta ja ammatista, esitykseen sisältyy varoituksen käyttöä laajentavia ehdotuksia seuraamuksen kohtuullistamiseksi.

Suuri vuosittainen ajomäärä poistettiin varoituksen käytön perusteista vuonna 2005 voimaan tulleella tieliikennelain muutoksella, koska tämä soveltuu huonosti perusteeksi ajokorttiseuraamuksen valinnassa. Paljon ajavan kuljettajan ei voida sallia jatkavan riskialtista ajoaan samalla kun vähemmän ajava ja tämän perusteella liikenteessä pienemmän vaaran aiheuttava kuljettaja määrätään ajokieltoon. Myös paljon ajavalta henkilöltä on voitava vaatia säännösten ja määräysten noudattamista ajo-oikeutensa säilyttämiseksi.

Vaikka varoituksen käyttöä ehdotetaan laajennettavaksi, ehdottomana edellytyksenä varoituksen käytölle olisi, ettei teko saisi osoittaa piittaamattomuutta liikennesäännöistä ja niiden noudattamisen laiminlyönnestä tuomituista tai määrättyistä rangaistuksista ja muista seuraamuksista. Näillä edellytyksillä myös uuden varoituksen antaminen toistuvista liikenne rikkomuksista olisi mahdollista.

Varoituksen antaminen teosta, joka osoitaisi vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan, edellyttäisi lisäksi painavia perusteita. Huomioon otettaisiin paitsi kuljettajan henkilökohtaiset ominaisuudet myös se onko teosta aiheutunut konkreettista vaaraa. Uuteen vakaavaa piittaamattomuutta osoittavaan tekoon syyllistymisestä kahden vuoden sisällä varoituksesta seuraisi kuitenkin ajokieltoon määrääminen.

Monissa maissa, joissa on käytössä meidän järjestelmäämme muistuttava pistejärjestelmä, sovelletaan myös erilaisia koulutuksellisia toimenpiteitä liikenne rikoksiin syyllistymisen seuraamuksena. Suomessa koulutus toimenpiteitä ei ole pidetty tähän tarkoitukseen soveltuvina. Muun muassa liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunnassa on vas-

tustettu koulutuksen liittämistä seuraamusjärjestelmään siten, kuin sitä käytetään monissa maissa ajokieltoa lyhentävänä tai poistavana toimenpiteenä. Esitettyjen näkemysten mukaan koulutuksen tehokkuutta voidaan pitää varsin kyseenalaisena, sillä toistuvasti liikenne rikkomuksiin syyllistymisen taustalla ovat yleensä liikennettä koskevat asenteet, joihin vaikuttamiseen lyhyillä kursseilla on varsin vaikeaa. Lisäksi koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen on nähty liittyvän myös erilaisia käytännön ongelmia. Se edellyttäisi kokonaan uuden valtakunnallisen koulutusjärjestelmän luomista varsin pienille kuljettajamäärille eri puolilla maata, koulutuksen sisällöt olisi valmisteltava ja rahoitus järjestettävä. Tästä syystä ei ehdoteta koulutuksellisten toimenpiteiden liittämistä järjestelmään.

Seuraamusjärjestelmän ja siihen ehdotettujen muutosten vaikutuksia olisi jatkossa seurattava ja tutkittava tarkoin. Tässä yhteydessä olisi selvitettävä järjestelmän toimivuus, miten seuraamuksia käytetään ja koetaanko seuraamukset kohtuullisiksi ja oikeuden mukaisiksi. Myös EU-yhteistyöllä on parhaillaan valmisteilla tutkimusprojekti, joka koskee toistuvien liikenne rikkomusten ajokieltojärjestelmiä. Tästä hankkeesta voidaan odottaa hyvää aineistoa suomalaisen järjestelmän arvioimiseksi ja kehittämiseksi.

Jos osoittautuu, että nyt uudistettavaa porrastettua ajokorttiseuraamusjärjestelmää ei pidetä riittävän toimivana, ehdotetaan käynnistettäväksi selvitystyö vaihtoehtoisen järjestelmän laatimiseksi. Tässä työssä olisi edelleen tavoitteena luoda järjestelmä, jossa rikkomusten erilainen moitittavuus voitaisiin kirjata lainsäädäntöön yksinkertaisesti ja ymmärrettävästi ja niin, että rikkomusten perusteella määrättävät seuraamukset koetaan oikeiksi ja kohtuullisiksi ilman, että seuraamusten teho häviää ja liikenneturvallisuus kärsii.

Autokoululupa

Autokoulutoiminta ehdotetaan edelleen pysyttäväksi luvanvaraisena toimintana. Lupa paperusteita muutettaisiin niin, että lupa myönnettäisiin vain oikeushenkilölle ja ammatilliset kelpoisuusvaatimukset asetettaisiin koulun opetustoiminnasta vastaavalle johta-

jalle. Taloudellisten vakuuksien vaatimisesta luovuttaisiin. Autokoululupa myönnettäisiin ryhmän 1 tai 2 opetukseen. Poikkeuksellisesti autokoululupa voitaisiin myöntää pelkästään mopo-opetukseen opetuksen saatavuuden varmistamiseksi ja opetusmahdollisuuden antamiseksi nykyisin vapaaehtoisessa koulutuksessa toimiville tahoille. Yksinomaan mopo-opetukseen oikeuttavan luvan kohdalla opetustoiminnasta vastaavan johtajan ja ajopettajan vaatimukset olisivat lievemmat kuin muulla luvalla annettavassa opetuksessa. Opetustoiminnasta vastaavalta vaadittaisiin liikenneopettajalupa, mutta ei opetustoiminnasta vastaavan opintoja. Edellä mainitut ryhmät määräytyisivät edellä kohdassa 3.3.2 todettujen ajokorttiluokkien mukaisesti. Kaikkien autokoululupien kuntasidonnaisuudesta luovuttaisiin ja luvat olisivat voimassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta koko valtakunnan alueella. Autokoululuvat olisivat voimassa toistaiseksi.

Lupajärjestelmän pysyttämiseksi ei ole esteitä, koska lupaperusteet tai järjestelmä sinänsä eivät ole palveluntarjoajia syrjivä. Lupajärjestelmä on edelleen perusteltu liikenneturvallisuuteen ja kuluttajansuojaan liittyvien syiden vuoksi. Palveluntarjoajan olisi ennen toiminnan käynnistämistä osoitettava täyttävänsä lupaperusteet. Toiminnan aikana niiden täyttymistä seurattaisiin valvonnalla ilman määrävuosin tapahtuvaa uusimista. Palvelujen tarjoamisen vapautta rajoittavasta autokoululupien paikallisuudesta luovuttaisiin. Autokoululupien paikallisuudella on pyritty varmistamaan osaltaan koulutuksen saatavuus. Autokoululupien myöntämisen vapautuessa käyttöön otetusta vakuusvaatimuksesta luopumista puoltaa se, että autokoulun konkurssit ovat varsin harvinaisia ja asiakkaiden edut voidaan turvata muullakin tavoin. Käytännössä vaatimus on koettu hankalaksi ja osin tarpeettomaksikin.

Lupaperusteita tarkistettaisiin kaikkien palvelun tarjoajien saattamiseksi tasaveroiseen asemaan. Esimerkiksi vakuuksien osoittamiseen olisi hyväksyttävä jatkossa muussa maassa annettu vakuus, jolloin vaatimuksen tavoite ei enää palvelisi välttämättä toivottua tarkoitusta.

Ulkomaiset ajokortit

Muissa EU- ja ETA-valtioissa annettuihin ajokortteihin ehdotetaan sovellettaviksi samoja periaatteita kuin Suomessa annettuihin ajokortteihin. Ajokortit esimerkiksi uudistettaisiin samojen sääntöjen mukaisesti.

Geneven tai Wienin tieliikennesopimukseen liittyneessä valtiossa annettujen ajokorttien kelpoisuusaikaa Suomessa ehdotetaan lisättäväksi. Ajokortit ehdotetaan olemaan voimassa siihen saakka, kun kaksi vuotta on kulunut maahan vakinaisesti asumaan asettumisesta.

Sopimusvaltiossa annetun ajokortin haltijalle, jonka ajokortin aitoutta epäiltäisiin, voitaisiin antaa täällä ajamaan oikeuttava tilapäinen ajokortti. Tilapäistä ajokorttia voitaisiin käyttää myös tapauksissa, jossa turvapaikan hakijan oleskelulupa-asia on vireillä ja näin esteenä suomalaisen ajokortin myöntämiselle. Tilapäinen ajokortti olisi edelleen käytettävissä myös, niissä tapauksissa kun ajokorttia ei hyväksyttäisi ajamaan oikeuttavaksi sillä perusteella, että kysymyksessä ei olisi sopimusvaltion ajokortti. Näissä tapauksissa poliisilla olisi edelleen mahdollisuus tilapäisen ajokortin antamiseen.

Nykyisin sopimusmaiden ajokorttien yhden vuoden voimassaoloaika Suomessa lasketaan maahantulopäivästä, mitä ei mitenkään rekisteröidä. Säännös on käytännössä koettu ongelmalliseksi etenkin lähialueilla asuvien ja täällä usein käyvien ajokortin haltijoiden kohdalla, jotka eivät vakinaisesti asu täällä. Koska maahantuloa ei ole erityisesti rekisteröity, määräajan uudelleen laskenta lähtee aina uudesta maahantuloajankohdasta. Lisäksi yhden vuoden määräaikaa on pidetty lyhyenä pitempiaikaisen työkomennuksen tai opiskelun tapauksessa.

Turvapaikan hakijoiden kohdalla suomalaista ajokorttia ei ole voitu myöntää, koska henkilöllä ei ole vaadittua vakinaista asuinpaikkaa Suomessa. Maahanmuuttoviraston mukaan turvapaikanhakija pääsee maahanmuuttoviraston puhutteluun noin vuoden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli tammi-helmikuussa 2010 noin 270 vuorokautta, mutta käsittelyajat vaihtelevat kuitenkin huomattavasti. Päätöstä turvapaikkahakemukseen ei yleensä pystytä tekemään välittömästi puhuttelun jälkeen. Turvapaik-

kapäättösten käsittelyaikojen ja turvapaikkahakemuksia koskevan muutoksenhaun kestosta johtuen turvapaikkahakijoiden ajo-oikeus voi päättyä vuoden kuluessa maahan-tulopäivästä eikä heillä ole mahdollisuutta jatkaa ajo-oikeutta vaikka siihen olisi tarvetta.

Edellytyksenä sopimusvaltiossa annetun ajokortin kelpoisuudelle olisi, että alkuperäinen ajokortti olisi edelleen voimassa. Ajokorttien vaihtokelpoisuuteen ilman uutta kuljettajantutkintoa ei ehdoteta muutoksia.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset kansalaisille

Ajokorttien uusiminen

Ajokorttien hallinnollinen uusiminen 15 vuoden välein ryhmässä 1 ja viiden vuoden välein ryhmässä 2 lisäisivät merkittävästi ajokorttitoimenpiteiden määrää ja kustannuksia. Lisäksi ryhmän 2 ajokorttien kohdalla 1.2.2010 voimaan tullut uusimisen tiheytyminen 70 ikävuoden jälkeen lisää näitä vaikutuksia.

Toimenpiteistä aiheutuu välittömiä taloudellisia kustannuksia ajokortin haltijoille. Kustannuksia aiheutuu ajokorttiluvan hakemisesta ja siihen mahdollisesti tarvittavasta lääkärinlausunnosta sekä uudesta ajokortista ja valokuvasta. Valokuvat uusittaisiin 15 vuoden välein. Ajokortin uusimisen kustannus olisi arviolta 40 euroa. Jos uusittaessa vaadittaisiin valokuva, kustannus olisi arviolta 50 euron luokkaa. Ajokortti uusittaisiin normaalisti ryhmässä 1 noin 3 kertaa ennen 70 ikävuotta. Ryhmässä 2 kortit uusittaisiin viiden vuoden välein ja valokuva vaadittaisiin joka kolmannella uudistamiskerralla, koska valokuvan uusimisväliksi on ehdotettu 15 vuotta.

Lääkärin ilmoitusten käyttö ajoterveyden seurannassa alentaisi ajokorttikustannuksia. Mikäli ilmoitusta ei olisi tehty, ajokortin haltijan terveydentilan olisi oletettava vastaavan asetettuja vaatimuksia. Ryhmän 1 kuljettajien kohdalla lääkärinlausunto vaadittaisiin vasta 70 vuoden iässä ja sen jälkeen enintään viiden vuoden välein. Ryhmässä 2 todistukset

vaadittaisiin 45 ikävuoden jälkeen enintään viiden vuoden välein ja 70 ikävuodesta lukien enintään kahden vuoden välein. Ikäkuljettajien laajennettu lääkärinlausunto nostaisi kustannuksia. Kustannusten määrä riippuisi myös siitä, käytetäänkö julkista vai yksityistä terveydenhuoltoa.

Ryhmässä 2 iäkkäiden kuljettajien lisääntyviä kustannuksia kompensoisi mahdollisuus ammatin harjoittamiseen nykyistä pidempään. C-luokassa ei enää kelpaisi nuorison terveystodistus, vaan vaadittaisiin normaali lääkärintodistus. Kansalaisten kustannuksia vähentäisi kuitenkin näöntarkastusvelvoitteesta luopuminen 45-vuotiailla.

Ajokorttitoimenpiteiden lisääntyminen lisäisi viranomaistoimia ja aiheuttaisi kustannuksia. Esimerkiksi muutosten vaikutus rekisterijärjestelmälle olisi arviolta vähintään 1,8 miljoonan euron luokkaa. Ajokorttirekisterijärjestelmän kokonaisuudistus on parhailaan vireillä. Sen yhteydessä voidaan ottaa huomioon joitakin uudistusten vaatimuksia, mutta tarkoituksena on, että muutostarpeet tehtäisiin erikseen vasta rekisterijärjestelmän uudistuksen jälkeen vuonna 2011.

Kuljettajakoulutus

Mopokortti

Kansalaiselle aiheutuvat mopokortin hankkimiseen liittyvät kustannukset nousisivat. Nykyisin kortin hankkimiskustannus on 90 euroa, mihin sisältyy ajokorttilupa (40 euroa), valokuva (10—20 euroa) ja lääkärinlausunto (nuorison terveystodistus ilmainen, lääkärintodistus noin 40 euroa). Teoriakokeen hinta on 19 euroa.

Ehdotetun koulutuksen ja käsittelykokeen johdosta ajokortin hankkimiskulujen arvioidaan nousevan noin 250—450 euroon, jos opetus saadaan autokoulussa ja 150—200 euroon, jos opetus saadaan opetusluvalla. Vastaavan suuruiset kustannukset koskisivat kevyen nelipyörän kuljetusoikeuden saamista. Annettaessa opetus mopokorttia varten kevennetyllä autokoululuvalla ns. mopokoulussa opetuksen hinta olisi arvion mukaan 200—300 euroa. Kustannuksia tasaisi osaltaan mahdollisuus lukea aikaisemmin saatua opetusta hyväksi seuraavaa ajokorttiluokkaa

suoritettaessa. Mopo-opetuksesta voitaisiin myöhemmin ajokorttia suoritettaessa lukea hyväksi enintään kaksi tuntia teoriaa (arviolta 15—30 euroa tunti ryhmän koosta riippuen) ja tunti ajo-opetusta (arviolta noin 60 euroa). Opetuksen hintaa laskisi opettajan alempi koulutusvaatimus, mikä on otettu huomioon mainituissa kustannusarvioissa.

Vuonna 2009 mopokortin suoritti noin puolet 15-vuotiaiden ikäluokasta (noin 30 000). Kaikkien mopokorttien yhteiskustannus on ollut noin 2,7 miljoonaa euroa. Jos mopokortteja suoritettaisiin jatkossa yhtä paljon kuin nykyisin, ajokortin hankkimisesta aiheutuvat kokonaiskustannukset olisivat 4,5—13,5 miljoonaa euroa, koulutustavasta riippuen. Muutoksen vaikutuksia suoritettavien mopokorttien määrään on kuitenkin vaikea ennustaa samoin kuin sitä, missä määrin opetuslupaopetusta käytetään tai mopokouluopetusta olisi saatavana.

B-luokan autokouluopetus

B-luokan kuljettajaopetuksen uudistamisella olisi suoria taloudellisia vaikutuksia kotitalouksiin. Ajo-opetuksen lisääminen 8 ajokortta vastaavalla neljällä tunnilla (à 50 min) korottaisi autokoulussa opetuksen suorittavien oppilaiden kustannuksia arviolta 240 eurolla. Ajo-opetuksen lisäys jakaantuisi perusvaiheen (2 ajo-opetustuntia) ja sitä seuraavan harjoitteluvaiheen (2 ajo-opetustuntia) kesken. Perusvaiheen teoriaopetuksesta yksi tunti siirtyisi harjoitteluvaiheeseen. Nykyistä toisen vaiheen opetusta vastaavan syventävän vaiheen opetusmääriin ei tulisi muutoksia. Autokoulussa B-luokan kuljettajaopetuksen peruskurssin hinta vaihtelee paikkakunnittain keskimäärin noin 1600—1800 euron välillä. Uudistus nostaisi B-luokan kuljettajaopetuksen peruskurssin hinnan keskimäärin 1900—2100 euroon.

Vuosittain kuljettajantutkinnon suorittaa hyväksytysti 54 000—56 000 henkilöä autokoulussa saadun opetuksen pohjalta. Lähes 60 %:lla 18-vuotiaista ja lähes 80 %:lla 19-vuotiaista oli henkilöauton ajokortin.

B-luokan opetuslupaopetus

Opetuslupaopetuksessa lisäkustannukset olisivat noin 350—400 euron luokkaa, mikä koostuisi perusvaiheen kolmen teoriatunnin mittaisesta oppilaan ja opettajan aloituskurssista (arviolta á 15—30 euroa) ja yhdestä ajotunnista (arviolta á 60 euroa) sekä yhden ajotunnin mittaisesta oppimisen edistymistä arvioivasta ajosta autokoulussa (arviolta á 60 euroa). Lisäksi kustannuksia aiheutuisi vaikeissa olosuhteissa eli pimeällä ja liukkaalla ajamisen ajo-opetuksesta (2 tuntia ajo-opetusta arviolta 120 euroa), joka olisi hankittava autokoulusta. Harjoitusvaiheessa ajokortin saamisen jälkeen lisäkustannuksia aiheuttaisivat autokoulussa suoritettava arviointijakso (arviolta 120 euroa), joka suoritetaan autokoulussa.

Ajo-opetukseen käytettävissä olevan ajan lisäys lisää myös ajo-opetuksen määrää ja sen kustannuksia. Opetusluvalla ajaessa ajo-opetus voidaan osin yhdistää ns. hyötയാജോ, kuten esimerkiksi ostoksilla käyntiin, työmatkaan tai muuhun vastaavaan, jolloin lisäkustannuksia ei periaatteessa synny tai ainakin niiden syntyä pystytään tehokkaasti rajoittamaan ja hallitsemaan.

Opetusluvalla kuljettajantutkinnon suorittaa hyväksytysti vuosittain 6 500—8 000 henkilöä.

Vaikutus tutkinnossa menestymiseen

Keskimäärin noin 25 % (noin 18 400) autokoulussa opetuksen saaneista ei vuosittain läpäise kuljettajantutkintoa ensimmäisellä yrityskerralla. Hylkäämisestä aiheutuu oppilaille lisäkustannuksia arviolta noin 220 euroa. Näistä kustannuksista lisäopetuksen osuus on noin 190 euroa keskimäärin viidestä lisäajo-opetuskerrasta.

Vuonna 2009 opetusluvalla B-luokan kuljettajantutkintoon ilmoittautuneita oli yhteensä 10116, joista tutkinnon suoritti hyväksytysti 6810. Näistä ensimmäisellä kerralla suoritti ajokokeen hyväksytysti 4214 henkilöä eli 62 %.

Uuden kuljettajaopetuksen käyttöönoton odotetaan heijastuvan kuljettajantutkinnossa menestymisenä. Parempi menestyminen kuljettajantutkinnossa voisi siten kompensoida ajomäärävaatimusten lisäämisestä aiheutuneita kuluja.

4.2 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Poliisin resurssitarpeet ajokorttiviranomaisena tulevat ajokorttimenettelyissä tapahtuvien muutosten myötä nousemaan merkittävästi.

Ajokorttirekisterin tietojen mukaan vuoden 2009 lopussa oli ajokortteja voimassa 3 541 352 kappaletta. Näistä oli ryhmän 1 ajokortteja noin 2 960 000 ja ryhmän 2 ajokortteja noin 580 000. Vuoden 2008 lopussa ajokorttien kokonaismäärä oli 3 499 228 kappaletta.

Poliisi myöntää vuosittain noin 300 000 ajokorttilupaa, joista uusia lyhytaikaisia ajo-oikeuksia sekä mopon ja moottoripyörän ajo-oikeuksia on noin 140 000 kappaletta. Näistä ryhmän 2 (kuorma-auto tai linja-auto) ajokortin hankkineita on ollut noin 20 000 henkilöä vuodessa. Vuonna 2009 toteutetun raskaan kaluston kuljettajien ajokortteja koskevan muutoksen jälkeen etenkin kuorma-auton ajokortin suorittajien määrän arvioidaan laskevan olennaisesti. Jo aiemmin ajokortin hankkineista ajokorttinsa raskaampaan luokkaan on korottanut keskimäärin noin 9 000 henkilöä vuodessa.

Vuosi	Kevyiden luokkien myönnettyt ajokorttiluvat / v	Raskaiden luokkien myönnettyt ajokorttiluvat / v	Kevyiden luokkien hallinnollinen uudistaminen / 15 v	Raskaiden luokkien hallinnollinen uudistaminen / 5 v	Yhteensä hallinnolliset uudistamiset kpl / v	Henkilö-resurssi-vaikutus HTV
2013	120 000	30 000				
2018	120 000	30 000		30 000	30 000	2,3
2023	120 000	30 000		60 000	60 000	4,6
2028	120 000	30 000	120 000	60 000	180 000	13,8
2029 jne.	120 000	30 000	120 000	60 000	180 000	13,8
2043	120 000	30 000	240 000	60 000	300 000	23

vaatima aika kasvaa noin 10 sekunnista minuuttiin.

Kaikkien ajokorttien postittaminen säästää poliisin henkilöresursseja huomattavasti. Poliisi on valmistellut myös ajokorttilupamenettelyn sähköistä vireillepanoa yhdessä Li-

Ajokorttien uusimista koskevat vaatimukset alkavat vaikuttaa ajokorttiviranomaisen resurssitarpeisiin viiveellä. Uusimisen piiriin tulevat ne ajokortit, joita koskeva ajokorttilupa myönnetään säännösten soveltamisen jälkeen. Nykyiset ajokortit ovat voimassa kelpoisuutensa mukaisesti, eikä niitä tarvitse uudistaa uusien vaatimusten mukaisesti ellei ajokorttiin lisätä uusia luokkia, jolloin ajokortin kohdalla siirryttäisiin noudattamaan uusia voimassaoloaikoja. Kaksoiskappaleen antaminen ei edellyttäisi ajokortin voimassaoloa muutoksia vaan ajokortti annettaisiin alkuperäistä vastaavaksi ajaksi. Ensimmäiset ryhmän 2 ajokortit tulevat uudistettaviksi hallinnollisen voimassaoloajan takia vuonna 2018 ja ryhmän 1 ajokortit vuonna 2028. Kaikki voimassaolevat ajokortit on uudistettava uuden mallin mukaiseksi viimeistään vuonna 2033.

Poliisin resurssitarpeet kasvavat vuodesta 2018 ja niiden määrä riippuu siitä missä määrin nykyisiin ajokortteihin suoritetaan lisäoikeuksia. Poliisin resurssitarpeet lisääntyvät myös uuden ajokorttirekisterijärjestelmän myötä, koska tietojen syöttö rekisteriin lisääntyy. Yhden hakemuksen tietojen syötön

kenteen turvallisuusviraston kanssa. Ajokorttien postittaminen yhdessä sähköisen ajokorttilupamenettelyn kanssa tulisi vähentämään henkilöstön lisätarvetta.

Vuonna 2043, kun kaikki ajokortit ovat uuden mallin mukaisia, korttien uusimisesta

johtuva resurssivaikutus poliisilla on noin 23 henkilötyövuotta. Tässä arvioissa on huomioitu kaikkien ajokorttien postittaminen sekä ajokorttilupamenettelyn sähköistäminen.

Liikenteen turvallisuusvirastolle rekisterinpitäjänä ja autokoululupaviranomaisena uudistuksesta aiheutuisi lisää työtä lisääntyvän rekisterinpidon ja autokoulutoiminnassa tapahtuvien muutosten takia. Virastossa suunnitellaan ajokorttiprosessin sähköistämistä, yksinkertaistamista ja muutoin tehostamista, esimerkiksi ajokortin postittamista suoraan hakijoille. Tehostamistoimenpiteiden vaiheittaisessa käyttöönotossa huomioidaan EU:n direktiivin täytäntöönpanon aikataulu siten, että henkilöstöpaine saataisiin torjutuksi. Suunnitellut tehostamistoimenpiteet tulisivat helpottamaan merkittävästi myös poliisin resurssipaineita.

Autokoululupien muuttaminen toistaiseksi voimassaoleviksi ja niiden toimialueen laajentaminen lisäisi valvontaan kohdistuvia vaatimuksia Liikenteen turvallisuusvirastossa. Lupamenettelyä koskevien ehdotusten johdosta lupahakemusten käsittely muuttuisi joustavammaksi.

Liikenteen turvallisuusviraston lisäresurssitarpeet arvioidaan vuosina 2013–2015 noin 0,5 henkilötyövuodeksi ajokorttien uusimisessa tapahtuvien muutosten johdosta. Tämän jälkeen lisäystarve jatkuisi maltillisena. Vuonna 2033, kun kaikki ajokortit olisivat uuden mallin mukaisia, korttien uusimisesta johtuva lisäresurssivaikutus olisi noin 2 henkilötyövuotta.

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa myös ajokorttien toimittamisesta. Ajokorttien lähettäminen postitse valmistajan toimesta lisäisi ajokortin valmistajan työmäärää ja kustannuksia, mikä jouduttaisiin huomioimaan ajokortin valmistajan kanssa tehtävissä sopimuksissa.

Laajennetut lääkärintarkastukset ja ryhmän 2 kuljettajien ajokorttien useammin tapahtuvat uudistamiset lisäisivät lääkärin työtä ja terveydenhuollon kustannuksia. Työmäärän ja kustannusten nousua rajoitettaisiin kuitenkin sillä, että aina uusimisen yhteydessä vaadittavan lääkärinlausunnon sijaan voidaan luottaa lääkärin ilmoituksiin ajoterveydentilan esteistä. Tavoitteena olisi, että ammatissa toimivien kuljettajien ajoterveydentilan seu-

ranta saataisiin liitettyä työterveydenhuoltoon.

Kuljettajantutkinnon vastaanottajat

Kuljettajantutkinnon vastaanottajien vastaanottamien tutkintojen määrä kasvaisi mopon ja liikennetraktoriin käsittelykokeilla sekä kevyiden nelipyörien ajokokeilla. Lisäkoheet ruuhkauttaisivat vastaanottoa ja aiheuttaisivat lisäresurssitarpeita.

Ajokorttien postittaminen

Ensimmäisten auton ajokorttien postittamisesta aiheutuisi kustannuksia runsaat 27 000 euroa, jos ajokortit jaettaisiin suoraan postilaatikkoon. Itellan priority-kirjeen postitushinta on 0,419 euroa, jos kirjeiden määrä on yli 50 000. Edellä tarkoitettujen ajokorttien kokonaismäärä olisi arviolta 65 000 ajokorttia vuodessa. Lisäksi tulisivat muut postittamiseen liittyvät kulut, kuten henkilöstökulut. Ajo-oikeus alkaisi näissä tapauksissa kuljettajantutkintotodistuksen antamisesta, mistä syystä ongelmia ei aiheutuisi ajo-oikeuden alkamisajankohdan suhteen, vaikka ne postitettaisiin suoraan postilaatikkoon kuten esimerkiksi luottokortit ja pankkikortit postitetaan. Ajokortit postittaisi kortin valmistaja.

Perustason ammattipätevyyskokeen vastaanotto-oikeus puolustusvoimille

Kuorma-auton kuljettajien perustason ammattipätevyyskokeen vastaanotto- ja valvontaoikeuden antaminen Liikenteen turvallisuusviraston ohella puolustusvoimille joustavoittaisi kuljettajaopetustoimintaa puolustusvoimissa. Tehtävä hoidettaisiin nykyisin resurssein.

Perustason ammattipätevyyskokeen vastaanotto-oikeuden antaminen puolustusvoimille Liikenteen turvallisuusviraston ohella säästäisi puolustusvoimien toimintamäärärahoja siltä osin kuin kokeet otettaisiin vastaan joukko-osastoissa. Puolustusvoimissa suoritetaan vuosittain noin 3700 perustason ammattipätevyyskoetta. Osioineen ja uusintoineen kokeita suoritetaan noin 8700 ja kokeen maksu on nykyisin 50 euroa.

4.3 Ympäristövaikutukset

Kuljettajaopetuksen ajomäärävaatimusten lisäämisellä arviolta noin 33 prosenttiyksikön verran nykyisestä olisi suoria, mutta ei kovin merkittävinä pidettäviä ympäristövaikutuksia. Vuositasolla tämä tarkoittaisi autokouluopetuksessa noin 225 000 ajo-opetustuntia lisää. Opetuslupaopetuksessa ajoharjoittelun yhdistäminen hyötyajoon minimoisi siltä osin ylimääräisiä ympäristövaikutuksia. Ehdotetut ajomäärävaatimukset lisääisivät liikennettä ja kuormittaisivat siten ympäristöä. Ympäristövaikutukset ilmenisivät ennen kaikkea lisääntyneinä melu- ja pakokaasupäästöinä. Muita ympäristövaikutuksia voisi ilmetä sekä liikenteen tilankäytössä että ruuhkautumisessa.

Yhtenä keskeisenä kuljettajanopetuksen uudistamisen periaatteena on ympäristön vaatimusten huomioon ottaminen, ympäristöhaittojen vähentäminen ja oman ajon taloudellisuus. Uudella ekologisuutta korostavalla kuljettajaopetuksella tulee olemaan myös merkittäviä ja kauaskantoisia ympäristövaikutuksia, sillä vuosittain kuljettajantutkinnon suorittaa 60 000–65 000 uutta kuljettajaa, jotka uuden kuljettajaopetuksen myötä tulevat ymmärtämään ympäristönäkökohtien merkityksen ja taloudellisen ajotavan normaalina ajotapana. Uuden kuljettajaopetuksen käyttöönotolla on katsottava olevan välittömiä ja pitkäkestoisia myönteisiä ympäristövaikutuksia, joista saatu hyöty tulee yllitämään lisääntyneiden ajomäärävaatimusten kielteisten ympäristövaikutusten haitat.

Lisäksi ympäristövaikutuksia on katsottava olevan noin 300 000 ajokortin uusimisen ja uusien korttien valmistamisen johdosta. Valmistamiseen käytettävät raaka-aineet ja energia sekä uusien ajokorttien kuljettaminen ja vanhojen hävittäminen aiheuttavat ympäristövaikutuksia. Korttien materiaalina käytettävä kestonuovi voidaan hyödyntää raaka-aineena uudelleen.

4.4 Vaikutukset yritystoiminnalle

Autokoulut

Suomessa on arviolta noin 600 autokoululuvalle toimivaa yritystä tai oppilaitosta. Autokoululupamenettelyä koskevilla ehdotuksil-

la olisi välittömiä taloudellisia vaikutuksia ajo-opetusta antavien yritysten liiketoimintaan. Lupahakemusten ja liitteiden muutokset sekä lupien toimialueen ja toimikauden laajennuksella sekä vakuusmenettelystä luopumisella on välittömiä kustannuksia säästäviä vaikutuksia.

Kuljettajaopetusta koskevat muutokset lisäävät opetuspalvelujen kysyntää autokoulusta. B-luokan kuljettajaopetukseen ehdotettujen lisäajo-opetusmäärien arvioidaan nostavan autokoulualalla toimivien yritysten yhteenlaskettua liikevaihtoa arvioilta 16,2–16,8 miljoonalla eurolla. Ajo-opetusmäärien muutokset lisääisivät myös liiketoimintaan kuuluvia kuluja muun muassa kasvaneina henkilöstökuluina, polttoainekuluina, huolto- ja korjauskuluina, mutta kuljettajaopetuksen lisäämisellä olisi kaikkiaan myönteinen vaikutus autokoulualalla toimivien yritysten liiketoimintaan.

Myös opetuslupaopetuksen muutokset lisääisivät opetuskysyntää ja toisivat autokouluille uudenlaisen roolin yksityisopetuksen ohjauksessa. Opetusluvalla ajokortin suorittajien määrä on noin 10–20 % kaikissa ajokortin suorittajista eli määrällisesti noin 6500–8000 henkilöä vuodessa. Autokouluopetuksen yhdistämisellä opetuslupaopetukseen olisi myös vaikutuksia autokoulualalla toimivien yritysten liiketoimintaan. Arvioidut noin 360 euron kustannukset autokouluopetuksen johdosta merkitsisivät siten autokoulualalla toimivien yritysten liikevaihdon kasvua noin 2,3–2,8 miljoonalla eurolla. Lisääntyvä opetus aiheuttaisi myös kuluja, mutta vaikutus autokoulualalla toimivien yritysten toimintaan olisi myönteinen.

Kuljettajaopetusta koskevat uudistukset voisivat lisätä työvoiman tarvetta autokoulualalla toimivissa yrityksissä sekä lisätä myös kiinnostusta opiskeluun autokoulualalle.

Moottoripyöräopetuksessa tapahtuvat muutokset ja tutkintomoottoripyörän vaatimukset edellyttäisivät muutoksia opetuskalustoon. Koulujen olisi hankittava eri pyörät kunkin luokan opetukseen. Mopon ja kevyen neli-pyörän kuljettajaopetusta koskevat vaatimukset edellyttäisivät investointeja tarpeellisen ajokaluston hankintaan. Automaattivaihteisuuden merkityksestä käsitteilykokeen suorit-

tamisessa voisi aiheutua tarpeita investoida sekä normaalivaihteiseen että automaattivaihteisiin ajoneuvoihin. Tässä kohdin auto-koulut voisivat esimerkiksi sopia työnjaosta tai yhteistyöstä keskenään. Automaattivaihteisella skootterimopolla suoritettu käsittelykoe antaisi jatkossa oikeuden vain automaattivaihteisen mopon kuljettamiseen. Pakollinen mopo-opetus voisi vaikuttaa myönteisesti autokoulualalla toimivien yritysten toimintaan, mutta on myös mahdollista, että mopoa ja kevyttä nelipyörää koskevan opetuksen uudistaminen saattaa vähentää kiinnostusta kyseisten luokkien ajokorttien hankkimiseen.

Vaikutus mopojen kysyntään

Mopo-opetusta koskeva uudistus voi vähentää kiinnostusta mopojen ja kevyiden nelipyöräisten ajokorttien hankkimiseen. Tällä voi olla välillistä merkitystä kyseisten ajoneuvojen kysyntään ja niiden maahantuojien ja myyjien liiketoimintaan.

4.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ajokorttilainsäädäntöön ehdotetuilla muutoksilla lisättäisiin liikenteen turvallisuutta ja liikenneonnettomuuksista aiheutuvia kustannuksia sekä pyritäisiin selkeyttämään ja joustavoittamaan ajokorttikäytäntöjä. Liikenneonnettomuuksien taloudelliset menetykset ovat arvioilta noin 2,5 % vuotuisesta bruttokansantuotteesta

Mopon, kevyen nelipyörän ja auton kuljetajakoulutuksen uudistamisella parannettaisiin uusien kuljettajien valmiuksia liikenteessä ja sen myötä liikenneturvallisuutta. Kuljetajakoulutuksessa korostettaisiin kuljettajan vastuuta myös muiden tienkäyttäjien turvallisuudesta, liikenteen vaaratilanteen ennakointista ja välttämistä sekä etenkin mopo-opetuksessa ajoneuvon käsittelytaitoja. Mopo-onnettomuuksissa loukkaantumiset ovat nousseet etenkin tyttöjen kohdalla. Käsittelytaitojen opettamisella edistettäisiin erityisesti tyttöjen turvallisuutta, koska heillä on harvemmin samanlaista aikaisempaa kokemusta ja kiinnostusta polkupyöriin ja mopoihin.

Linja-auton kuljettajan peruskoulutuksessa olevien D-luokan ajokortin suorittamisvaatimuksia 18 vuoden ikärajan noudattamisen

kohdalla tarkennettaisiin riittävien henkilöliikenteen kuljettajan valmiuksien varmistamiseksi ja liikenneturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Kuljettajien terveydentilan tarkastuksilla ylläpidettäisiin ja edistettäisiin liikenteen turvallisuutta ja myös edistettäisiin kansanterveyttä. Ajokorttiseuraamusjärjestelmän muutoksilla edistettäisiin sääntöjä noudattavan ajotavan merkitystä, mikä olisi erityisen tarpeen ammatissa toimivien kohdalla ajo-oikeuden voimassa pysyttämiseksi. Ryhmän 2 kuljettajille ehdotetuilla Euroopan unionin lainsäädännön mukaisilla näkövaatimuksilla ei arvioida olevan vaikutusta liikenneturvallisuudelle.

Autokoululupien toimialueen valtakunnallistamisella voi olla vaikutuksia kuljettajaopetuksen tarjontaan ja saatavuuteen. Autokoululupien nykyisen kuntasidonnaisuuden taustalla oli palvelujen saatavuus. On arvioitu, että muutokset vaikuttavat yrityksen haakeutumiseen isompiin kuntakeskuksiin, jossa on enemmän palvelujen kysyntää. Tämä kehityssuuntaus on ilmeistä myös kevyen kaluston kohdalla.

Ottamalla käyttöön ajokorttidirektiivin mahdollistama alempi ajokortti-ikä erälle raskaan kaluston kuljettamistehtäville edistetään yhteiskunnallisten tehtävien kuten palo- ja pelastustoimen toimintaa. Ikävaatimusten nousun takia puolustusvoimien ajokorttikäytännöissä joudutaan sopeutumaan tilanteeseen, jossa palvelukseen tulevilla ei enää ole kuorma-auton ajokorttia. Ajokorttimenettelyä kehitetään puolustusvoimissa suoritettavien ajokorttien vaihtokelpoisuuden edistämiseksi ja siellä suoritettujen lääkärintarkastusten hyväksymiseksi siviilikorttiin vaihdettaessa.

Kuljettajaopetusta koskevalla uudistuksella voi olla työllisyyttä koskevia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia. Lisääntyneet ajo-opetusvaatimukset ja opetusluvalla kuljettajantutkinnon suorittavien opetuksen liittäminen tiiviimmin ammattimaiseen opetukseen autokoulussa voi johtaa kuljettajaopetuksen toimivissa yrityksissä lisätövoiman tarpeeseen.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Johdanto

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Ehdotukset perustuvat työryhmävalmistelussa tehtyihin ehdotuksiin ja niistä saatuihin lausuntoihin.

Mopo-työryhmä

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti vuonna 2008 työryhmän linjaamaan sen, miten mopokorttivaatimuksia kehittämällä voitaisiin antaa mopon kuljettajalle paremmat tiedolliset ja taidolliset valmiudet ajoneuvon hallintaan ja liikenteessä selviytymiseen. Työryhmä ehdotti ikärajan pysyttämistä 15 vuodessa, teoriaopetusta, käsittelyopetusta ja ajo-opetusta liikenteessä sekä teoriakoetta ja käsittelykoetta. Työryhmä totesi kevyen nelipyörän kuljetusvaatimuksista sen, että ajokorttivaatimukset olisivat samat kuin mopolla, mutta että ne arvioitaisiin uudelleen ajokorttilainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

Ajokorttidirektiivin toimeenpano- työryhmä

Ajokorttimenettelyjä koskevat muutosehdotukset perustuvat liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän ehdotuksiin Euroopan parlamentin ja neuvoston ajokorttidirektiivin 2006/126/EY toimeenpanosta. Työryhmän tehtävänä oli selvittää direktiivin vaikutukset ajokorttilainsäädäntöön ja ajokorttiasioissa noudatettavaan menettelyyn sekä tehdä ehdotukset tarvittaviksi muutoksiksi. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli tehdä tarkistettavat ehdotukset mopoilijoiden turvallisuuden parantamiseksi tehtyjen ehdotusten ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta sekä arvioida palveludirektiivin toimeenpanon vaikutukset ajokortteihin liittyvään lainsäädäntöön ja tehdä ehdotukset tarvittaviksi muutoksiksi niiden samoin kuin muuten ajokorttiedellytysten ja –menettelyjen kehittämiseksi. Työryhmässä oli mukana liikenne- ja viestintäministeriön, sisäasiainministeriön ja paikallispoliisin, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, Ajoneuvohallintokeskuksen, Liikenneturvan sekä Suomen Autokoululiitto ry:n edustus. Työryhmässä olivat kuultavina professori Esko Keskinen Turun yliopistosta aiheenaan kuljettajakoulu-

tus, ylikonstaapeli Reijo Kõngäs Rovaniemen Liikkuvasta poliisista aiheenaan moottorikelkkailu, erikoissuunnittelija Samuli Kallio Etelä-Suomen lääninhallituksesta aiheenaan autokoululuvat ja opetusneuvos Markku Lappalainen Opetushallituksesta aiheenaan liikenneopettajien ja tutkinnon vastaanottajien koulutusjärjestelmä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö hankki lausunnot työryhmän alustavista lääkärintarkastuksista koskevista ehdotuksista seuraavilta tahoilta: Työterveyslaitos, Suomen Työterveyslääkäriyhdistys, Suomen työterveyslääkärit -alaosasto, Suomen Liikennelääketieteen yhdistys, Suomen Yleislääkärit GPF, Nuorten lääkärien yhdistys, Suomen Ortopediyhdistys ja Suomen Silmäoptikkojen liitto.

B-luokan kuljettajaopetuksen uudistaminen

Kuljettajaopetuksen uudistaminen on ollut vireillä vuodesta 2006 lähtien. Syynä uudistuksen toteutumatta jäämiseen on ollut muutosten vaikutukset ajokorttirekisteriin, jonka kokonaisuudistus on samaan aikaan ollut käynnissä. Uudistuksen toteuttaminen siirrettiin odottamaan ajokorttidirektiivin edellyttämien lainsäädäntömuutosten ja kuljettajatietojärjestelmien valmistumista.

Kehittämistyö perustuu Ajoneuvohallituksen tekemään esitykseen, jonka pohjana on sen Turun yliopistolta tilaama ehdotus uudeksi kuljettajaopetusjärjestelmäksi. Esityksen pohjalta laadittiin liikenne- ja viestintäministeriössä muistio kehittamisestä, joka on ollut laajasti lausunnolla vuonna 2006. Ajoneuvohallintokeskuksen tutkimussarjassa julkaistiin huhtikuussa 2009 ehdotus 2010-luvun opetussuunnitelmaksi ajokorttiluokkaa B varten, jossa kuljettajaopetuksen muutostarpeita on perusteltu ja määritelty tarkemmin. Esitys perustuu näihin ehdotuksiin ja Turun yliopiston vuonna 2010 Liikenteen turvallisuusviraston pyynnöstä tekemään ehdotukseen 2010-luvun opetussuunnitelmaksi, jossa on tarkennettu mallin yksityiskohtia.

Nuorten kuljettajien ryhmä

Liikenneministeri asetti vuoden 2010 keväällä työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää nuorten kuljettajien turvallisuuteen liitty-

viä toimenpiteitä, jotka voitaisiin tarvittaessa ottaa huomioon kuljettajakoulutus uudistuksen valmistelussa. Työryhmä kannatti sekä B-luokan kuljettajaopetus uudistusta että mopo-koulutusta. Ryhmä piti tarpeellisenä vanhemman tai huoltajan osallistumista mopo-koulutukseen niin, että tällöin voitaisiin käsitellä mopoiluun ja mopojen virittämiseen liittyviä riskejä ja seurauksia. Myös puhuttelumenettelyn kehittämistä pidettiin tarpeellisenä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Mopoajokorttia koskevat ehdotukset ovat olleet kahdesti lausunnonalla ennen esitysluonnoksen valmistelua. Mopoajokorttityöryhmän ehdotuksista saaduissa lausunnoissa ehdotetut muutokset saivat laajan tuen. Ikärajaa ja pakollisen koulutuksen eri opetusmuotoja pidettiin perusteltuina. Tutkintoon sen sijaan ehdotettiin useissa lausunnoissa myös ajokoetta työryhmän esittämien teoria- ja käsittelykokeen lisäksi. Useissa lausunnoissa ehdotettiin rikkomusseurannan käyttöön ottamista myös mopoilijoille. Muutamit lausunnonantajat ehdottivat, että autokouluopetuksen lisäksi joillekin järjestöille voitaisiin myöntää lupa vain mopokortin opetusta varten.

Ajokorttidirektiivin toimeenpano työryhmän mietinnöstä saaduissa lausunnoissa puututtiin eniten mopoajokorttia koskeviin ehdotuksiin. Ikärajaa kannatettiin, mutta liikku mistarpeiden turvaamiseksi edellytettiin mopokortin kustannusten kohtuullistamista. Mopojen ja kevyiden nelipyörien maahan tuojat vastustivat ehdotettuja vaatimuksia ja niistä aiheutuvaa kustannusten nousua. Ehdotusten ei nähty olevan liikenneturvallisuuden kannalta tarpeellisia. Lisäksi lausunnoissa korostettiin kokonaislainsäädännön uudistusta, lisääntyvien tehtävien hoitamista hallinnonalan kehysmäärärahojen ja tuottavuusohjelman mukaisesti tarvittaessa virastojen resursseja uudelleen kohdentaen. Autokoululupaviranomaisten lausunnoissa korostettiin lupaperusteiden kehittämistä ja tarpeettomien selvitysten karsimista. Liikenteen turvallisuusviraston edeltäjän Ajoneuvohallintokeskuksen lausunnon mukaan autokoululupia

koskevat vaatimukset olisi asetettava vallitsevia käytäntöjä vastaten yrityslupina kun yli 90 % rekisterissä olevista luvista (767) on yrityksillä (601) tai ammatillisen koulutuksen järjestäjillä (82) ja vain 84 on henkilöluupia. Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL:n lausunnossa edellytettiin C-luokan ajo-oikeuden vaatimista liikennetraktorin kuljettajalta tieverkolla liikenneturvallisuussyistä. Lausunnossa katsottiin liikennetraktoreihin liittyvien käytännön ongelmien johtuvan ajoneuvoluokan määräytymisestä sekä rakenteellisen nopeuden että käyttötarkoituksen perusteella.

Liikenneturvallisuustyössä mukana olevat tahot ovat kannattaneet B-luokan kuljettajaopetus uudistusta koskevia ehdotuksia. Ainoastaan Autoliiton lausunnossa esitettiin ajoharjoittelun lisäämistä kuljettajantutkintotodistuksen ja ajokortillisen henkilön kanssa tapahtuvan ajamisen pohjalta.

Esitysluonnoksesta saadut lausunnot

Esitysluonnoksista pyydettiin lausunnot keskeisiltä liikenneturvallisuustyössä mukana olevilta viranomaisilta, yhteisöiltä ja järjestöiltä. Lausuntopyyntö on ollut myös liikenne- ja viestintäministeriön internetsivulla. Ministeriössä on laadittu yhteenvedo saaduista lausunnoista.

Lausunnoissa kannatetaan yleisesti esityksen tavoitteita sekä ajokorttilainsäädännön kehittämistä ja ajokorttilain säätämistä liikenneturvallisuusperustein ja toimintojen kehittämisen näkökulmasta. Eniten kritiikkiä ovat herättäneet ehdotukset opetuslupaopetusta täydentävästä autokouluopetuksesta sekä mopon ja kevyen nelipyörän ajokortin suorittamisen vaatimuksista sekä niin sanottua virhepistejärjestelmää koskevan ehdotuksen puuttuminen ajokorttiseuraamuksista.

Ajokorttiseuraamusjärjestelmää on erityisesti liikennealan järjestöjen taholta kritisoitu ammattikuljettajien ankaran kohtelun ja virhepistejärjestelmän puuttumisen johdosta (muun muassa Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT, Suomen Taksiliitto, Autoliitto ja Linja-autoliitto). Taksiliiton lausunnossa esitetään myös taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamista tässä yhteydessä seuraamusten kertautumisen es-

tämiseksi niin, että toistuvasti liikennerikoksiin syyllistymisen johdosta määrätty ajokielto ei johtaisi ajoluvan peruuttamiseen kuudeksi kuukaudeksi ja ettei tällaista henkilöä pidettäisi tehtävään sopimattomana muuten kuin ajokieltojen ollessa toistuvia. Esimerkiksi Poliisihallituksen ja sisäasiainministeriön lausunnossa nykyistä seuraamusjärjestelmää pidetään selkeänä. Poliisin ohjeistuksella on lausunnon mukaan luotu yhtenäinen ja vakiintunut käytäntö seuraamukseen määrittämisessä, mikä lisää järjestelmän ennustettavuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunnossa pidetään eräitä autokoululupaan liittyviä ehdotuksia palveluita sisämarkkinoilla koskevan direktiivin vastaisina ja vaaditaan niiden muuttamista. Myös liikenneopettajaluvan peruuttamista koskevaa ehdotusta pidetään elinkeinovapauden kannalta arveluttavana. Valtiovarainministeriön budjettiosaston lausunnossa edellytetään esityksestä aiheutuvien tehtävien järjestelyssä noudatettavaksi samoja periaatteita kuin hallinnonaloille hyväksytyissä määrärahaehyksissä ja tuottavuusohjelman puitteissa asetuissa henkilöstömäärissä, vaikka henkilöstövaikutukset alkavat näkyä vasta vuodesta 2018 lukien. Lausunnossa edellytetään vielä uudistuksen määrärahoihin ja henkilöstömääriin kohdistuvien vaikutusten erittelemistä virastoittain sekä erilaisten ajokorttimenettelyjen sähköistämisen, yksinkertaistamisen ja muun tehostamisen pikaista valmistelua esitetyn henkilöstöpaineen torjumiseksi.

Oikeusministeriön lausunnossa kiinnitetään huomiota erityisesti esityksen rangaistus- sekä oikaisu- ja muutoksenhakusäännöksiin, eräisiin seuraamusjärjestelmää koskevien ehdotusten muotoiluun ja eräisiin autokoulu-toimintaan liittyviin ehdotuksiin perustuslain, kuten elinkeinovapauden, näkökulmasta. Puolustusministeriön lausunnossa esitetään puolustusvoimien ajokorttimenettelyssä tehtyjen tarkastusten ja tutkintojen hyväksymistä laajemmin siviiliajokorttia varten ja eräitä tarkennuksia valtuussäännöksiin puolustusministeriön asetuksen antamiseksi. Opetusministeriön lausunnossa esitetään riittävän siirtymäajan turvaamista ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä vaadittavan autokoululuvan hakemisessa. Sosiaali- ja terveysministe-

riön lausunnossa todetaan terveysvaatimusten valmistelun olevan mahdollista esityksessä ehdotetussa aikataulussa.

Sisäasiainministeriön lausunnossa korostetaan ehdotuksista aiheutuva poliisin työn lisäystä ja esitetään esimerkiksi ajokorttien postittamismahdollisuuksien laajempaa toteuttamista ja sopimusmaiden ajokorttien voimassaoloajan pidentämistä jo vuodesta 2011. Lisäksi esitetään eräitä pelastustoi-
meen liittyviä täsmennyksiä kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyyslakiin ja yksittäisiä ehdotuksiin kohdistuvia muutos-
ehdotuksia. Lausunnossa esitetään myös kuljettajan epäillyn väsymyksen selvittämisen mahdollistamista liikennevalvonnassa nykyisin käytössä olevan näkö tarkastuksen tapaan.

Lausunnoissa kannatetaan opetuslupan tarveharkinnasta luopumista, mutta lisääntyvien autokouluopetusvaatimusten epäillään osassa saatuja lausuntoja merkitsevän opetusmallin alasajoa ilman takuuta tavoitellusta opetuksen kehittämisestä ja sen laadun paranemisesta. Autokoulusta hankittavan opetuksen katsotaan merkitsevän suoraa tulonsiirtoa autokouluille ja valtaa tehdä toista opetusmuotoa koskevia päätöksiä ilman vastuuta. Liikenneturvallisuustahojen antamissa lausunnoissa kannatetaan kuljettajaopetusta koskevia ehdotuksia ja B-luokan ehdotusten katsotaan vastaavan kansainvälistä ja yleiseurooppalaista tietämystä kuljettajaopetuksen kehittämisen tavoitteista. Näissä lausunnoissa on kuitenkin vaadittu käytössä olevan kaksivaiheisen opetuksen sijaan käytettävän uuden opetussuunnitelman mukaista vaiheistamista perusvaiheeseen, harjoitteluvaiheeseen ja syventävään vaiheeseen.

Mopon ja kevyen nelipyörän kuljettamiseen oikeuttavan ajokortin saamisen edellytyksiä on hyvin painokkaasti pidetty kohtuuttomina näiden ajoneuvojen maahantuojojen ja myyjien kannalta. Lisääntyvien koulutusvaatimusten ja niistä aiheutuvien kustannusten on katsottu vähentävän ajokortin suorittamista sekä lisäävän ajokorttita-ajoa ja jopa liikenneonnettomuuksia ja niissä kuolleiden määriä. Ennen kaikkea ehdotusten nähdään vähentävän ratkaisevasti näiden ajoneuvojen myyntiä ja lausunnoissa onkin paheksuttu Ruotsin mallin seuraamista siinä, että tiukentuvat vaatimukset johtavat ajoneuvojen

myynnin merkittävään laskuun. Myös epäilyjä koulutuksen saatavuuden suhteen ja etenkin erikseen vaadittavan kevyen nelipyörän koulutuksen kohdalla esitetään. Lausunnoissa vastustetaan lisäksi koulutuksen pakollisuutta ja pidetään AM- ja MO-luokan ehdotuksia ajokorttidirektiivin vastaisina. Muissa lausunnoissa kuitenkin pääosin kannatetaan etenkin mopoajokortin vaatimuksia turvallisuutta parantavina ja kevyen nelipyörän kohdalla niiden yleistyessä liikenteessä (mm. sisäasiainministeriö ja Poliisihallitus). Eräissä lausunnoissa ei MO-luokan käyttöönottoa pidetä tarpeellisena (Liikenneturva, mopojen maahantuojat). Mopoluokan opetusluvan hakijan ja autokoululuvan vaatimusten lieventämistä vastustetaan eräissä lausunnoissa, koska mopo-opetuksen katsotaan asettavan jopa tiukemmat vaatimukset opetukselle ja edellyttävän opettajalta liikenneopettajakelpoisuutta. Lievempien vaatimusten katsotaan vaarantavan opetusvaatimusten uskottavuuden ja opetuksen homogeenisuuden (mm. Suomen Autokoululiitto ry, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikenneturva, Liikenneopetuskeskus/HAMK). Lisäksi Autokoululiitto on vastustanut mopokoulutuksen lievempiä autokoululupavaatimuksia. Automaattivaihteisuutta koskevan periaatteen soveltamista mopoihin on eräissä lausunnoissa pidetty tarpeettomana. Sisäasiainministeriön ja Poliisihallituksen lausunnossa tätä perustellaan syystä, että seuraamus kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta on kova ja voi vaikuttaa seuraavan ajokortin saamiseen tilanteessa, jossa ei huomaamattomuudesta ymmärretä ehdon merkitystä.

Terveystieteiden alan järjestöjen lausunnoissa esitetään lakiehdotukseen sisältyvien ajokortin näkö- ja näkökenttävaatimusten täsmentämistä ja arvostellaan ryhmän 2 kuljettajien näkövaatimusten alentamista ja sen perusteluja (Liikennelääketieteen yhdistys, silmälääkäreiden yhdistys). Ehdotettua ajoterveystilanteen seurannan jakautumista lääkärin ilmoitusten ja määrävuosin tapahtuvien lääkärintarkastusten kesken arvostellaan resursseja haaskaavana ja jopa järjestelmän toimivuutta heikentävänä myös eräissä muissa lausunnoissa. Muun muassa Lääkäriliiton lausunnossa vaaditaan velvollisuuden sijaan säädettäväksi oikeudesta ilmoittamiseen. Esi-

tyksen erityisenä puutteena pidetään myös sitä, ettei siinä ole esitetty mitään uutta lääkäreiden osaamisen ja motivoitumisen varmistamiseksi ajoterveystilanteen seurannassa, kuten konkreettista ehdotusta alan koulutuksen ja tutkimuksen järjestämisestä ajoterveystilanteen arviointijärjestelmän kehittämiseksi (Liikennelääketieteen yhdistys). Myös laajennetun lääkärinlausunnon toteuttamista ehdotetussa aikataulussa on epäilty nykyisin resurssein ja nykyisellä koulutuksella. AKT:n ja SKAL:n lausunnoissa on lääkärintarkastusjärjestelmän kehittämistä ja yhdenmukaistamista pidetty alueellisen yhdenvertaisuuden takeena.

Liikennetraktoria koskevia ehdotuksia vastustetaan SKAL:n lausunnossa. Liikennetraktoriin ongelmien nähdään johtuvan lähinnä käyttötarkoituksen vaikutuksesta ajoneuvon luokitukseen kun sen sijaan liikennetraktorit tulisi määritellä rakenteellisen nopeuden perusteella (yli 40 km/h). Tästä poikkeavien ehdotusten nähdään vain lisäävän ongelmia. Liikennetraktoriin asettamisella eriarvoiseen asemaan kuorma-autojen kanssa helpottamalla ilman perusteita ammattiliikenteen koulutusvaatimuksia, loukataan samoissa kuljetustehtävissä traktori- ja kuorma-autokaluston välistä kilpailuneutraalisuutta SKAL:n mukaan. Riskinä nähdään myös harmaan talouden lisääntyminen ja keinotekoinen kuorma-autoista liikennetraktoreihin siirtyminen. Jos uusi luokka halutaan, SKAL:n mukaan on huolehdittava siitä että kuljettajia koskevat samat koulutus-, ikäraja-, terveys- ja ajopiirustuvaatimukset kuin vastaavissa tehtävissä. Maataloustuottajien Keskusjärjestön MTK:n lausunnossa kannatetaan uuden LT-luokan käyttöönottoa, mutta käsittelykokeen suorittamisen pitäisi olla mahdollista T-luokan traktorilla eikä teoriakoetta tulisi enää vaatia T-, A1- tai B-luokan ajo-oikeuden omaavalta.

Autoliiton lausunnossa vastustetaan muutoksia kansainvälisen ajokortin hoitamisessa.

Lausunnoissa on lisäksi esitetty lukuisia esityksen yksityiskohtia koskevia kannanottoja ja muutosehdotuksia. Lausunnoissa esitetyt huomiot on pyritty ottamaan huomioon ehdotuksissa tai niiden perusteluissa sikäli, kuin niihin voidaan ajokorttilainsäädännön kautta vaikuttaa. Yksittäisistä muutoksista autokoulutoimintaa koskevia ehdotuksia on

tarkistettu lausunnoissa esitetyistä palveludirektiivin ja perustuslainmukaisuuden vaatimuksista. B-luokan kuljettajakoulutuksen kehittämistä koskevia ehdotuksia on täsmennetty muun muassa koulutuksen vaiheistuksen kohdalla opetussuunnitelmaluonnoksen mukaisesti ja muutoksen tavoitteen selkeyttämiseksi. Mopon ja kevyen nelipyörän ajokorttiluokkaa koskevia ehdotuksia on pyritty selkeyttämään ja yhdenmukaistamaan AM-luokassa sekä ehkäisemään ajokorttiviranomaiselle aiheutuvaa ylimääräistä työtä. Tämän johdosta AM-luokan ikäraja on tarkistettu, erillisen mopoluokan MO käyttöön otosta on luovuttu ja AM-luokan sisällä on eriytetty mopokoulutus ja koe kevyen nelipyörän koulutuksesta ja tutkinnosta. Seuramusjärjestelmän joustavuutta ja kohtuullisuutta on lisätty.

Liikenne- ja viestintäministeriö on toimitanut lausunnot sosiaali- ja terveysministeriölle tiedoksi ja huomioon otettavaksi tarkempia terveysvaatimuksia koskevien säännösten valmistelussa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Kuljettajantutkintotoiminnan järjestämistä koskevaan lakiin (535/1998) sisältyvät esityksessä tarkoitettujen kuljettajantutkintojen ajokokeiden vastaanottaminen sekä autokoulujen valvontatehtävät. Hallituksen esitys laiksi kuljettajantutkintotoiminnasta annetun lain muuttamisesta sisältää tässä esityksessä tarkoitettuun ajokorttidirektiivin liitteeseen IV sisältyvät ajokokeiden vastaanottajien kelpoisuusvaatimuksia koskevat säännökset. Vaatimusten voimaantuloajankohta on 19 päivänä tammikuuta 2013.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi rikesakko-säännöksiä muutettaviksi niin, että myös ehdotettuun ajokorttilakiin sisältyvät, ajoneuvoa kuljettaessa mukana pidettäviä asiakirjoja koskevien säännösten rikkomisen voitaisiin rangaista rikesakkorikkomuksina. Esitykseen sisältyy ehdotus rikoslain 2 a luvun 9 §:n 2 momentin muuttamisesta. Lisäksi esitykseen sisältyy ehdotus eduskunnan hyväksymän rikesakkorikkomuksia koskevan lain (756/2010) muuttamisesta, koska sen voimaantuloajankohdasta ei ole vielä säädetty. Mainitut lait on suunniteltu tulemaan voimaan vuonna 2013 tai 2014.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Ajokorttilaki

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Laissa säädettäisiin liikenneturvallisuuden vaatimuksista moottori- käyttöisten ajoneuvojen kuljettamisen vaatimuksista, kuten ajokorteista ja niiden sisältämästä ajo-oikeudesta, kuljettajaopetuksesta ja kuljettajantutkinnoista sekä ajokorttiseurauksista, jotka nykyisin sisältyvät osin tieliikennelakiin ja osin ajokorttiasetukseen.

2 §. Soveltamisalan raja. Säännöksiä sovellettaisiin ajoneuvon kuljettamiseen tieliikennelain tarkoittamalla tiellä, mikä vastaisi nykyistä käytäntöä.

Säännöksiä ei 2 momentin mukaan sovellettaisi Ahvenanmaalla sen omasta lainsäädännöstä johtuen. Suomella tarkoitettaisiin laissa vain Manner-Suomea, ellei säännöksissä nimenomaisesti säädettäisi niiden koskevan myös Ahvenanmaata.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös hallintolain soveltamisesta, jos laista ei löytyisi soveltuva menettelysäännöstä.

3 §. Määritelmät. Pykälään koottaisiin lakiin sisältyvät määritelmät. Pykälän 1 kohtaan sisällytettäisiin ajo-oikeuden haltijaa koskeva määritelmä. Ajo-oikeuden haltija olisi se, jolla olisi voimassa oleva ajokortti. Niissä tapauksissa kun kuljettajantutkintoa ei suoritettaisi, ajokortin myöntämispäiväksi merkittäisiin päivä, jolloin ajokortin luovuttamisen kaikki edellytykset täyttyvät. Erityisesti ajo-oikeuden haltijan käsite on tuottanut ongelmia ajokielto- ja ajokortin yhteydessä. Ajokieltoon määrättyä pidettäisiin myös ajo-oikeuden haltijana, kuten 64 §:ssä todetaan. Pykälän 2 kohdassa tarkoitettu lyhytaikaisen ajokortin määritelmä muuttuisi ajokortin voimassaoloajan lyhenemisen johdosta. Pykälän 3 kohtaan sisältyisivät B-luokan kuljettajaopetuksen uutta vaiheistusta koskevat määritelmät.

Pykälän 5 kohdan vakinaista asuinpaikkaa koskeva säännös perustuu ajokorttidirektiivin määräyksiin.

Pykälän kohtiin 7 ja 8 sisältyisivät ajokorttiluokkien ryhmittelyyn liittyvät määritelmät. Ryhmittely vastaa nykyisin voimassa olevaa ajokortin haltijoiden terveystietojen mukaisesta ryhmittelyä. Kuorma- ja linja-auton kuljettajien terveystietojen vaatimukset ovat muiden kuljettajien terveystietojen vaatimuksia tiukemmat ja jatkossa nämä ajokorttiluokat vastaisivat ryhmää 2. Muut ajokorttiluokat kuuluisivat ryhmään 1. Ryhmään 2 kuuluvien ajokorttiluokkien mukanaolo ajokortissa nostaisi kuljettajan ryhmään 2, minkä mukaan määräytyisi myös ajokortin voimassaoloaika ja ajo-terveyden seuranta.

Pykälän 12 kohdassa tarkoitettu alkolukko-ajokortti voisi tällä hetkellä olla vain ajokortin haltijalla, jonka varsinainen ajokortti olisi alkolukkoajokortin ja siihen liittyvän valvotun ajo-oikeuden ajan poliisin hallussa.

Pykälän 13 kohtaan sisältyisi viittaus kaksi- ja kolmipyöräisiä mopoja ja moottoripyöriä sekä kevyt nelipyöriä koskevaan EU:n tyyppihyväksyntäsäännöstöön luokituksen pohjana.

Muilta määritelmät vastaisivat nykyistä käytäntöä.

2 luku Ajokorttien luokat ja niiden sisältämä ajo-oikeus

4 §. Ajokorttiluokat. Pykälässä ajokorttiluokat jaettaisiin määritelmien 7 ja 8 kohtien mukaisesti ryhmän 1 ja 2 luokkien kesken. Ajokorttiluokituksen lisättäisiin kolmannen ajokorttidirektiivin mukaisina uusina luokkina AM ja A2. Kansallinen traktorien, moottorikelkkojen ja työkaluajoneuvojen kuljettamiseen oikeuttava luokka T pysytettäisiin ennallaan ja sen rinnalle otettaisiin kansallinen luokka LT, johon kuuluisivat liikennetraktorit, jotka nykyisin kuuluvat C-luokkaan. Lisäksi luokituksen tehtäisiin eräitä muita direktiivistä johtuvia tarkennuksia.

AM vastaisi nykyistä M-luokkaa, mutta se olisi yhdenmukaistettu kaikissa jäsenvaltiois-

sa käytössä oleva luokka. AM-luokan ikäraja vastaisi nykyistä ikävaatimusta ja teoriakokeen lisäksi sen saamiseksi vaadittaisiin myös koulutusta ja käytännön koe. Käytännön koe olisi käsittelykoe mopoille ja ajokoe kevyille nelipyörille. Kummankin ajoneuvon kohdalla kuljetusoikeus saataisiin vain erillisen koulutuksen ja ajokokeen kautta ja se ilmenisi erityisellä koodilla ajokortista. Menettelyllä mahdollistettaisiin AM-luokan vaatimusten asettaminen kahden erilaisen ajoneuvotyypin, kaksipyöräisen mopon ja kevyen nelipyörän, kuljettamiselle ajoneuvotyypin mukaisesti. Nykyinen M-luokan ajokortti antaisi oikeuden mopon ja kevyen nelipyörän kuljettamiseen jatkossakin.

Moottoripyöräluokitukseen tehtäisiin ajokorttidirektiivistä aiheutuvat muutokset. A1-luokan teho/painosuhdetta muutettaisiin ja luokkaan kuuluvan kolmipyörän teholle asetettaisiin tehorojoitus. A-luokkaan lisättäisiin kolmipyörä koskeva tehoroja ja sen suoraan ilman alemman luokan moottoripyöräkortin suorittamista nousisi nykyisestä.

A2-luokka vastaisi nykyistä A-luokan ajokorttia sen ensimmäisen kahden vuoden ajan, jolloin kuljetettavien moottoripyörien tehoa on rajoitettu. Luokan tehoroja nousisi ja siihen liitettäisiin teho/painorajoitus. Lisäksi ajoneuvon tehoa rajoitettaisiin kiellolla siitä, ettei se saisi olla muunnettu yli kaksi kertaa tehokkaammasta ajoneuvosta.

B-luokan ajoneuvoyhdistelmän määritelmä muuttuisi. Tämän luokan vetoautoon voitaisiin aina liittää kevytperävaunu ja sen lisäksi painavampikin perävaunu edellyttäen, että koko yhdistelmän kokonaismassa ei ylittäisi 3500 kiloa. Uudesta B-luokan yhdistelmästä ja sen kuljettamisen edellytyksistä säädettäisiin ehdotetun 6 §:n 3 momentissa. BE-luokassa perävaunulle asetettaisiin uusi painorajoitus. Perävaunu voisi nykyisestä poiketen olla myös puoliperävaunu.

Traktoreita koskeva sääntely ei edelleenkaan kuuluisi Euroopan unionin lainsäädännön piiriin. T-luokka olisi edelleen kansallinen ajokorttiluokka, jonka kelpoisuus olisi ennallaan. Ajokortin kelpoisuutta EU:n piirissä ei ole harmonisoitu eikä tunnustettu. T-luokan rinnalle otettaisiin uusi traktoriluokka LT, johon kuuluisivat liikennetraktorit. Nykyisin liikennetraktorin kuljettaminen edel-

lyttää C-luokan korttia. Liikennetraktoreita käytetään paljon maatalouden töissä mistä syystä C-luokan korkeaa ikävaatimusta ja lisäksi tulevaa ammattipätevyysvaatimusta on pidetty erityisen kohtuuttomana. LT-luokan vähimmäisikävaatimus olisi sama kuin nykyisen C-luokan ajokortin, mutta sen lisäksi ei vaadittaisi ammattipätevyyttä. Myös ajokortin suorittamisen ja kuljettajan terveydentilan vaatimukset olisivat olennaisesti vähäisemmät. Muutos liittyisi ajoneuvosäännöksiin kaavailtuun muutokseen, jonka mukaan liikennetraktorit olisivat traktoreita, joiden rakenteellinen nopeus on yli 40 km/h. Tarkoituksena on luopua nykyisistä käyttötarkoituksen mukaisista poikkeuksista ajoneuvosäännöksissä.

Ryhmän 2 kohdalla raskaan kaluston alaluokat muuttuisivat varsinaisiksi ajokorttiluokiksi. Nykyisen periaatteen mukaan esimerkiksi enimmäismassaltaan rajoittamaton kuorma-autoluokka sisältäisi myös rajoitetun kuorma-autoluokan ajo-oikeuden, vaikkei luokkamerkintää olisi kortissa. C-, C1-, D1- ja D-luokan kokonaismassat ja istuinpaikka-vaatimukset säilyisivät ennallaan. BE-luokan perävaunun painorajoituksen ylittävät yhdistelmät nousisivat C1E-luokkaan.

D1-luokan ajoneuvon enimmäispituus rajoitettaisiin 8 metriin ja D1E-luokasta poistuisi 12 tonnin painorajoitus.

5 §. Ikävaatimukset. Mopon ja kevyen nelipyörän kuljettamisen vähimmäisikä pysyisi ennallaan.

Pykälän 1 momentin 2—4 kohdan moottoripyörän vähimmäisikävaatimukset pysyisivät ennallaan A-luokan ajokortin vähimmäisikää lukuun ottamatta silloin, kun se suoritetaan suoraan teholtaan rajoittamattoman pyörän ajokorttia varten. Tällöin ikävaatimus nousisi 24 vuoteen. Uusi A2-luokka korvaisi nykyisen rajoitetun A-luokan oikeuden ja sen vähimmäisikävaatimus olisi 18 vuotta. Moottoripyöräluokasta voitaisiin edetä seuraavaan ylempään luokkaan ilman uutta tutkintoa, jos henkilöllä olisi ollut alemman luokan kortti vähintään kahden vuoden ajan. Ajo-oikeuden saamisen ajankohta määritteli ylemmän luokan kortin saamisen. Alemmassa luokassa saadun kokemuksen myötä A-luokan kortti voitaisiin edelleen saada aikaisintaan 20-vuotiaana.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa B-luokan ikävaatimukset pysyisivät ennallaan.

Pykälän 1 momentin 6—9 kohdissa säädetäisiin raskaan kaluston kuljettajien vähimmäisikävaatimuksista. Kuorma-autokortin vähimmäisikä nousisi C-luokassa 21 vuoteen ja linja-autokortin D-luokassa 24 vuoteen. C1- ja D1-luokassa ikävaatimukset pysyisivät ennallaan. Ikävaatimuksista voitaisiin poiketa perustason ammattipätevyysäännöksiin niin, että esimerkiksi C-luokan ajokortti olisi edelleen suoritettavissa 18-vuotiaana. D-luokassa EU-tasolla hyväksytty vähimmäisikä olisi 21 vuotta, jos kuljettaja täyttäisi ammattipätevyysvaatimukset. Ammattipätevyyslain mukaisesti D-luokan ajokortin suorittamisen vähimmäisikä on 18 vuotta linja-auton kuljettajan perustutkinnon suorittaneella.

Kuorma-autovetoisen E-luokan yhdistelmän ja linja-auton ajokortin saaminen edellyttäisi 2 momentin mukaan edelleen lisäksi kuljettajaopetuksen syventävän vaiheen ja sitä edeltävän harjoitteluvaiheen suorittamista, mikä nostaa käytännössä ikävaatimusta vähintään kuudella kuukaudella. Kuljettajaopetussäännöksiin ehdotettujen muutosten johdosta perusvaiheen jälkeinen syventävän vaiheen opetus olisi suoritettavissa aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua ajo-oikeuden saamisesta. Ulkomailta ajokortin suorittaneen saattamiseksi samaan asemaan kotimaassa ajokortin suorittavan kanssa ulkomaisen ajokortin voimassaololle asetettaisiin vastaavan pituinen määräaika.

Pykälän 1 momentin 10 kohtaan sisältyisivät traktorin kuljettajan ikävaatimukset. Traktorin kuljettaminen olisi edelleen kansallisen sääntelyn varassa. Näitä luokkia ei ole EU-tasolla tunnustettu. T-luokka säilyisi ennallaan. Siihen kuuluisivat edelleen maa- ja metsätaloustraktorit sekä moottorikelkat ja moottoriyökoneet. Uusi kansallinen luokka LT sisältäisi liikennetraktorien kuljetusoikeuden. Luokka korvaisi nykyisin vaaditun C-luokan ajokortin. Liikennetraktoreita olisivat ajoneuvosäännöksiin suunnitellun muutoksen mukaisesti traktorit, joiden rakenteellinen nopeus on yli 40 km/h. Ajoneuvosäännösten käyttötarkoituksen mukaisista säännöksistä luovuttaisiin, minkä johdosta ajoneuvon rekisteröinnistä annetusta todistuk-

sesta ilmenisi ajoneuvotyyppi, joka määrittäisi myös ajokorttivaatimuksen. Liikennetraktorin kuljettamisen vähimmäisikä pysyisi ennallaan 18 vuodessa, mutta kuljettajalta ei vaadittaisi perustason ammattipätevyyttä. Korkeampi ikävaatimus olisi perusteltu teholtaan tai rakenteelliselta nopeudeltaan tehokkaamman ajoneuvon kuljettamisen kohdalla.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisivät säännökset D-luokan ajokortin suorittamisesta 1 momentin 9 b kohdassa tarkoitetussa linja-autonkuljettajan perustutkintokoulutuksessa. Ammattipätevyyslain mukaan edellytyksenä D-luokan ajokortin suorittamiselle 18-vuotiaana on linja-autonkuljettajan ammatillisen perustutkinnon ja siihen sisältyvän perustason ammattipätevyyskoulutuksen (280 tuntia) suorittaminen. Koska ajokortin suorittaminen on edellytys perustutkinnon suorittamiselle, kuljettajantutkintoon olisi päästävä ennen perustutkinnon suorittamista.

D-luokan ajokortin ikärajan laskemista perusteltiin linja-auton kuljettajan nuorisosaateen perustutkintokoulutuksen perustamisella ja mahdollisuudella suuntautua suoraan henkilöliikenteeseen B-luokan pohjalta. Ikärajan alentamisen ei katsottu vaarantavan liikenneturvallisuutta, koska 16-vuotiaana opintonsa aloittaneilla opiskelijoilla olisi ajokortin suorittaessaan takanaan noin kolmen vuoden linja-auton kuljettajalle suunnatut opinnot. Ajokortti-ikään tullessaan oppilaalla olisi 120 opintoviikon laajuudesta koulutuksesta suoritettuna noin yksi vuosi yhteisiä opintoja ja noin parin vuoden linja-auton kuljettajan opinnot. Käytännössä on kuitenkin ilmennyt tapauksia, joissa linja-autonkuljettajaksi kouluttaminen ei ole tapahtunut näiden periaatteiden mukaisesti. Opinnot ovat eräissä tapauksissa painottuneet tavaraliikenteen kuljettajan oppisisällöillä ja henkilöliikenteen koulutus on ollut vain noin 20 opintoviikon luokkaa. Menettelyä on perusteltu sillä, että opintojen eriytyminen henkilöliikenteeseen on perusteltua vasta opintojen loppuvaiheessa kun opiskelijan pitkäaikaisen seurannan jälkeen voidaan varmistua hänen soveltuvuudestaan henkilöliikenteen kuljettajaksi ja että tavaraliikenteen kuljettajan koulutuksella saavutettu osaaminen on tunnustettavissa henkilöliikenteen kuljettajan opinnoissa.

Ammatillisesta koulutuksesta valmistuvat nuoret ovat samassa iässä kuin ensimmäisen auton ajokortin suorittavat kuljettajat eli noin 18 — 18,5-vuotiaita. Henkilöliikenteen kuljettajan vaatimaan tehtävään ryhtyminen tässä iässä edellyttää henkilöliikenteen kuljettajan koulutusta tälle kuljetusmuodolle ominaisin oppisisällöin. Koulutuksen painottuminen tavari liikenteen kuljettajan opintoihin ei valmista tämänikäistä kuljettajaa henkilöliikenteeseen sillä tavalla, kuin lain esitoissa tarkoitettiin, koska häneltä puuttuu siihen tarvittava yleinen elämän ja työelämän kokemus.

Vuonna 2009 vahvistettujen Opetushallituksen tutkintoperusteiden mukaan linja-autonkuljettajan perustutkintoon sisältyy 75 opintoviikkoa linja-autonkuljettajan opintoja. Tämänmukaisen linja-auton kuljettajan koulutuksen varmistamiseksi ajokorttisaännöksiä olisi tarkennettava. Kuljettajantutkintoon pääsemisen edellytyksenä 18 vuoden vähimmäisikä sovellettaessa olisi, että kysymyksessä on 120 opintoviikon mukainen opetussuunnitelmaperusteinen linja-auton kuljettajan koulutus, josta tulisi olla suoritettuna vähintään 60 opintoviikkoa linja-auton kuljettajalle suunnattua koulutusta. Lisäksi vaadittaisiin ammattipätevyyslain mukainen 280 tunnin henkilöliikenteen kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutus. Pelkällä linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutuksella D-luokan ajokortin 24 vuoden vähimmäisikä olisi laskettavissa 21 vuoteen.

Ajokorttidirektiivissä sallitaan vähimmäisiästä poikkeaminen kansallisesti erilaisissa yhteiskuntajärjestyksen ja turvallisuuden kannalta tärkeissä tehtävissä ja ajoneuvon huoltamiseen ja korjaamiseen liittyvissä koeajoissa, joista säädetään ammattipätevyyslain 2 §:n 3 momentin 2 ja 3 kohdassa ja joihin ei vaadita laissa tarkoitettua ammattipätevyyttä. Pykälän 4 momentissa tarkoitettu alempi ikävaatimus tuottaisi ajokortin vain näihin ajoihin ja rajoituksesta tehtäisiin merkintä ajokorttiin. Ajo-oikeutta ei olisi muissa ajoissa siihen saakka kun ajokortin vähimmäisvaatimukset muuten täyttyvät. Palomiehen ajaminen muissa kuin hänen tehtäviinsä kuuluvissa pelastustoimen ajoissa olisi ajoneuvon kuljettamista oikeudetta ja johtaisi rangaistukseen ja ajokieltoon.

6 §. Ajo-oikeus. Ajo-oikeuden alkamista koskevat 1 momentin säännökset olisivat asiallisesti ennallaan.

Pykälän 2 momentin säännöksillä selkeytettäisiin tilannetta siitä, koska olisi kysymys ajamisesta ilman ajo-oikeutta ja koska ajokortin ehtojen rikkomisesta. Momentin 1 kohdan osalta tilanne olisi ennallaan. 2 kohdan mukaan kuljettajalla ei olisi ajo-oikeutta, jos hän rikkoisi alkolukon käyttöehtoa. Momentin 3 kohdan mukaan ajokortin uudistamatta jättäminen merkitsisi ajamista ilman vaadittua ajo-oikeutta. Ajokortti olisi tietyn ajan uusittavissa ilman uutta kuljettajantutkintoa, mutta ennen uuden ajokortin saamista ei ajo-oikeutta olisi. Ajo-oikeutta ei myöskään olisi ajo-oikeuden rautessa siinä tapauksessa, että toistaiseksi ajokieltoon määrätty ei ole saattanut ajo-oikeuttaan uudelleen voimaan.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisivät ajo-oikeutta koskevat rajoitukset, joiden rikkominen merkitsisi ajo-oikeuden puuttumista. Näitä olisivat 1 kohdassa tarkoitettu mopon ja kevyen nelipyörän ajo-oikeuden suorittamisen laiminlyöminen, 2 kohdassa tarkoitettu ammatillisen koulutuksen aikaisiin ajoihin saadun linja-auton ajo-oikeuden menettäminen koulutuksen keskeytymisen ja puuttuvan iän vuoksi sekä 3 kohdassa tarkoitettua raskaan kaluston ajoneuvon ajo-oikeuden käyttäminen muissa kuin niissä ajoissa, joita varren ajo-oikeus on saatu nuoremmalla iällä ilman ammattipätevyyttä.

Pykälän 4 momentin säännös ajo-oikeuden jatkumisesta ajokiellon jälkeen olisi asiallisesti ennallaan. Säännöksessä tosin tarkennettaisiin ajokortin luovutusvelvollisuutta ajokieltoon määräämisen yhteydessä. Jos ajokorttia ei olisi ajokieltoon määräämisen yhteydessä saatu viranomaisen haltuun, ajo-oikeus jatkuisi vain uuden kortin antamisella. Ajokortti olisi luovutettava poliisille viipymättä. Ajokiellon päättymisen yhteydessä tarjottu vanha ajokortti ei tähän tarkoitukseen kelpaisi.

Pykälän 5 momentti olisi asiallisesti ennallaan. Kuljettajantutkintotodistuksen merkitys ajo-oikeuden alkamisessa ja osoittamisessa perustuu kansalliseen käytäntöön eikä ole muualla voimassa.

7 §. Ajo-oikeuden laajuus. Ajokortin sisältämä ajo-oikeus määräytyisi korttiin merkittyjen luokkien mukaan. Ehdotetun 31 §:n 2 momentin mukaisesti luokat merkittäisiin ajokorttiluvan mukaan. Ajokorttiin ei näin merkittäisi C1-luokkaa, jos ajokorttilupaa haettaisiin luokkaan C tai AM-luokkaa, ellei nimenomaan haettaisi AM-luokan ajokorttilupaa ja ajokorttia suoritettaisi erikseen. Korttiin ei myöskään merkittäisi T-luokkaa näkyviin, ellei ajokorttilupaa olisi erikseen haettu ja suoritettu.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisivät EU:n tasolla hyväksyttävät poikkeukset. Nykyisiä pääluokkia vastaava rajoittamaton oikeus kattaisi aina alemman rajoitetun oikeuden luokkamäärittelyistä johtuen. Yhdistelmien kohdalla kaikki ylemmät yhdistelmäoikeudet ryhmässä 2 kattaisivat BE-luokan yhdistelmät. Asiasta säädettaisiin erikseen myös ajokorttilupapäätöksen kohdalla. Lisäksi siihen sisältyisivät kotimaiset poikkeukset, jotka olisivat asiallisesti ennallaan. Uutta olisi uuden LT-luokan liikennetraktorin kuljetusoikeus, joka sisältyisi kaikkiin kuorma-autokortteihin. T- ja LT-luokka eivät sisältäisi AM-luokan ajo-oikeutta.

Määrätyissä tapauksissa ajokorttilupaan tai ajokorttiin olisi aina liitettävä ehto tai rajoitus. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan AM-luokassa mopoa tai kevyttä nelipyörää saisi kuljettaa vain, jos tätä varten suoritettaisiin koulutus ja ajokoe erikseen ja siitä olisi merkintä ajokortissa. Mopon kohdalla ajokokeeseen sisältyisi vain käsittelykoe, kevyen nelipyörän kohdalla ajokoe liikenteessä. Näin AM-luokan suorittaja voisi valita pelkästään nelipyörän ajokortin suorittamisen ilman kaksipyöräisellä suoritettavaa koulutusta ja koetta.

Kuljettajantutkinnon suorittaminen automaattivaihteisella ajoneuvolla edellyttäisi aina automaattivaihteisuutta koskevan ehdon liittämistä kyseiseen luokkaan momentin 2 kohdan mukaisesti. Ehto liittyisi suoritettuun tutkintoon ja olisi poistettavissa vain suorittamalla vastaava tutkinto manuaalivaihteisella ajoneuvolla. Automaattivaihteisella B-luokan vetoautolla suoritettu BE-luokan tutkinto toisi vaatimuksen BE-luokan yhdistelmän kuljettamisesta aina vain automaattivaihteisella vetoautolla, vaikka B-luokka oli-

si aikanaan suoritettu manuaalivaihteisella autolla. Vaatimus perustuu EU-säännöksiin. Vastaavaa sääntöä olisi perusteltua noudattaa aina kun tutkintoon sisältyy käytännön koe. Erityisen perusteltua tämä on turvallisuussyistä ajouran alussa myös mopon ajokorttia suoritettaessa. Kuljettajan olisi osoitettava hallitsevansa vaativamman manuaalivaihteisen ajoneuvon käsittelyn. Mopon kuljettajilla on ollut ajoneuvon hallintaan liittyviä ongelmia, mikä myös puoltaa käytäntöä. Pelkän käsittelykokeen suorittaminen automaattivaihteisella skootterimopolla toisi mukanaan ajokortin rajoituksen vain automaattivaihteisen mopon kuljettamiseen. Käsittelykokeen suorittaminen manuaalivaihteisella mopolla antaisi oikeuden myös automaattivaihteisen mopon kuljettamiseen kuten muissakin luokissa.

B-luokan ajoneuvoyhdistelmien määritelmän muutoksesta johtuen käyttöön otettaisiin direktiivin mukaisesti uusi väliluokka, joka antaisi oikeuden kevyttä perävaunua painavamman perävaunun vetämiseen silloin, kun koko yhdistelmän kokonaismassa ylittäisi 3500 kiloa mutta ei 4250 kiloa. Pykälän 3 momentin mukaan oikeus olisi samaan tapaan tutkinnolla suoritettavissa kuin BE-luokan ajokortti.

Kansalliset traktoriluokan kortit eivät 4 momentin mukaan kelpaisi muissa EU-maissa. Mopon ja kevyen nelipyörän kuljetusoikeuden saaminen edellyttäisi merkintää AM-luokan korttiin.

Pykälän 5 momenttiin sisällytettäisiin valtuussäännökset automaattivaihteisen ajoneuvon vaatimuksia koskevien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella. Tällä hetkellä automaattivaihteisen ajoneuvon vaatimuksista säädetään EU-direktiivillä. Auton kohdalla vaatimuksen täyttää se, ettei siinä ole kytkinpoljinta. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädettaisiin ajo-oikeuden laajuutta koskevista poikkeuksista, jotka ovat voimassa vain Suomessa ja joista tällä hetkellä säädetään ajokorttiasetuksessa. Ne koskevat pääosin erilaisia liikennevalvontaan ja hälytystehtävien hoitamiseen sekä korjaamo- ja huoltotoimintaan liittyviä laajempia oikeuksia C-luokan ajokortilla kuljettaa E-luokan yhdistelmää ja linja-autoa.

8 §. Ajokortin luokan muuttaminen. Pykälä vastaisi nykyistä käytäntöä. Säännös koskisi ajokorttiluokan alentamista terveystodistusten johdosta tai ajokortin luokan alentamista odottamaan säädettyjen korkeampien ikävaatimusten saavuttamista, jos ammatillisen perustutkintokoulutus jätetään kesken ilman alemman ajokortti-*iän* soveltamiseen vaadittavaa tutkintoa. Ammattipätevyyslain mukainen oikeus opintojen aikaiseen ajoon ilman ammattipätevyyttä voi olla voimassa vain niin kauan kuin oppilas opiskelee asianmukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin alkolukkoajokortin antamisen vaikutuksesta henkilön ajo-oikeuteen. Henkilön varsinainen ajokortti jäisi lepäämään siksi aikaa, kun henkilöllä olisi valvottuun ajo-oikeuteen liittyvä alkolukkoajokortti. Alkolukkoajokortti voitaisiin antaa myös raskaan kaluston kuljettamiseen ilman B-luokan ajo-oikeutta, jos ajokortti annettaisiin esimerkiksi kuorma-autolla ajoa varten. Korttiin ei merkittäisi B-luokkaa, jolloin henkilöllä ei olisi tämän luokan ajo-oikeuttakaan.

3 luku **Ajokorttilupa ja ajokortin myöntäminen**

9 §. Ajokorttiluvan hakeminen. Lupaviranomainen olisi poliisi. Toimivalta ajokorttilupa-asioissa ei olisi enää sidottu asuinpaikan poliisin toimivaltaan. Sähköiset yhteydet ja tavoite sähköisen asioinnin lisääntymisestä puoltavat erityisistä toimivaltasäännöksistä luopumista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ajokorttiluvan myöntämisen ajankohdasta, mikä määrittäisi myös hakemuksen tekemisen ajankohtaa. B-luokan kohdalla huomioitaisiin opetukseen varatun ajan pituus muihin luokkiin verraten.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös hakemuksen toimitustavoista ja valtuus tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella. Esimerkiksi hakemuksen toimittaminen autokoulun välityksellä poliisille vastaisi nykyistä kirjoittamatonta käytäntöä. Yhteispalvelupisteiden käyttö soveltuisi myös hakemusten välittämisessä käytettäväksi. Vaikka hakemus voitaisiin tehdä

asiamiestä käyttäen, hakija olisi kuitenkin jossain ajokorttiprosessin vaiheessa tunnistettava. Tämä voisi tapahtua ajokorttilupahakemusta tehtäessä tai ajokorttia luovutettaessa. Tunnistamisen voisi tehdä myös kuljettajantutkinnon vastaanottaja kuljettajantutkinnon suorittamisen yhteydessä.

10 §. Hakemuksen liitteet. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan nuorison terveystodistus hyväksyttäisiin nykyisestä poiketen vain ryhmään 1 kuuluvan luokan ajokorttilupaa haettaessa. Menettelyllä yhdenmukaistetaan kaikkien ryhmään 2 kuuluvien ajokorttien lääkärintlausuntojen vaatimukset. Lääkärintlausunto voisi edelleen olla kaikissa tapauksissa korkeintaan kuusi kuukautta aikaisemmin annettu. Iäkkäämpien hakijoiden olisi liitettävä hakemukseen laajennettu lääkärintlausunto, jossa olisi otettu huomioon ikääntymisen vaikutukset ajoterveysteen. Ajokorttia varten tarvittavasta valokuvasta säädettäisiin 2 kohdassa, jos se ehdotetun 31 §:n mukaan olisi tarpeen. Lain 31 §:ssä säädettäisiin ajokortin vaihtoväliksi korkeintaan 15 vuotta. Valokuvan olisi täytettävä passivalokuvan vaatimukset lukuun ottamatta sitä, että kuvan on oltava korkeintaan kuusi kuukautta aikaisemmin otettu. Säännöksellä yhdenmukaistettaisiin eri lupatarkoituksiin käytettävien valokuvien vaatimuksia ja yhteiskäyttöä. Menettelyllä edistettäisiin myös mahdollisesti jo viranomaisen hallussa esimerkiksi valokuvan rekisteriin tallettamisen johdosta olevan valokuvan käyttöä.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin ajokorttiin tarvittavasta nimikirjoitusnäytteestä. Nimikirjoitusnäyte annettaisiin hakemusasiakirjassa haettuun ajokorttiin tai lupaan painettavaksi sen valmistusvaiheessa. Poliisilla olisi edelleen oikeus erikoislääkärintlausunnon vaatimiseen. Momentin 4 kohdassa tarkoitettu muissa ETA-valtioissa annettujen ajokorttien tilanne selvitetäisiin ajokortti-verkon avulla sen käyttöönoton jälkeen. Näiden korttien kohdalla ei vaadittaisi voimassa olevaa ajokorttia vaihdettaessa lääkärintlausuntoa, ellei kysymys olisi ajokortin uudistamisesta, johon liittyisi lääkärintlausunnon esittämisvelvollisuus.

Tiettyjen ammattiryhmien kohdalla ajokortin vähimmäisikävaatimuksista poikkeaminen edellyttäisi 1 momentin 5 kohdan mu-

kaan näyttöä ajokorttitarpeesta. Tarve olisi osoitettava työnantajan todistuksella tai muulla luotettavalla todistuksella ajokorttitarpeesta. Huoltokorjaamossa työskentely osoitettaisiin työnantajan todistuksella. Pelastusalan koulutukseen pääsy edellyttää C-luokan ajokorttia, minkä hankkimiseksi olisi osoitettava koulutuspaikan saaminen ja esimerkiksi sopimuspalokuntalaisten kohdalla palokunnan antamalla todistuksella henkilön sijoittumisesta sellaiseen tehtävään, jossa ajokorttia tarvitaan. Pykälän 3 momentissa asetettaisiin todistuksen antajalle velvollisuus muutoksista ilmoittamiseen. Henkilön eroaminen tehtävästään olisi ilmoitettava poliisille, koska ajokortin saaminen ennen vähimmäisikää olisi sidottu määrättyyn tehtävään ja siihen liittyvään tarpeeseen. Tarkemmat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Alaikäisten hakijoiden kohdalla vaadittaisiin 1 momentin 6 kohdan mukaan huoltajan tai huoltajien suostumus, jos ajokortin vähimmäisikävaatimus olisi 15 tai 16 vuotta ja kortin saaja olisi alaikäinen. Vaikka muukin ajokorttilupahakemus voidaan tehdä alaikäisenä, suostumusta ei kuitenkaan olisi tarpeen vaatia muiden luokkien kohdalla, koska ajokortin saadessaan henkilö olisi täysi-ikäinen.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisivät tapaukset, jolloin uutta lääkärintlausuntoa ei vaadittaisi. 1 kohdan mukaan voimassa oleva samaan ryhmään kuuluva ajokortti vapauttaisi uuden todistuksen esittämiseltä ajokortin kelpoisuutta laajennettaessa. Tämä ei kuitenkaan poistaisi uudistamiseen liittyvää lääkärintlausunnon esittämismuutoksia. Vastava tilanne koskisi 3 kohdan mukaan muissa EU- ja ETA-valtioissa annettuja ajokortteja. Puolustusvoimien kuljettajakoulutukseen hyväksytyille tehdään ajokorttitarkastukset, joiden on katsottava vastaavan siviilissä tehtäviä tarkastuksia. Tarvetta uuden lääkärintlausunnon vaatimiseen ei ole, sillä ehdotetun lain 58 §:ssä edellytettäisiin terveysvaatimuksia noudatettavaksi puolustusvoimien ajokortteja suoritettaessa. Tarkastuksen hyväksymiselle olisi kuitenkin perusteltua asettaa määräaika. Momentin 2 kohdassa vaadittu kahden vuoden määräaika riittäisi puolustusvoimien ajokortin vaihtamiseen siviilikorttiin siinäkin tapauksessa, että puolustus-

voimissa C-luokan koulutuksen saaneet joutuvat odottamaan tässä laissa tarkoitetun vähimmäisiän täyttymistä.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun todistuksen antajia koskeva velvoite ilmoittaa sellaisista tehtävän hoitamisesta tarkoitetuista muutoksista, jotka liittyvät todistuksen antamiseen. Kysymykseen voisi tulla esimerkiksi henkilön siirtäminen muihin tehtäviin tai hänen eroamisensa todistuksen antajan palveluksesta. Momenttiin sisältyisi myös valtuussäännös tarkempien säännösten antamiseen.

11 §. Poikkeukset ajokorttiluvan vaatimuksesta. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan uutta ajokorttilupaa ei vaadittaisi lyhytaikaista ajokorttia seuraavaa ajokorttia varten, jos sitä haettaisiin määräajassa. Uutta lyhytaikaista ajokorttia varten olisi sen sijaan aina haettava uusi ajokorttilupa. Jos lyhytaikaista ajokorttia ei jostain syystä jatkettaisi muulla auton ajokortilla, voisi 2 kohdan mukaan T- ja AM-luokan ajokortin saada hakemuksesta ilman uutta ajokorttilupaa. Näiden luokkien osalta olisi nykyiseen tapaan perusteltua säätää erikseen, jos ajo-oikeus olisi saatu auton ajo-oikeuden perusteella eikä luokkia olisi erikseen suoritettu, jolloin ne olisivat normaalisti voimassa ja niitä vastaava ajokortti ilman eri säännöksiä annettavissa. Pykälän 3 momentin mukaan AM-luokan ajokorttiin tehtäisiin merkintä mopon ja kevyen nelipyörän kuljetusoikeudesta, jotta ajokortti voitaisiin suorittaa vain toisen ajoneuvon kuljetusoikeuden saamista varten.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan ajokorttilupaa ei edelleenkään vaadittaisi kaksoiskappaletta haettaessa. Sama koskisi 4 kohdan mukaan ajokortin uudistamista, jos uudistamista haettaisiin ennen edellisen ajokortin voimassaoloajan päättymistä. Ajokortin uudistamatta jättäminen merkitsisi ajo-oikeuden päättymistä. Ajo-oikeuden päätyttyä olisi haettava uusi ajokorttilupa. Ajokorttilupa vaadittaisiin kuitenkin 2 momentin mukaisesti, jos hakemus koskisi muussa EU- tai ETA-valtiossa annettua ajokorttia, koska vastaavaa ajokorttia ei olisi suomalaisessa ajokorttijärjestelmässä. Käytännössä uudistaminen ja kaksoiskappaleen antaminen merkitsisivät suomalaisen ajokortin antamista uusin voimassaolajoin.

12 §. Ajokorttiluvan myöntämisen edellytykset. Ajokorttiluvan myöntämisen edellytykset pykälän 1 momentin 1—5 kohdassa olisivat ennallaan. Momentin 6 kohtaan sisältyisi säännös ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksistä silloin, kun kuljettajantutkintoa ei vaadittaisi. Ajokorttiluvan myöntäminen olisi mahdollista vasta ajokortin luovuttamisen edellytyksenä olevien asiakirjojen esittämisen jälkeen. Pykälän 2 momentin mukaan ajokorttiin liitetty alkolukon käyttövelvoite ei olisi 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu este ajokortin myöntämiselle edellyttäen, että ajokorttiin tehtäisiin tarvittavat alkolukon käyttöä koskevat merkinnät. Alkolukon käyttövelvoitteen on tällöin koskettava kaikkia asianomaisella olevia ajokorttiluokkia. Mainitussa kohdassa ja pykälän 2 momentissa olisi kysymys ajokortin haltijan alkolukkoajokortista ja sitä varten myönnettävästä ajokorttiluvasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muussa EU- tai ETA-valtiossa annetun ajokortin vaihtamisesta ilman uutta lääkärinlausuntoa.

13 §. Ajokorttilupahakemuksen ratkaiseminen. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi velvoite asian ratkaisemisesta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelystä muuta EU- tai ETA-valtiossa annettua ajokorttia vaihdettaessa. Ajokorttiverkon käyttöönoton jälkeen tarkistukset voitaisiin tehdä verkosta. Viranomaisen toimimisvelvollisuus ei poistaisi ajokortin haltijan velvollisuutta myötävaikuttaa ajokortin voimassaolon selvittämistä.

14 §. Ajokorttiluvan myöntäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin luvan myöntäjäästä.

Pykälän 2 momentin säännös on asiallisesti ennallaan ja perustuu myös ajokorttidirektiivin säännöksiin.

Pykälän 3 momentin velvoite vaihdon perusteena olevan ajokortin myöntäjävaltion tai alueen kirjaamisesta ajokorttiin vastaa nykyistä käytäntöä ja perustuu ajokorttidirektiivin vaatimuksiin. Menettely koskisi vaihtoa ilman uutta kuljettajantutkintoa. Momenttiin sisältyisi myös valtuus vaihtamiseen liittyvien tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 4 momentin mukaan B-luokan ajokorttilupa olisi kuljettajaopetukseen käytettävissä olevan ajan pitenemisestä johtuen

voimassa kaksi vuotta. Muut ajokorttiluvat olisivat edelleen yhden vuoden voimassa.

15 §. Ajokorttiluvan peruuttaminen. Säännös olisi asiallisesti ennallaan. Pykälään sisältyisi lisäksi säännös ajo-oikeuden alkamisen vaikutuksesta ajokorttiluvan peruuttamiseen. Ajo-oikeuden alkamisen jälkeen toimenpiteet kohdistuisivat ajokorttiin ja ajo-oikeuteen.

16 §. Ajokortin ehdot ja rajoitukset. Säännökset olisivat asiallisesti ennallaan. Pykälän 3 momentissa täsmennettäisiin ehtojen ja rajoitusten merkitsemisestä ajokorttiin sen ajokorttiluokan yhteyteen, jota ehto tai rajoitus koskee.

17 §. Ajokortin terveysvaatimukset ryhmässä 1. Ehdotukseen sisältyvät komission direktiivin 2009/113/EY aiheuttamat näköä, diabetesta ja epilepsiaa koskevat terveysvaatimusten muutokset, jotka direktiivin vaatimuksen vuoksi olisi saatettava voimaan jo syyskuussa 2010. Näöntarkkuusvaatimukset eivät uudistuksessa muuttuisi, mutta direktiiviin sisältyy näkökenttää koskevia määräyksiä, joissa tarkennetaan sekä vaakasuoraa että pystysuoraa näkökenttää. Toisin kuin näöntarkkuutta koskevat säännöt, näkökentästä direktiivissä säädetään suositusluontoisesti. Pykälässä ehdotetaan edellytettäväksi ajokortin saamisen edellytyksenä olevaa näkökenttää, jonka vaatimukset täsmennettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella esimerkiksi tarkoittamaan direktiivissä säädettyjä astelukuja. Direktiivin mukaan vaakasuoran näkökentän olisi oltava vähintään 120° siten, että näkökentän laajuus on vähintään 50° vasemmalle ja oikealle sekä 20° ylös ja alas. Näkökentän keskellä 20° säteellä keskipisteestä ei saisi olla puutoksia. Asetuksella säädettäisiin myös näkökenttävaatimusten käytännön toteamisesta, esimerkiksi huolellista sormiperimetriaa hyväksi käyttäen. Tarkkojen astelukujen selvittäminen edellyttäisi näkökenttälaitteen käyttöä, joita ei kuitenkaan missään jäsenvaltiossa ole yleislääkäreiden käytössä. Näkökenttävaatimusten täyttämisen edellytyksenä olisi lisäksi, ettei hakijalla ole neurologisten sairauksien yhteydessä esiintyviä merkittäviä puutteita näkökentässä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin 1 momentin 3 koh-

dassa mainitun direktiivin liitteen sisältämiin vikaan, sairauteen tai vammaan liittyvien terveysvaatimusten täyttymisestä. Pykälän 1 momentin 3 kohtaan lisättäisiin päihtyneenä ajamisen estävän alkolukon käyttö uudeksi mahdollisuudeksi täyttää ajokorttiluvan terveysvaatimukset. Euroopan unionin lainsäädäntöön ei sisälly alkolukkoon tai käyttöön liittyvää yhdenmukaistettua koodia. Alkolukon käyttövelvollisuus merkitään ajokorttiin kansallisella koodilla. Alkolukko toteuttaisi ajo-oikeuden menettämistä paremmin ajokorttidirektiivin tavoitteen päihtyneenä ajamisen estämisestä, koska usein ajo-oikeuden menettäneellä on edelleen käytettävissään ajoneuvo. Kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että jopa 75 % ajokieltoon määrätystä rikkoo ajokieltoa ja riski tälle on erityisen suuri päihtyneenä, jolloin harkintakyky heikkenee ja riskinotto lisääntyy. Koska alkolukon kohdalla ei olisi kysymyksessä Euroopan unionin lainsäädännön mukainen menettely, kansallisella koodilla varustettu kortti ei olisi esteenä ajamiselle muissa maissa ilman alkolukkoa varustetulla autolla eikä se myöskään estäisi kortin vaihtamista muissa valtioissa annettuun ajokorttiin ilman kansallista koodimerkintää.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset näkökenttää ja muuta terveydentilaa koskevien vaatimusten täyttymisestä ja niiden käytännön soveltamista koskevista vaatimuksista. Asetuksessa säädettäisiin esimerkiksi diabetesta sekä epilepsiaa ja muita neurologisia sairauksia koskevien vaatimusten täyttymisestä ja niiden käytännön soveltamisesta. Terveysvaatimuksia koskeva poikkeuslupamenettely ehdotetaan säilytettäväksi kuulovaatimuksen kohdalla ja säännös siitä sisältyisi 97 §:n 2 momenttiin. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin muuten säätää esimerkiksi edellytyksistä, joilla erikoislääkärille jätettäisiin harkintavaltaa, esimerkiksi näkökenttävaatimusten kohdalla. Näöntarkkuutta koskeviin minimivaatimuksiin sensijaan ei ehdoteta poikkeusmahdollisuutta. Nykyisin Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus myöntää poikkeuksia ajokortin terveysvaatimuksista, mikä on voinut tapahtua niissä rajoissa kuin yhteisön ajokorttilainsäädäntö ei ole ollut esteenä. Esimerkiksi näöntarkkuu-

den vähimmäisvaatimuksista poikkeuksia ei ole myönnetty, koska Euroopan unionin lainsäädäntö ei ole sitä mahdollistanut. Terveysvaatimuksia koskeva yhtenäinen asetus helpottaisi lääkärin työtä ja edistäisi ihmisten yhdenvertaista kohtelua ajoterveysasioissa.

18 §. Ajokortin terveysvaatimukset ryhmässä 2. Ryhmä 1:n tavoin myös ryhmään 2 kuuluvien ajokorttien terveysvaatimusten muutokset olisi saatettava voimaan jo syyskuussa 2010. Näöntarkkuusvaatimuksista ehdotetaan poistettavaksi komission direktiivin 2009/113/EY mukaisesti korjaamaton näöntarkkuusvaatimus 0,05. Merkittävin muutos olisi kuitenkin heikomman silmän näöntarkkuusvaatimuksen alentaminen 0,5:stä 0,1:een.

Maailman terveysjärjestön (WHO) raja heikkonäköisyydelle on 0,3. Direktiivi sallii kansallisesti sovellettavan parempaa näöntarkkuutta edellyttäviä vaatimuksia, mutta muiden jäsenvaltioiden kuljettajien ajaminen on sallittava, jos nämä täyttävät direktiivin minimivaatimukset. Raskaan ajoneuvon kuljettajalla toisen silmän heikko näkö voi vaikeuttaa peilien käyttöä edellyttävää ajoneuvon peruuttamista ja esimerkiksi pysäkillä lähtöä. Tutkimusnäyttöä tästä ei kuitenkaan ole. Näöntarkkuuden merkitys liikenneonnettomuuksia aiheuttavana tekijänä ei myöskään ole merkittävä. Kuljetusalan kilpailun ja yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta olisi tärkeää, että naapurimaissa noudatettaisiin samoja sääntöjä. Ruotsi, jonka silmälääketieteen tutkimus lienee Euroopan kehittyneintä, ei näe näkövaatimuksen alentamisessa ongelmaa. Olisi siis perusteltua noudattaa samaa linjaa, jolla myös ehkäistään kuljettajien asettaminen eri asemaan ja mahdollinen ajokortin hankkiminen lievemmat vaatimukset säätäneestä naapurimaasta. Yhtenäiset määräykset myös edistäisivät vapaan liikkuvuuden periaatteen toteutumista.

Komission direktiivillä 2009/113/EY täsmennetään myös ryhmään 2 kuuluvien ajokorttien terveysvaatimuksia näkökentän osalta. Molempien silmien näkökentän edellytettäisiin täyttävän ajokortin saamisen edellytykset. Ryhmä 1:n tavoin tarkemmista näkökenttävaatimuksista säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Direktiivin mukaan molempien silmien vaakasuoran nä-

kökentän olisi oltava vähintään 160° siten, että näkökentän laajuus on vähintään 70° vasemmalle ja oikealle sekä 30° ylös ja alas. Näkökentän keskellä 30° säteellä keskipisteestä ei saisi olla puutoksia. Näkökenttävaatimusten täyttämisen edellytyksenä olisi lisäksi, ettei hakijalla ole neurologisten sairauksien yhteydessä esiintyviä merkittäviä puutteita näkökentässä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa on muutumaton määräys kuulosta. Kysymyksessä on kansallinen vaatimus, joka koskee puheäänien kuulemista neljän metrin etäisyydeltä, ei puhekuuloa. Kuulovaatimusta pidetään liikenneturvallisuuden takia edelleen tarpeellisena. Henkilöliikenteen kuljettajan olisi kyettävä asioimaan matkustajien kanssa ja kuulemaan mitä matkustamossa tapahtuu. Myös tavara-liikenteen kuljettajan kuulovaatimus olisi tarpeen etenkin onnettomuustilanteissa. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin 1 momentin 4 kohdassa mainitun direktiivin liitteen sisältämiin vikaan, sairauteen tai vammaan liittyvien terveysvaatimusten täyttymisestä ja niiden käytännön soveltamisesta. Mainittuun 4 kohtaan on lisätty maininta alkoholusta, josta kerrotaan tarkemmin edellisen pykälän perusteissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset näkökenttää ja muita terveysvaatimuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä. Asetuksessa säädettäisiin esimerkiksi diabetesta sekä epilepsiaa ja muita neurologisia sairauksia koskevien vaatimusten täyttymisestä ja niiden käytännön soveltamisesta. Direktiivillä 2009/113/EY helpotettiin ryhmään 2 kuuluvan ajokortin terveysvaatimuksia diabeteksen ja epilepsian osalta. Terveysvaatimuksia koskeva yhtenäinen asetus helpottaisi lääkärin työtä ja edistäisi ihmisten yhdenvertaista kohtelua ajoterveysasioissa.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös kuulosuojainten käytöstä kuuloa koskevien vaatimusten estämättä silloin, kun se olisi työsuojelun takia tarpeen. Säännös liittyy esimerkiksi aura-auton kuljettamiseen työvälineestä aiheutuvan melun johdosta.

19 §. Ajonäyte. Pykälään sisältyisi säännös ajonäytteestä henkilön terveydentilan vaikutusta ajokykyyn selvitetäessä nykykäytän-

nön mukaisesti. Ajonäyte suoritettaisiin tilanteen mukaan liikenteessä tai muulla alueella ja sen pääasiallinen tarkoitus olisi selvittää henkilön edellytykset ajoneuvon hallintalaitteiden käyttöön sellaisenaan tai mahdollisesti tarvittavien lisähallintalaitteiden kanssa. Jos lisähallintalaitteet tarvittaisiin, kuljettajantutkinnon ajokoe olisi suoritettava asianmukaisin laittein varustetulla ajoneuvolla. Jos ajokortin haltijan terveydentilassa tapahtuu myöhemmin muutos, joka edellyttää ajoneuvolta erityisvarustelua, uutta ajokoetta ei välttämättä vaadita, jos muutokset voidaan luotettavasti todeta ajonäytteessä.

20 §. Ajoterveydentilan ja ajokunnon valvonta. Pykälään sisältyisivät poliisin valtuudet ajoterveydentilan ja ajokunnon valvonassa, jotka olisivat asiallisesti ennallaan. Ajoterveydentilan seurannassa tapahtuvien muutosten johdosta liikennevalvonnan yhteydessä tehtävä näkökyvyn tarkastus voitaisiin osoittaa edelleen myös optikon todistuksella. Käytännön menettely voitaisiin ohjeistaa sisäasiainministeriön hallinnonalalla niin, ettei tarkastuksesta aiheutuisi tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa kuljettajalle. Vaikka esimerkiksi kuljettajan väsymys on merkittävä liikenneturvallisuusriski, vastaavaa menettelyä liikenteessä tapahtuvaan tutkimiseen ei ehdoteta luotettavien ja soveltuvien mittausmenetelmien puuttuessa ainakin toistaiseksi.

21 §. Ajoterveydentilaa koskevat ilmoitukset. Lääkärin ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset olisivat asiallisesti ennallaan. Ilmoitusvelvollisuuden toteutuminen säännösten mukaisesti tukee ajokortin haltijoiden ajoterveysvaatimusten mukaista terveydentilan seurantaa ja mahdollistaa ajokortin uudistamisen määrättyltä osin tapahtuvan ilman erikseen esitettävää lääkärinlausuntoa. Ajokorttidirektiivi asettaa terveysvaatimusten täyttymisen ajokortin uudistamisen edellytykseksi ja edellyttää uudistamisen yhteydessä varmistuttavan siitä, että säädetyt terveysvaatimukset täyttyvät. Jos asianomaisesta ei ole tehty tässä pykälässä tarkoitettua ilmoitusta, on terveysvaatimusten oletettava edelleen täyttyvän, jollei erityistä syytä muuhun ole. Lääkärin ilmoitusvelvollisuuden asianmukaisesti noudattamisesta riippuu se, että erilliset ajokorttilääkärintarkastukset voitai-

siin rajoittaa ehdotettuihin uudistamisajan-kohtiin.

Pykälän 4 pykälässä optikon ilmoitusvelvollisuus koskisi pelkästään ehdotetussa 20 §:ssä tarkoitettua tarkastusta.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi valtuus sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen antamiseen ilmoituksen tekemisestä, esimerkiksi lääkärin lausuntojen sisällöstä ja ilmoitusten toteuttamisesta.

22 §. Ajokorttien voimassaoloajat. Pykälän 1 momentissa ryhmän 1 ajokorttien voimassaoloajaksi ehdotetaan 15 vuotta kerrallaan. Ajokortti annettaisiin kuitenkin lyhyemmäksi ajaksi, jos lääkärinlausunto sitä edellyttäisi. Pitemmällä voimassaololla säästetään ajokorttiviranomaisen ajokortin uudistamiseen liittyvää työtä ja uudistamisesta aiheutuvia kustannuksia sekä ajokorttiviranomaisille että ajokortin haltijoille. Nykyinen 70 vuoden käytäntö ehdotetaan kuitenkin säilytettäväksi niin, että ajokortit uudistettaisiin lopuksi määräajaksi, joka päättyy mainittuun 70 vuoden ikään. Ajankohta on vakiintunut ajokortin uudistamisen alkamisen ajankohtana ja sitä pidetään perusteltuna myös ajoterveyden seurannan kannalta. Tämän jälkeen ajokortit olisivat nykyiseen tapaan voimassa enintään viisi vuotta kerrallaan. Ryhmän 1 ajokortti olisi ensimmäisen kerran uudistettavissa ilman laajennettua lääkärinlausuntoa eli laajennettu lääkärinlausunto vaadittaisiin noin 75 vuoden ikäisestä lukien. Momenttiin sisältyisi kuitenkin nykyistä käytäntöä vastaava säännös siitä, että uuden ajokortin saaminen ryhmässä 1 annettaisiin 65 vuotta täyttäneelle viideksi vuodeksi. Menettelyn olisi perusteltua koskea myös ajokorttien uudistamisia, ettei näiden ajokortin voimassaoloaika 70 vuoden säännöstä johtuen voisi supistua hyvinkin lyhytaikaiseksi.

Ryhmän 2 ajokortti olisi enintään viisi vuotta kerrallaan voimassa. Lääkärinlausunnosta johtuen määräaika voisi olla viittä vuotta lyhyempi. Sama 70 vuoden sääntö koskisi myös näitä kortteja. 70 ikävuoden jälkeen ajokortit uudistettaisiin enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Jos ajokorttiluvan hakija olisi täyttänyt 68 vuotta, ajokortti annettaisiin viiden vuoden sijaan enintään kahdeksi vuodeksi, mikä vastaisi uudistettavan ajokortin voimassaoloaikaa. Uudistettavien

ajokorttien kohdalla sovellettaisiin samaa menettelyä henkilön täytettyä 68 vuotta. Ajokortin saaminen kahden vuoden säännön mukaan merkitsisi aina laajennetun lääkärinlausunnon esittämistä. Lausunnossa olisi otettava huomioon ikääntymisen vaikutukset ajoterveyteen, mikä on erityisen tarpeen nyt kun myös raskaan kaluston korttia voidaan käyttää uudistettuna ammattiajossakin.

Uusien luokkien lisääminen ajokorttiin merkitsisi 3 momentin mukaan uuden ajokortin antamista 1 ja 2 momentin periaatteiden mukaiseksi uudeksi niissä säädetyksi määräajaksi. Ensimmäistä ryhmään 1 ja 2 myönnettävää ajokorttilupaa varten vaadittaisiin lääkärinlausunto. Tämän jälkeen terveysvaatimusten täyttymisen seuranta tapahtuisi ajokortin uudistamisen aikataulussa, mikä olisi huomioitava ajokorttilupia myönnettäessä.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi säännös voimassaoloajan alkamisen ajankohdasta ja valtuussäännös tarkempien voimassaoloa koskevien säännösten antamiseen tarvittaessa. Määräajat luettaisiin joko ajokortin tai kuljettajantutkintotodistuksen antamisesta tai siinä tapauksessa, ettei kuljettajantutkintoa suoritettaisi, siitä päivästä, jolloin ajokortin luovuttamisen edellytykset täytyisivät. Tässä tapauksessa kysymyksessä voisi olla päivä, jolloin poliisi myöntää ajokorttiluvan moottoripyörän ajokorttia korottavalle, joka esittää samalla kaikki ajokortin saamiseksi vaadittavat todistukset ja selvitykset, kuten todistuksen vaaditun opetuksen saamisesta.

23 §. Auton kuljettamiseen oikeuttavan ensimmäisen ajokortin voimassaolo. Ensimmäisen auton ajokortin voimassaoloaika lyhenisi yhteen vuoteen. Ajokortin saamista seuraisi harjoitteluvaihe siihen kuuluvine tehtävineen ennen syventävän vaiheen opetusta. Tavoitteena on tuoda kuljettajakoulutuksen perusvaihe ja syventävä vaihe lähemmäksi toisiaan, jotta koulutus mielletäisiin yhtenäiseksi oppimistapahtumaksi, ja kytkeä väli-vaihe omine tehtävineen koulutukseen erityisenä harjoitteluvaiheena. Muutosten tavoitteena on parantaa uusien kuljettajien valmiuksia ajouran alkuvaiheessa ja lyhentää riskialtista aikaa ajokortin saamisen jälkeen. Vastaavasti perusvaiheen opetukseen käytettävissä olevaa aikaa lisättäisiin, jotta oppilaat kykenisivät nykyistä enemmän hankkimaan

ajokokemusta ennen itsenäisen ajamisen vaihetta. Muuten säännös olisi asiallisesti ennallaan. Ensimmäiseksi auton ajokortiksi katsotaisiin myös asianomaisella vähemmän aikaa kuin kuusi kuukautta ollut ulkomainen ajokortti. Määräaika luettaisiin Suomessa auton ajo-oikeuden saamiseksi säädetyn vähimmäisiän täyttymisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ajokortin voimassaolosta, jos hakijalla olisi ennestään voimassa oleva ajokortti tai jos ajokortin kelpoisuutta laajennettaisiin ensimmäisen auton ajokortin aikana. Säännökset olisivat asiallisesti ennallaan. Kuljettajaopetus olisi vietävä päätökseen ensimmäinen auton ajokortin voimassaoloajan mukaisesti.

Pykälän 3 momentin säännös uuden lyhytaikaisen ajokortin antamisesta olisi asiallisesti ennallaan. Uusi lyhytaikainen ajokortti voitaisiin kuitenkin antaa tässä laissa säädetystä uuden ajokortin antamista koskevasta määräajoista riippumatta.

24 §. Ajokortin luovuttamisen edellytykset. Pykälän 1 momentin luovuttamisperusteet olisivat asiallisesti ennallaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tapauksista, jolloin uutta kuljettajantutkintoa ei vaadittaisi. Momentin 1 kohdan mukaan uusien kuljettajien seurantajärjestelmän muuttumisen johdosta lyhytaikaisen ajokortin aika ilman ajokielttoon johtavia liikenne rikoksia oikeuttaisi ajokortin luovuttamiseen ilman uutta tutkintoa muiden edellytysten täytyessä. Uuden kuljettajan tiukempi rikkomusseuranta kestäisi kuitenkin kaksi vuotta, minkä johdosta lyhytaikaista ajokorttia seuraavan muun ajokortin saamisen jälkeen seuraamukseen määrääminen olisi edelleen tiukempi kuin kokeneemmilla kuljettajilla. Lyhytaikaisen ajokortin saaminen uudelleen liikenne rikosten takia edellyttäisi aina uuden tutkinnon suorittamista. Tutkintona voitaisiin hyväksyä myös ajokorttiluokan korottamiseksi suoritettava tutkinto. Kysymyksessä olisi kuitenkin aina oltava autolla suoritettava tutkinto. Uusi lyhytaikainen ajokortti voitaisiin joutua ottamaan myös muista syistä, jos harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen suorituksia ei olisi voitu jostain syystä suorittaa ajoissa tai jos ajokorttia ei haettaisi 1 kohdassa tarkoitussa määräajassa. Tutkinnon vaatimisesta luopuminen edellyttäisi perusteltua syytä.

Tällainen voisi olla esimerkiksi este opetukseen osallistumiselle pitkäaikaisen sairauden takia, joka estää ajamisen tai pitkäaikainen ulkomailla oleskelu. Tapauksia pyritään ohjeistamaan säännökseen otettavilla esimerkeillä. Esimerkiksi opetuksen lykkääntyminen pelkästään taloudellisista syistä tai asian unohtumisen takia ei ole sellainen peruste, joka puoltaisi vaatimuksen kohtuullistamista.

2 momentin 3 kohtaan sisältyisi periaate moottoripyörän ajokortin hankkimisesta kokemusta hyödyntäen. Käytännössä se tarkoittaisi kelpoisuuden nostamista lähimpään ylempään luokkaan kuljettajaopetuksella tietyn vähimmäisajan jälkeen. Nykyisestä käytännöstä vaihtaa A1-luokan ajokortti hakemuksesta A-luokan kortiksi ilman lisäsuorituksia luovuttaisiin.

Pykälän 2 momentin 4 kohtaan sisältyvä säännös mopon ja traktorin ajokortin saamisesta ilman uutta tutkintoa auton ajokortin voimassaolon päättyessä vastaisi nykyistä käytäntöä. Tapaus koskisi lähinnä tilanteita, jolloin auton ajokortin suorittamisesta luovutaan kesken kaiken. Momentin 5 ja 6 kohdan tilanteet olisivat asiallisesti ennallaan. Muun EU- tai ETA-valtion korttia vaihdettaessa ei tutkintoa vaadittaisi. Näitä kortteja koskisivat samat ajokortin uudistamista koskevat säännökset kuin kotimaista ajokorttiakin. Kuuden kuukauden kuluttua ajokortin voimassaoloajan päättymisestä vaadittaisiin uusi tutkinto. Muiden ulkomaisten korttien kohdalla vaihtaminen ilman uutta tutkintoa edellyttäisi aina nimenomaisten vaihtovaatimusten täyttymistä.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisivät kuljettajantutkintotodistuksen vaatimukset. Kuljettajantutkintosuorituksen voimassaoloaika pidennettäisiin kahteen vuoteen ryhmän 1 tutkintojen kohdalla ja vuoteen ryhmän 2 luokkien kohdalla. Määräajat yhdenmukaistettaisiin 27 §:ssä ehdotettujen määräaikojen kanssa. Voimassa olevan periaatteen mukaisesti hyväksyttäisiin myös vastaava puolustusvoimissa tai Ahvenanmaalla suoritettu tutkinto. Kaikkien tutkintotodistusten kohdalla sovellettaisiin samoja määräaikoja. Tästä poiketen puolustusvoimissa suoritettu C-luokan tutkinto oikeuttaisi vastaavan siviilikortin saamiseen kolmen vuoden ajan tutkinnon suorittamisesta. Puolustusvoimissa C-luokan

ajokortin suorittaville annetaan nopeutettu ammattipätevyyskoulutus, minkä vuoksi heidän kohdallaan siviilikortin ikäraja on 21 vuotta. Varusmiehet saavat puolustusvoimissa kuitenkin CIE-luokan yhdistelmäajoneuvon kuljettajan koulutuksen, joka oikeuttaa heidät saamaan siviilissä vastaavan ajokortin ja mahdollisuuden tavaraliikenteen kuljettajana toimimiseen. C-luokan ajokorttia olisi haettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa mainitun iän täyttymisestä.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi säännös harjoittelu- ja syventävän vaiheen opetuksen osoittamisesta puolustusvoimien antamalla todistuksella. Pykälän 5 momenttiin sisältyisi valtuus antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella ja liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

Pykälän 6 momenttiin sisältyvä säännös ulkomaisen ajokortin nojalla tapahtuvan vaihdon vaatimuksista olisi asiallisesti ennallaan. Ajokortin myöntäjällä, josta olisi tehtävä merkintä korttiin, tarkoitettaisiin valtiota tai, esimerkiksi sopimusvaltioperiaattein sovellettavien Hongkongin ja Macaon kohdalla, aluetta. Merkinnoissa käytettäisiin niiden YK-luokituksen mukaisia tunnuksia. Momenttiin sisältyisi myös valtuus tarkempien vaatimusten säätämiseen valtioneuvoston asetuksella.

25 §. Ajokortin luovuttamisen esteet. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös lyhytaikaista ajokorttia seuraavan muun kuin uuden lyhytaikaisen ajokortin luovuttamisen aikaisimasta mahdollisesta luovuttamisajankohdasta. Ajokortti saataisiin luovuttaa korkeintaan kaksi kuukautta ennen lyhytaikaisen ajo-oikeuden päättymistä. Kortin saajan olisi 3 momentin mukaan palautettava hänellä ennestään oleva ajokortti uutta ajokorttia annettaessa. Ellei korttia palautettaisi, hänen olisi annettava selvitys syystä. Muuten luovuttamisen esteet olisivat asiallisesti ennallaan.

26 §. Ajokortin luovuttaminen. Ajokorttimenettelyn kehittämiseksi ja siitä johtuen, että luovutettavien ajokorttien määrät kasvavat uusimisten johdosta merkittävästi, ehdotetaan käyttöön otettavaksi ajokortin toimittaminen hakijalle suoraan postitse. Ajokortit toimitettaisiin hakijalle postitse, jollei siihen olisi 1 momentissa mainittua estettä. Muussa tapauksessa ajokortit luovuttaisi poliisi. Ajokor-

tin valmistaja voisi lähettää ajokortin suoraan hakijalle. Poliisin luovutettavat ajokortit Liikenteen turvallisuusvirasto voisi toimittaa poliisille korttien luovuttamista varten. Momenttiin sisältyisi valtuus tarkempiin säännöksiin valtioneuvoston asetuksella esimerkiksi siitä, mitkä kortit voidaan postittaa ja postituksessa käytettävästä menettelystä. Lyhytaikaisten ajokorttien kohdalla postitse toimittamiseen ei liittyisi erityisiä ongelmia esimerkiksi ajo-oikeuden alkamisajankohdan suhteen, koska ajo-oikeus alkaisi tällöin kuljettajantutkinnon suorittamisesta. Tässä tapauksessa hakija tulisi tunnistetuksi tutkinnon suorittamisen yhteydessä. Ajokortin luovuttamismenettelyä postitse voitaisiin laajentaa muidenkin ajokorttien kohdalla esimerkiksi käyttämällä vastaanottodistusta, jolloin postilähetyksen vastaanotetuksi kuittaaminen voisi vastata luovuttamista ja antaa päivämäärän ajo-oikeuden alkamiselle niissä tapauksissa kun kuljettajantutkintoa ei vaadittaisi. Tämä edellyttäisi kuitenkin oikeutta syöttää ajokortin luovutustieto ajoneuvoliikennerekisteriin. Eräs vaihtoehto menettelyn kehittämiseksi jatkossa voisi olla kortin toimittaminen suoraan valmistajalta hakijalle. Ajokortin mukaan voitaisiin liittää palautuskuori aiemman ajokortin palauttamista varten. Jos ajokorttia ei palautettaisi, rekisteriin tehtäisiin merkintä siitä, ettei ajokorttia ole palautettu. Vastaava merkintä tehdään rekisteriin nykyisin, jos aiempaa ajokorttia ei kaksoiskappaleen hakemisen yhteydessä palauteta poliisille. Postittamisen laajentamista myös väliaikaisten ja tilapäisten ajokorttien luovuttamisessa voitaisiin selvittää. Ne ajokortit, joita ei lähetettäisi postitse, luovuttaisi toistaiseksi poliisi. Nykyisin lyhytaikaiset kortit luovuttaa kuljettajantutkinnon vastaanottaja.

Erityisesti ulkomaisten suoraan vaihdettavien ajokorttien kohdalla asiointi poliisin luona olisi perusteltu korttiväarennösten havaitsemiseksi. EU- ja ETA-korttien kohdalla noudatettaisiin direktiivissä edellytettyä menettelyä aiemman ajokortin palauttamisessa kortin myöntäjälle 2 momenttiin sisältyvän säännöksen mukaisesti. Vastaavasta menettelystä on sovittu Japanissa annettujen ajokorttien kohdalla. Kortit palautetaan myöntäjälle toimittamalla ne Suomessa Japanin lähetys-

töön. Muulta osin säännökset olisivat asiallisesti ennallaan.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös poliisille luovutettavien eräiden ajokorttien säilyttämisestä mahdollista takaisin luovuttamista varten. Kysymykseen tulisivat esimerkiksi lyhytaikaisen ajokortin saamisen yhteydessä poliisille luovutettu moottoripyöräkortti tai B-luokan ajokortti siinä tapauksessa, että D-luokan edellytykset eivät täytyisi esimerkiksi opiskelun kesken jättämisen ja sen takia noudatettavan korkeamman ikävaatimuksen vuoksi. D-luokan kohdalla menettely liittyisi linja-auton kuljettajan ammatillisen perustutkintokoulutuksen suorittamiseen. Linja-auton kuljettajan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevan kohdalla luovuttaisiin nykyisestä käytännöstä, jonka mukaan ajaminen opiskelun aikana on tapahtunut koulutuskeskuksen antamalla todistuksella. Todistuksen sijaan henkilö saisi poliisilta ajokortin. Menettelyllä selkeytettäisiin käytäntöä ja helpotettaisiin liikennevalvontaa. Oppilaan oikeus ajoneuvon kuljettamiseen koskee sekä koulutuksen että sen aikana vapaalla tapahtuvia ajoja ja perustuu ammatinvalvontalakiin. Ajaminen erilaisilla todistuksilla on liikennevalvonnan kannalta ongelmallista. Vanha ajokortti palautettaisiin, ellei uutta ajokorttia luovutettaisi momentissa tarkoitettua ajokortin jälkeen.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi valtuus tarkempien säännösten antamiseen poliisille palautetun ajokortin säilyttämisestä ja tällaisen ajokortin toimittamisesta 2 momentin mukaisesti myöntäjälleen.

27 §. Ajokortin uudistaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin uudistamishakemuksen tekemisestä ja sen liitteistä. Ajokorttien uudistaminen lisääntyisi merkittävästi nykyisestä. Ajokortit ja niiden valokuvat päivitetään ja tarkistetaan, että terveystarkastukset edelleen täytetään. Valokuva olisi esitettävä 15 vuoden välein. Ryhmän 1 ajokortin haltijoiden kohdalla terveystarkastusten seuranta alkaisi 2 kohdan mukaan vasta 70 vuoden iästä nykyiseen tapaan. Ryhmän 2 kuljettajien kohdalla lääkärinlausunto olisi liitettävä uudistamishakemukseen siitä lukien, kun henkilö ensimmäisen kerran 45 vuotta täytettyään hakee ryhmään 2 kuuluvan ajokortin uudistamista. Ajoterveydentilan seuranta

tukisivat lääkärin ilmoitukset terveydentilan heikennyttä muuten kuin tilapäisesti niin, etteivät ajokortin terveystarkastukset enää täyty. Lääkärin ilmoitusvelvollisuuden toimiminen asianmukaisesti on edellytyksenä sille, ettei nimenomaisia ajokorttilääkärintarkastuksia vaadittaisi tätä useammin ajokortteja uudistettaessa. Muulta osin säännös olisi ennallaan.

Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdan liitteet vastaisivat ajokortin valmistamiseksi tarvittavia ajokorttilupavaatimuksen liitteitä. Valokuva vaadittaisiin silloin, kun se ajokorttilomaketta koskevan ehdotetun 31 §:n mukaan olisi tarpeen liittää hakemukseen. Vaatimus uudesta kuljettajantutkinnosta 1 momentin 4 kohdassa vastaa nykyistä käytäntöä. Sen sijaan uudistamisen yhteydessä luovuttaisiin erillisen ajotaidon ylläpitoa osoittavan selvityksen vaatimisesta. Käytäntö on tässä kohdin vaihdellut, eikä se välttämättä kaikissa tapauksissa anna oikeaa kuvaa ajotaidosta. Tällaisena selvityksenä on hyväksytty mm. kahden luotettavan henkilön antama todistus tai todistus tutkinnon ajokokeen suorittamisesta. Poliisilla olisi edelleen valtuus uuden kuljettajantutkinnon vaatimiseen ajotaidon säilymistä epäiltäessä.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi periaate laajennetusta lääkärintarkastuksesta ikääntyneiden kuljettajien kohdalla. Ryhmän 1 kuljettajien kohdalla laajennetun lääkärinlausunnon vaatimus koskisi toista uudistamista eli noin 75 vuoden iässä tapahtuvaa uudistamista, samoin kuin sen ajokortin uudistamista, joka on annettu henkilölle viideksi vuodeksi sen johdosta, että tämä on täyttänyt 65 vuotta. Ajo-oikeuden voimassaolon jatkuminen yli 70 ikävuoden perustaisi laajemman lausunnon vaatimisen. Ryhmän 2 kuljettajien kohdalla laajennetun lääkärinlausunnon tarve alkaisi 70 ikävuodesta tai sellaisen ajokortin saamisesta, joka annetaan kahdeksi vuodeksi hakijan täytettyä 68 vuotta. Laajennetussa lääkärinlausunnossa huomioitaisiin ikääntymiseen liittyvät muutokset kuten erilaisten sairauksien yhteisvaikutukset ja lääkkeiden käytön lisääntyminen ikääntymisen mukana tuleviin muihin muutoksiin. Ryhmän 2 kuljettajien kohdalla terveydentilan tarkempi seuranta on perusteltu jo siitä syystä, ettei ikä

ole enää esteenä minkään ajokorttiluokan voimassaololle tai ammattiajolle.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös ajokortin uudistamisen ajankohdasta uudistetun ajokortin voimassaoloajan jatkumiseksi edellisen päättymisestä lukien. Kuuden kuukauden sisällä ennen voimassaoloajan päättymistä tehty hakemus uudistamisesta jatkaisi ajokortin voimassaoloa edellisen määräajan päättymisestä lukien. Momenttiin sisältyisi säännös määräajoista poikkeamiseen ajokortin ja raskaan kaluston kuljettajan ammattipätevyyden voimassaoloaikojen yhteensovittamiseksi. Asianomaiset direktiivit mahdollistavat vain rajoitetun jouston ammattipätevyyden ajokortin ja ajokortin voimassaoloaikojen yhteensovittamisessa. Periaatteessa ammattipätevyyden ja ajokortin määräaikojen sykli olisi sama, koska molemmissa noudatetaan viiden vuoden määräaika. Jos ajokortin kelpoisuutta laajennetaan, ajokortti saa uuden voimassaoloajan ja tämän vuoksi sen ja ammattipätevyysmerkinnän voimassaoloajat eriytyvät, koska ammattipätevyyden alkamisen ajankohdat on määritetty EU-lainsäädännössä. Perustason ammattipätevyys ja jatkokoulutusvelvollisuuden viisivuotiskausi alkavat kokeen suorittamisesta. Myös ajokortin uudistamista koskevat säännökset ovat sitovia. Vaihtoehto ammattipätevyyden ajokorttimerkinnälle olisi tällöin kuljettajan ammattipätevyyskortin hakeminen. Momenttiin sisältyisi valtuus ajokortin uusimiseen liittyvien tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 4 momentin säännös ajo-oikeuden osoittamisesta uudistettavalla ajokortilla olisi asiallisesti ennallaan. Hakemus ajokortin uudistamiseksi olisi jätettävä edellisen ajokortin voimassaoloaikana ja samalla esitettävä kaikki ajokortin uudistamiseksi tarvittavat todistukset ja selvitykset. Ajo-oikeus saataisiin 22 §:ssä säädettyä ajokortin voimassaoloaika vastaavaksi ajaksi, mutta uudistettava ajokorttia voitaisiin käyttää osoituksena ajo-oikeudesta vain pykälässä säädetyn määräajan. Menettely koskisi vain manner-Suomea.

28 §. Ajokortin kaksoiskappale. Kaksoiskappaletta koskevat säännökset olisivat asiallisesti ennallaan. Myös 2 momentissa olevat kaksoiskappaleen hakemista koskevat perus-

teet olisivat ennallaan. Valokuvia riittäisi yksi, jos sellainen tarvitaan. Myöhemmin 59 §:ssä säädettäisiin muussa EU- tai ETA-valtiossa annetun ajokortin haltijan oikeudesta ajokortin saamiseen kortin häviämisen tai muun vastaavan kaksoiskappaleen saamiseen oikeuttavan perusteena nojalla. Tällaisen ajokortin haltija voisi muutenkin vaihtaa ajokorttinsa suomalaiseen ajokorttiin ilman syytä sen voimassa ollessa. Ajokortin uudistamista koskevia vaatimuksia olisi kuitenkin sovellettava tämän lain mukaisesti.

Pykälän 4 momentin mukaisesti kaksoiskappaleen voimassaoloaika päättyisi samaan aikaan alkuperäisen ajokortin voimassaolon kanssa. Muiden EU- tai ETA-valtion kortin kohdalla kysymyksessä olisi ajokortin vaihtaminen suomalaiseen ajokorttiin, jolla ajokortti siirtyisi suomalaiseen järjestelmään. Ajokortti annettaisiin ehdotetussa 22 §:ssä tarkoitetuksi määräajaksi ja lääkärinlausunto vaadittaisiin, jos sellainen ajokortin uudistamista koskevien säännösten mukaan olisi vaadittava. Kaksoiskappaleen hävittämistä koskeva 5 momentin säännös on asiallisesti ennallaan.

29 §. Väliaikainen ajokortti. Väliaikaisen ajokortin voisi antaa vain poliisi. Muutoin säännökset olisivat asiallisesti ennallaan. Ajokortin antamiseen tehtäisiin vastaava muutos kuin ajokortin luovuttamista koskevaan säännökseen. Kysymyksessä on kansallinen menettely, koska vastaavia säännöksiä ei sisälly EU-lainsäädäntöön. Pohjoismaiden kesken on 1980-luvulta peräisin oleva sopimus väliaikaisten ajokorttien tunnustamisen vaatimuksista. Pykälän 2 momentin mukaan vastaavia sopimuksia voitaisiin tehdä edelleen. Pykälän 3 momentin mukaan kuvattoman väliaikaisen ajokortin kanssa olisi oltava ajettaessa mukana henkilöllisyysasiakirja.

30 §. Ajokorttiluvan ja muun luvan raukeaminen sekä ajokortin hävittäminen. B-luokan kuljettajaopetukseen käytettävissä olevan ajan pitenemisestä johtuen ajokorttiluvan voimassaoloaika pitenisi kahteen vuoteen. Vastaavasti 2 momentissa B-luokan ajokortin hävittäminen olisi mahdollista kolmen vuoden kuluttua ajokorttiluvan myöntämisestä. Pykälän 3 momenttiin sisältyisi valtuus tarkempien säännösten antamiseen ajokortin hävittämisestä sekä säännös menet-

telystä uuden ajokorttiluvan saamiseksi luvan raukeamisen jälkeen.

31 §. Ajokortin vaatimukset. Ajokortin olisi vastattava ajokorttidirektiivin vaatimuksia. Suomessa käytössä oleva lomake vastaa ulkonäöltään käyttöön tulevaa ajokorttia muuten kuin uusien luokkamerkintöjen osalta. Myös turvavaatimukset vastaavat pääosin uuden kortin turvavaatimuksia. 1 momentin vaatimukset eivät koske kansainvälistä, väliaikaista ja tilapäistä ajokorttia, mikä todettaisiin pykälän 4 momentissa. Momenttiin sisältyisi valtuussäännös valtioneuvoston asetuksen antamiseen. Esitykseen ei sisälly mahdollisuutta mikrosirun liittämiseen ajokorttilomakkeeseen, koska valmistelun aikaan puuttuvat vielä komission ehdotukset ajokortin mikrosirusta. Sen käyttöönotto ei kuitenkaan direktiivin mukaan ole pakollista.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin ajokorttimerkintöjen teosta. Ajokortin luokat, joiden perusteella ajo-oikeus määräytyisi ehdotetun 7 §:n mukaisesti, merkittäisiin ajokorttiluvan mukaan. Ehtojen ja rajoitusten merkitsemistä koskeva säännös olisi asiallisesti ennallaan. Momenttiin sisältyisi myös valokuvan voimassaoloaikaa koskeva säännös. Ajokortissa käytettävät valokuvat olisi päivitettävä 15 vuoden välein. Uusi valokuva olisi näin liitettävä 1 ryhmän ajokortin uudistamista koskevaan hakemukseen aina ja 2 ryhmän ajokorttia uusittaessa joka kolmannella kerralla. Valokuvan olisi täytettävä passivalokuvan vaatimukset eli se ei saisi olla yli kuusi kuukautta vanha. Momentissa olisi valtuus tarkempiin säännöksiin.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös ajokortin valmistamisesta ja toimittamisesta vastaavasta tahosta, joka olisi Liikenteen turvallisuusvirasto ajoneuvoliikennerekisterin pitäjänä. Liikenne- ja viestintäministeriö vahvistaisi ajokorttien, lupien ja todistusten lomakkeiden kaavat. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi lääkärintlausuntolomakkeiden kaavat. Pykälän 4 momentin mukaan ajokortin lomakevaatimukset eivät koskisi siinä tarkoitettuja ajokortteja. Kansainvälisen ajokortin kaava määräytyisi kansainvälisten tie liikennesopimusten mukaan.

32 §. Ajokortin ja muun luvan mukana pitäminen ja esittämisvelvollisuus. Säännöksessä täsmennettäisiin liikenteen valvojia

koskevaa säännöstä. Muuten säännös asiakirjojen mukana pitämisestä ja esittämisestä sekä ajon jatkamisen sallimisesta on asiallisesti ennallaan.

33 §. Ajoneuvon luovuttaminen toisen kuljetettavaksi. Säännös olisi asiallisesti ennallaan. Kuljettajalla olisi oltava ajoneuvon ajo-oikeus, joka voitaisiin osoittaa myös kuljettajantutkinnon suorittamisesta annetulla todistuksella. Tieliikennelakiin sisältyisi ajoneuvon luovuttamista koskeva säännös sen tapausten varalta, ettei kuljettaja täyttäisi siellä säädettyjä kuljettajan yleisiä vaatimuksia

4 luku **Kuljettajaopetus**

34 §. Kuljettajaopetus ajokorttia varten. Pykälän 1 momentissa selkeytettäisiin kuljettajaopetuksen käsitettä. Sillä tarkoitettaisiin nimenomaisesti ajokorttia varten annettavaa opetusta tai sitä varten tapahtuvaa harjoittelua, joihin kaikkiin vaadittaisiin lupa. Laissa säädettäisiin opetus- ja harjoitusajasta ja niiden vaatimuksista. Säännös vastaisi nykyistä käytäntöä.

35 §. Kuljettajaopetuksen tavoite. Pykälässä korostettaisiin kuljettajan vastuullisuutta ja siihen kasvamista kuljettajaopetuksen pohjalta. Kuljettajan vastuussa korostuu vastuu omasta ja muiden tienkäyttäjien turvallisuudesta ja sen huomioon ottamisesta ajoneuvoa kuljetettaessa. Myös ympäristön vaatimukset korostuvat.

Mopon ja kevyen nelipyörän sekä ensimmäisen auton ajokortin suorittamisessa vastuullisuuteen pyritään yhteistoimin ajokortin suorittajan vanhempien tai huoltajien kanssa, jos he ovat opetuslupaopettajia. Vanhempien tai huoltajien taikka muun opetusluvan haltijan olisi osallistuttava mopo-opetuksen ja myös B-luokan yksityisopetuksen yhteydessä autokoulussa annettavaan opetukseen. Yksityisopetuksessa keskityttäisiin oppimisen ja opettamisen perusteisiin, mopo-opetuksessa erilaisiin mopon ja kevyen nelipyörän kuljettamiseen liittyviin asioihin kuten ajoneuvon virittämisen vaikutuksiin ajokortille ja turvallisuudelle. Pykälän 2 momentissa tarkoitettu AM-luokassa opetus kattaisi kummatkin ajoneuvotyypit. Näin esimerkiksi mopo-opetuksen yhteydessä saatu opetus kattaisi myös kevyen nelipyörän opetuksen. Sään-

nösten voimaantuloon liittyen B-luokkaa koskeva säännös sisältyisi 3 momenttiin.

36 §. Kuljettajaopetuksen sisältö. Pykälään sisältyisivät aiheet, joita ainakin olisi käsiteltävä opetuksessa. Opetuksessa olisi käsiteltävä laajasti liikenteen turvallisuuteen, ympäristövaikutuksiin ja ekologisuuteen liittyviä tekijöitä. Muun muassa vaikeissa olosuhteissa ajamisen opetuksesta eli liukkaalla ajamisen opetuksesta ajoharjoitteluradalla ja pimeällä ajamisen opetuksesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella 2 momenttiin sisältyvän valtuuden nojalla.

37 §. Kuljettajaopetuksen toteutus. Pykälän 1 momentin säännös vastaa nykyistä käytäntöä. B-luokan opetuksessa siirryttäisiin 2 momentin mukaisesti kolmeen vaiheeseen. Opetuksen perusvaihe vastaisi muissa luokissa annettavaa kuljettajaopetusta. Tämän jälkeen harjoitteluvaihe sisältäisi itsenäistä opiskelua ja harjoittelua ja palautejakso autokoulussa. Tavoitteena on, että opetus hankittaisiin noin kuukauden kuluttua ajo-oikeuden saamisesta. Opetus autokoulussa käsittäisi tunnin teoriaopetusta ja kaksi tuntia ajo-opetusta. Syventävän vaiheen opetus vastaisi määrältään nykyistä toisen vaiheen opetusta ja sen tavoitteena olisi syventää vastuullisen ajamisen taitoja ja kerrata yksilöllisesti kuljettajaopetuksen asioita. Syventävään vaiheeseen pääsy edellyttäisi, että harjoitteluvaiheen opetus on saatu. Opetuksen saamista kontrolloitaisiin opetukseen ottamista koskevien säännösten kautta.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi valtuus säätää tarkemmin opetuksen määrästä ja toteutuksesta. B-luokan autokouluopetuksen ajo-opetusta lisättäisiin yhteensä neljällä ajotunnilla, mikä jakaantuisi perusvaiheen ja harjoitteluvaiheen kesken. Uutta olisivat mopon ja kevyen nelipyörän opetusvaatimukset. AM-luokka eriytettäisiin siten, että mainittujen ajoneuvojen kuljetusoikeus olisi suoritettavissa erikseen. Suoritettu kuljetusoikeus ilmaistaisiin ajokortissa AM-luokan yhteydessä olevalla koodimerkinnällä. Moottoripyöräopetuksen määrä olisi seitsemän tuntia direktiivin mukaisesti kokemusta hyödynnettäessä ylempään luokkaan siirryttäessä. Liikenteen turvallisuusvirasto antaisi säännökset aiemman kelpoisuuden hyväksi lukemisesta kuljettajaopetuksen vähimmäismäärissä niis-

sä rajoissa kuin vähimmäismääristä säädetään. Menettely vastaisi nykyistä käytäntöä. Voimassa olevien säännösten mukaan virasto on voinut antaa asiassa ohjeita. Koska asia koskee myös hallinnon ulkopuolisia, määräysten antamisvaltuus olisi perusteltu. Kysymyksessä olisivat tekniset säännökset, jossa arvioitaisiin esimerkiksi ulkomailla saadun opetuksen vastaavuus sovellettavaan opetussuunnitelmaan nähden. Momenttiin sisältyisi myös valtuus Liikenteen turvallisuusvirastolle antaa määräyksiä vaikeissa olosuhteissa ajamisen opetukseen soveltuvan ajankohdan määrittämistä varten. Käytännössä kysymyksessä olisi pimeällä ajamisen opetukseen soveltuvista olosuhteista.

38 §. Autokouluopetuksen aloittamisen edellytykset. B-luokan opetuksen aloittamisen ajankohta tarkistettaisiin opetuslupaopetusta vastaavaksi. Uutena opetuksen piiriin tuleisi AM-luokka. Sen kohdalla käytännön ajo-opetus liikenteessä olisi aloitettavissa vasta oppilaan täytettyä 15 vuotta. Muuten säännökset olisivat ennallaan. Syventävän vaiheen opetukseen tulon ajankohta aikaisuisi 2 momentin mukaan kolmeen kuukauden ajo-oikeuden saamisesta.

Pykälän 3 momentin säännös ryhmän 2 opetukseen tulon edellytyksistä olisi asiallisesti ennallaan. Samoin 4 momentissa tarkoitettuun ammatillisessa oppilaitoksessa Opetushallituksen valvonnassa tapahtuvaan kuorma- tai linja-autonkuljettajan opetussuunnitelmaperusteiseen perustutkintokoulutukseen ja sen yhteydessä ryhmään 2 kuuluvan ajokortin saamiseen tähtäävään kuljettajaopetukseen ottamisen perusteet säilyisivät ennallaan. Oppilaat tulisivat koulutukseen 16 vuoden iässä. Alhaisesta opetuksen aloittamisajankohdasta johtuen heillä ei voisi olla B-luokan ajokorttia. Koulutuksen järjestäminen ja sen aikana annettavan koulutuksen moninkertainen määrä verrattuna autokoulun ajo-opetukseen puoltavat poikkeusten pysyttämistä. Sinänsä ajokorttikoulutusta koskevat vähimmäismäärät olisivat samat ja liikenteessä ajo-opetuksen antamista koskeva vähimmäisikä olisi 17 vuotta samoin kuin B-luokan yksityis- ja autokouluopetuksessa. Myös vaatimukset D-luokan ja E-luokan ajo-opetuksen vaatimuksista olisivat samat kuin 1 momentissa.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi valtuus antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä opetuksen aloittamisen vaatimuksista liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

39 §. B-luokan opetusluvan myöntämisen perusteet. Pykälässä säädettäisiin opetusluvan myöntämisen edellytykset B-luokan näkökulmasta, koska opetuslupa haetaan yleensä tätä luokkaa varten. Nykyisestä tarveharkintaisesta opetuslupajärjestelmästä luovutettiin ja lupa myönnettäisiin, jos säädetyt vaatimukset täyttyisivät. Yksityisopetusta olisi täydennettävä ammattiopetuksella opetuksen ja sen valvonnan tehostamiseksi. Opettajalle asetettaisiin vähimmäisikävaatimus lupaperusteiden muuttuessa. Aikaisemmin opetuslupaa on pääosin haettu perheenjäsenyyserusteella. Nyt lupa voitaisiin myöntää muillekin, joskin vanhempien toimiminen opettajina antaisi ylimääräisiä mahdollisuuksia opetuksen järjestämiselle. Opettajaksi pyrkivän sopivuusvaatimuksia opettamiseen tarkennettaisiin. Luvanhakijan sopivuutta arvioitaisiin erilaisiin liikennetrikoksiin syyllistymisen perusteella 2 momentin mukaisesti. Myös muut teot ja henkilökohtaiset ominaisuudet voitaisiin ottaa huomioon, kuten huumausaineiden väärinkäyttö sekä erilaisiin väkivaltarikoksiin syyllistyminen, jotka on nimenomaisesti mainittu liikenneopettajaluvan saamisen esteenä. Näiden lisäksi huomioon voitaisiin ottaa myös poliisin rekistereihin tehdyt toimenpidekirjaukset, kuten juopumuspidätykset.

Pykälän 3 momentin vaatimuksena olisi liikenneopettajakelpoisuus, mikä vastaisi vaatimusta harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetuksen antamisesta ammattilaisen toimesta autokoulussa. Pykälän 4 momenttiin sisältyisi valtuus Liikenteen turvallisuusviraston määräysten antamiseen opetuslupaopettajan kokeesta ja sen toteutuksesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää koesuorituksen voimassaolosta.

40 §. Opetuslupaperusteet muuhun kuin B-luokan opetukseen. Pykälässä säädettäisiin eräistä luokkakohtaisista poikkeuksista edellä 39 §:ssä oleviin perusvaatimuksiin. Vuonna 2013 käyttöön otettavaa AM-luokkaa vastaavassa mopo-opetuksessa opettajan vaatimukset suhteutettaisiin luokkavaatimuksiin. Perusteena olisi lähinnä tämän luokan opetuk-

sen saatavuuden turvaaminen. Alempaa 21 vuoden ikävaatimusta voidaan mopo-opetuksessa pitää riittävänä ja se helpottaisi opetuksen saamista ja mahdollistaisi myös esimerkiksi vanhemman sisaruksen opettajana toimimisen. Mopon kohdalla korostettaisiin kaksipyöräisellä ajoneuvolla saatua kokemusta, joka voisi olla mopolla tai moottoripyörällä saatu. Mopokokemuksen kohdalla hyväksyttäisiin vain ehdotetun lain mukaisesti suoritettu mopokortti kuljettajaopetuksineen ja käsittelykokeen sisältävine tutkintoineen. Siirtymäsäännöksiin sisältyisi vastaavin vaatimuksin suoritettun M-luokan ajokortin hyväksymistä koskeva säännös. Muita mopokortteja ei hyväksyttäisi käytännön kokeen puuttumisen takia. Pykälän 2 kohdassa kevyen nelipyörän ajokorttiopetuksessa opettajalla voisi olla kevyen nelipyörän tai B-luokan auton ajokortti ja kokemus. Kevyen nelipyörän kohdalla hyväksyttäisiin vain ehdotuksen mukainen vuonna 2013 voimaan tulevaa AM-luokkaa vastaava ajokortti, joka oikeuttaa kuljettamaan kevyttä nelipyörää. Siirtymä kautena ennen vuotta 2013 kevyellä nelipyörällä suoritettu M-luokan ajokortti vastaisi tätä ajokorttia. Auton ajokokemuksen hyväksyminen on perusteltua syystä, että kevyen nelipyörän kuljettaminen muistuttaa lähinnä auton kuljettamista. Kaikissa tapauksissa edellytettäisiin lisäksi, että luvan hakijalla olisi ollut tuo ajokortti vähintään kolmen vuoden ajan. Ajo-opetuksen aloittamisen vähimmäisiästään säädettäisiin 41 §:ssä. Muulta osin säännökset vastaisivat nykyistä käytäntöä.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin haki-
jan osoittavan poliisille mopon tai kevyen nelipyörän ajo-oikeus kolmen vuoden ajalta, jos tietoa ei olisi ajokorttiin merkitty. Esityksen mukaan kumpaakin ajoneuvotyyppiä varten tarvittaisiin oma koodimerkintä. Jos henkilö suorittaisi esimerkiksi mopo-oikeuden jälkeen kevyen nelipyörän ajo-oikeuden, tämän ajo-oikeuden alkamispäivää ei rekisteritietoihin saataisi näkyviin eikä sitä voitaisi ajokorttiinakaan merkitä. Tässä tapauksessa kevyen nelipyörän opetuslupaopetukseen lupaa haettaessa kevyellä nelipyörän ajokortin perusteella, olisi esimerkiksi kuljettajantutkimnon vastaanottajalta hankittava selvitys tutkimuksen suorittamisesta. Tämä edellyttäisi tie-

don kirjaamista niin, että se olisi kuljettajan-tutkinnon vastaanottajalta saatavissa riittävän pitkän määräajan, esimerkiksi 10 vuoden ajan.

41 §. Opetuslupaopetuksen toteutus B- ja AM-luokan opetuksessa. Yhteisopetusvaatimuksesta säädettäisiin 1 momentissa. Opettajan vaatimukset tiukentuisivat ja häneltä vaadittaisiin myös osallistumista valmistavaan koulutukseen ja opetuksen edistymisen seurantakäynteihin. Opetuksessa olisi 2 momentin mukaan noudatettava opetuksen sisältöä ja ajoneuvon kuljettajaa koskevia säännöksiä. Myös pimeällä ja liukkaalla ajamisen ajo-opetus olisi 2 momentin mukaan annettava autokoulussa sen varmistamiseksi, että opetuksen tavoitteet saavutetaan. Liikenneopettajakoulutuksen saanut voisi opetuksen antaa myös opetusluvalla. Myös AM-luokan mopon ja kevyen nelipyörän kuljettamiseen oikeuttavaa ajokorttia varten annettavassa opetuslupaopetuksessa opettajan olisi 3 momentin mukaisesti yhdessä oppilaan kanssa osallistuttava turvallisuuskysymyksiä käsittelevään oppituntiin autokoulussa. Opetuksen aiheena olisi erityisesti turvallisuuteen liittyvien asioiden käsittely esimerkiksi ajoneuvon virittämisen vaaroista. Jos opetusluvan haltija olisi esimerkiksi mopo-opetuksen yhteydessä käynyt autokouluopetuksessa yhdessä opetettavan kanssa, kevyen nelipyörän opetuslupaopetuksen yhteydessä tätä ei toistamiseen vaadittaisi. Käynti koskisi sekä mopolla että kevyellä nelipyörällä annettavaa opetusta. Momenttiin sisältyisi myös säännös ajo-opetuksessa käytettävästä ajoneuvosta suoritettavan kelpoisuuden mukaan ja ajo-opetuksen vähimmäisiästä liikenteessä, mikä vastaisi autokouluopetuksessa noudatettavaa vähimmäisikää.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi valtuus tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston sekä liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa opetusajoneuvon, yhteisopetuksen ja arvioivan ajon sisällöstä ja määrästä sekä muista opetusluvan vaatimuksista.

42 §. Opetusluvan myöntäminen. Poliisin toimivaltaa ei enää sidottaisi hakijan asuinpaikkaan. Pykälän 1 momentin säännös olisi asiallisesti ennallaan. Momenttiin tosin lisättäisiin säännös mahdollisuudesta myöntää

lupa kahdelle oppilaalle samanaikaiseen opetukseen. Näin on jo nykyisin joissain tapauksissa menetelty.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisivät luvan voimassaoloa ja luvan myöntämisen ajankohdtaa koskevat säännökset. Määräajat olisivat ennallaan. Opetusprosessi olisi saatava edelleen viedyksi läpi lupakauden puitteissa. Uusi lupa olisi myönnettävissä, vain sellaisesta pätevästä syystä, joka olisi estänyt opetuksen. Perusteet voisivat olla samankaltaisia kuin annettaessa uusi lyhytaikainen ajokortti ilman uutta tutkintoa. Pykälän 3 momentti olisi asiallisesti ennallaan.

43 §. B-luokan opetusluvan myöntämistä koskevat poikkeukset. Vanhempien tai huoltajien toimiessa opettajina heidät molemmat voitaisiin merkitä luvanhaltijoiksi. Vanhempien ohella opettajina voisivat olla esimerkiksi isovanhemmat tai lapset. Opettajan velvollisuudet koskisivat 2 momentin mukaisesti molempia, vaikka toinen olisi merkittävä lupaan vastuulliseksi opettajaksi antamaan opetustodistuksen. Lähtökohtana on, ettei molempien opettajien osallistuminen autokoulun yhteisopetukseen lisäisi kustannuksia yhden opettajan tilanteesta. Myös opetettavia voisi tällöin olla kaksi, mikä mahdollistaisi esimerkiksi kaksosten samanaikaisen opettamisen. Kahden opettajan käytäntö koskisi myös ammatillisessa koulutuksessa annettavaa opetusta koulutuksen järjestämiseen liittyvistä syistä. Jos perheellä olisi useampia autoja, säännös ei estäisi niiden merkitsemistä lupaan edellyttäen, että ne kaikki täyttäisivät opetusajoneuvon vaatimukset.

B-luokan opetuksessa otettaisiin 3 momentin mukaisesti huomioon pidempi opetusaika. Momenttiin sisältyisi myös säännös opetusluvan kelpoisuuden päättymisestä ajokokeen suorittamiseen, josta oppilaan ajo-oikeus alkaa tutkintotodistuksen perusteella. Pykälän 4 momenttiin sisältyisi syventävän vaiheen opetusluvan myöntämistä koskeva säännös.

44 §. Opetusluvan peruuttaminen. Peruuttamisperusteet olisivat pääosin ennallaan. Erikseen todettaisiin peruuttaminen pyynnöstä. Pykälän 2 momentin säännös olisi asiallisesti ennallaan. Pykälän 3 momenttiin sisältyisivät luvan peruuttamista koskevat säännökset, jos lupa olisi annettu kahdelle. Luvan haltijaksi jäävälle tulisivat tällöin opetuslu-

van haltijan ja opettajan velvollisuudet ilman eri toteamisia, vaikka luvasta luopunut olisi-kin aiemmin nimetty vastuulliseksi opettajaksi. Muutos lupaan voitaisiin kuitenkin tehdä, jos sen katsottaisiin olevan tarpeen.

45 §. Moottoripyörän harjoituslupa. Harjoituslupaa koskevat säännökset olisivat asiallisesti ennallaan. Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin huoltajien suostumusta alakäisen ajokortin saajan kohdalla. 3 momenttiin sisältyisi valtuus liikenne- ja viestintäministeriölle antaa tarkempia säännöksiä harjoituslupan edellyttämän opetuksen määrästä ja Liikenteen turvallisuusvirastolle antaa tarkempia määräyksiä käsittelykokeesta.

46 §. Harjoituslupan peruuttaminen. Peruttamista koskevia säännöksiä tarkennettaisiin pyynnön tai huoltajan suostumuksen peruuttamisen perusteella. 2 momentin säännös olisi asiallisesti ennallaan.

47 §. Ajoneuvon kuljettaja ajo-opetusta annettaessa. Säännökset olisivat asiallisesti ennallaan. Uutta olisi AM-luokan opetusvaatimusten takia myös näistä luokista säätäminen. Mopo-opetuksessa noudatettaisiin moottoripyöräopetuksen käytäntöjä ilman, että opettaja olisi mukana pyörässä. 2 momenttiin sisältyisi valtuus antaa tarkempia säännöksiä ajoneuvon kuljettajasta.

48 §. Opetusajoneuvo ja oppilaan ajovarusteet. Opetusajoneuvojen vaatimukset olisivat pääosin ennallaan. Pykälän 1 momentissa olisi AM-luokkaa koskeva säännös, jonka mukaan opetusajoneuvona olisi käytettävä vaatimukset täyttävää mopoa tai kevyttä nelipyörää suoritettavasta kuljetusoikeudesta riippuen. Ajoneuvoissa olisi edelleen oltava erilliset käyttöjarruun vaikuttavat hallintalaitteet. Autokouluautoissa olisi oltava myös kytkinpoljin. Linja-auto olisi edelleen poikkeus näistä vaatimuksista. Ajoneuvojen vaatimuksista säädettäisiin pääosin ministeriön asetuksella. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös opetusvaatimuksista silloin, kun opetus annettaisiin toisesta ajoneuvosta. Säännöksiin sisällytettäisiin myös turvallisuussyistä kaksipyöräisen ajoneuvon kuljettajan ajovarusteita, kuten sopivaa vaatetusta koskeva säännös.

Pykälän 3 momentin säännökset opetusajoneuvon tunnuksesta ja ajoneuvon merkitsemisestä opetusajossa olisivat asiallisesti en-

nallaan ja valtuus tarkempien säännösten antamiseen liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

49 §. Ajo-opetuksen toteuttaminen. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi nykyiseen tapaan vaatimus alkuopetuksesta ennen liikenteessä tapahtuvaa opetusta. Säännös ei koskisi ajo-oikeuden saamisen jälkeen annettavaa opetusta eli harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetusta. Menettely vastaisi nykyistä käytäntöä toisen vaiheen opetuksen kohdalla.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi opettajan paikkaa opetusajossa koskeva säännökset.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi ajo-opetuksen antamista koskeva säännös ja valtuus ajo-opetuksen toteutusta koskevien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää myös ajoneuvojen ohella käytettävissä olevista muista opetusvälineistä, kuten opetuksen toteutuksesta simulaattorilla. Ajo-opetusta annettaisiin liikenteessä ja ajo-harjoitteluradalla. Liikenteen turvallisuusvirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä ajo-opetuksen ja ajoneuvon käsittelyopetuksen sisällöstä. Se voisi antaa määräyksiä esimerkiksi mopon ja moottoripyörän käsittelyopetuksesta ja korvaavasta opetuksesta kun ajo-harjoittelurata ei olisi ajo-opetukseen käytettävissä radan puuttumisen takia.

50 §. Opetustodistus. Säännös vastaisi nykyistä käytäntöä.

51 §. Ajoharjoitteluradat. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi valtuus säätää ministeriön asetuksella ratojen vaatimuksista nykyiseen tapaan. Myös 2 momentin säännös ratojen hyväksymisestä ja valvonnasta vastaa nykyistä käytäntöä.

5 luku Kuljettajantutkinto

52 §. Kuljettajantutkinnon tarkoitus. Tutkinnon tarkoitusta koskevaa säännöstä tarkistettaisiin kuljettajaopetuksen tavoitesäännöksen mukaisesti. Kokelaan olisi osoitettava tutkinnossa hallitsevansa 36 §:ään sisältyvät asiat, vaikka tutkinnon suorittaminen ei edellyttäisi opetuksen saamista. Ajokorttidirektiivin liitteeseen II sisältyvät yksityiskohtaiset tutkintovaatimukset olisi otettava huomioon tutkinnon sisällössä.

53 §. Kuljettajantutkinnon sisältö ja toteuttaminen. 1 momentissa täsmennettäisiin ajokokeen sisältöä ja annettaisiin valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella kokeiden suorittamisen ja tutkinnon luokkakohtaisista vaatimuksista. Ajokokeisiin sisältyisi erillinen käsittelykoe esimerkiksi yhdistelmätutkinnoissa ja moottoripyörätutkinnoissa. Pelkkä käsittelykoe sisällytettäisiin mopotutkintoon ja LT-luokan liikennetraktorin tutkintoon. T-luokan maa- ja metsätaloustraktorin kuljettamisessa suoritettaisiin edelleen käytännön koe vain, jos kuljettajantutkinnon vastaanottaja pitäisi sitä tarpeellisenä. Ajokokeen sijaan olisi silloin suoritettava käsittelykoe ja koetta voitaisiin pitää tarpeellisenä esimerkiksi henkilön vian, sairauden tai vamman takia. Käytännössä aloite kokeen tarpeellisuudesta on tullut lääkärin tai poliisin aloitteesta. LT-luokan ajokorttia haettaessa T-luokan teoriakokeen suorittaminen ei riittäisi, koska ajoneuvot eroavat niin merkittävästi toisistaan. Teoriakokeiden erot tulisivat nimenomaan ajamisesta liikenteessä nopeamman ja raskaammalla ajoneuvolla. Laajennettua B-luokan yhdistelmäoikeutta hankittaessa suoritettaisiin ajokoe käsittelykokeineen.

Pykälän 3 momentti olisi asiallisesti ennallaan. Pykälän 2 ja 4 momenttiin sisältyisi valtuussäännöksiä tarkempien säännösten ja määräysten antamiseen muun muassa tutkintoajoneuvojen ja tutkinnon vaatimuksista ja poikkeuksista teoria- tai ajokokeen vaatimiseen. Esimerkiksi T-luokassa suoritettaisiin edellä todetun mukaisesti ajokoe vain, jos kuljettajantutkinnon vastaanottaja pitäisi sitä tarpeellisenä ja AM-luokassa mopolla käsittelykoe. Liikenteen turvallisuusvirasto voisi antaa määräyksiä kokeiden käytännön toteutuksesta, kuten käsittelykokeen suorittamisesta eri luokissa.

54 §. Kuljettajantutkintoon pääsemisen edellytykset. Lakiin sisältyisivät yleiset kuljettajantutkintoon pääsemisen edellytykset. Luokkakohtaisista vaatimuksista säädettäisiin tarkemmin pykälän 3 momenttiin sisältyvän valtuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella. Näitä olisivat opetusta, kokemuksen hyväksikäyttöä tai aiempaa korttia koskevat vaatimukset. Mainittuun momenttiin sisältyisivät myös valtuudet muihin asetustason säännöksiin valtioneuvoston asetuksella. Py-

kälän 2 momenttiin sisältyisi uutena säännös teoriakokeen suorittamismahdollisuudesta kuukautta ennen luokkakohtaisen vähimmäisiän täyttymistä. Ajankohdan aikaistaminen koskisi vain tapauksia, joissa suoritettaisiin myös ajokoe, koska ajo-oikeus alkaisi kuljettajantutkinnon suorittamisesta, mikä voisi tapahtuva vasta vähimmäisiän täytyessä. Aikaistaminen joustavoittaisi ajokokeen varaamista ja ajo-oikeuden alkamista. Pykälän säännökset olisivat muuten asiallisesti ennallaan.

55 §. Kuljettajantutkintotodistus ja tutkinnoissa hylkääminen. Pykälän 1 momenttiin sisältyisivät säännökset kuljettajantutkintotodistuksen antamisesta ja sen merkityksestä ajo-oikeuden aloittavana asiakirjana. Ajo-oikeus olisi voimassa vain Manner-Suomessa. Vain ehdotetun lain mukaisesti annettu todistus sisältäisi ajo-oikeuden alkamisen. 2 momentin säännökset tutkinnossa hylkäämisestä vastaisivat nykyistä käytäntöä. Tutkinnon vastaanottaja voisi edellyttää ajonetusta saatavaksi ennen uuteen ajokokeeseen pääsyä. Vastaanottaja merkitsisi opetustodistukseen nykyisestä poiketen vain lisäopetuksen määrän. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voitaisiin 2 momenttiin sisältyvän valtuuden nojalla säätää tarkemmin uuteen tutkintoon pääsyn edellytyksistä.

56 §. Uuteen kuljettajantutkintoon määrääminen. Pykälään sisältyisi ajotaidon valvontaa koskeva säännös esimerkiksi toistuvien liikennერიkosten perusteella. Säännös olisi asiallisesti ennallaan.

6 luku **Muut ajokortit ja ulkomaille annetut ajokortit**

57 §. Ahvenanmaalla annettu ajokortti ja mopon ajolupa. Ajokortti ja mopon kuljettamiseen oikeuttava mopon ajolupa tunnustettaisiin ajamisen koko valtakunnan alueella. Ajokorttien vaihtamiseen sovellettaisiin vastaavaa menettelyä kuin EU- ja ETA-valtioissa annettuja ajokortteja vaihdettaessa. Säännökset olisivat asiallisesti ennallaan. Pykälään sisältyisi säännös AM-luokan ajokortin vastaavuudesta ajokorttia tämän lain mukaiseen ajokorttiin vaihdettaessa. Ajokortin kelpoisuus tunnustettaisiin laajana.

58 §. Sotilasajoneuvon kuljettaminen. Pykälään sisältyisi säännös puolustusvoimien ajoneuvojen kuljettamisesta puolustusvoimien ajokortilla tai siviiliajokorttia täydentävällä puolustusvoimien ajoluvalla nykyiseen tapaan. Ajoneuvojen nimike vastaisi ajoneuvolain säännöksiä sotilasajoneuvosta. Siviiliajokortti voisi olla myös muu Suomessa ajamaan oikeuttava ulkomainen ajokortti, kuten EU-valtion ajokortti tai sopimusvaltion ajokortti. Puolustusministeriön asetuksella säädettäisiin sotilasajoneuvon kuljettamisesta ilman ajolupaa yksinomaan muun ajokortin kuin puolustusvoimien ajokortin perusteella. Momenttiin sisältyisi lisäksi valtuus pääesikunnalle antaa määräyksiä erikois- ja panssariajoneuvojen kuljettamiseen vaadittavista luvista. Kysymyksessä olevia ajoneuvoja ei pääsääntöisesti kuljeteta yleisellä tiellä. Lupia on monia erilaisia ja lupien luokitukset vaihtuvat nopeastikin. Menettelyllä vältettäisiin puolustusministeriön asetuksen jatkuva muuttamistarve. Ajokortti ja ajolupa, sen mukaan kuin ne vaaditaan, olisi pidettävä ajossa mukana ja esitettävä liikenteen valvojalle.

Puolustusvoimien kuljettajantutkintojen ja siellä suoritettujen kuljettajaopetuksen harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetuksen hyväksymiseksi siviilikorttia varten olisi noudatettava siviilitutkinnon ja opetuksen vaatimuksia. Vaatimus ehdotetun lain mukaisen terveysvaatimusten noudattamiseen kelpuuttaisi ehdotetussa laissa tarkoitetun ajokortin saamiseen uutta lääkärintodistusta esittämättä, jos ajokorttia haettaisiin määräajassa eikä lääkärinlausunnosta muuta johtuisi. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi nykyisiä säännöksiä vastaava valtuus puolustusministeriön asetuksen antamiseen.

59 §. Muussa EU- tai ETA-valtiossa annettu ajokortti. Muissa ETA-valtioissa annetut ajokortit olisivat voimassa korttiin merkityn yhdenmukaistettujen luokkien mukaisesti. Kansallisten luokkamerkintöjen sisällöstä ja suorittamisen edellytyksistä ei muilla jäsenvaltioilla olisi tietoa. Tunnustaminen ei myöskään koskisi ajo-oikeuden laajennuksia, kuten esimerkiksi oikeutta kuljettaa B-luokan kortilla A1-luokan ajoneuvoa eikä niitä direktiivin mukaan saisi merkitä ajokorttiin. Yhdenmukaisen kohtelun vuoksi ajokorttiin

sisältyisivät kuitenkin samat ajo-oikeuden laajennukset, jotka koskeva suomalaisen ajokortin ajo-oikeutta Suomessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, jolloin ajo-oikeutta ei olisi. Näitä olisivat ajokielto jossakin jäsenvaltiossa tai ETA-valtiossa ja ajokortin korvaaminen vaihdon takia. EU-mallin mukainen ajokortti hyväksyttäisiin jatkossa aina tilapäisessä ajossa Suomessa, mutta sellaisen ajokortin haltijan asettuessa maahan vakinaisesti asumaan, jonka ajokortin antamisen pohjana on ollut ajokortti, jota ei Suomessa hyväksytty ajamiseen, ei olisi täällä voimassa. Kuljettajan olisi suoritettava tällöin uusi kuljettajantutkinto, johon hän pääsisi korttinsa perusteella.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi menettelysäännös muiden EU- ja ETA-korttien kohdalla. Säännöksiä ei sovellettaisi Pohjoismaissa annettuihin väliaikaisiin ajokortteihin. Ajokorttilupa olisi vaadittava kuitenkin ajokorttia uudistettaessa, koska hakijalla ei olisi ennestään täällä myönnettyä ajokorttia. Pykälän 4 momenttiin sisältyisi kaksoiskappaleen antamista koskeva säännös näiden korttien kohdalla. Kaksoiskappaleen antaminen merkitsisi käytännössä suomalaisen ajokorttijärjestelmään siirtymistä ja uuden ajokortin antamista.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi AM-luokan ajoneuvon kuljettamista koskevat säännökset muissa EU- ja ETA-valtioissa annetun ajokortin tai muun luvan perusteella. Lähtökohdana olisi, että muutkin ajoluvat kuin ajokortit hyväksyttäisiin mopon kuljettamisen kohdalla. Ajokorttidirektiivi edellyttää, että ennen sen voimaantuloa saavutetut oikeudet säilyvät. Esimerkiksi Suomessa ennen vuotta 2000 saavutettu oikeus mopon kuljettamiseen tulisi tämän mukaan hyväksyä myös muissa maissa. Käytännössä myöhemmin saavutettu korkeamman luokan ajokortti kattaa oikeuden unionin laajuisesti. Momenttiin sisältyisi myös vastaava säännös kuin 58 §:ssä AM-luokan kelpoisuuden tunnustamisesta sekä mopojen että kevyen nelipyörän kuljettamiseen oikeuttavana tämän lain mukaiseen ajokorttiin vaihdettaessa. Koska esityksen tekemisen aikaan ei ole käytettävissä tietoa muissa maissa olevista vastaavista käytännöistä, momenttiin sisältyisi valtuus säätää tarvitta-

essa muista oikeuksista valtioneuvoston ase-
tuksella.

60 §. Sopimusvaltiossa annettu ajokortti. Kansainvälisiin tieliikennesopimuksiin liittyneissä valtioissa annetut ajokortit tunnustettaisiin nykyisen käytännön mukaisesti. Kortin voimassaoloaika pidennettäisiin. Nykyinen vuosi maahantulosta on koettu ongelmalliseksi, koska ajankohta on vaikeasti määriteltävissä. Lähialueilla edestakaisin kulkevien kohdalla uusi vuoden kausi on käynnistynyt aina uudelleen. Valvonnan edellytysten parantamiseksi kortin voimassaolo kestäisi niin kauan kuin henkilö ei asu vakinaisesti maassa. Määräaika kortin kelpoisuudelle olisi vielä kaksi vuotta maahan vakinaisesti asumaan asettumisesta. Sitä ennen asuminen voisi jatkua pitempäänkin. Näin esimerkiksi pitkäaikaisessa projektissa työskenteleminen ilman, että vakinaisen asuinpaikan katsotaan olevan Suomessa, mahdollistaisi ajokortin käytön. Samoin opiskelijoiden kohdalla lähtömaan kortin käyttö voisi jatkua, koska opiskelun ei katsota merkitsevän vakinaisen asuinpaikan muuttumista. Määräajan kytkeminen vakinaiseen asumiseen helpottaisi määräajan alkamisajankohdan toteamista, koska se on tehtävissä väestörekisterimerkintöjen perusteella. Muuten säännökset vastavat nykyistä käytäntöä.

61 §. Muu ulkomainen ajokortti. Säännökset olisivat asiallisesti ennallaan.

Muut kuin ehdotetussa 59 ja 60 §:ssä tarkoitetut ulkomaiset ajokortit eivät ole voimassa Suomessa, jollei kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu.

Ulkoasiainministeriön antaman todistuksen mukaan vieraan valtion edustuston henkilökuntaan kuuluvalla ulkomaalaisella, jolla on ulkomainen ajokortti, poliisi voi hakemuksista myöntää ajokorttiluvan ulkomaista ajokorttia vastaavan ajokortin saamiseksi Suomessa ja luovuttaa ajokortin uutta kuljettajantutkintoa vaatimatta. Ajokorttiin on tehtävä merkintä siitä valtiosta tai 1 momentissa mainitusta alueesta, jonka myöntämän ajokortin perusteella suomalainen ajokortti on annettu.

62 §. Ulkomaisen ajokortin luovuttaminen poliisille. Säännös aiemman ajokortin luovuttamisesta poliisille vastaisi nykyistä käytäntöä. Poliisin olisi edelleen palautettava EU-

ja ETA-valtiossa annettu ajokortti ajokortin myöntäjälle ja samalla olisi ilmoitettava syy ajokortin palauttamiseen direktiivin periaatteiden mukaisesti. Myös 3 momentti olisi asiallisesti ennallaan. Valtioneuvoston ase-
tuksella voitaisiin antaa säännöksiä 2 momentissa tarkoitetun menettelyn soveltamisesta muihin ajokortteihin. Samaa menettelyä noudatettaisiin Japanissa annettuun ajokorttiin nykyiseen tapaan.

63 §. Tilapäinen ajokortti. Tilapäinen ajokortti on nykyisin käytössä 1 momentin 2 kohdan tapauksessa. Säännökset olisivat tältä osin asiallisesti ennallaan.

Tilapäisen ajokortin käyttöä ehdotetaan laajennettavaksi ehdotetussa 60 §:ssä tarkoitettujen ajokorttien kohdalla eräissä tapauksissa, kun edellytyksiä ajokortin vaihtamiselle ei esimerkiksi asuinpaikkavaatimuksesta johtuen ole tai muuten kortin vaihtamista ei pidetä tarpeellisenä. Esimerkiksi turvapaikan hakijoiden kohdalla vaatimus pysyvistä asumisesta täyttyy vasta, jos oleskelulupa myönnetään. Myös epäily ajokortin väärennyksestä voi lykätä ajokortin käyttöä tai sen vaihtamista. Näissä tapauksissa tilapäisen ajokortin antaminen olisi perustellumpaa väliaikaisen ajokortin käyttöön verraten, koska tilapäisen ajokortin käytöllä ei olisi samoja oikeusvaikutuksia kuin väliaikaisen ajokortin antamisella. Tilapäinen ajokortti olisi tällöin osoitus ajokorttiasian vireilläolosta ja ajo-oikeudesta Suomessa. Ajokortti voitaisiin antaa esimerkiksi ajokortin aitoustutkimuksen ajaksi ja se olisi palautettava poliisille samalla kuin tutkittavana ollut ajokortti palautetaan tai hänelle annetaan muu ajokortti. Ajokortti oikeuttaa kuljettamaan siihen merkittyyn luokkaan kuuluvaa ajoneuvoa Suomessa. Jos alkuperäinen ajokortti otettaisiin aitoustutkimuksiin, olisi tilapäiseen ajokorttiin tehtävä siitä merkintä.

Poliisi voi kuitenkin myöntää ajokorttiluvan 1 momentissa tarkoitettua A1-, A2-, A- tai B-luokan ajokorttia vastaavan Suomessa ajamaan oikeuttavan tilapäisen ajokortin saamiseksi vakinaista asuinpaikkaa koskevasta vaatimuksesta poiketen ja luovuttaa ajokortin uutta kuljettajantutkintoa vaatimatta. Ajokortti on voimassa enintään yhden vuoden

7 luku **Ajokielto- ja muut seuraamukset**

64 §. Ajokieltoon määrääminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin milloin kuljettaja on määrättävä ajokieltoon. Ehdotettu pykälä vastaisi pääasiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 1 ja 2 momenttia, mutta otsikko on muutettu paremmin vastaamaan pykälän sisältöä ja pykälän 1 momenttiin on lisätty vaarallisten aineiden kuljetusrikos ajokieltoperusteena edellä yleisperusteluissa esitetyillä syillä. Pykälän molempien momenttien alkuun on myös lisätty ajokiellon määräävät viranomaiset, jotka aiemmin mainittiin ajokiellon kestoja koskeneessa tieliikennelain 78 §:ssä. Lisäksi voimassa olevan tieliikennelain 78 §:n 5 momentin säännös rangaistukseen tuomitsematta jättämisestä ehdotetaan siirrettäväksi pykälän 1 momenttiin, koska se asiasisällöltään sopii siihen paremmin. Voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 2 momentin säännökset toistuvista rikkomuksista määrättävästä ajokiellosta ehdotetaan siirrettäväksi selvyyden vuoksi uuteen pykälään ja viittaus tieliikennelain 78 §:n 5 momenttiin poistetaan tarpeettomana.

Pykälän 1 momenttia sovellettaisiin nykyisen käytännön mukaisesti kaikkiin moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajiin, jotka syyllistyvät rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen. Lisäksi momenttia sovellettaisiin myös niihin kuljettajiin, jotka syyllistyisivät vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen, mikä muodostaa vastaavasti uhan liikenneturvallisuudelle kuin muut momentin teot. Momentissa säädettäisiin myös mahdollisuudesta jättää ajokielto määräämättä, jos teosta ei tuomita rangaistusta. Säännös vastaa asiasisällöltään nykyisin voimassa olevaa tieliikennelain 78 §:n 5 momenttia.

Pykälän 2 momentissa edellytetään poliisin määräävän ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Ajo-oikeuden haltija olisi tässä tapauksessa, samoin kuin 65, 70, 72 ja 73 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, myös henkilö, joka on määrätty ajokieltoon tai väliaikaiseen ajokieltoon. Pykälän 2 momentin 1 ja 2 kohdat vastaavat asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohtaa.

Pykälän 2 momentin 3 kohta vastaa asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 3 kohtaa, jota esitetään täsmennettäväksi lisäämällä rikoslain 23 luvun 1 §:n viittaukseen selvyyden vuoksi kyseisen säännöksen rikosnimike. Pykälän 2 momentin 4 kohta vastaa asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 4 kohtaa, jota täsmennettäisiin lisäämällä selvyyden vuoksi viittauksella rikoslain 23 luvun 10 §:ään. Pykälän 2 momentin 5 kohta vastaa voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 6 kohtaa.

65 §. Ajokieltoon määrääminen toistuvien rikkomusten perusteella. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin ajokiellon määräämisen edellytyksistä toistuvien rikkomusten perusteella. Seuraamuksen määräisi poliisi. Ehdotettu säännös vastaa pääasiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 5 kohtaa sekä 3 ja 4 momenttia. Voimassa olevasta tieliikennelain 78 §:n 4 momentista ehdotetaan lisäksi siirrettäväksi tämän pykälän 3 momentiksi määräys toistuvista rikkomuksista määrättävän ajokiellon välittömästä täytäntöönpanosta. Voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen viittaus tieliikennelain 78 §:n 5 momenttiin poistettaisiin tarpeettomana.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaan esitetään sisällytettäväksi rikesakkorikkomukset, jotka olisi otettava huomioon perusteena määrättäessä ajokieltoa toistuvien rikkomusten perusteella. Huomioon otettaisiin 1 kohdan alakohdan mukaan tieliikennelain 24 a §:n 2 momentissa kielletty matkapuhelimen kädessä pitäminen ajon aikana, b-alakohdan mukaan 25 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu ylinopeus, c-alakohdan mukaan 88 §:n 1 momentissa ja 88 c §:ssä tarkoitettu turvavyön tai muun turvalaitteen käytön laiminlyönti sekä d-alakohdan mukaan 89 §:ssä tarkoitettu suojakypärän käytön laiminlyönti. Lisäksi huomioitaisiin kuljettajan rikkomuksina tapaukset, joissa kuljettaja ei olisi huolehtinut säännösten mukaisesta velvollisuudestaan alaikäisen turvalaitteen käyttämiseksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa esitetään lisättäväksi toistuvien rikkomusten perusteella ajokieltojen määräämisen perusteeksi tieliikennelain 105 a §:n tieliikennelain sosiaali-

lainsäädännön rikkominen edellä yleisperustetuissa esitettyjen syiden vuoksi.

Pykälän 1 momentin 3—6 kohdat vastaavat asiallisesti nykyisiä perusteita.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa esitetään lakiin lisättäväksi toistuvien rikkomusten perusteella määrättävän ajokiellon perusteeksi vaarallisten aineiden kuljetusrikkomus edellä yleisperusteluissa esitetyillä syillä.

Pykälän 2 ja 4 momentit vastaavat asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 75 §:n 3 ja 4 momenttia. Pykälän 3 momentti vastaa asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 78 §:n 4 momentin viimeistä virkettä.

66 §. Ajokiellon kesto. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin ajokiellon kestosta. Ehdotettu pykälä vastaisi pääasiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 78 §:ää, mutta otsikko on muutettu paremmin vastaamaan pykälän sisältöä.

Tieliikennelain 78 §:n 2 ja 3 momentin alusta on ajokiellot määrävä viranomaisen siirretty ehdotetun lain 64 §:n 1 ja 2 momenttiin. Lisäksi Tieliikennelain 78 §:n 4 momentin viimeinen virke on siirretty ehdotetun lain 65 §:n 3 momentiksi ja 5 momentti ehdotetun lain 64 §:n 1 momenttiin.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen syyllistyneen ajokieltoon määrääminen kuuluisi nykyisen käytännön mukaisesti tuomioistuimen toimivaltaan. Ehdotettujen ajokieltojen vähimmäisajat olisi porrastettu tekojen vakavuusasteiden mukaan eikä niiden osalta ehdoteta muutosta. Nykyisen käytännön mukaisesti ajokiellon päättämispäivämäärästä päätettäessä on vähennyksenä otettava huomioon ehdotetun pykälän 4 momentissa tarkoitettu aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta.

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettäisiin ajokiellon vähimmäisajoista uusintarikosten perusteella. Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan kuljettajan syylistyessä viiden vuoden aikana kahdesti rattijuopumukseen tai rattijuopumukseen ja törkeään rattijuopumukseen taikka rattijuopumukseen ja törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, tulisi hänet määrätä vähintään kuudeksi kuukaudeksi ajokieltoon. Eh-

dotettua säännöstä sovellettaisiin kaikkiin moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajiin, myös niihin, joilla ei ole ajo-oikeutta.

Voimassa olevan tieliikennelain 78 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, että jos rattijuopumukseen syyllistynyt kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt uudelleen rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen taikka törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen hänet on määrättävä ajokieltoon vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Nykyinen säännös ei oikeuskäytännön mukaan (KKO 2007:77) sovellu tilanteeseen, jossa aiempi rikos on törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen. Liikenneturvallisuuden kannalta tilannetta ei kuitenkaan voitane pitää perusteltuna. Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan tarkoituksena on porrastaa uusintarikoksen johdosta määrättävän ajokiellon vähimmäispituutta tekojen moitittavuuden perusteella.

Jos kuljettaja on syyllistynyt kahdesti viiden vuoden aikana liikenneturvallisuuden kannalta moitittavuusasteeltaan törkeään tekoon, sovellettaisiin ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohtaa. Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin vakavimpien liikenne rikosten uusimisen johdosta määrättävästä ajokiellosta. Ehdotettu 2 kohta vastaisi asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 78 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan kuljettajan syyllistyttyä viiden vuoden aikana kahteen törkeään tekoon, joko törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, tuomioistuimen määräämän ajokiellon vähimmäispituus olisi yksi vuosi. Törkeä rattijuopumus ja törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen ovat moitittavuuden perusteella yhtäläisiä, minkä vuoksi myös ajokiellot tulisi määrätä yhtäläisin perustein. Uusintarikosten viiden vuoden seuranta-aika vastaisi nykyistä käytäntöä. Nykyisen käytännön jatkaminen olisi perusteltua, sillä viiden vuoden seuranta-aika on yhdenmukainen rikosrekisterissä ja liikennetietojärjestelmässä pidettäviä tietoja koskevien määräaikojen kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuomioistuimen ja 3 momentissa poliisin määräämän ajokiellon enimmäispituudesta, joihin ei ehdoteta muutoksia. Voimassa olevan tie-

liikennelain 78 §:n 4 momentin ensimmäinen ja toinen virke ehdotetaan asiasisällöltään muuttamattomina jaettaviksi ehdotetun pykälän 3 ja 4 momenteiksi.

67 §. Ehdollinen ajokielto. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin ehdollisen ajokiellon määräämistä koskevista edellytyksistä ja ehdollisen ajokiellon määräajasta. Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 79 §:n 1 ja 2 momentteja.

68 §. Ehdollisen ajokiellon täytäntöönpano. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin ehdollisen ajokiellon täytäntöönpanon määräämisen edellytyksistä ja täytäntöönpanosta. Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 79 §:n 3 ja 4 momentteja. Selvyyden vuoksi voimassa oleva ehdollista ajokieltoa koskeva tieliikennelain 79 § ehdotetaan jaettavaksi ehdollisen ajokiellon edellytyksiä koskevaksi ehdotetun lain 67 §:ksi ja ehdollisen ajokiellon täytäntöönpanoa koskevaksi ehdotetun lain 68 §:ksi.

69 §. Valvottu ajo-oikeus. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin milloin tuomioistuimen on määrättävä valvottu ajo-oikeus, valvotun ajo-oikeuden voimassaolosta ja valvotun ajo-oikeuden peruuttamisesta. Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 79 a §:ä.

70 §. Väliaikaiseen ajokieltoon määrääminen. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan tieliikennelain 76 §:n 2 momenttia, mutta otsikko on muutettu paremmin vastaamaan pykälän sisältöä. Pykälän 1 momentin 6 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi valvottua ajo-oikeutta koskeva laiminlyönti perusteena väliaikaiseen ajokieltoon määräämiselle. Asiaa on tarkemmin kerrottu ehdotetun 69 §:n perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan rajavartiomiehen oikeus väliaikaiseen ajokieltoon määräämiseen ja ajokortin poisottamiseen tarkistettavaksi vastaamaan tieliikennelain 76 §:n 2 momenttiin hyväksyttyä vastaavaa muutosta (EV 27/2010 vp). Mainitut toimenpiteet voitaisiin suorittaa rajatarkastuksen ohella myös muun virkatehtävän yhteydessä, esimerkiksi maastoliikenteen ja metsästyksen valvonnan yhteydessä tavattaessa juopunut kuljettamasta moottoriajoneuvoa.

71 §. Ajokieltoasian siirtäminen Rajavartiolaitokselta poliisille. Ehdotettu pykälä olisi asiallisesti ennallaan.

72 §. Väliaikaisen ajokiellon kesto. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan tieliikennelain 77 §:ää, mutta otsikko on muutettu paremmin vastaamaan pykälän sisältöä.

73 §. Varoitus. Varoituksen antamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi, jotta seuraamuksen valinnassa voitaisiin nykyistä selvemmin ottaa huomioon seuraamuksen kohtuullisuus. Jos ajo-oikeuden säilyttäminen olisi välttämätöntä toimeentulon tai sellaisen liikkumistarpeen vuoksi, jota ei voida kohtuudella muulla tavalla järjestää, poliisi voisi antaa varoituksen ajokiellon sijasta. Seuraamuksen valinnassa otettaisiin huomioon myös se, osoittavatko rikkomukset piittaamattomuutta liikenteen säännöksistä tai kuljettajalle määrätystä seuraamuksista.

Kysymyksessä voisi nykyiseen tapaan olla kuljettajan ammatissa toimiminen tai muu ammatti, jossa auton käyttö on ehdoton edellytys työn suorittamisen tai työssä käymisen takia. Välttämätön liikkuminen edellyttäisi edelleen erityistä liikkumistarvetta, pelkät hankaluudet kulkemisen järjestämisessä eivät olisi peruste varoituksen käytölle.

Pykälän 1 momentissa varoituksen perusteena olevia tekoja ehdotetaan esityksessä laajennettavaksi. Varoitus voitaisiin antaa 64 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdassa tai 65 §:ssä tarkoitettujen liikenne rikkomusten perusteella.

Varoituksen jälkeen uusi yksittäinen 65 §:ssä tarkoitettu rikkomus johtaisi 2 momentin mukaan ajokiellon määräämiseen. Tämä ei edellyttäisi 65 §:ssä säädettyjen rikkomusten lukumäärää koskevien edellytysten täyttymistä. Tällöinkin poliisilla olisi vielä mahdollisuus antaa uusi varoitus, jos kyseessä olisi vähäinen rikkomus. Vähäisiä rikkomuksia ovat lähinnä rikesakolla rangaistavat rikkomukset. Tämän jälkeen yksikin rikkomus vuoden sisällä viimeisestä varoituksesta johtaisi ajokieltoon.

Edellisen lisäksi 3 momentissa varoituksen käyttömahdollisuutta laajennettaisiin niin, että poliisi voisi antaa varoituksen myös ehdotetun 64 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädettyssä tapauksessa. Tämä edellyttäisi erityisen painavia syitä. Lähtökohtana olisi 1 momen-

tissa säädettyjen henkilökohtaisten ja tekoon liittyvien edellytysten täyttyminen. Ajo-oikeuden tarve voisi perustua esimerkiksi vammaisen kulkemiseen tai kuljettamiseen taikka säännöllisessä sairauden hoidossa, kuten dialyysihoidossa käymiseen, eikä muuta kuljetusta voitaisi kohtuudella järjestää. Teosta aiheutuneen vaaran arvioinnilla korostettaisiin järjestelmän kohtuullisuutta. Varoitusta ei voitaisi käyttää, jos teolla olisi aiheutettu vaaraa muille tienkäyttäjille. Varoitusta annettaessa otettaisiin huomioon esimerkiksi tiettyyppi, keliolosuhteet, liikenteen määrä ja onko kyydissä ollut muita matkustajia. Jotta ajokieltoharkinnassa olisi perusteet tehdä oikea ratkaisu, valvontatilanteessa poliisin olisi kirjattava selkeästi esiin ratkaisuun vaikuttavat tekijät ja olosuhteet. Poliisihallituksen olisi annettava ohjeet tämän mukaisesta käytännöstä.

Uutta varoitusta ei voitaisi antaa, jos ajo-oikeuden haltija syyllistyisi kahden vuoden sisällä annetusta varoituksesta uuteen mainitussa 3 kohdassa tarkoitettuun tekoon. Ajokielto määrättäisiin uuden teon perusteella, mutta aikaisempi teko voitaisiin ottaa huomioon ajokiellon kestoa harkittaessa.

Varoituksen käyttö seuraamuksena on vuoden 2004 ajokielto säännösten muutosten jälkeen kasvanut merkittävästi. Uuden varoituksen antamista koskevien säännösten lieventämisellä kohtuullistettaisiin edelleen seuraamuksia niiden kohdalla, joille ajo-oikeuden menettäminen on erityisen tuntuva seuraamus.

Periaatteena ajokieltojen määräämisessä, kuten yleensä seuraamuksia määrättäessä, olisi niin sanotun lievemman lain periaatteen ja taannehtivuuskiellon soveltaminen.

74 §. Toimivaltainen poliisiyksikkö. Toimivaltasäännöksissä luovuttaisiin tehtävien osoittamisesta asuinpaikan poliisille. Parantuneen tiedonkulun johdosta kaikki tiedot olisivat asioimispaikasta riippumatta poliisin käytettävissä. Tehtävien hoidon tarkoituksen mukaisuuden ja joustavuuden lisäämiseksi ehdotetaan, että Poliisihallitus voisi määrätä poliisin sisäisestä työnjaosta. Kansalaisen kannalta ei olisi merkitystä sillä, missä poliisin yksikössä päätös tehdään. Poliisihallitus voisi ohjeistaa alaisiaan poliisipiirejä poliisille kuuluvien tehtävien hoidossa.

75 §. Ajokortin luovuttamisvelvollisuus. Säännös olisi asiallisesti ennallaan.

76 §. Ajo-oikeuden raukeaminen. Järjestelmän toimivuuden kannalta olisi perusteltua, etteivät ajokieltoasiat jäisi avoimiksi määräämättömäksi ajaksi ja poliisilla säilyisi jatkossakin oikeus hävittää säilytettävänä olevat ajokortit, jos ajokorttia ei olisi hakijan aloitteesta palautettu viiden vuoden kuluessa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös säännös vapaaehtoisesta ajo-oikeudesta luopumisesta. Ehdotettu pykälä vastaisi asiallisesti voimassa olevan tieliikennelain 81 §:ää.

8 luku **Autokoulutoiminta ja liikenneopettajalupa**

77 §. Autokoululupa. Autokoululuvan myöntämisedellytyksiä muutettaisiin palveludirektiivin vaatimuksista ja menettelyn kehittämistä koskevista vaatimuksista johtuen. Pykälän 1 momentin mukaan autokoulun pitämiseen vaadittaisiin edelleen autokoululupa.

Autokoululuvan hakijalla olisi 2 momentin mukaan oltava taloudelliset ja muut edellytykset toimintaan. Luvanhakijalle ei asetettaisi enää nimenomaisia kokemus- ja koulutusvaatimuksia vaan ne kohdistuisivat lähinnä opetushenkilöstöön ja ennen kaikkea opetustoiminnasta vastaavaan johtajaan. Säädetty vaatimukset täyttävä opetustoiminnasta vastaava johtaja olisi nimettävä lupaa haettaessa. Hakijalla olisi 3 kohdan mukaan oltava vaatimukset täyttävä opetushenkilöstö sekä opetukseen tarvittavat toimitilat, opetusmateriaali ja -välineistö. Näistä vaatimuksista säädettäisiin esityksen 78, 84 ja 85 §:ssä. Hakija ei saisi olla konkurssissa. Oikeustoi- mikelpoisuus edellyttäisi luonnollisen henkilön täysi-ikäisyyttä, eikä hänen toimintakelpoisuutensa saisi olla rajoitettu, esimerkiksi liiketoimintakiellon johdosta. Opetuskalustoon suhteutettujen taloudellisten edellytysten osoittamisen vaatimuksista luovuttaisiin kokonaan. Käytännössä autokoululupaa voisivat hakea ne tahot, jotka elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 1 §:n 1 momentin mukaan voivat harjoittaa elinkeinoa täällä.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisivät hakijan taloudellisten velvoitteiden täyttymistä koskeva tarkempi säännös. Hakijalla ei saisi olla maksukykynsä nähdessä vähäistä suurempia velkoja ulosotossa.

Lupaa ei myönnettäisi enää luokkakohtaiseen opetukseen vaan ryhmän 1 tai 2 opetukseen. Oikeus molempien ryhmien opetukseen voitaisiin myöntää myös samalla luvalla. Mopokoulutuksen saatavuuden varmistamiseksi lupa voitaisiin rajoittaa pelkästään tähän koulutukseen. Menettelyn toivotaan mahdollistavan nykyisin vapaaehtoista mopokoulutusta järjestävien tahojen toimimisen edelleen koulutuksessa.

78 §. Opetustoiminnasta vastaava johtaja. Opetustoiminnasta vastaavaa johtajaa koskevat vaatimukset pysyisivät pääosin ennallaan. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin johtajan tehtävistä. Liikenneopettajakoulutuksessa tapahtuvien muutosten johdosta liikenneopettajakelpoisuus saavutettaisiin aina B-luokan opetukseen, mikä mahdollistaisi myös AM-luokan opetuksen. Raskaan kaluston ja moottoripyöräopetuksen kelpoisuus olisi suoritettavissa osana tutkintoa tai sen erillisenä osana myöhemminkin. Opetustoiminnasta vastaavan johtajan kelpoisuusvaatimukset määntyisivät autokoululuvan laajuuden perusteella. Kokemusvaatimuksia lyhennettäisiin. Näiden kelpoisuusvaatimusten lisäksi tulisivat ajo-opetusta antavan opettajan kelpoisuusvaatimukset, mitkä edellyttäisivät opetusajoneuvon kuljettamiseen oikeuttavaa ajokorttia. Autokouluyrittäjän koulutuksen tilalle tulisi liikenneopettajan tutkinnon osana suoritettavissa olevat vastaavan johtajan opinnot. Johtajalta vaadittaisiin edelleen oikeustoimikelpoisuutta.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin säännös mopo-opetusta antavan autokoulun opetustoiminnasta vastaavan johtajan kelpoisuudesta. Säännös koskisi vain mopo-opetukseen rajoitettua lupaa. Tässä tapauksessa opetustoiminnasta vastaavalta vaadittaisiin vain liikenneopettajakoulutus ja moottoripyöräopetuksessa saavutettu kokemus. Lievemmillä vaatimuksella pyritään turvaamaan mahdollisuudet opetuksen saatavuuteen.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisivät teot, joiden katsottaisiin vaarantavan opetustoiminnasta vastaavan johtajan sopivuuden teh-

tävänsä. Kysymykseen tulisivat lähinnä liikenneerikokset, jotka täyttävät ajokieltoon määräämisen perusteet ja lisäksi eräät muut teot, jotka vaarantavat henkilön kyvyn vastata asianmukaisesti tehtävän hoitamisesta käytännön opetustoimintaa johtavana henkilönä. Liikenneopettajaluvan kautta henkilöön kohdistuisi muitakin sopivuusvaatimuksia.

79 §. Autokoululuvan hakeminen. Lupaviranomaisena toimisi tehtävässä vuoden 2010 alusta aloittanut Liikenteen turvallisuusvirasto. Pykälään sisältyisivät lupahakemukseen tarvittavat tiedot, jotka sopeutettaisiin lupaperusteiden muutoksiin. Lupaviranomainen voisi pyytää lisäksi tarvitsemiaan lisäselvityksiä, jos se hakemuksen käsittelyssä olisi tarpeen.

80 §. Autokoululuvan myöntäminen. Määräaikaisista lupakausista luovuttaisiin palveludirektiivin vaatimuksista johtuen. Luvat olisivat voimassa toistaiseksi. Toiminnan valvontaa toteutettaisiin luvanhaltijan ilmoitusvelvollisuuksilla ja erilaisilla opetustoiminnan valvontatoimenpiteillä. Luvat olisivat voimassa koko valtakunnan alueella kun kuntakohtaisuudesta luovuttaisiin loppujenkin lupien kohdalla. Myös tästä vaatimuksesta luopuminen seuraa palveludirektiivin vaatimuksista.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös ehtojen ja rajoitusten liittamisesta lupaan. Ehdot ja rajoitukset koskisivat tarvittaessa käytännön toiminnan tarkempaa järjestämistä ja valvonnan toteutumista. Ne olisi suhteutettava toiminnan luonteeseen ja laajuuteen.

81 §. Toimintaa koskevat ilmoitukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin opetustoiminnasta vastaavan johtajan vaihtumisesta tehtävistä ilmoituksista ja 2 momentissa vaihdoksesta, jolloin tilalle ei olisi heti esittää vaatimukset täyttävää seuraajaa. Säännökset vastaisivat pääosin nykyistä käytäntöä. Kykenemättömyys tehtävän hoitamiseen äkillisestä syystä voisi koskea nyt myös ilman ennakkotietoa tapahtuvaa irtisanoutumista. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toiminnan lakkaamisesta tehtävästä ilmoituksesta. Tieto merkittäisiin rekisteriin ja sen perusteella voitaisiin ryhtyä luvan peruuttamisiin, jotta rekistereihin ja tilastoihin ei jäisi toimimattomia luvanhaltijoita. Pykälän 4 momenttiin sisältyisi valtuus tarkempien

säännösten antamiseen ilmoituksesta. Säännöshdotuksen mukaan ilmoitukset olisi tehtävä viipymättä ja tavoitteena olisi ilmoituksen tekeminen viimeistään kuukauden kuluessa tapahtumasta.

82 §. Autokoulun valvonta. Valvontaa koskevat säännökset vastaisivat nykyistä käytäntöä viraston omaa toimivaltaa korostaen.

83 §. Varoituksen antaminen ja autokoululuvan peruuttaminen. Pykälään sisältyisivät lupaseuraamuksia koskevat säännökset. Luvan peruuttamistoimia edeltäisi varoitus, jonka käytöstä annettaisiin tarkemmat säännökset. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi toimenpiteiden aloittamista kohtuullistava säännös ja 3 momenttiin luvan peruuttamisen perusteet.

Autokoululuvan haltijalle voidaan asettaa kohtuullinen määräaika korjata 1 momentissa tarkoitettu puute tai laiminlyönti ennen tuntuvampiin toimenpiteisiin ryhtymistä. Luvan peruuttamisen edellytyksenä olisivat vakavat tai olennaiset rikkomiset tai laiminlyönnot tai se, etteivät mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset olisi johtaneet tilanteen korjaantumiseen. Olennaisena laiminlyöntinä voitaisiin pitää esimerkiksi opetustoiminnasta vastaavaa johtajaa koskevien säännösten noudattamatta jättämistä.

84 §. Autokoulun opetushenkilöstö. Opetushenkilöstön vaatimukset määräytyisivät opettavien luokkien perusteella. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nimenomaan eräiden luokkien opetuksessa toimivien opettajien liikenneopettajakelpoisuudesta ja yleensä ajo-opetusta antavan opettajan kelpoisuusvaatimuksesta. AM-luokan opetuksessa toimivan opettajan kelpoisuusvaatimuksilla pyritään turvaamaan opetuksen saatavuus. Lievempi vaatimus koskisi kaikkea näiden luokkien opetusta.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi liikenneopettajakokelaiden opetusharjoittelua koskeva säännös. Liikenneopettajaluvan korvaisi opetusharjoitteluun oikeuttava lupa, jonka antaisi kouluttava laitos.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisivät koulun velvollisuus pitää luetteloa opetushenkilöstöstä ja näiden kelpoisuuksista valvontaa varten.

85 §. Autokoulun opetustila sekä opetusmateriaali ja -välineet. Teoriaopetukseen auto-

koululla olisi oltava opetustila nykyiseen tapaan. Ryhmän 2 autokoulun opetustilavaatimukset koskisivat vain päätoimipaikan opetustilaa. Ryhmän 2 opetusta voitaisiin antaa myös muussa soveltuvassa tilassa, kuten esimerkiksi muussa oppilaitoksessa tai hotellin kokoustilassa. Opetukseen käytettävän tilan olisi oltava huonetila, joka valaistus- ja muilta olosuhteiltaan soveltuu annettavaan opetukseen ja oppimistapahtuman edellyttämään keskittymiseen. Olosuhteet voivat vaihdella paljon opetuksesta riippuen. Autokoulut voisivat nykyiseen tapaan yhteisesti järjestää teoriaopetusta ja käyttää opetustilana esimerkiksi jonkin koulun opetustilaa. Yhteisopetus olisi edelleen mahdollista vain muussa kuin B-luokan opetuksessa. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi valtuus tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa olisivat opetusmateriaalia koskevat vaatimukset. Sen soveltuvuus arvioitaisiin suhteessa opetussuunnitelmaan. Ajo-opetukseen käytettävien ajoneuvojen ja muiden opetusvälineiden vaatimuksista säädettäisiin momenttiin sisältyvän valtuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella. Ajoneuvojen tulisi olla normaalirakenteisia. Erilaisten teknisten ominaisuuksien poisrajaamista vähennettäisiin, koska ajoneuvotekniikan kehityksestä johtuen ajoneuvot on varustettu erilaisilla teknisillä ominaisuuksilla ja järjestelmillä, joita ei voi kytkeä pois toiminnasta. Tärkeämpää olisi se, ettei tutkintoa suoritettaessa käytetä sellaisia apuvälineitä, jotka estävät sen arvioimisen, että kokelaalla on ajoneuvon hallinnan ja sen kuljettamisen edellyttämä ajotaito.

86 §. Autokoulun oppilaasta tehtävät ilmoitukset ja oppilaskirjanpito. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä.

87 §. Autokoululuvan haltijan konkurssi. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä.

88 §. Liikenneopettajaluvan myöntämisen edellytykset. Liikenneopettajalupasäännöksiä muutettaisiin liikenneopettajakoulutuksessa tapahtuvien muutosten johdosta. Lupaperusteita tarkennettaisiin vähimmäisikävaatimuksella ja tarkemmalla sopivuussääntelyllä. Vähimmäisikävaatimus vastaisi kuljettajan-tutkinnon ajokokeen vastaanottajalle ehdotettavaa vähimmäisikää. Vähimmäisikävaati-

musta on esitetty myös EU:n piirissä tehdys-
sä liikenneopetusta koskevassa MERIT-
selvityksessä. Autokoulun oppilaista valtaosa
on 19—20-vuotiaita. Ikävaatimuksella opet-
tajan olisi oltava näitä vähän iäkkäämpi. Ikä-
vaatimus palvelisi sinänsä vielä vertaisope-
tusta.

Pykälän 2 momentista ilmenisivät eri luok-
kien opettajan kelpoisuusvaatimukset ajo-
korttivaatimuksineen. Lisäksi tulisivat ajo-
opetuksessa toimivan opettajan vaatimus kul-
loinkin kysymyksessä olevan opetusajoneu-
von ajokortista.

Luvan haltijan sopivuussäännöksissä 3
momentissa huomioitaisiin ajokieltooperusteet
täyttävät liikenneerikokset sekä muut oppilai-
den kanssa toimimiseen vaikuttavat teot, jot-
ka voisivat vaarantaa esimerkiksi oppilastur-
vallisuutta. Uusia kuljettajia kouluttavalta
ammattilaisen liikennekäyttäytymiseltä olisi
vaadittava sääntöjä liikennesääntöjen
ja määräysten noudattamista. Poliisi lupavi-
ranomaisena arvioisi sopivuuden. Pykälän 4
momentissa säädettäisiin lupahakemukseen
tarvittavista liitteistä. Hakijan olisi osoitetta-
va ammattitaitovaatimuksen täyttyminen ja
terveysvaatimusten täyttyminen lääkärinlau-
sunnolla, jos hänellä ei olisi ryhmän 2 ajo-
korttia. Liikenneopettajalupa on nykyisellään
ilman valokuvaa. Vähäisistä lupamääristä
johtuen esimerkiksi kovamuovisen valoku-
valla varustetun kortin kustannukset nousisi-
vat huomattavasti nykyisestä, minkä johdosta
lupavaatimuksia ei ehdoteta lisättäviksi, kos-
ka sitä ei pidetä valvonnan takia tarpeellise-
na.

89 §. Liikenneopettajaluvan myöntäminen.
Liikenneopettajalupa myönnettäisiin jatkossa
olemaan voimassa siihen saakka, kun hakija
täyttää 70 vuotta, mikä vastaisi nykyistä käy-
täntöä. Tämän jälkeen luvan voimassa pysyt-
täminen edellyttäisi uusimista viiden vuoden
välein. Lupa ei merkittäisi sen sisältämää
kelpoisuutta vaan tarvittavan kelpoisuuden
valvonnasta huolehtisi kuljettajantutkinnon
vastaanottaja. Poliisi myöntäisi luvan suorite-
tun liikenneopettajan tutkinnon perusteella.
Lupa annetaan Liikenteen turvallisuusviras-
ton lomakkeella. Luvan kaksoiskappale an-
nettaisiin ajokortin kaksoiskappalelta koske-
via säännöksiä soveltuvien osin noudattaen.
Pykälän 3 momenttiin sisältyisi viittaus ajo-

asiakirjojen mukana pitämistä koskevaan
32 §:ään.

**90 §. Liikenneopettajaluvan peruuttaminen
ja varoituksen antaminen.** Luvan peruutta-
minen voisi tapahtua määräajaksi, toistaisek-
si, väliaikaisesti tai kokonaan peruutusperus-
teesta riippuen.

Määräaikainen peruuttaminen seuraisi
88 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuin
perustein. Toistaiseksi ajokieltoon määrää-
minen liittyisi terveydellisten edellytysten
menettämiseen ja luvan palauttaminen pykä-
län 5 momentin mukaan edellyttäisi terveys-
vaatimusten täyttymisen osoittamista. Mää-
räaikaisen peruuttamisen määräajoista sää-
dettäisiin 2 momentissa. Peruuttamisen mi-
nimi olisi kolme kuukautta ja vakavimpien
tekojen johdosta vähintään kuusi kuukautta.
Määräajoista voitaisiin 3 momentin edelly-
tyksin poiketa. Lupa olisi kuitenkin aina pe-
ruutettava vähintään ajokiellon ajaksi. Seu-
raamuksen kohtuullistamiseksi lupa voitai-
siin siinä tapauksessa jättää myös peruutta-
matta, jos ajokieltoa ei määrättäisi. Moment-
tiin sisältyisi myös säännös varoituksen käy-
töstä peruuttamisen sijaan. Peruuttamisen pe-
rusteina käytettävien tekojen vakavuudesta
johtuen varoituksen käyttö olisi rajattu vain
88 §:n 3 momentin 4 kohtaan, mikä kohta
muutenkin jättäisi lupaviranomaiselle harkin-
tavaltaa seuraamuksen käytössä.

Pykälän 4 momentti on asiallisesti ennal-
laan. Pykälän 5 momenttiin sisältyisi säännös
peruuttamisasian tutkittavaksi ottamisesta,
koska lupa olisi toistaiseksi voimassa. Mo-
menttiin sisältyisivät myös säännökset luvan
peruuttamisesta ajokiellon yhteydessä ja
säännökset luvan palauttamisesta peruuttami-
sen jälkeen.

**91 §. Autokoulun opettajana toimiminen
opetusharjoitteluvalla.** Pykälässä säädettäi-
siin liikenneopettajakokelaiden opetusharjoit-
teluun vaadittavasta luvasta ja sen antamisen
edellytyksistä. Liikenneopettajan erikoisam-
mattitutkinnon suorittamiseen ei opetushal-
linnon lainsäädännön mukaisesti voitaisi vaa-
tia tiettyä koulutusta vaan näyttökokeen edel-
lyttämä osaaminen voidaan hankkia vapaasti.
Autokoulussa opettajana toimiminen edellyt-
täisi tiettyjen opettamiseen ja oppimiseen liit-
tyvien perusasioiden osaamista, mikä osoitet-
taisiin autokoulussa toimimista koskevan tut-

kinnon osan suorittamisella. Tutkinnonosan vaativuudella voitaisiin vaikuttaa tarvittavan koulutuksen hankkimiseen. Harjoittelun edellytyksenä olisi lisäksi liikenneopettajaluvan edellytysten täyttäminen vähimmäisikä ja erikoisammattitutkinnon suorittamista lukuun ottamatta. Pykälän 3 momenttiin sisältyisi viittaus ajoasiakirjojen mukana pitämistä koskevan 32 §:n soveltamiseen. Momenttiin sisältyisi myös valtuus opetusharjoittelun vaatimuksia koskevien tarkempien säännösten antamiseen liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. Asetukseen sisältyisivät säännökset opetusharjoitteluluvasta, opetusharjoittelukoulun hyväksymisestä sekä opetusharjoittelun ohjauksesta ja toteuttamisesta.

Liikenneopettajakoulutukseen otettavan samoin kuin opetusharjoittelussa olevan olisi täytettävä liikenneopettajaluvan saamisen edellytykset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kouluttavan laitoksen tiedonsaannista sopivuuden estävistä seikoista opetusharjoitteluluvan antamisessa. Momentissa olisi valtuus tiedon saantiin poliisilta ja rajoitus näiden tietojen saantiin oikeutetuista, koska kysymys on perustuslaissa tarkoitetuista henkilöä koskevista tiedoista.

9 luku Erinäiset säännökset

92 §. Viittaus rikoslakiin. Pykälään sisältyisi viittaussäännös rikoslain 23 luvun 10 §:ään, jossa säädetään kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudesta. Ajoneuvon kuljettaminen olisi tämän säännöksen nojalla rangaistavaa esimerkiksi silloin, jos asianomainen olisi ajokiellossa tai hänellä ei olisi esimerkiksi ajokortin vanhentumisen takia ajo-oikeutta tai tiettyjä työtehtäviä varten poikkeussäännöksiin saatua ajokorttia käytettäisiin yksityisajoihin ennen muita ajoja koskevien vaatimusten täyttymistä. Ehdotetun lain 6 §:ssä selkeytettäisiin soveltamista siitä, koska on kysymyksessä kulkuneuvon kuljettaminen oikeudesta tai ehtojen ja rajoitusten rikkominen. Rangaistussäännös olisi ennallaan.

93 §. Ajokorttirikkomus. Pykälässä säädettäisiin ehdotetun ajokorttilain nojalla rangaistavista teoista, jotka ovat nykyisin tieliikennelain 103 §:n nojalla rangaistavia. Tekoja olisivat ajokortin ehtojen tai rajoitusten noudattamatta jättäminen, ajokortin tai muun lu-

van mukana pitämisen tai esittämisen laiminlyöminen, ajokortin luovuttamatta jättäminen tai ajoneuvon luovuttamista koskevan säännöksen rikkominen.

94 §. Luvaton kuljettajaopetustoiminnan harjoittaminen. Pykälään sisältyisi autokoulutoimintaa ilman lupaa koskeva rangaistussäännös. Kysymyksessä olisi uusi rangaistussäännös, joka vastaisi kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyyslakiin ja taksinkuljettajien ammattipätevyyslakiin sisällytettyä vastaavaa rangaistussäännöstä. Tunnusmerkistön täyttäisi tahallinen tai huolimattomuudesta tapahtunut säännösten rikkominen. Rangaistusseuraamus olisi sakko.

95 §. Oikaisu- ja muutoksenhakusäännökset. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi muutoksenhakusäännös poliisin ehdotetun lain nojalla tekemään päätökseen hallintolainkäyttölakiä noudattaen.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi muutoksenhakusäännös Liikenteen turvallisuusvirastolle kuuluvien tehtävien hoitamisessa tehdyistä päätöksistä. Kuljettajantutkinnon vastaanottajan ehdotetun lain nojalla tekemään päätökseen olisi haettava oikaisua turvallisuusvirastolta. Pykälään sisältyisi kielto hakea valittamalla muutosta ja säännös oikaisun hakemisesta päätökseen, joka vastaisi. Pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös oikaisuasiassa annetun päätöksen muutoksenhausta hallintolainkäyttölakiä noudattaen. Momentin säännös koskisi myös muita Liikenteen turvallisuusviraston päätöksiä.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi säännös valituksen vaikutuksesta poliisiin tekemän päätöksen täytäntöönpanoon. Lisäksi momenttiin sisältyisi säännös siitä, että hakemuksen mukaisen ajokortin tai luvan myöntäminen vastaisi viranomaisen päätöstä, eikä hakijalle annettaisi muuta päätöstä tai oikaisu- tai valitusosoitusta. Tarvetta muutoksenhakuun ei sellaisessa tapauksessa olisi, jossa päätös olisi hakijan toivoman mukainen. Jos ajokorttiin tai muuhun lupaan kuitenkin liitettäisiin lupaviranomaisen ehto tai rajoitus, hakijalle annettaisiin hallintolain edellyttämä perusteltu kirjallinen päätös muutoksenhakuosoituksineen hakemuksen johdosta.

Säännökset olisivat asiallisesti ennallaan.

96 §. Toimenpiteistä luopuminen. Pykälään sisältyisi ehdotetussa 93 §:ssä tarkoitettua

rikkomusta kohtuullistava säännös. Jos teko olosuhteet huomioon ottaen olisi katsottava vähäiseksi, voitaisiin syyte jättää ajamatta ja rangaistus tuomitsematta. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi vastaava poliisimiehen toimenpiteitä koskeva säännös. Säännös olisi asiallisesti ennallaan.

97 §. Poikkeusluvut. Lakiin sisällytettäisiin tieliikennelakiin sisältyvää poikkeuslupasäännöstä vastaava säännös. Pykälän 1 momentissa täsmennettäisiin ikävaatimuksista poikkeamista. Poikkeaminen voisi koskea vain B-luokan ajokortin saamista, mihin ajokorttidirektiivi antaa mahdollisuuden enintään vuotta ennen säädettyä ikää. Perusteena poikkeamiselle on käytännössä ollut erityisen pakottava ajokorttitarve ja poikkeamista on arvioitu laajemmin esimerkiksi perheen toimentulon tai muun tilanteen kannalta.

Pykälän 2 momentissa on sosiaali- ja terveysministeriölle annettu oikeus poiketa ryhmän 2 kuljettajia koskevasta kuulovaatimuksista erityisestä syystä. Vaatimus edellyttää puheäänien kuulemista neljän metrin etäisyydeltä, ei sen ymmärtämistä. Kuulovaatimuksella on erityistä merkitystä henkilöliikenteen kuljetuksissa. Kuljettaja kykenee kommunikoidaan matkustajien kanssa ja kuulee muutenkin mitä matkustamossa tapahtuu. Onnettomuustapauksissa myös tavari liikenteen kuljettajan kuulolla on katsottava olevan merkitystä liikenneturvallisuuden kannalta. Säännös mahdollistaisi poikkeamisen vaatimuksesta. Poikkeusta voitaisiin pitää perusteltuna esimerkiksi silloin, kun ryhmän 2 autoa käytettäisiin yksityisajoissa.

98 §. Kansainvälinen ajokortti. Voimassa olevien säännösten mukaan kansainvälisen ajokortin myöntää poliisi, mutta käytännössä kansainvälistä ajokorttia haetaan Autoliiton lomakkeella ja poliisi vahvistaa leimallaan ajokortin pohjana olevan kansallisen ajokortin voimassaolon. Lähtökohtaisesti kansainvälisen ajokortin kohdalla on kysymys kansallisen ajokortin käännöksestä, jonka kelpoisuus kuitenkin tunnustetaan kansainvälisen tieliikennesopimuksiin perustuvana.

99 §. Maksu. Pykälään sisältyisi suoritemaksujen määräytymistä koskeva säännös. Ajokorteista ja muista luvista perittävät viranomaismaksut määräytyisivät valtion maksuperustelain mukaan. Maksun perusteena

olisi suoritteen tuottamisesta aiheutuva kustannus.

100 §. Lääkärintodistuslomakkeiden vahvistaminen. Terveysvaatimuksiin liittyvien lomakkeiden kaavat vahvistaisi nykyiseen tapaan sosiaali- ja terveysministeriö. Pykälään sisällytettäisiin vaatimus liikenne- ja viestintäministeriön kuulemisesta asiassa.

101 §. Ilmoitukset ajoneuvoliikennerekisteriin. Pykälässä säädettäisiin ajoneuvoliikennerekisterilain 11 §:n 1 momentin 5 kohtaa täydentäen ajokorttipäätökseen liittyvistä tiedoista, joista päätöksentekijän olisi ilmoitettava ajoneuvoliikennerekisteriin. Mainittu ajoneuvoliikennerekisterilain 11 §:n 1 momentin 5 kohta antaa rekisterinpitäjälle oikeuden saada tietoja poliisilta ja mahdollistaa näin muidenkin tietojen saannin pyynnöstä. Pykälässä tarkoitettuihin tietoihin sisältyisi arkaluonteisia ja näin salassa pidettäviä tietoja, minkä johdosta tiedot olisivat saatavissa salassapitosäännösten estämättä. Pykälän 1 momentin säännökset koskisivat poliisin ilmoituksia. Autokoulutoimintaan liittyvistä ilmoituksista säädettäisiin asianomaisissa pykälissä.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voisi antaa määräyksiä rekisteri-ilmoitusten tekemisestä ehdotetun lain nojalla ja tehdä liikenne- ja viestintäministeriön vahvistamiin ilmoituslomakkeisiin sellaisia muutoksia, jotka eivät vaikuttaisi rekisterin tietosisältöön. Liikenteen turvallisuusvirasto saisi antaa sille kuuluviin toimenpiteisiin liittyviä tarkempia määräyksiä. Suurin osa ajo-oikeuksiin liittyvistä lomakkeista, kuten ajokorttiluvan hakulomakkeet, olisivat Liikenteen turvallisuusviraston hallinnoimia. Voimassa olevien säännösten mukaan se voi rekisterinpitäjänä antaa ohjeita rekisteri-ilmoitusten tekemisestä ja tehdä liikenne- ja viestintäministeriön vahvistamiin ilmoituslomakkeisiin sellaisia muutoksia, jotka eivät vaikuta rekisterin tietosisältöön. Vastaava menettely olisi tarpeen jatkossakin.

10 luku Voimaantulo

102 §. Voimaantulo. Tämä laki tulisi pääosin voimaan 19 päivänä tammikuuta 2013. Pykälän 2 momentin mukaan muun muassa lain autokoulutoimintaa, terveysvaatimuksia,

mopon kuljettajaopetusta, sopimusvaltion ajokortin voimassaoloa, liikenneopettajalupaa ja ajokorttiseuraamuksia koskevat säännökset tulisivat voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2011. Samasta ajankohdasta tulisi voimaan myös luvatonta kuljettajaopetustoiminnan harjoittamista koskeva rangaistussäännös. Alkolukkoa koskevat säännökset 8 §:n 2 momentissa ja 12 §:n 2 momentissa olisi tarpeen ottaa käyttöön mahdollisimman pian sen ollessa mahdollista. Niiden käyttöönotto edellyttää kuitenkin ajoneuvoliikennerekisterin kuljettajasovellutuksen KT1 valmistumista. Mainittujen säännösten voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi valtuus toimeenpanoa valmistaviin toimenpiteisiin.

Perustuslain 8 §:ssä säädettyyn rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen kuuluu taannehtivuuskielto. Rikoslain 3 luvun 2 §:ssä säädetään puolestaan rikossäännöksen ajallisesta soveltamisesta, muun muassa niin sanotusta lievemmän lain soveltamisen periaatteesta. Rangaistukseen rinnastetaan näissä yhteyksissä myös muu rikoksen perusteella määrättävä seuraamus, kuten ajokielto ja sen sijaan annettava varoitus.

103 §. Liikenneopettajalupaa ja -tutkintoa koskevat siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin liikenneopettajakoulutuksessa ja -luvassa tapahtuvien muutosten johdosta aiempien lupien kelpoisuudesta. Aiempien säännösten mukaiset liikenneopettajaluvat, pois lukien puolustusvoimien liikenneopettajaluvat, oikeuttaisivat kuljettajaopetukseen kaikissa luokissa. Ajo-opetuksen antajaa koskisivat lisäksi omat säännöksensä. Liikenneopettajaluvan kaksoiskappaletta haettaessa kaksoiskappale annettaisiin tässä laissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Aiempien säännösten mukainen muu kuin puolustusvoimien liikenneopettajantutkinto oikeuttaisi 2 momentin mukaan tässä laissa tarkoitetun liikenneopettajaluvan saamiseen. Kysymyksessä olisi lähinnä liikenne- ja viestintäministeriön asettamalle liikenneopettajan tutkintolautakunnalle suoritettu liikenneopettajantutkinto.

104 §. Autokoulun opetustoiminnasta vastaavaa johtajaa koskevat siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi säännös aiempien säännösten mukaisen autokouluyrit-

täjän ja autokoulun opetustoiminnasta vastaavan johtajan kelpoisuudesta suhteessa uusiin vaatimuksiin. Pätevyys vastaisi 78 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tutkinnon osan suorittamista.

Pykälän 2 momentin mukaan laissa säädettyä autokoulun johtamista ja yrittäjyyttä koskevaa vaatimusta ei sovellettaisi siihen, jolla olisi ollut aiempien säännösten mukainen autokoululupa tai joka olisi aiempien säännösten nojalla toiminut autokoulun opetustoiminnasta vastaavana johtajana. Menettely ei kuitenkaan koskisi niitä, jotka olisivat toimineet väliaikaisena tehtävän hoitajana ennen puuttuvan kelpoisuuden saavuttamista.

Se, jolla ennen tämän lain voimaantuloa on ollut oikeus ilman liikenneopettajalupaa toimia autokoulun opetustoiminnasta vastaavana johtajana, saisi edelleen 3 momentin mukaan toimia autokoulun opetustoiminnasta vastaavana johtajana ilman kohdassa tarkoitettua pätevyyttä.

105 §. Autokoululupaa koskevat siirtymäsäännökset. Tieliikennelain ja ajokorttiasetuksen säännösten mukaisesti myönnetty autokoululuvat olisivat 1 momentin mukaan voimassa niissä mainitun ajan. Kaikkien lupien voimassaoloalue laajenisi kuitenkin tässä laissa ehdotetun mukaisesti koko maahan. Koska vakuusvaatimuksista luovuttaisiin, ne lakkaisivat kuitenkin siitä lukien kun tätä lakia sovellettaisiin autokoululupiin.

Ehdotusten mukaan autokoululuvat annettaisiin ryhmäkohtaisina tai pelkästään mopo-opetukseen. Aiempia autokoululupia uudistettaessa niihin olisi 2 momentin mukaisesti merkittävä luokkakelpoisuudet tämän lain mukaisesti.

Nykyisten säännösten mukaan kuljettajaopetuksen antaminen on eräissä tapauksissa ollut mahdollista ilman autokoululupaa. Näin on tapahtunut liikenneopettajia kouluttavassa laitoksessa ja Opetushallituksen valvonnassa tapahtuvan kuljettajan ammattiopetuksen yhteydessä kuorma-auton ajokorttia varten. Esitykseen ei sisältyisi enää tällaista poikkeusta, joten näiltäkin vaadittaisiin jatkossa autokoululupa. Lupa olisi 3 momentin mukaan hankittava vuoden 2013 toukokuun loppuun mennessä. Menettely ei merkitsisi olennaista muutosta toimintaan, koska useimmissa tapauksissa koulutuksen järjestäjällä on jo au-

tokoululupa. Menettely kuitenkin selkeyttää ja yhdenmukaistaa toimintaa.

106 § Ajokortteja koskevat siirtymäsäännökset. Aiempien säännösten mukaiset ajokortit olisivat 1 momentin mukaan voimassa niissä mainitun ajan. Suomalaisen ajokortin haltija voi kuitenkin joutua uusimaan ajokorttinsa muuttaessaan asumaan sellaiseen jäsenvaltioon, jossa ajokortit on määräjain uusittu. Jäsenvaltiolla on oikeus vaatia kortin vaihtamista kahden vuoden kuluttua maahan asumaan asettumisesta. Ajokorttidirektiivissä edellytetään kaikki aiemmat ajokortit vaihdettaviksi viimeistään 19 päivänä tammikuuta 2033 tässä laissa säädetyn mukaisiksi ajokorteiksi. Tätä ennen ajokortin luokan korottaminen tai uusiminen tuottaisi uusien säännösten mukaisen ajokortin, joka uusittaisiin tämän lain mukaiseksi ajokortiksi ja joka olisi tämän lain mukaisin väliajoin uusittava. Siinä tapauksessa, että ajokortin voimassaoloaika ylittäisi mainitun ajankohdan, se olisi uusittava tämän lain mukaiseksi ajokortiksi ajo-oikeuden voimassa pysyttämiseksi. Ajokorttiin sovellettaisiin sen jälkeen tämän lain mukaisia voimassaoloaikoja.

Tässä momentissa tarkoitettun ajokortin kaksoiskappaleen antamisessa noudatettaisiin yleisiä periaatteita, eli kaksoiskappaleen voimassaoloaika päättyisi samaan aikaan alkuperäisen ajokortin voimassaoloajan päättymisen kanssa. Jos kaksoiskappaleen voimassaoloaika ylittäisi edellä tarkoitettun vanhojen ajokorttien vaihtoajankohdan vuonna 2033, kaksoiskappaleeseen merkittäisiin kuitenkin viimeiseksi voimassaolopäiväksi 18.1.2033. Tällöin kaksoiskappale olisi uudistettava uusien vaatimusten mukaiseksi ajokortiksi.

Jos liikkeellä olisi vielä vanhoja ajokortteja, joissa olisi ehto oikeanpuoleisesta tausta-peilistä, haltijalle annettavaan uuteen ajokorttiin tai ajokortin kaksoiskappaleeseen ei 2 momentin mukaan tuota ehtoa enää siirrettäisi, ellei se olisi tarpeen esimerkiksi henkilön vian, sairauden tai vamman takia.

Kaikkien ajokorttien vaihtovaatimukseen varautumiseksi ehdotetaan 3 momentissa aiemman ajokortin haltijalle annettavaksi mahdollisuus antaa tässä laissa tarkoitettun ajokortin kaksoiskappale, vaikka ajokortti olisi tallella eikä se olisi turmeltunut. Pitkäaikai-

sen ajokortin voi kuitenkin edellä mainitun mukaisesti joutua vaihtamaan uuteen, jos muuttaa vakinaisesti asumaan sellaiseen jäsenvaltioon, joka edellyttää kortin vaihdettavaksi kahden vuoden maassa asumisen jälkeen. Menettelyllä yhdenmukaistettaisiin ajokorttikantaa etupainotteisesti ja vähennettäisiin viime hetkellä vaihtoa hakevien osuutta.

107 §. Eräitä lupia koskevat siirtymäsäännökset. Aiempien säännösten mukaisesti annetut muut ajoneuvon kuljettamiseen oikeuttavat luvat kuin ajokortit ja kuljettajaopetuksen antamiseen liittyvät luvat olisivat 1 momentin mukaan voimassa niissä mainitun ajan ja oikeuttaisivat tutkintoon pääsyyn.

Aikaisempien säännösten mukaisesti kuljettajantutkintoa, ajokorttia ja ajokorttilupaa koskevista vaatimuksista annetut poikkeusluvat olisivat 2 momentin mukaan edelleen voimassa, jollei lupapäätöksestä muuta johdaisi.

108 §. Lyhytaikaista ajokorttia koskevat siirtymäsäännökset. Jos B-luokan kuljettajaopetus lyhytaikaisen ajokortin saamiseksi olisi aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa vuonna 2013, kuljettajantutkintoon pääsisi 18 momentin mukaan tuolloin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti. Ajokortti ja ajo-oikeus saataisiin tällöin 1 momentin mukaisesti yhdeksi vuodeksi ja syventävän vaiheen opetukseen voisi päästä jo kolmen kuukauden kuluttua ajo-oikeuden saamisesta edellyttäen, että harjoitteluvaihe olisi suoritettu sitä ennen. Tiukempi rikkomusseuranta kestäisi kahden vuoden ajan.

Aiempien säännösten mukainen todistus kuljettajaopetuksen saamisesta oikeuttaisi 2 momentin mukaan kuljettajantutkintoon pääsyyn. Sen perusteella saatavaan ajo-oikeuteen ja ajokortin voimassaoloon sovellettaisiin ehdotettun lain säännöksiä.

Ennen ehdotettun lain voimaantuloa annettujen säännösten mukainen todistus toisen vaiheen opetuksen saamisesta hyväksyttäisiin 3 momentin mukaan lyhytaikaista ajokorttia seuraavan ajokortin saamiseksi uusien vaatimusten mukaisesti. Lyhytaikaista ajo-oikeutta seuraava ajo-oikeus olisi saatavissa aikaisintaan kymmenen kuukauden kuluttua lyhytaikaisen ajo-oikeuden alkamisesta ja B-

luokan ajo-oikeus saataisiin enintään 15 vuodeksi.

109 §. *Ajokorttilupaa koskevat siirtymäsäännökset.* Aiempien säännösten mukaisesti myönnetty A-luokan ajokorttilupa oikeuttaisi 1 momentin mukaan vain A2-luokan ajokortin suorittamiseen, jos edellytykset A-luokan kortin suorittamiseen eivät esimerkiksi iän johdosta täytyisi. Ajokortti voitaisiin suorittaa tämän lain mukaisesti tutkinnon kautta tai aiempaa ajokortti ja lisäopetusta koskevan vaatimuksen kautta.

Ennen ehdotetun lain voimaantuloa myönnetyn M-luokan ajokorttiluvan perusteella voisi 2 momentin mukaan päästä ehdotetun lain voimaantulon jälkeen M-luokan tutkintoon vain täyttämällä uudet vaatimukset. M-luokan suorittaminen pelkällä teoriakokeella olisi suoritettava ennen ehdotetun lain voimaantuloa vuonna 2011. AM-luokan ajokortin voisi saada vasta 19.1.2013 lukien, siihen saakka käytössä olisi M-luokan ajokortti. M-luokan ajokortti oikeuttaisi myös kevyen nelipyörän kuljettamiseen. M-luokan ajokortti voitaisiin suorittaa 1.3.2011—18.1.2013 välisenä aikana mopolla tai kevyellä nelipyörällä ja ajokortti oikeuttaisi kuljettamaan näitä molempia ajoneuvoja. Ehdotetun lain voimaantulon jälkeen AM-luokan ajokortti suoritettaisiin kumpaakin kuljetusoikeutta varten erikseen.

110 §. *Ajokorttiluokkien vastaavuutta koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentin mukaan ennen 1.3.2011 suoritettu M-luokan ajokortti vastaisi AM-luokan ajokorttia, joka sisältää sekä mopon että kevyen nelipyörän ajo-oikeuden.

Pykälän 2 momentin mukaan M-luokan ajokortti, joka olisi suoritettu uusien koulutusta sekä kuljettajantutkintoa koskevien vaatimusten mukaisesti, tuottaisi oikeuden sekä mopon että kevyen nelipyörän kuljettamiseen riippumatta siitä kummalla ajoneuvolla ajokortti olisi suoritettu. Ajokortti vastaisi AM-luokkaa rajoituksitta.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentin mukaisesti suoritettu ajokortti tuottaisi 40 §:n 1 kohdassa tarkoitetun kelpoisuuden vastaavasti kuin AM-luokan ajokortti, jos M-luokan kortti olisi suoritettu mopolla tai mainitun pykälän 2 kohdassa tarkoitetun kelpoisuuden, jos koe olisi suoritettu kevyellä neli-

pyörällä. M-luokan ajokorttiin olisi tehtävä merkintä siitä, kummalla ajoneuvolla koe on suoritettu. Myös sen kohdalla edellytyksenä olisi, että hakijalla olisi ollut tällainen M-luokan ajokortti vähintään kolmen vuoden ajan.

Ajoneuvoliikennerekisterin mukaan käytössä on vielä KT-luokan ajokortteja. Aiempien säännösten mukainen KT-luokan ajokortti vastaisi 4 momentin mukaan tässä laissa säädettyä A-luokan ajokorttia.

111 §. *Opetuslupaa ja -todistusta koskevat siirtymäsäännökset.* Aiempien säännösten mukaisesti myönnetty opetuslupa oikeuttaisi 1 momentin mukaisesti kuljettajaopetuksen antamiseen tuolloin voimassa olleiden säännösten mukaisesti, jos opetus olisi aloitettu ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Vaikka mopo-opetus tulisi voimaan jo vuonna 2011, säännös ei koskisi sitä, koska siihen ei nykyisin sisälly koulutusvaatimusta.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettua opetuksesta annettu todistus oikeuttaisi vastaavasti tutkinnon suorittamiseen lupaa myönnettäessä voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

112 §. *Näkökenttävaatimusta ja lääkärintodistusta koskevat siirtymäsäännökset.* Näkökenttää koskeva vaatimus ei 1 momentin mukaan koskisi sitä, jolle ajokortti olisi annettu ja ajo-oikeus alkanut ennen 1 päivää lokakuuta 1990, jolloin vastaavia vaatimuksia ei ollut.

Aiempien säännösten mukainen ajokorttilääkärintodistus hyväksyttäisiin 2 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettuna lääkärintodistuksena. Geriatriaan perehtyneen lääkärin antama lausunto C1E-, CE-, D1- tai D-luokan ajoneuvojen tai ajoneuvoyhdistelmien kuljettamiseen vaadittavan ajoterveysvaatimusten täyttymisestä hyväksyttäisiin tässä laissa tarkoitettuna laajennettuna lääkärintodistuksena mainittujen luokkien kohdalla, jollei todistuksesta muuta johtuisi tai poliisi muuta lausuntoa vaatisi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyisten pitkäaikaisten korttien haltijoiden ikäkausitarkastusten jatkumisesta määrävuosin nykyiseen tapaan.

113 §. *Muut siirtymäsäännökset.* Aiemmin saavutetut oikeudet pysytettäisiin 1 momentin mukaisesti, minkä johdosta ennen vuotta

2000 saavutettu mopon kuljetusoikeus ilman ajokorttia säilyisi. Ennen 1.1.2000 mopon kuljetusoikeuden saamiseen riitti 15 vuoden ikä. Henkilöllä, joka olisi täyttänyt 15 vuotta ennen 1 päivää tammikuuta 2000, olisi näin edelleen oikeus 2- tai 3-pyöräisen mopon kuljettamiseen ilman ajokorttia.

Ennen ehdotetun lain voimaantuloa saadun B-luokan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeus säilyisi 2 momentin mukaan ennallaan. Kuljetusoikeuteen sovellettaisiin näiden korttien kohdalla ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Aiempien säännösten mukaista A-luokan tehorajoitusta sovellettaisiin 3 momentin mukaan ajo-oikeuden alkamisajan säännösten mukaisesti ajo-oikeuden saamista seuraavan kahden vuoden ajan. Kaksoiskappale annettaisiin näiden vaatimusten mukaisesti A2-luokan korttina, mutta alkuperäisen ajokortin tehorajoituksella. Rajoituksen ajan päätyttyä kortti olisi vaihdettavissa rajoittamattomaan A-luokan korttiin.

Aiemmat tutkintoajoneuvoja koskevat erityissäännökset pysytettäisiin 4 momentin mukaisesti voimassa. Näin ajokorttidirektiivin liitteen II kohdassa 5.2 mainittuja ajokoikeessa käytettäviä ajoneuvoja koskevista vaatimuksista poiketen ajoneuvoa saataisiin käyttää 30 päivään syyskuuta 2013 asti tutkinnossa, jos ajoneuvo olisi hyväksytty kouluajoneuvoksi ennen 1 päivää lokakuuta 2003. Menettely koskisi erityisesti aiempien vaatimusten mukaisten kuorma-autojen käyttöä tutkinnossa.

1.2 Laki tieliikennelain muuttamisesta

Tieliikennelaista kumottaisiin ajokorttilakiin siirtyvät ajokortteihin liittyvät säännökset. Tieliikennelain 5 lukuun jäisivät edelleen yleiset säännökset moottorikäyttöisen ajoneuvojen kuljettamisen ja kuljettajien vaatimuksista sekä säännös ajoneuvon luovuttamisesta toisen kuljetettavaksi. Vastaava ajokorttiin liittyvä säännös sisällytettäisiin ajokorttilakiin.

Lisäksi tarkistettaisiin 63, 65, 94 ja 106 §:ää ajokorttilain säätämisen johdosta.

Tieliikennelain muutokset tulisivat voimaan samaan aikaan ajokorttilain kanssa. Sen autokoululupia ja ajokorttiseuraamuksia

koskevat säännökset kumottaisiin 1 päivästä kesäkuuta 2011 erillisellä lailla. Sopimusmaiden ajokorttien voimassaoloa Suomessa koskeva ajokorttilain säännös tulisi voimaan jo vuonna 2011. Muut säännökset tulisivat voimaan 19 päivästä tammikuuta 2013. Tieliikennelain 82 c §:n nojalla annettu asetus puolustusvoimien ajokorteista (667/1993) jäisi kuitenkin voimaan siihen saakka kunnes sen kumoamisesta säädettäisiin uudella ministeriön asetuksella.

1.3 Laki tieliikennelain eräiden säännösten kumoamisesta

Edellä todetun mukaisesti tieliikennelain 66 ja 67 § sekä ajokorttiseuraamuksia koskevat säännökset 75, 76, 76 a, 77, 78, 78 a, 79, 79 a ja 80 tulisivat voimaan jo vuonna 2011. Niiden kumoaminen toteutettaisiin tällä erillisellä lailla, joka tulisi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2011.

1.4 Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Lakia kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä tarkistettaisiin ajokorttilain säätämisen johdosta korvaamalla asianomaiset viittaukset tieliikennelakiin.

Lisäksi lain 2 §:n 3 momentin 2 kohtaa ehdotetaan tässä yhteydessä muutettavaksi. Mainitussa lainkohdassa säädetään muun muassa pelastusviranomaisen käytössä olevan ajoneuvon kuljettajan vapautuksesta ammattipätevyysvaatimuksista, jos kuljetukset liittyvät pelastustoimen tehtäviin. Mainittu käsite pelastusviranomaisen sisältyy pelastustoimen lainsäädäntöön sisällöltään suppeampana kuin mitä sillä ammattipätevyyslaisissa on tarkoitettu.

Käsitteellä on ammattipätevyyslaissa haettu yleisnimitystä, mutta eri lainsäädännöissä käytössä olevista merkityksistä johtuen ehdotetaan nimikettä muutettavaksi. Ammattipätevyyslaissa on tarkoitettu pelastustoimen käytössä olevia ajoneuvoja. Pelastustoimi pitää sisällään sekä palokuntien että sopimuspalokuntien toiminnan. Ammattipätevyyslakia olisi perusteltua soveltaa kummassakin tapauksessa. Lisäksi olisi tarpeen laajentaa

säännöksen soveltamisalaa kattamaan myös pelastusalan koulutuksesta vastaavan oppilaitoksen tarpeet.

Tämän perusteella ehdotetaan ammattipätevyyslakia muutettavaksi niin, että raskaan kaluston kuljettajan ammattipätevyyttä ei vaadita sellaisen ajoneuvon kuljettajalta, joka on pelastustoimen tai pelastusalan koulutuksesta vastaavan oppilaitoksen käytössä. Säännöksessä tarkoitettuja ajoneuvojen kuljettajia olisivat pelastuslaitosten henkilöstöön kuuluvat, alueen pelastustoimen (pelastuslaitoksen) sopimuspalokuntien henkilöstöön kuuluvat, Pelastusopiston ja sisäasiainministeriön valtuuttaman pelastusalan oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvat sekä edellä mainittuihin oppilaitoksiin opiskelijaksi hyväksytyt henkilöt, joilta vaaditaan koulutukseen pääsemiseksi C-luokan ajokortti. Muutos ehdotetaan tältä osin tulemaan voimaan jo 1 päivästä kesäkuuta 2011.

Lain 15 §:n 2 momentin mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto ottaa vastaan puolustusvoimien kuljettajakoulutuksen yhteydessä järjestettävät perustason ammattipätevyyskokeen. Puolustusvoimissa järjestetään vuosittain noin 3700 C- tai CE-luokan ajokortin suorittavan ammattipätevyyskoulutus. Kokeiden määrä on vuositasolla noin 8600 sisältäen yleisen osion ja tavaraliikennettä koskevan osion sekä hylättyjen kokeiden uusinnat. Kokeista aiheutuu merkittävä kuluerä puolustusvoimien toimintamäärärahoihin. Kokeiden vastaanottaminen ja niiden valvominen puolustusvoimien omassa organisaatiossa säästäisi näitä määrärahoja ja joustavoittaisi kokeen järjestämistä. Tämän johdosta ehdotetaan, että puolustusvoimien kuljettajakoulutuksen yhteydessä järjestettäviä kokeita voitaisiin pitää ja valvoa myös puolustusvoimien toimesta. Myös Liikenteen turvallisuusvirasto olisi edelleen toimivaltainen järjestämään ja valvomaan kokeita. Kokeiden vastaanotto voitaisiin liittää osaksi nykyistä tietokoneohjattua teoriakokeiden vastaanottojärjestelmää. Myös tältä osin muutos ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivästä kesäkuuta 2011.

1.5 Laki taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetussa laissa olevat viittaukset tieliikennelakiin ehdotetaan muutettaviksi.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi taksinkuljettajan ajoluvan määräaikaista peruuttamista koskevia säännöksiä, koska ajoluvan peruuttaminen toistuvista liikenne rikkomuksista määrätyn ajokiellon johdosta on käytännössä koettu kohtuuttoman ankaraksi. Taksinkuljettajien ammattipätevyyslain 9 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan taksinkuljettajaksi sopivana ei pidetä henkilö, joka on luvan hakemista edeltäneen vuoden aikana syyllistynyt toistuviin liikenne rikkomuksiin siten, että ajokieltoon määräämisen perusteet ovat täyttyneet tai hän on tänä aikana ollut tästä syystä ajokiellossa. Lain 18 §:n mukaan ajolupa on tällöin peruutettava vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Vain erityisen painavasta syystä määräaika voidaan määrätä tätä lyhyemmäksi ajaksi. Ammatikseen ajavien kohdalla ajokiellon perusteena olevien toistuvien tekojen kertyminen, kolme vuodessa tai neljä kahdessa vuodessa, voi olla tahaton-takin, mikä korostaa seuraamuksen ankaruutta. Ajoluvan peruuttamisen vähimmäisaika on kuusi kuukautta, kun ajokiellon minimi on yksi kuukausi. Poliisia on ohjeistettu säännöksen soveltamisessa, mutta lain vaatimus erityisen painavasta syystä kuuden kuukauden minimistä poikkeamiseksi rajoittaa seuraamuksen kohtuullistamista käytännössä.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan taksinkuljettajan ajolupasäännösten kohtuullistamista siten, että ajoluvan peruuttamisen määräaika lyhennetään vähintään kahteen kuukauteen. Nykyistä vähintään kuuden kuukauden peruutusta olisi kuitenkin käytettävä tekojen ollessa vakavia. Ajoluvan hakijan sopivuutta koskevat säännökset pysyisivät ennallaan. Siinä tapauksessa, että ajoluvan haltijalle annettaisiin ajokiellon sijaan varoitus, voitaisiin 2 momentin mukaisesti myös ajolupa jättää peruuttamatta. Ajokiellon sijaan määrättävän varoituksen perusteena olisi seuraamuksen vaikutus toimeentuloon, minkä vuoksi olisi perusteltua voida ottaa tämä vaikutus yhdenmukaisesti huomioon ammatin harjoittamiseen liittyvän ajoluvan seuraamuksessa. Ajolupaseuraamuksen tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti olla ajokieltoaikaa pidempi, jotta seuraamuksen käytöllä on tavoit-

teltu vaikutus. Ammattiliikenteen kuljettajilla liikennesääntöjen noudattaminen on yksi ammatin reunaehdoista. Poikkeuksellisesti, jos tekojen kertyminen on johtunut huomaamattomuudesta tai ollut muuten tahatonta eikä osoita välinpitämättömyyttä liikennesäännöistä tai niiden rikkomisesta määräytyistä seuraamuksista, voitaisiin ajolupa peruuttaa myös kahta kuukautta lyhyemmäksi ajaksi tai vain ajokiellon ajaksi, mikä olisi aina ehdoton minimi. Toistuvien liikenneriikkomusten lisäksi ehdotetaan myös vakavaan piittaamattomuuteen syyllistymisen kohdalla ajoluvan peruuttamisen määräaika laskettavaksi kahteen kuukauteen, koska peruuttamista yhden teon perusteella kuudeksi kuukaudeksi voidaan pitää hyvin tiukkana etenkin sellaisessa tapauksessa, jossa teko on tapahtunut ennemminkin huomaamattomuudesta kuin piittaamattomuudesta sääntöjä ja määräyksiä kohtaan. Tässäkin tapauksessa voitaisiin seuraamusta vielä kohtuullistaa 2 momentin mukaisesti, jos luvan haltijalle olisi annettu ajokiellon sijaan varoitus. Taksinkuljettajan ammattipätevyyssäännöksiin sisältyvistä erillisistä ajolupaseuraamuksista mainittujen säännösten rikkomisesta johtuen näitä tekoja ei ehdoteta huomioon otettaviksi ajokieltopeusteina. Raskaan kaluston kuljettajien kohdalla tilanne on toinen, koska ammattipätevyyssäännökset eivät sisällä erityisiä sopivusvaatimuksia eikä näiden säännösten rikkomisella ei ole vaikutusta kelpoisuuden voimassaoloon. Muutokset ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2011.

1.6 Laki ajoneuvoliikennerekisterilaista annetun lain muuttamisesta

Ajoneuvoliikennerekisteristä annettua lakia ehdotetaan tarkistettavaksi 9 §:ään sisältyvän tieliikennelain viittauksen johdosta asianomaisen säännöksen ajokorttilakiin siirtämisen takia.

1.7 —1.8 Lait rikoslain ja rikesakkorikkomuksista annetun lain muuttamisesta

Rikesakkorikkomuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi ehdotetussa ajokorttilaissa säädettyjen asiakirjojen mukana

pitämistä koskevien säännösten rikkomisen lukemiseksi rikesakkorikkomukseksi. Lisäksi ehdotetaan rikesakkorikkomuksiin lisättäväksi taksinkuljettajien ammattipätevyydestä sekä kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetussa laissa säädetty asiakirjan mukanaapitovelvollisuuden rikkominen. Koska rikesakkorikkomuslaki on suunniteltu tulemaan voimaan vasta vuonna 2013 tai 2014 ehdotetaan myös rikoslain 2 a luvun rikesakkorikkomuksia koskevaa 9 §:ää muutettavaksi, jotta teot tulisivat ehdotetun ajokorttilain voimaantulon jälkeen huomioon otetuiksi rikesakkorikkomuksina. Rikoslain muutos ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivästä kesäkuuta 2011, jolloin esimerkiksi liikenneopettajalupaa ja sen mukana pitämistä koskevat säännökset tulevat voimaan. Rikesakkorikkomuksista annetun lain muutoksen voimaantulosta säädettäisiin sen sijaan erikseen lailla.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esitykseen sisältyvät ehdotukset säännösten tai tarkempien säännösten antamiseksi valtioneuvoston asetuksella kuljettajantutkitodistuksen voimassaolosta ja muista vaatimuksista (6 §:n 4 momentti), automaattivaihteisen ajoneuvon vaatimuksista ja sellaisista poikkeuksista ajo-oikeuden laajuuteen, jotka ovat voimassa vain Suomessa (7 §:n 5 momentti), ajokorttiluvan ja ajokortin hakemisesta (9 §:n 4 momentti), ajokorttilain 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun selviytyksen antamiseen liittyvistä ja tarvittaessa muista 1 momentin vaatimuksista (10 §:n 3 momentti), ulkomaisen ajokortin vaihtamisen vaatimuksista ja vaihdon perusteena olevan ajokortin tietojen tallettamisesta ajoneuvoliikennerekisteriin, niiden merkitsemisestä ajokorttiin ja muiden ajokortin tietojen merkitsemisestä (14 §:n 3 momentti), ajokortin voimassaolon vaatimuksista (22 §:n 4 momentti), ajokortin luovuttamisen edellytysten osoittamisen määrääjoista ja muista ajokortin luovuttamisen edellytyksistä sekä 1 momentin 4 kohdan palauttamisvelvollisuudesta poikkeamisesta (24 §:n 4 momentti), ulkomaisen ajokortin vaihtamisen vaatimuksista ilman uutta kuljettajantutkintoa ja hakijalla

ennestään olevan ajokortin tietojen tallettamisesta ajoneuvoliikennerekisteriin, niiden merkitsemisestä ajokorttiin ja ajokortin muiden tietojen merkitsemisestä (24 §:n 5 momentti), siitä mitkä ajokortit ovat postitetaan ja postittamisessa noudatettavasta menettelystä ja muista vaatimuksista (26 §:n 1 momentti), ajokorttia luovutettaessa palautetun ajokortin säilyttämisestä, 2 momentissa tarkoitetun ajokortin palauttamisesta myöntäjälle ja palauttamismenettelyn käyttämisestä muussakin tapauksessa (26 §:n 4 momentti), ajokortin uudistamisesta ajokortin ja ammatin pätevyyskortin voimassaoloaikojen yhteensovittamiseksi (27 §:n 3 momentti), kaksoiskappaleen luovuttamisesta ja hävittämisestä (28 §:n 5 momentti), ajokortin hävittämisestä (30 §:n 3 momentti), ajokortin vaatimuksista sekä siihen sisällytettävistä tiedoista (31 §:n 1 momentti), koodeista ja niiden käytöstä (31 §:n 2 momentti), kuljettajaopetuksen sisällöstä (36 §:n 2 momentti), kuljettajaopetuksen toteuttamisen vaatimuksista (37 §:n 3 momentti), opetuslupaopettajan kokeen voimassaoloajasta (39 §:n 4 momentti), yhteisopetuksen ja arvioivan ajon sekä 3 momentissa tarkoitetun opetuksen sisällöstä (41 §:n 4 momentti), ajoneuvon kuljettajaa koskevista vaatimuksista ajo-opetusta annettaessa (47 §:n 2 momentti), ajo-opetuksessa käytettävissä olevista muista opetusvälineistä kuin ajoneuvoista ja muista ajo-opetuksen toteuttamisen vaatimuksista (49 §:n 2 momentti), opetustodistuksesta ja sen antamisesta (50 §), kuljettajantutkimuksen vaatimuksista ja poikkeuksista teoria- ja ajokokeen vaatimiseen (53 §:n 2 momentti), luokkakohtaisista kuljettajantutkimukseen pääsyn ja siihen ilmoittautumisen vaatimuksista sekä ajo-oikeuden voimassa pysyttämiseksi ja ulkomaisen ajokortin vaihtamiseksi suoritettavan kuljettajantutkimuksen ja ajokokeen vaatimuksista (54 §:n 3 momentti), muista mopon kuljettamisen oikeuksista ja niiden vaatimuksista (59 §:n 5 momentti), poikkeuksista ajokortin palauttamismenettelyyn (62 §:n 3 momentti), auto-koulutoimintaa koskevista ilmoituksista ja ilmoittamisen vaatimuksista (81 §:n 4 momentti), opetustilan ja autokoulujen yhdessä järjestämän opetuksen vaatimuksista sekä muista opetusjärjestelyistä (85 §:n 1 momentti) sekä kouluaajoneuvojen ja muiden

ajo-opetukseen käytettävien opetusvälineiden vaatimuksista (85 §:n 2 momentti).

Esitykseen sisältyvät ehdotukset säännösten tai tarkempien säännösten antamiseksi liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella opetuksen vähimmäismääristä (37 §:n 3 momentti), opetuksen aloittamisen vaatimuksista (38 §:n 5 momentti), yhteisopetuksen ja arvioivan ajon sekä 3 momentissa tarkoitetun opetuksen määristä, opetuslupa-ajoneuvojen vaatimuksista sekä muista opetusluvan vaatimuksista (41 §:n 4 momentti), harjoitusluvan edellyttämän teoria- ja ajo-opetuksen määristä (45 §:n 3 momentti), opetusajoneuvojen vaatimuksista (48 §:n 1 momentti), opetusajoneuvon merkitsemisestä ja oppilaan ajovarusteita koskevista vaatimuksista opetusajossa (48 §:n 3 momentti), kuljettajaopetuksen antamisesta käytettävien ajoharjoitteluratojen mitoituksista, rakenteesta, varusteista ja hyväksymisestä (51 §:n 1 momentti), tutkintoajoneuvojen vaatimuksista (53 §:n 2 momentti), uuteen tutkintoon pääsemisen edellytyksistä (55 §:n 2 momentti) ja opetusharjoittelusta, opetusharjoitteluluvasta ja valmistavasta koulutuksesta sekä muista opetusharjoittelun vaatimuksista (91 §:n 3 momentti).

Esitykseen sisältyvät ehdotukset tarkempien säännösten antamiseksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella poikkeustapauksista, jolloin näkökentän vaatimuksesta voidaan poiketa erikoislääkärin lausunnon ja tarvittaessa suoritettavan ajokokeen perusteella, näkökenttää ja muita terveysvaatimuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä ja niiden käytännön soveltamista koskevista vaatimuksista (17 §:n 2 momentti), näkökenttää ja muita terveysvaatimuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä ja niiden käytännön soveltamista koskevista vaatimuksista (18 §:n 2 momentti) ja kuulosuojaimien käytöstä (18 §:n 3 momentti). Lisäksi ministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä ajokyvyn muusta kuin tilapäisestä syystä (21 §:n 5 momentti). Esitykseen sisältyy ehdotus tarkempien säännösten antamiseksi puolustusministeriön asetuksella sotilasajoneuvon kuljettamisesta muun ajokortin kuin puolustusvoimien ajokortin perusteella (58 § 1 momentti) sekä puolustusvoimien ajokortista ja ajoluvasta,

niiden antamisesta, poisottamisesta, peruuttamisesta ja palauttamisesta, puolustusvoimien liikenneopettaja- ja kuljettajakoulutuksen sisällöstä, liikenneopettajan- ja kuljettajan-tutkinnoista ja ajolupakoulutuksesta sekä kuljettajantutkintoja vastaanottavan ajoneuvotarkastajan pätevyysvaatimuksista (58 §:n 2 momentti).

Esitykseen sisältyvät ehdotukset, että Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ajonäytteen käytännön toteutuksesta (19 §:n 2 momentti), aiemman kelpoisuuden hyväksi lukemisesta opetussuunnitelman mukaisissa kuljettajaopetuksen vähimmäismäärissä niissä rajoissa kuin vähimmäismääristä säädetään sekä vaativissa olosuhteissa ajamisen käytännön opetukseen soveltuvan ajankohdan määrittelemisestä (37 §:n 3 momentti), 39 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun kokeen sisällöstä ja toteutuksesta (39 §:n 4 momentti), 45 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetusta käsittelykokeesta (45 §:n 3 momentti), teoriakokeen, ajokokeen, käsittelykokeen ja ajonäytteen toteuttamisesta (53 §:n 4 momentti), oppilaasta tehtävistä ilmoituksista ja oppilaskirjanpidosta (86 §) sekä rekisteri-ilmoitusten tekemisestä ja sen vastattaviin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten mukaan kuuluvien toimenpiteiden suorittamisesta (101 §:n 2 momentti).

Esitykseen sisältyy myös ehdotus, että pääesikunta voisi antaa tarkempia määräyksiä erikois- ja panssariajoneuvojen kuljettamiseen vaadittavista luvista (58 §:n 1 momentti).

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 19 päivänä tammikuuta 2013 kuitenkin niin, että osa säännöksistä tulisi voimaan jo 1 päivänä kesäkuuta 2011. Ajokorttidirektiivi edellyttää siitä johtuvien säännösten, kuten uuden ajokorttiluokituksen, soveltamista vasta 2013 lukien. Komission direktiivillä säädetyt terveysvaatimusten muutokset ehdotetaan saatettaviksi voimaan mahdollisimman pian kun ajokorttilaki olisi annettu.

Ajokorttilain 5 §:n 3 momentti ja 8 §:n 1 momentti, 17 ja 18 §:n säännökset terveysvaatimuksiksi, 34 § ajokorttia varten annetta-

van kuljettajaopetuksen lupavaatimuksista, 8 luvun autokoulutoimintaa koskevat säännökset (77—91 §) ja 92 §:n rangaistussäännöksen 3 momentti ilman autokoululupaa harjoitettavasta kuljettajaopetustoiminnasta, eräät puolustusvoimien ajokortteihin ja sopimusmaiden ajokorttien voimassaoloon liittyvät säännökset sekä ajokorttiseuraamuksia koskevat säännökset ehdotetaan kuitenkin tulemaan voimaan 1 päivästä kesäkuuta 2011. Ajoneuvoliikennerekisterin kokonaisuudistus mahdollistaisi säännösten käyttöönoton jo vuodesta 2011. Tieliikennelain autokoululupaa koskevat säännökset (66 ja 67 §), 107 §:n säännös säätää sopimusmaan ajokortin voimassaolosta Suomessa asetuksella sekä valtuussäännökset säätää valtioneuvoston asetuksella säännöksiä terveysvaatimuksista (70 §:n 1 momentissa) ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella kuljettajien terveystarkastuksista (108 §:n 4 momentti) kumottaisiin vastaavasti. Tieliikennelain 82 c §:n nojalla annettu asetus puolustusvoimien ajokorteista (667/1993) kumottaisiin vasta, kunnes se kumottaisiin uudella puolustusministeriön asetuksella.

Myös mopo-opetuksen käyttöönotto ehdotetaan liikenneturvallisuussyistä toteutettavaksi 1 päivästä kesäkuuta 2011 lukien siten, että uusia säännöksiä sovellettaisiin soveltuvien osin. Mopokoulutusta varten voitaisiin myöntää opetuslupa uusien vaatimusten mukaisesti. Nykyisten säännösten mukaan opetuslupaopettajalta vaaditaan opetusajoneuvon ajo-oikeus, mutta mopo-opettajalta vaadittaisiin toistaiseksi sen sijaan moottoripyörän ajo-oikeus, koska vasta uusien vaatimusten mukainen mopon ajokortti voisi antaa vastaavan kelpoisuuden. Vaatimus on tarpeen siksi, että kaksipyöräisen ajoneuvon ajokokemus on mopo-opetuksessa tärkeää. Ajoneuvoliikennerekisterin kokonaisuudistus ei asettaisi estettä vaatimuksen käyttöönotolle. Uusien autokoululupaa koskevien säännösten voimaantulo samasta päivästä mahdollistaisi autokoululuvan myöntämisen yksinomaan mopo-opetukseen lievennetyin vaatimuksin, millä turvattaisiin esimerkiksi nykyisten vapaaehtoista mopokoulutusta järjestäneiden yhdistysten mukaantulo opetukseen opetuksen saatavuuden varmistamiseksi. Mopo-opetus toteutettaisiin 19.1.2013 saakka M-

luokassa. Mitä säännöksissä säädettäisiin AM-luokasta, koskisi M-luokkaa. Tänä aikana M-luokan ajokortti olisi suoritettavissa kaksipyöräisellä mopolla ja oikeus olisi saatavissa myös kevyen nelipyörän kuljettamiseen.

Ajokorttilain alkolukkoa koskevien 8 §:n 2 momentin ja 12 §:n 2 momentin säännösten voimaantulosta säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella. Niitä olisi tarpeen soveltaa mahdollisimman pian ajoneuvoliikennerekisterin KT1 kuljettajasovellutuksen valmistuttua.

Kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 2 §:n 3 momentin 2 kohdan ja 15 §:n 2 momentin muutos, samoin kuin taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 9 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdan sekä 18 §:n muutos, ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivästä kesäkuuta 2011. Ajokieltoseuraamuksia koskevien säännösten voimaantulosta vuonna 2011 johtuen myös esitykseen sisältyvät ehdotukset rikoslain ja rikesakkorikkomuksista annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivästä kesäkuuta 2011.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ajokorttilaki. Eräät esitykseen sisältyvät säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain kannalta.

Säädöstaso

Voimassa olevat ajokorttisäännökset perustuvat osaksi tieliikennelakiin ja suurimmalta osin valtioneuvoston asetuksen tasoiseen ajokorttiasetukseen. Säännösten perustuslainmukaisuutta ei ole arvioitu.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lain tasolla. Tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyin valtuuden nojalla.

Esitykseen sisältyvät ehdotukset yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita

koskevien ajokorttisäännösten nostamiseksi lain tasolle. Ajokorttilaissa säädettäisiin esimerkiksi ajokorttien ja muiden lupien, kuten opetusluvan, autokoululuvan ja liikenneopettajaluvan, saamisen ja peruuttamisen perusteista.

Esitykseen sisältyisi valtuussäännöksiä perustuslain 80 §:n 1 momentissa tarkoitettujen asetusten antamiseen. Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään edellyttänyt valtuussäännösten tarkkarajaisuutta. Edellä mainitun 80 §:n 2 momentissa tarkoitetun viranomaisen määräysvallan kohdalla se on edellyttänyt vielä pitemmälle menevää rajausta valtuuden kattamien asioiden määrittelemiseksi tarkasti laissa (Pe VL 16/2002 vp., s.2; PeVL 46/2001 vp. s 3/I.). Perustuslakiuudistuksen yhteydessä mainittiin esimerkkinä viranomaisen normantovallasta tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä (HE 1/1998 vp. s. 133/II).

Ministeriön asetuksen taseisia säännöksiä annettaisiin liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella esimerkiksi kuljettajaopetuksen määräistä (37 ja 41 §) ja opetus- ja tutkintoajoneuvojen vaatimuksista (48 §). Kuljettajantutkintoa ja ajokokeessa käytettävää ajoneuvoa koskevia vaatimuksia sisältyy ajokorttidirektiivin liitteeseen II.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä terveysvaatimuksista ja terveystarkastusten toimittamisesta (17 ja 18 §). Ajokorttidirektiivin liitteeseen III sisältyvät säännökset erilaisten sairauksien vaikutuksista ajokykyyn ja ajokortin saamiseen. Ajokorttilaissa säädettäisiin näön tarkkuudesta sekä näkökenttää ja kuuloa koskevista vaatimuksista. Muiden vaatimusten kohdalla edellytettäisiin, ettei asianomaisella olisi sellaista vikaa sairautta tai vammaa, joka olisi esteenä ajoneuvon kuljettajana toimimiselle. Direktiivin eri sairauksia koskevat vaatimukset jättävät tältä osin kansallista harkintavaltaa. Näkökentän

ja muiden sairauksien kohdalla tarkemmat säännökset annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella niiden sopeuttamiseksi suomalaiseen hoitokäytäntöön ja terveydenhuoltojärjestelmään. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin myös tarkemmat määräykset lääkärintarkastuksista, kuten ehdotetussa laissa tarkoitettua ikääntyneiden laajemmista ajoterveydestarkastuksista.

Puolustusministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä sotilasajoneuvojen kuljettamisen ja kuljetusoikeuden suorittamisen edellytyksistä ja muista kuljettajaopetuksen ja kuljettajantutkintoihin liittyvistä vaatimuksista. Liikenneturvallisuuden ylläpitämiseksi puolustusvoimien ajokortin ja kuljettajantutkinnon tunnustamisen edellytyksenä ehdotetun lain mukaisesti on, että ajokortin vaatimukset vastaavat siviiliajokortin suorittamisen vaatimuksia. Muutoin sotilasajoneuvojen kuljettamiseen liittyvien säännösten antaminen soveltuu puolustusministeriön hallinnonalalle.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan lakiin sisällytettäväksi valtuussäännöksiä Liikenteen turvallisuusvirastolle antaa määräyksiä asioista, joiden yleinen merkitys olisi vähäinen ja kohderyhmä suppea. Määräyksenantovaltuudet koskisivat vähäisiä teknisluonteisia yksityiskohtia ja vastaisivat sisällöltään virastolle aiemmin kuulunutta ohjeiden antovaltuutta. Koska määräyksillä olisi vaikutusta myös hallinnonalan ulkopuolella, ne tulisi antaa perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettuina määräyksinä. Määräykset koskisivat kuljettajaopetuksessa olevia ja kuljettajantutkinnon suorittajia, autokouluja ja poliisia rekisteri-ilmoitusten tekijänä ajokorttiviranomaisen ominaisuudessa. Määräykset liittyisivät viraston tehtäviin etenkin kuljettajaopetuksen (esimerkiksi 37 ja 39 §) ja kuljettajantutkintojen alueella (esimerkiksi 53 §), joiden sisältöjä ja tavoitteita ajokorttidirektiivin liite II sääntelee ja toisaalta viraston tehtäviin rekisterinpitäjänä ja ne koskisivat rekisteri-ilmoitusten tekoa (100 §). Ehdotetut valtuudet täyttäisivät perustuslain 80 §:n vaatimuksen valtuuksien tarkkarajaisuudesta sekä määräysten vähäisyydestä ja teknisluonteisuudesta. Direktiivin liitteessä II on sellaisia yksityiskohtaisia ja teknisluonteisia mää-

räyksiä, joista kaikista ei ole tarpeen säätää asetuksen tasolla.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus, että pääesikunta voisi antaa määräyksiä erikois- ja panssariajoneuvojen kuljettamiseen vaadittavista luvista (58 §:n 1 momentti). Valtuudet koskisivat vähäisiä teknisluonteisia yksityiskohtia, joiden yleinen merkitys on vähäinen. Lupia on monia erilaisia ja lupien luokitukset vaihtuvat nopeastikin. Ajoneuvoja ei pääsääntöisesti käytetä yleisellä tiellä.

Perusoikeuksien rajoittaminen

Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaisesti turvattava perusoikeuksien, kuten turvallisuuden, toteutuminen. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan hyväksymän linjauksen mukaisesti perusoikeutta on mahdollista rajoittaa tietyssä tapauksessa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Rajoituksen on perustuttava lain tasoiseen sääntelyyn ja oltava täsmällinen ja tarkkarajainen. Rajoituksen perusteen on oltava perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä ja välttämätöntä tavoitellun tarkoituksen saavuttamiseksi. Tarkoitus turvata toista perusoikeutta voi olla hyväksyttävä peruste rajoittaa jotakin toista perusoikeutta.

Ajokorttilaissa eräitä perusoikeuksia jouduttaisiin rajoittamaan yleisen liikenneturvallisuuden ja yksittäisten tienkäyttäjien turvallisuuden ylläpitämiseksi. Esityksen ehdotuksia olisi tässä suhteessa tarkasteltava muun muassa yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:n, yksilön suojaa ja henkilötietojen käsittelyä koskevan 10 §:n sekä elinkeinovapautta koskevan 18 §:n kannalta.

Yhdenvertaisuus, henkilökohtainen koskemattomuus ja turvallisuus

Perustuslain 6 §:ssä säädetään kansalaisten yhdenvertaisuudesta. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa iän, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Esityksessä ehdotetaan ajokorttien ja lupien myöntämistä koskevat vaatimukset asetettavaksi liikenneturvallisuuden vaatimusten mukaisesti. Perustuslain 7 §:n mukaan jokai-

sella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Turvallisuusperustein asetettavia vaatimuksia olisivat esimerkiksi ajokortin hakijan ja haltijan ikä- ja terveystvaatimukset (5, 17 ja 18 §) sekä opetusluvan hakijan kelpoisuusvaatimukset (39 ja 40 §) ja liikenneopettajaluvan saamisen edellytykset rikkeettömyysvaatimuksineen (88 §). Säännöksillä suojattaisiin yleistä liikenneturvallisuutta samoin kuin esimerkiksi yksittäisen oppilaan turvallisuutta opetusajoneuvossa. Säännökset olisivat oikeasuhtaisia ja tarkkarajaisia asetettuun tavoitteeseen nähden.

Yksityiselämän suoja

Perustuslain 10 §:n yksityiselämän suoja koskevan 1 momentin säännöksen mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu ja henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Liikenneturvallisuuden ylläpitämiseksi on tarpeen säätää paitsi kuljettajien vähimmäisiästä ja terveystvaatimuksista, myös liikennealan opetustehtävissä toimivien rikkeettömyydestä. Terveystila- ja rikostiedot ovat henkilötietolain (523/1999) 11:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja, joiden kohdalla tietojen käsittelyn tarpeellisuutta olisi arvioitava tiukoin kriteerein. Tietoja saisi käyttää vain siinä tarkoituksessa, johon niitä hankitaan, tietoja saisivat käsitellä vain ne, jotka näitä tehtäviä hoitavat ja tiedot olisi säilytettävä asianmukaisesti ja hävitettävä, kun niiden käyttöperuste poistuu.

Ajokorttilääkärintodistusten kohdalla on käytössä lääkärinlausuntolomake, joka ei sisällä yksittäisiä terveystietoja. Lomakkeeseen sisältyy lääkärin arvio siitä, täyttääkö henkilö säädetyt terveystvaatimukset ja tarvitaanko lisäksi muu lääkärinlausunto taikka ajonäyte tai ajokoe ajokyvyn selvittämiseksi. Lääkärinlausuntoa käsittelee vain poliisi ajokorttivilanomaisena ajokorttilupaa myönnettäessä. Hakija itse päättää tavasta, jolla toimittaa ajokorttilupahakemuksen poliisille. Käytännössä autokouluoppilaat ovat voineet toimittaa ajokorttilupahakemuksen autokoulun kautta poliisille.

Esityksen mukaan henkilön rikos- ja rikkomustietoja käsittelee yleensä poliisi ajokortti- ja lupaviranomaisena. Esityksessä eh-

dotetaan kuitenkin myös, että liikenneopettajakoulutusta antavalla laitoksella olisi oikeus saada poliisilta lausunto koulutuksessa olevan opiskelijan sopivuudesta (91 §). Ehdotusta olisi tarkasteltava mainitun perustuslain 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun yksityiselämän suojan samoin kuin samassa säännöksessä tarkoitetun henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain sääntely antaa mahdollisuuden tavallisella lailla rajoittaa jonkin veran yksityiselämän suoja ja toteuttaa rajoituksia henkilötietojen suojaan, jos laissa otetaan asianmukaisesti huomioon ne vaatimukset, joita perusoikeuksien rajoittamiseen yleisesti liittyy. Perustuslakivaliokunta on viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyä yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (PeVL 23/2006 vp, s. 3/I; PeVL 19/2008 vp, s. 3/I). Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi.

Liikenneopettajaluvan saamisen edellytyksenä olisi, ettei henkilö ole syyllistynyt säädettyihin rikoksiin ehdotetussa laissa mainitulla tavalla. Liikenneopettajakoulutuksessa olevien koulutukseen liittyvän opetusharjoittelun aikana heillä olisi oikeus toimia autokoulun opettajana ilman liikenneopettajalupaa. Tämän takia samojen vaatimusten tulisi koskea sekä opetusharjoittelussa olevia että varsinaisia liikenneopettajia. Säännös tietojen saamisesta olisi perusteltu liikenneturvallisuuden ja oppilasturvallisuuden takia. Ehdotettuun säännökseen sisältyisi tietojen käsitte-lyyn oikeutettuja koskeva rajoitus ja velvoite niiden hävittämiseen, kun perustetta siihen ei enää olisi.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus lääkärin ilmoituksista (21 §), jota koskevat säädöspu-rukelut sisältyvät hallituksen esitykseen 29/2003 vp tieliikennelain muuttamisesta. Säännösehdotuksen mukaan lääkärin olisi edelleen ilmoitettava poliisille, jos henkilö ei

muusta kuin tilapäisestä syystä enää täyttäisi ajokortin terveysvaatimuksia. Säännöksellä olisi vastaava turvallisuustavoite kuin ajokortin terveysvaatimuksilla. Ajokortin haltijan on täytettävä säädetyt vaatimukset ajokortin voimassa pysyttämiseksi. Menettelyn jatkumista puoltaisi myös se, että sen avulla voitaisiin lisääntyvät ajokorttien uudistamiset ja niihin liittyvä ajoterveydentilan valvonta sovitaa terveydenhoidon muihin käynteihin ajokorttitarkastuskäyntejä lisäämättä. Lääkärin ilmoituksella ei annettaisi yksilöä koskevia yksittäisiä terveydentilatietoja. Esitykseen sisältyisi säännös ilmoituksen tekemistä edeltävästä lääkärin menettelystä potilaan tiedonsaannin suhteen.

Esitykseen sisältyisivät myös ehdotukset poliisin oikeudesta vaatia uusi lääkärinlausunto esitettäväksi, jos olisi syytä epäillä, että säädetyt terveysvaatimukset eivät enää täyty. Lisäksi liikennevalvonnassa voitaisiin kuljettaja edelleen määrätä näkökykyä selvittävään testiin (20 §). Kuljettajalla olisi sen sijaan oikeus toimittaa todistus näkövaatimusten täytymisestä lääkärin tai optikon antamalla todistuksella. Menettelyjä olisi edellä todetun mukaisesti tarkasteltava perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattujen yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan kannalta. Menettelyillä puututaan myös perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja rajoitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta. Menettelyllä on kuitenkin sama yhteiskunnallinen peruste liikenneturvallisuuden ylläpitämisessä kuin mitä ajokortin terveysvaatimusten kohdalla todetaan. Perustuslakivaliokunta on kannanotoissaan korostanut sääntelyn täsmällisyyden, tarkkarajaisuuden ja oikeasuhtaisuuden vaatimuksia (PeVL 10/2004 vp, s. 2/II; 28/2004 vp., s. 3/II). Säännösehdoitusten on katsottava täyttävän nämä vaatimukset.

Toimeentulon hankkiminen ammatilla tai elinkeinolla

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Ehdotusta autokoululuvasta olisi tarkasteltava perustuslain näkökulmasta, koska toiminta ehdotetaan edelleen pysytettäväksi

luvanvaraisena. Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena perussääntönä ja luvanvaraisuutta poikkeuksellisesti perusteltuna. Valiokunnan kannanottojen mukaan laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten on oltava täsmällisiä ja tarkkarajaisia ja lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten on ilmentävä laista. Valiokunta on lisäksi pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta, minkä kannalta on merkitystä viranomaisen sidotulla tai tarkoituksenmukaisuusharkinnalla (PeVL 67/2002 vp, s. 2/I). Myös viranomaisen toimivallan liittää toimilupaan ehtoja on perustuttava riittävän täsmällisiin lain säännöksiin (PeVL 19/2002 vp, s. 2/I).

Lupavaatimus olisi tarpeen säilyttää liikenneturvallisuuteen ja kuluttajansuojaan liittyvistä syistä. Lupamenettelyssä varmistettaisiin säädettyjen edellytysten täyttyminen säädösten mukaisen ja laadukkaan koulutuksen antamiseksi. Autokoulujen ajokorttia varten antama koulutus on määrämuotoista ja viranomaisen valvomaan toimintaa. Määrämuotoisuuden tavoitteena olisi tuottaa tietyt valmiudet omaavia turvallisia kuljettajia liikenteeseen. Menettelyllä olisi tätä kautta laaja yhteiskunnallinen merkitys erityisesti ennaltaehkäisevän liikenneturvallisuuden näkökulmasta. Lupajärjestelmän etuna olisi myös motivoida autokoulua säilyttämään toiminnan korkea taso valvonnan ja sanktiomahdollisuuksien vuoksi. Näitä tavoitteita ei voitaisi saavuttaa pelkällä jälkikäteisellä valvonnalla. Lakiin sisältyisivät täsmälliset säännökset autokoululuvan myöntämisen (77 §) ja peruuttamisen edellytyksistä (83 §). Lupaharkinta olisi sidottua harkintaa. Lakiin sisältyisi myös säännöksiä luvan peruuttamista edeltävistä toimenpiteistä muun muassa mahdollisuudesta korjata havaittuja puutteita ja laiminlyöntejä (83 §). Esityksen mukaan luvan haltijalle voitaisiin asettaa kohtuullinen määräaika puutteiden tai laiminlyöntien korjaamiseen ja lupa voitaisiin peruuttaa, jos puute tai laiminlyönti olisi olennainen tai jos se jatkuisi toistuvasti varoituksesta huolimatta tai jos sitä ei korjattaisi asetetussa määräajassa. Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitä-

nyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden takia se on pitänyt välttämättömänä sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (PeVI 16/2003 vp. s. 2/II; PeVL 44/2004 vp. s. 2-3 ja PeVI 7/2005 vp. s. 9).

Myös ehdotusta liikenneopettajaluvasta ja sen peruuttamisesta (90 §) olisi tarkasteltava elinkeinovapauden näkökulmasta. Autokoulun ajo-opettajalla ja opetustoiminnasta vastaavalla johtajalla on oltava liikenneopettajalupa. Liikenneopettajaluvan myöntäminen edellyttää muun muassa tehtävässä tarvittavaa ajokorttia ja siinä vaadittavaa sopivuutta. Perustuslakivaliokunnassa on otettu elinkeinovapauteen kantaa muun muassa lausunnoissa PeVL 31/2006 vp (taksiliikennelaki), 28/2001 vp (yksityiset turvallisuuspalvelut) ja PeVL 9/2005 (vakuutusedustus). Elinkeinovapautta on pidetty perustuslain mukaisena pääsääntönä ja luvanvaraistamista mahdollisena poikkeuksellisesti ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävistä syistä, kuten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi. Valiokunnan mukaan luvanvaraisuudesta ja elinkeinovapauden rajoituksista on säädettävä laissa ja rajoitusten on täytettävä perusoikeuden rajoitusta koskevat tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset ja lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Luvan edellytyksiä ja pysyvyyttä koskevien säännösten olisi annettava riittävä ennustettavuus viranomaistoiminnasta. Luvan peruuttaminen on yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempi kuin haetun luvan epääminen, mistä syystä peruuttamismahdollisuus on yhdistettävä vain vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. Tämä on tarpeen erityisesti siinä tilanteessa, kun autokoululuvista tulee toistaiseksi voimassa olevia. Valvojalla

ja lupaviranomaisella on oltava keinot puuttua toimintaan, jos liikenneopettajaluvan vaatimuksia ei noudateta. Myös luvan peruuttamisen on oltava todellinen vaihtoehto varoituksen ohella edellyttäen, että muut toimenpiteet eivät ole johtaneet puutteiden korjaamiseen. Liikenneopettajalupavaatimusten tavoitteena on opettajan osaamisen ja kuljetta- ja opetuksen laadun varmistaminen sekä liikenneturvallisuuden ja muun turvallisuuden ylläpitäminen opetustilanteessa.

Lupamenettelyllä varmistettaisiin liikenneopettajina ja autokoulun opetustoiminnasta vastaavina johtajina toimivien ennakkollinen ja toiminnan aikainen valvonta. Lupaedellytyksiä ja luvan peruuttamista koskevilla säännöksillä toteutettaisiin viranomaistoimien ennustettavuus. Käytännössä peruuttamisperusteet olisivat seurausta ajo-oikeuden menettämisestä ajokieltoon määräämisen johdosta, terveydellisten edellytysten puuttumisesta tai muiden liikenneopettajaluvan myöntämisedellytysten menettämisestä ehdotetun 88 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun ja 3 momentissa tarkemmin kuvattuun tekoon syyllistymisen johdosta. Liikenneopettaja katsotaan useimmissa tapauksissa ajoneuvon kuljettajaksi ajo-opetusta annettaessa. Ajo-oikeuden menettämisestä ajokieltoon määräämisen johdosta seuraisi toimintaedellytysten menettäminen. Ajokieltoon määräämisen sijaan poliisilla on mahdollisuus varoituksen tai huomautuksen antamiseen, mikä heijastuisi myös liikenneopettajalupaseuraamuksen käyttöön ja sen myötä autokoululupaansa siinä tapauksessa, että luvanhaltija toimisi opetustoiminnasta vastaavana johtajana. Ajokieltoon määräämisen lisäksi olisi lupaseuraamuksen käyttö perusteltua, koska uusia kuljettajia kouluttavalta liikenneopettajalta olisi voitava vaatia sääntillisempää liikennesääntöjen noudattamista. Tämän johdosta pelkkää ajokiellon mittaista liikenneopettajaluvan määräaikaista peruuttamista ei voitaisi muuten kuin poikkeuksellisesti pitää perusteltuna. Terveydellisten edellytysten menettäminen voisi ajokortin luokasta riippuen vaikuttaa myös ajo-oikeuden kautta lupaan niin kauan kuin henkilö osoittaisi edellytysten jälleen täyttyvän. Liikenneopettajaluvan määräaikaisten peruuttamisen perusteet liittyisivät sellaisiin tekoihin syyllistymiseen

(kuten ehdotetun 88 §:n 3 momentin 3 kohta), jotka vaarantaisivat tehtävässä vaadittavan oppilasturvallisuuden. Sopivuuden arviointi rikostaustan perusteella tapahtuisi vakavien ja tehtävän kannalta olennaisten rikosten ja rikkomusten perusteella ja ne voisivat johtaa myös lupaan puuttumiseen. Muiden seuraamusten, kuten varoituksen, käyttö peruuttamisen sijaan olisi sovittava turvallisuutta koskevien vaatimusten mukaan ja se soveltuisi käytettäväksi vain ehdotetun 88 §:n 3 momentin 4 kohdan tapauksissa.

Säännösehdotuksia olisi elinkeinovapauden kannalta pidettävä perustuslain mukaisina.

Esitykseen sisältyisi myös ajokorttiseuraamusjärjestelmää koskevia muutosehdotuksia eräiden uusien rikesakolla rangaistavien tekojen huomioimiseksi ajokieltoperusteina. Ajokorttiseuraamukset ovat rangaistuksen lisäksi määrättäviä seuraamuksia, joiden tavoitteena on ennalta ehkäistä sääntöjen rikkomista ja liikenneturvallisuuden ylläpitämiseksi saada asianomainen toimimaan liikenteessä sääntöjä noudattaen. Ajokiellon johdosta henkilön, joka on osoittanut puuttuvan halunsa tai kykynsä noudattaa liikenteen sääntöjä, mukanaolo liikenteessä estetään määrätyksi ajaksi liikenteen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Säännökset kohdistuisivat yhtä lailla kaikkiin kuljettajiin, koska kysymyksessä olevat teot muodostaisivat yhdenmukaisen vaaran liikenneturvallisuudelle tekijästä riippumatta. Tekoina huomioitaisiin vain sellaiset, joilla olisi välitön vaikutus liikenneturvallisuuteen. Esimerkiksi uusista ajokieltoperusteista puhelimen pitäminen kädessä ja siihen puhuminen ajon aikana voi viedä kuljettajan huomion pois liikenteestä ja johtaa myös muiden liikennesääntöjen laiminlyömiseen tai estää ajoneuvon asianmukaisen ohjaamisen. Turvavyön käyttämättä jättäminen voi olla matkustajien turvallisuusriski linja-autossa, jos kuljettaja putoaa onnettomuustilanteessa istuimeltaan ja suojakypärän käyttämättä jättäminen voi vaarantaa myös muiden tienkäyttäjien turvallisuuden onnettomuustilanteessa.

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla ja julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Ajokorttiseuraamuksia olisi am-

mattikuljettajien ja muiden työssään välttämättä ajokorttia tarvitsevien henkilöiden kohdalla tarkasteltava myös perustuslain 18 §:n kannalta.

Ajokorttiseuraamukset kohdistuisivat tunnustavemmin ammattikuljettajiin ja eräisiin muihin henkilöihin, koska heidän kohdallaan toimeentulo tai muu liikkuminen olisi ajokortista riippuvainen. Se, että työtekopaikkana on liikenne, ei perustelisi sääntöjen rikkomisen tai niiden noudattamisen laiminlyömiseen huomiotta jättämistä näiden kuljettajien kohdalla. Heidän kohdallaan vaikutukset toimeentuloon ja muuhun liikkumiseen voitaisiin huomioida seuraamusvalikoimassa ja ajokiellon pituudessa.

Ajokiellon vaikutukset, kuten ajokortin merkitys toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen, voitaisiin ottaa huomioon ajokiellon kestosta päätettäessä. Ehdottoman ajokiellon sijaan käytettävissä olevia toimenpiteitä olisivat tuomioistuimen määrättävissä oleva ehdollinen ajokielto tai poliisin määrättävissä oleva varoitus. Ehdollinen ajokielto voidaan määrätä, jollei yleinen etu muuta vaadi, jos ajokortti on ammatin takia välttämätön tai jos siihen on joku muu erityisen painava syy eikä teosta ole aiheutunut vaaraa toisten turvallisuudelle. Lisäksi tuomioistuimen käytettävissä on alkolukolla valvottu ajo-oikeus rattijuopumukseen syyllistyneelle, mikä käytännössä tarkoittaa ajokiellon määräämistä ehdollisena. Esitykseen sisältyy ehdotus varoituksen käytön lieventämisestä esimerkiksi tapauksessa, jossa ajo-oikeus on toimeentulon kannalta välttämätön. Poliisi voisi ajokiellon sijaan antaa uudenkin varoituksen, mutta ei kahden vuoden sisällä edellisestä. Yleensä varoituksen käytön edellytyksenä on, ettei toistuviin liikenneriikkomuksiin syyllistyminen osoita piittaamattomuutta tieliikenteen säännöistä ja niiden rikkomisista tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista. Lisäksi kuljettajia muistutetaan käytännössä toistuvista rikkomuksista, joiden jatkaminen merkitsisi ajokieltoa.

Ajokorttiseuraamusten kohdistumista ammatin harjoittamisen edellytyksiin ei olisi pidettävä niiden soveltamisen esteenä ammattikuljettajiin perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:n tai elinkeinovapautta koskevan 18 §:n perusteella. Ammattikuljettajien

kohdalla sääntöjen noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa vaaraa liikenneturvallisudelle on pidettävä suurempana sen takia, että he ovat enemmän mukana liikenteessä ja toisaalta heidän kuljettamansa ajoneuvo on usein kokonsa perusteella erityisen tuhoisainen. Tämän takia ei ole hyväksyttäviä perusteita asettaa ammattikuljettajia ja muita kuljettajia eri asemaan.

Esitystä ei edellä olevan perusteella ole pidettävä perustuslain kannalta ongelmallisena. Tämän johdosta katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Ajokorttilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään liikenteen turvallisuuden ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi moottorikäyttöisten ajoneuvojen kuljettamiseen vaadittavista ajokorteista sekä ajo-oikeuksista, ajokielloista, kuljettajantutkinnoista, kuljettajaopetuksesta ja siihen liittyvistä luvista.

2 §

Soveltamisalan raja

Tätä lakia sovelletaan moottorikäyttöisten ajoneuvojen kuljettamiseen tieliikennelaissa (267/1981) tarkoitetulla tiellä.

Tämä laki ei koske ajokortin tai muun vastaavan luvan kelpoisuutta Ahvenanmaalla tai Ahvenanmaalla annettua ajokorttia ja sen kelpoisuutta muualla Suomessa, jollei toisin säädetä.

3 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ajo-oikeuden haltijalla* sitä, jolla on voimassa oleva ajokortti tai kuljettajantut-

kinnon hyväksytystä suorituksesta annettu kuljettajantutkintotodistus;

2) *lyhytaikaisella ajokortilla* yhden vuoden voimassa olevaa ensimmäistä auton kuljettamiseen oikeuttavaa ajokorttia ja *lyhytaikaisella ajo-oikeudella* sitä vastaavaa ajo-oikeutta;

3) B-luokan kuljettajaopetuksessa *perusvaiheen opetuksella* kuljettajantutkintoon pääsemiseksi vaadittavaa opetusta sekä *harjoitteluvaiheen* ja *syventävän vaiheen opetuksella* B-luokan ajo-oikeuden saamisen jälkeen seuraavien vaiheiden opetusta;

4) *kuljettajantutkinnon vastaanottajalla* palvelun tuottajaa, jonka kanssa Liikenteen turvallisuusvirasto on tehnyt kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetussa laissa (535/1998) tarkoitetun kuljettajantutkintotoimintaa koskevan sopimuksen, tai Liikenteen turvallisuusvirastoa sen hoitaessa itse kuljettajantutkintotoimintaa;

5) *vakinaisella asuinpaikalla* paikkaa, jossa henkilö muuten kuin yliopistossa tai muussa oppilaitoksessa opiskelun vuoksi asuu tavanomaisesti eli vähintään 185 päivää kalenterivuositain, perhesuhteidensa ja ammatillisten siteidensä vuoksi, tai ammatillisten siteiden puuttuessa perhesuhteidensa vuoksi, jos ne muodostavat kiinteän yhteyden hänen ja asuinpaikan välillä; jos henkilö asuu kahdessa tai useammassa valtiossa sen vuoksi, että hänen perhesuhteensa ja ammatilliset siteensä sijaitsevat eri paikoissa, vakinaisena asuinpaikkana pidetään hänen perhesuhteidensa perusteella määräytyvää paikkaa, jos hän palaa sinne säännöllisesti taikka asuu toi-

sessä valtiossa määräaikaisten työtehtävän suorittamista varten;

6) *kuljettajan ammattipätevyydellä* kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetussa laissa (273/2007), jäljempänä *ammattipätevyyslaki*, säädettyä kuorma- tai linja-auton kuljettajalta vaadittavaa ammattipätevyyttä, *perustason ammattipätevyydellä* mainitussa laissa säädettyä kuorma- tai linja-auton kuljettajalta vaadittavaa perustason ammattipätevyyttä sekä *linja-auton kuljettajan ammatillisella perustutkinnolla* mainitun lain 9 §:n mukaista perustutkintoa;

7) *ryhmän 1 ajokortilla ja ajokorttiluvalla* ajokorttia ja ajokorttilupaa, jossa on yksi tai useampi ryhmään kuuluvista ajokorttiluokista; *ryhmän 1 kuljettajalla* kuljettajaa, jolla on tässä kohdassa tarkoitettu ajokortti;

8) *ryhmän 2 ajokortilla ja ajokorttiluvalla* ajokorttia ja ajokorttilupaa, jossa on ryhmään 1 kuuluvan luokan tai kuuluvien luokkien lisäksi yksi tai useampi ryhmään 2 kuuluvia ajokorttiluokkia sekä *ryhmän 2 kuljettajalla* kuljettajaa, jonka ajokortissa on sekä luokkaan 1 että 2 kuuluvia luokkia, ja jonka terveysvaatimukset ja ajokortin voimassaolo määräytyvät ryhmän 2 vaatimusten mukaisesti;

9) *ryhmän 1 autokoululuvalla* autokoululupaa, joka oikeuttaa ryhmään 1 kuuluvien luokkien kuljettajaopetukseen ja *ryhmän 2 autokoululuvalla* autokoululupaa, joka oikeuttaa ryhmään 2 kuuluvien luokkien kuljettajaopetukseen;

10) *liikenneopettajia kouluttavalla laitoksella* ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 4 §:n mukaisen luvan omaavaa koulutuksen järjestäjää, joka antaa liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta;

11) *ajoneuvon kokonaismassalla* ajoneuvon rekisteriin merkittyä ja sen rekisteröimisestä annetusta todistuksesta ilmenevää kokonaismassaa tai, jollei ajoneuvoa ole rekisteröitävä, sen todellista kokonaismassaa ja *ajoneuvoyhdistelmän kokonaismassalla* vastaavalla tavalla määräytyvää yhdistelmän muodostavien ajoneuvojen yhteenlaskettua kokonaismassaa;

12) *alkolukolla* alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa (439/2008) tar-

koitettua ajamisen estävää laitetta ja *alkolukkoajokortilla* mainitussa laissa tarkoitettua valvotun ajo-oikeuden ajaksi annettavaa ajokorttia;

13) *AM-luokan kaksi- ja kolmipyöräisellä ajoneuvolla* kaksi- ja kolmipyöräisten moottoriajoneuvojen tyyppihyväksynnästä ja neuvoston direktiivin 92/61/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/24/EY 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määriteltyjä kaksi- ja kolmipyöräisiä ajoneuvoja, *kevyellä nelipyörällä* mainitun direktiivin 1 artiklan 3 kohdan a alakohdassa määriteltyjä nelipyöriä, *A1-, A2- ja A-luokan moottoripyörillä* mainitun direktiivin 1 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja kaksipyöräisiä ajoneuvoja ja *kolmipyörällä* mainitun 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja ajoneuvoja.

2 luku

Ajokorttien luokat ja niiden sisältämä ajo-oikeus

4 §

Ajokorttiluokat

Ryhmän 1 ajokorttiluokat ovat:

1) AM, johon kuuluvat:

a) kaksi- ja kolmipyöräiset ajoneuvot, joiden suurin rakenteellinen nopeus on yli 25 km/h ja enintään 45 km/h;

b) kevyet nelipyörät;

2) A1, johon kuuluvat:

a) moottoripyörät, joiden sylinteritilavuus on enintään 125 cm³, enimmäisteho 11 kW ja teho/painosuhte enintään 0,1 kW/kg;

b) kolmipyörät, joissa on kolme symmetrisesti sijoitettua pyörää ja joiden enimmäisteho on 15 kW;

c) invalidimoottoripyörät niihin kytkettyine hinattavine ajoneuvoineen;

3) A2, johon kuuluvat moottoripyörät, joiden enimmäisteho on 35 kW, teho/painosuhte enintään 0,2 kW/kg ja joita ei ole muunnettu ajoneuvosta, jonka teho on yli kaksi kertaa suurempi;

4) A, johon kuuluvat:

a) moottoripyörät niihin kytkettyine hinattavine ajoneuvoineen;

b) kolmipyörät, joissa on kolme symmetrisesti sijoitettua pyörää ja joiden teho ylittää 15 kW;

5) B, johon kuuluvat:

a) ajoneuvot, joiden kokonaismassa on enintään 3 500 kg ja jotka on suunniteltu ja valmistettu kuljettamaan kuljettajan lisäksi enintään kahdeksan henkilöä;

b) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on B-luokan vetoauto ja joissa hinattavan ajoneuvon kokonaismassa on enintään 750 kg;

c) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on B-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa ylittää 750 kg mutta ajoneuvoyhdistelmän kokonaismassa on enintään 3500 kg;

6) BE, johon kuuluvat ajoneuvoyhdistelmät, joissa on B-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa on enintään 3 500 kg;

7) T, johon kuuluvat maa- ja metsätalous-traktorit, moottorityökoneet ja moottorikelkat niihin kytkettyine hinattavine ajoneuvoineen;

8) LT, johon kuuluvat liikennetraktorit niihin kytkettyine hinattavine ajoneuvoineen;

Ryhmän 2 ajokorttiluokat ovat:

1) C1, johon kuuluvat:

a) muut kuin D1- tai D-luokan ajoneuvot, joiden kokonaismassa on yli 3 500 kg mutta enintään 7 500 kg ja jotka on suunniteltu tai valmistettu kuljettamaan kuljettajan lisäksi enintään kahdeksan henkilöä;

b) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on C1-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa on enintään 750 kg;

2) C1E, johon kuuluvat:

a) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on C1-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa on yli 750 kg edellyttäen, että ajoneuvoyhdistelmän kokonaismassa on enintään 12 000 kg;

b) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on B-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa on yli 3 500 kg edellyttäen, että ajoneuvoyhdistelmän kokonaismassa on enintään 12 000 kg;

3) C, johon kuuluvat:

a) muut kuin D1- tai D-luokkaan kuuluvat ajoneuvot, joiden kokonaismassa ylittää 3500 kg ja jotka on suunniteltu tai valmistettu kuljettamaan kuljettajan lisäksi enintään kahdeksan henkilöä;

b) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on tähän luokkaan kuuluva vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa on enintään 750 kg;

4) CE, johon kuuluvat:

a) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on C-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa ylittää 750 kg;

b) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on C1-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa ylittää 750 kg ja ajoneuvoyhdistelmän kokonaismassa ylittää 12 000 kg;

5) D1, johon kuuluvat:

a) ajoneuvot, jotka on suunniteltu ja valmistettu kuljettamaan kuljettajan lisäksi enintään 16 henkilöä ja joiden pituus on enintään 8 metriä;

b) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on D1-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa on enintään 750 kg;

6) D1E, johon kuuluvat ajoneuvoyhdistelmät, joissa on D1-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa ylittää 750 kg;

7) D, johon kuuluvat:

a) ajoneuvot, jotka on suunniteltu ja valmistettu kuljettamaan kuljettajan lisäksi enemmän kuin kahdeksan henkilöä;

b) ajoneuvoyhdistelmät, joissa on D-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa on enintään 750 kg;

8) DE, johon kuuluvat ajoneuvoyhdistelmät, joissa on D-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa ylittää 750 kg.

5 §

Ikävaatimukset

Vähimmäisikä ajokortin saamiseksi on:

1) AM-luokassa 15 vuotta;

2) A1-luokassa 16 vuotta;

3) A2-luokassa 18 vuotta;

4) A-luokassa 24 vuotta tai, jos henkilöllä on A2-luokan ajokortti, joka on ollut hänellä vähintään kahden vuoden ajan, 20 vuotta;

5) B- ja BE-luokassa 18 vuotta;

6) C1- ja C1E-luokassa 18 vuotta;

7) C- ja CE-luokassa 21 vuotta tai, jos henkilöllä on kuorma-auton kuljettajan perustason ammattipätevyys, 18 vuotta;

8) D1- ja D1E-luokassa 21 vuotta;

9) D- ja DE-luokassa:

a) 24 vuotta tai, jos henkilöllä on nopeutusti suoritettu linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyys, 23 vuotta, taikka jos henkilöllä on muu kuin nopeutetusti suoritettu linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyys, 21 vuotta; tai

b) D-luokassa 18 vuotta, jos henkilö on suorittanut linja-auton kuljettajan ammatillisen perustutkinnon ja hänellä on muu kuin nopeutetusti suoritettu linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyys;

10) T-luokassa 15 vuotta ja LT-luokassa 18 vuotta.

C1E-, CE-, D- ja D1-luokassa vaaditaan 18 vuoden vähimmäisiän lisäksi, että ajokortin saaja on saanut 37 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuljettajaopetuksen harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetuksen. Jos ajokortin saajalla on ennestään ulkomailla myönnetty vastaavan luokan ajokortti, vaatimuksena on, että hänellä on ollut auton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti vähintään kuusi kuukautta sen jälkeen, kun hän on täyttänyt 18 vuotta.

Edellä 1 momentin 9 b kohdan ikävaatimus koskee myös D-luokan ajokortin saamista ammattipätevyyslain 6 §:ssä tarkoitettuja ajoja varten, jos kysymyksessä on mainituissa kohdassa tarkoitettu opetussuunnitelmaperusteinen ammatillinen 120 opintoviikon linja-auton kuljettajan koulutus, josta opiskelija on suorittanut vähintään 60 opintoviikkoa henkilöliikenteeseen suunnattua linja-auton kuljettajan koulutusta ja saanut 280 tunnin linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutuksen. D-luokan ajokortti on voimassa vain Suomessa ennen kuin haltija täyttää 9 a kohdan ikävaatimuksen.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen C-luokan ajokortin vähimmäisikä on kuitenkin 18 vuotta ja D-luokan ajokortin 21 vuotta, jos kysymyksessä on ajoneuvon kuljettaminen ammattipätevyyslain 2 §:n 3 momentin 2 tai 3 kohdan tarkoituksessa pois lukien ajoneuvojen katsastamiseen liittyvät koeajot. Ajokortti on voimassa vain tässä momentissa mainituissa ajoissa Suomessa. Rajoitus mer-

kitään ajokorttiin ja se on voimassa siihen saakka kunnes ajokortin luokkaa vastaavat vähimmäisikävaatimukset muuten täyttyvät.

6 §

Ajo-oikeus

Ajo-oikeus alkaa, kun ajokortti luovutetaan. Jos ajo-oikeuden saamiseksi vaaditaan kuljettajantutkinnon suorittaminen, ajo-oikeus alkaa kuitenkin kuljettajantutkintotodistuksen luovuttamisesta, jos sitä luokaltaan vastaavaa ajokorttia tai väliaikaista ajokorttia ei samalla luovuteta.

Ajo-oikeutta ei ole, jos:

1) ajo-oikeuden haltija on ajokiellossa tai väliaikaisessa ajokiellossa;

2) ajo-oikeuden haltija ei noudata 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua alkolukon käyttöä koskevaa ehtoa;

3) ajokorttia ei ole uudistettu;

4) ajo-oikeus on rauennut.

Lisäksi ajo-oikeutta koskevat seuraavat rajoitukset:

1) AM-luokan ajo-oikeuden haltijalla ei ole AM-luokan mopon tai kevyen nelipyörän ajo-oikeutta, jos kuljettajantutkinto on suoritettu on suoritettu Suomessa ja ajokortissa ei ole merkintää vastaavan ajoneuvon kuljettajantutkinnon suorittamisesta eikä ajo-oikeuden haltijalla ole muuta ajokorttia, johon AM-luokan ajo-oikeus sisältyy;

2) D-luokan ajo-oikeutta ei ole, jos ajo-oikeuden haltija ei enää täytä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua ajokortin ikävaatimusta ammatillisen perustutkinnon suorittamisen keskeytymisen johdosta;

3) ajo-oikeutta C- tai D-luokan ajoneuvon kuljettamiseen muussa kuin 5 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa ajoissa ei ole ennen kuin säädetyt ikävaatimukset muuten täyttyvät.

Ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päättymisen jälkeen ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun ajokortti palautetaan haltijalleen. Jos ajokorttia ei ole ajokieltoon määräämisen yhteydessä saatu viranomaisen haltuun, ajo-oikeus alkaa uudelleen kun uusi ajokortti luovutetaan.

Kuljettajantutkintotodistus oikeuttaa kuljettamaan ajoneuvoa vain Suomessa muualla kuin Ahvenanmaalla. Muuten todistuksesta

ajo-oikeuden osoittavana asiakirjana, sen mukana pitämisestä, luovuttamisesta, poliisin haltuun ottamisesta ja poliisille luovuttamisesta ajokieltoon määrättäessä ja ajokortin luovuttamisesta on voimassa mitä ajokortista säädetään. Valtioneuvoston asetuksella säädetään kuljettajantutkintotodistuksen voimassaolosta ja muista vaatimuksista.

7 §

Ajo-oikeuden laajuus

Ajo-oikeuden haltija saa kuljettaa sellaista ajoneuvoa tai ajoneuvoyhdistelmää, jonka luokkaa vastaava tunnus hänellä on ajokorttissaan tai kuljettajantutkintotodistuksessaan.

A-luokka sisältää kuitenkin A1- ja A2-luokan ajo-oikeuden, A2-luokka A1-luokan ajo-oikeuden, C-luokka C1-luokan ajo-oikeuden, CE-luokka C1E-luokan ajo-oikeuden, D-luokka D1-luokan ajo-oikeuden, DE-luokka D1E-luokan ajo-oikeuden sekä C1E-, CE-, D1E- ja DE-luokan ajokortti BE-luokan ajo-oikeuden. Kaikki luokat T- ja LT-luokkaa lukuun ottamatta sisältävät kuitenkin AM-luokan ajo-oikeuden, B-luokka T-luokan ajo-oikeuden sekä C1- ja C-luokka LT-luokan ajo-oikeuden.

Ajokorttiluokan ajo-oikeutta voidaan rajoittaa tai siihen voidaan asettaa ehtoja 16 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Ajo-oikeus koskee:

1) AM-luokassa kaksi- ja kolmipyöräisiä mopoja, jos ajokortissa on merkintä mopon ajo-oikeudesta ja kevyttä nelipyörää, jos ajokortissa on merkintä kevyen nelipyörän ajo-oikeudesta vastaavan kuljettajantutkinnon ajokokeen suorittamisen perusteella;

2) vain tutkinnon luokkaa vastaavan automaattivaihteisen ajoneuvon tai sellaisen ajoneuvoyhdistelmän, jossa on automaattivaihteinen vetoauto, kuljettamista, jos kuljettajantutkinnon ajokoe tai käsittelykoe, jos sellainen vaaditaan ajokokeen sijaan, suoritetaan automaattivaihteisella ajoneuvolla.

B-luokan ajo-oikeuden haltija saa kuljettaa myös sellaista ajoneuvoyhdistelmää, jossa on B-luokan vetoauto ja perävaunun kokonaismassa ylittää 750 kg ja ajoneuvoyhdistelmän kokonaismassa ylittää 3500 kg mutta ei 4250 kg, jos hänen ajokortissaan on merkintä ajo-

neuvoyhdistelmää vastaavan ajokokeen suorittamisesta.

T- ja LT-luokka ovat voimassa vain Suomessa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään automaattivaihteisesta ajoneuvosta sekä sellaisista poikkeuksista ajo-oikeuden laajuuteen, jotka ovat voimassa vain Suomessa.

8 §

Ajokortin luokan muuttaminen

Jos ajo-oikeuden haltija ei enää täytä ajo-oikeuden luokkaa vastaavan ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä tai sitä vastaavaa ikävaatimusta, ajokortin luokitus voidaan pysyvästi tai enintään kahden vuoden määräajaksi muuttaa sellaista luokitusta vastaavaksi, jonka edellytykset hän täyttää. Määräajaksi muutettu ajo-oikeus palautetaan ennalleen, jos ajo-oikeuden haltija osoittaa täyttävänsä jälleen ajo-oikeuden edellytykset.

Jos ajo-oikeuden haltija määrätään alkolukalla valvottuun ajo-oikeuteen, hänelle annetaan voimassa olevan ajokortin luokkaa muuttamatta uusi alkolukkoajokortti siihen luokkaan, johon kuuluvan ajoneuvon kuljettamiseen alkolukkoajokortti oikeuttaa. Ryhmän 2 luokkia sisältävä alkolukkoajokortti voidaan tästä laista poiketen antaa myös ilman B-luokkaa.

3 luku

Ajokorttilupa ja ajokortin myöntäminen

9 §

Ajokorttiluvan hakeminen

Ajokorttilupaa tai, jos ajokorttilupaa ei vaadita, ajokorttia haetaan poliisilta.

Ajokorttilupa voidaan myöntää aikaisintaan vuotta ennen kuin hakija täyttää ajokortin luokkaa vastaavan ikävaatimuksen. B-luokan ajokorttilupa voidaan kuitenkin myöntää aikaisintaan kaksi vuotta ennen ikävaatimuksen täyttymistä.

Hakemus voidaan tehdä henkilökohtaisesti tai asiamiestä käyttäen. Hakijan on kuitenkin todistettava henkilöllisyytensä ajokorttilupaa haettaessa tai ajokorttia luovutettaessa taikka kuljettajantutkinnon vastaanottajalle kuljettajantutkintoa suoritettaessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ajokorttiluvan ja ajokortin hakemisesta.

10 §

Hakemuksen liitteet

Hakemukseen on liitettävä:

1) kopiokappale nuorison terveystodistuksesta ryhmään 1 kuuluvia luokkia sisältävää ajokorttia haettaessa tai muu enintään kuusi kuukautta aikaisemmin annettu lääkärinlausunto tai 27 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa laajennettu lääkärinlausunto taikka lisäksi erikoislääkärinlausunto, jos poliisi niin päättää;

2) valokuva, joka täyttää passivalokuvan vaatimukset lukuun ottamatta vaatimusta siitä, että valokuva on korkeintaan kuusi kuukautta aikaisemmin otettu, jollei ajokortissa käytetä ajoneuvoliikennerekisteriin aiemmin tallennettua valokuvaa tai jos valokuvan liittäminen hakemukseen ei 31 §:n mukaan ole tarpeen;

3) ajokorttia varten hakijan nimikirjoitusnäyte, joka on digitoitavissa;

4) ilmoitus, siitä onko hänellä muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueen valtiossa (*EU- ja ETA-valtio*) myönnetty ajokortti ja vakuutus siitä, että hän ei ole ajokiellossa missään muussa EU- tai ETA-valtiossa;

5) jos hakemus koskee ajokortin saamista 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuja ajoja varten, kysymyksessä olevan viranomaisen, työnantajan tai muun vastaavan tahon antama selvitys myöntämisperusteesta ja ajokortin tarpeellisuudesta tehtävässä;

6) huoltajien suostumus, jos haetun ajokorttiluokan vähimmäisikävaatimus on 15 tai 16 vuotta ja ajokorttilupaa hakeva ei ole täyttänyt 18 vuotta.

Uutta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua selvitystä ei vaadita, jollei lääkärinlausunnosta muuta johdu tai poliisi niin päättää, jos:

1) hakijalla on hakemuksessa tarkoitettuun ryhmään kuuluva voimassa oleva ajokortti, eikä ajokortin uudistamista koskevista säännöksistä muuta johdu;

2) hakija on puolustusvoimissa varusmiespalveluksen yhteydessä suorittanut haettua luokkaa vastaavan kuljettajantutkinnon korkeintaan kaksi vuotta aikaisemmin;

3) hakijalla on muussa EU- tai ETA-valtiossa annettu vastaavan luokan voimassa oleva ajokortti, jollei ajokortin uudistamista koskevista säännöksistä muuta johdu.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua selvityksen antajan on ilmoitettava poliisille sellaisista tehtävän hoitamisesta tapahtuvista muutoksista, jotka liittyvät todistuksen antamiseen. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua selvityksen antamiseen liittyvistä ja tarvittaessa muista 1 momentin vaatimuksista.

11 §

Poikkeukset ajokorttiluvan vaatimisesta

Uutta ajokorttilupaa ei vaadita jos:

1) lyhytaikaista ajokorttia seuraava ja sitä luokaltaan vastaava muu kuin uusi lyhytaikainen ajokortti luovutetaan viimeistään kuuden kuukauden kuluttua lyhytaikaisen ajokortin voimassaoloajan päättymisestä;

2) lyhytaikaisen ajo-oikeuden haltija hakee ennen ajo-oikeuden voimassaolon päättymistä siihen sisältyvää T- tai AM-luokan ajo-oikeutta vastaavaa ajokorttia, jos hänelle ei aikaisemmin ole myönnetty näitä luokkia vastaavaa ajokorttilupaa eikä hänelle anneta muuta ajokorttia johon oikeus sisältyy;

3) haetaan ajokortin kaksoiskappaletta;

4) haetaan ajokortin uudistamista ennen sen voimassaoloajan päättymistä.

Edellä 1 momentista poiketen ajokorttilupa vaaditaan, jos 3 tai 4 kohdassa tarkoitettua tapauksessa on kysymys muussa EU- tai ETA-valtiossa annetun ajokortin kaksoiskappaleesta tai uudistamisesta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun AM-luokan ajokorttiin tehdään merkintä oikeudesta sekä mopon että kevyen nelipyörän kuljettamiseen.

12 §

Ajokorttiluvan myöntämisen edellytykset

Ajokorttilupa myönnetään, jos:

1) hakija täyttää ajokorttiluvan terveysta-
timukset;

2) hakijaa ei alkoholin tai muun huumaa-
van aineen jatkuvan väärinkäytön vuoksi ole
katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralli-
seksi;

3) hakijalla on vakinainen asuinpaikka
Suomessa tai hän opiskelee täällä ja opiskelu
on jatkunut vähintään kuusi kuukautta;

4) hakija ei ole ajokiellossa tai väliaikais-
sa ajokiellossa Suomessa tai jossain muussa
ETA-valtiossa;

5) hakija ei viimeksi kuluneen vuoden ai-
kana ole syyllistynyt rikoslain (39/1889)
23 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun moottorikäy-
töisen ajoneuvon kuljettamiseen oikeudetta,
jollei erityistä syytä ajokorttiluvan myöntä-
miseen ole;

6) hakija esittää opetustodistuksen, jos sel-
lainen tämän lain mukaan vaaditaan silloin
kun kuljettajantutkinnon suorittamista ei
edellytetä.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu
alkoholin jatkuva väärinkäyttö ei kuitenkaan
ole esteenä ajokorttiluvan myöntämiselle al-
kolukko-ajokorttia varten, jos ajokorttiin lii-
tetään 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoi-
tettu ehto alkolukon käytöstä. Ajokorttilupa
myönnetään tällöin vain sellaiseen luokkaan
tai sellaisiin luokkiin, johon tai joihin ehto
alkolukon käytöstä liitetään.

Muussa EU- tai ETA-valtiossa annettua
ajokorttia vaihdettaessa 10 §:n 1 momentin
1 kohdassa tarkoitettua selvitystä ei vaadita,
jollei kysymys ole sellaisesta ajokortin uudis-
tamisesta, joka tämän lain mukaan edellyttää
mainitun selvityksen esittämistä.

13 §

Ajokorttilupahakemuksen ratkaiseminen

Ajokorttilupahakemus on ratkaistava ilman
aiheetonta viivytystä.

Jos ajokorttilupaa haetaan EU- tai ETA-
valtiossa annetun ajokortin vaihtamiseksi,

poliisin on tarvittaessa hankittava lisäselvitys
ajokortin voimassaolosta.

14 §

Ajokorttiluvan myöntäminen

Ajokorttiluvan myöntää poliisi.

CE-luokan ajokorttiluvan hakijalle myön-
netään myös D1E- tai DE-luokan ajokorttilu-
pa, jos hänellä on D1- tai D-luokan ajokortti.
Ryhmään 2 kuuluvaa E-luokan ajokorttilupaa
hakevalle myönnetään myös BE-luokan ajo-
korttilupa.

Jos kysymyksessä on ulkomailla annetun
ajokortin vaihtaminen uutta kuljettajantutkin-
toa vaatimatta, ajokorttiin on tehtävä merkin-
tä vaihdon perusteena olevan ajokortin
myöntäjästä. Valtioneuvoston asetuksella
voidaan säätää ajokortin vaihtamisen vaati-
muksista ja vaihdon perusteena olevan ajo-
kortin tietojen tallettamisesta ajoneuvoliik-
kennerekisteriin, niiden merkitsemisestä ajo-
korttiin ja muiden ajokortin tietojen merkit-
semisestä.

B-luokan ajokorttilupa on voimassa kaksi
vuotta ja muu ajokorttilupa yhden vuoden.

15 §

Ajokorttiluvan peruuttaminen

Ajokorttilupa on peruutettava, jos sen saaja
ei enää täytä ajokorttiluvan myöntämisen
edellytyksiä. Jos hakijalle on luovutettu to-
distus kuljettajantutkinnon suorittamisesta tai
ajokortti, ajo-oikeuden haltija on määrättävä
ajokorttiluvan peruuttamisen sijaan ajokiel-
toon. Jos ajokorttiluvan jotain luokkaa vas-
taava ajo-oikeus on alkanut, ajokorttilupa pe-
ruutetaan siltä osin kuin ajo-oikeus ei ole al-
kanut.

16 §

Ajokortin ehdot ja rajoitukset

Poliisin päätöksellä voidaan ajokorttilu-
paan ja ajokorttiin 5 §:n 3 ja 4 momentissa
säädetyn rajoituksen lisäksi liittää ehto, jonka
mukaan ajo-oikeuden haltijan:

1) on käytettävä ajaessaan silmälaseja tai muita korjaavia linssejä, kuulolaitetta taikka proteesia tai muuta ortopedistä apuvälinettä, jos hän vain niitä käyttäen täyttää säädetyt terveystvaatimukset tai kykenee kuljettamaan ajoneuvoa;

2) kuljettamassa ajoneuvossa on oltava alkolukko, automaattivaihteisto tai kuljettajan-tutkinnon vastaanottajan hyväksymät erityiset ajohallintalaitteet, joita käyttäen hän on kuljettajan-tutkinnon ajokokeessa tai käsitte-lykokeessa osoittanut kykenevänsä kuljetta-maan ajoneuvoa;

3) on toimitettava määrääjän kuluttua poliisille lääkärin- tai erikoislääkärintodistus.

Ajo-oikeuteen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia voidaan muuttaa poliisin päätöksellä, jos siihen ilmenee syytä.

Ehdoista ja rajoituksista on 1 momentin 3 kohtaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ajokorttiin sen ajokorttiluokan yhteyteen, jota ehto tai rajoitus koskee.

17 §

Ajokortin terveystvaatimukset ryhmässä 1

Ryhmään 1 kuuluvia luokkia vastaavan ajokorttiluvan edellytyksenä on seuraavien terveystvaatimusten täyttäminen:

1) ajokorttiluvan hakijan näöntarkkuus on tarvittaessa korjaavia linssejä käyttäen molempien silmien yhteisnäkönä vähintään 0,5; jos hakija on menettänyt näön toisesta silmästä tai hän käyttää ainoastaan toista silmää näköhavaintoja tehdessään, näöntarkkuuden on oltava vähintään 0,5 ja silmien tilan on täytynyt jatkua niin kauan, että hän on sopeutunut ainoastaan toisen silmän käyttämiseen;

2) hakijan näkökenttä täyttää ajokortin saamisen edellytykset;

3) hakijalla ei ole sellaista ajokorteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/126/EY, jäljempänä *ajokortti-direktiivi*, liitteessä III mainittua vikaa, sairautta tai vammaa, joka olennaisesti heikentää hänen kykyään toimia tässä momentissa mainittuun luokkaan kuuluvan ajoneuvon kuljettajana tai, jos hänellä on ajokykyyn vaikuttava vika, sairaus tai vamma, se ei heikennä olennaisesti hänen kykyään toimia automaattivaihteisen tai alkolukolla taikka eri-

tyisin ajohallintalaittein varustetun ajoneuvon kuljettajana.

Sosiaali- ja terveystministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua näkökenttää ja 3 kohdassa tarkoitettuja muita terveystvaatimuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä.

18 §

Ajokortin terveystvaatimukset ryhmässä 2

Ryhmään 2 kuuluvia luokkia vastaavan ajokorttiluvan edellytyksenä on seuraavien terveystvaatimusten täyttäminen:

1) ajokorttiluvan hakijan näöntarkkuus on toisella silmällä vähintään 0,8 ja toisella vähintään 0,1 tarvittaessa enintään + 8 dioptrin korjaavia linssejä käyttäen;

2) hakijan molempien silmien näkökenttä täyttää ajokortin saamisen edellytykset;

3) hakija tarvittaessa kuulolaitetta käyttäen ainakin toisella korvalla kuulee tavallisen puheäänien neljän metrin etäisyydeltä;

4) hakijalla ei ole sellaista ajokorttidirektiivin liitteessä III mainittua vikaa, sairautta tai vammaa, joka olennaisesti heikentää hänen kykyään toimia tässä momentissa mainittuun luokkaan kuuluvan ajoneuvon kuljettajana tai, jos hänellä on ajokykyyn vaikuttava vika, sairaus tai vamma, se ei heikennä olennaisesti hänen kykyään toimia automaattivaihteisen tai alkolukolla taikka erityisin ajohallintalaittein varustetun ajoneuvon kuljettajana.

Sosiaali- ja terveystministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua näkökenttää ja 4 kohdassa tarkoitettuja muita terveystvaatimuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa mainittu kuuloa koskeva vaatimus ei ole esteenä kuulosuojaimien käytölle C1- ja C-luokan ajoneuvoa kuljetettaessa, jos se työntekijän työsuojelua koskevien säännösten mukaan on tarpeen.

19 §

Ajonäyte

Poliisi voi määrätä henkilön toimittamaan ajonäytteen perusteella annettavan todistuk-

sen 17 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 18 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman vaikutuksesta ajoneuvon kuljettamiseen ja sen johdosta mahdollisesti tarvittavista ajohallintalaitteista.

Ajonäyte suoritetaan kuljettajantutkimuksen vastaanottajalle kysymyksessä olevan ajokortin tai tutkimuksen luokkaan kuuluvalla ajoneuvolla. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ajonäytteen suoritamisesta.

20 §

Ajoterveydentilan ja ajokunnon valvonta

Jos on syytä epäillä, ettei ajo-oikeuden haltija enää täytä ajokortin terveysvaatimuksia tai ettei hän terveydentilansa vuoksi enää kykene kuljettamaan turvallisesti sellaista ajoneuvoa, jonka ajo-oikeus hänellä on, poliisi voi määrätä kuljettajan määräajassa toimitamaan lääkärin- tai erikoislääkärinlausunnon terveysvaatimusten täyttymisestä taikka todistuksen ajonäytteestä tai uudesta ajokoikeesta.

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan liikennevalvonnan yhteydessä tehtävään tarkastukseen, jossa tutkitaan näkökyvylle asetettujen vaatimusten täyttyminen. Näkökyvyn tarkastuksen saa tehdä vain siten ja sellaisella menetelmällä, ettei toimenpiteistä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa ajoneuvon kuljettajalle.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun tarkastukseen osallistumisen sijaan kuljettaja voi poliisimiehen asettamassa määräajassa toimittaa poliisille lääkärin tai optikon lausunnon näkökyvylle asetettujen vaatimusten täyttymisestä.

21 §

Ajoterveydentilaa koskevat ilmoitukset

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, lääkärin on todetessaan ajokorttiluvan hakijan tai ajo-oikeuden haltijan terveydentilan muuten kuin tilapäisesti heikentyneen siten, ettei hän enää täytä 17 tai 18 §:ssä tarkoitettuja terveysvaatimuksia, ilmoitettava siitä poliisille.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemistä potilaalle on kerrottava velvollisuudesta ilmoituksen tekemiseen ja terveydentilan vaikutuksesta ajokykyyn.

Edellä 1 momentissa tarkoitetussa ilmoituksessa voidaan antaa tieto ainoastaan siitä:

1) että ilmoituksen kohteena oleva henkilö ei täytä ajokorttiluvalle asetettuja terveysvaatimuksia;

2) mitä lisätoimenpiteitä lääkäri ehdottaa terveydentilan tai siitä ajokykyyn aiheutuvien vaikutusten tarkemmaksi selvittämiseksi.

Mitä tässä pykälässä säädetään lääkärin ilmoitusvelvollisuudesta, koskee myös optikkoa 20 §:ssä tarkoitetun liikennevalvontaan liittyvän näkökykyä koskevan tarkastuksen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä.

22 §

Ajokorttien voimassaoloajat

Ryhmään 1 kuuluva ajokortti annetaan 15 vuodeksi kerrallaan ja kuitenkin enintään määräajaksi, joka päättyy hakijan täyttäessä 70 vuotta. Tämän jälkeen ajokortti annetaan viideksi vuodeksi kerrallaan. Ajokortti annetaan viideksi vuodeksi myös silloin, jos ajokorttiluvan hakija on täyttänyt 65 vuotta tai jos ajokorttia uudistettaessa hän on täyttänyt mainitun iän ennen uudistettavan ajokortin voimassaoloajan päättymistä. Ajokortti on annettava tässä momentissa tarkoitettua lyhyemmäksi määräajaksi, jos lääkärinlausunto sitä edellyttää.

Ryhmään 2 kuuluvia luokkia sisältävä ajokortti annetaan viideksi vuodeksi kerrallaan ja kuitenkin enintään määräajaksi, joka päättyy hakijan täyttäessä 70 vuotta. Tämän jälkeen ajokortti annetaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Ryhmään 2 kuuluvia luokkia sisältävä ajokortti annetaan kuitenkin kahdeksi vuodeksi, jos ajokorttiluvan hakija on täyttänyt 68 vuotta tai jos ajokorttia uudistettaessa hän on täyttänyt mainitun iän ennen uudistettavan ajokortin voimassaoloajan päättymistä. Ajokortti on annettava tässä momentissa tar-

koitettua lyhyemmäksi ajaksi, jos lääkärinlausunto sitä edellyttää.

Jos ajokortin kelpoisuutta laajennetaan sen voimassa ollessa, uusi ajokortti annetaan uudeksi enintään 1 tai 2 momentissa tarkoitetuksi määräajaksi.

Ajokortti on voimassa 1 ja 2 momentissa tarkoitetun määräajan 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun asiakirjan antamisesta taikka, jos kuljettajantutkintoa ei suoriteta, siitä, kun ajokortin luovuttamisen edellytykset täyttyvät. Jos ajokortin uudistamista haetaan määrääjässä ennen edellisen ajokortin voimassaoloajan päättymistä, ajokortti on kuitenkin voimassa mainitun määräajan uudistettavan ajokortin voimassaoloajan päättymispäivästä lukien. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä ajokortin voimassaolon vaatimuksista.

23 §

Auton kuljettamiseen oikeuttavan ensimmäisen ajokortin voimassaolo

Ensimmäinen auton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti annetaan kuitenkin 22 §:stä poiketen vain yhdeksi vuodeksi. Ajokortti annetaan yhdeksi vuodeksi myös silloin, jos hakijalla ei ole aikaisemmin ollut ulkomailla myönnettyä auton ajokorttia vähintään kuuden kuukauden ajan sen jälkeen kun hän on täyttänyt tässä laissa säädetyn 18 vuoden vähimmäisiän.

Vaikka hakijalla on ennestään muu ryhmään 1 kuuluvia luokkia sisältävä ajokortti, auton ajo-oikeuden sisältävä uusi ajokortti on lyhytaikainen ajokortti. Jos tässä pykälässä tarkoitetun auton ajo-oikeuden sisältävän ajokortin kelpoisuutta laajennetaan uudella luokalla, uusi ajokortti annetaan 1 momentissa tarkoitetusta määräajasta jäljellä olevaksi ajaksi, jolleivät edellytykset lyhytaikaista ajokorttia seuraavan muun kuin lyhytaikaisen ajokortin antamiseen täyty.

Jos ajo-oikeuden haltija syyllistyy tässä pykälässä tarkoitetun ajokortin voimassa ollessa liikennetrikoksiin siten, että ajokieltoon määräämisen perusteet täyttyvät, myös seuraava ajokortti on lyhytaikainen ajokortti.

24 §

Ajokortin luovuttamisen edellytykset

Ajokortti luovutetaan hakijalle:

1) jolla on ajokorttilupa, jollei 11 §:stä muuta johdu;

2) joka täyttää säädetyn ikävaatimuksen;

3) joka on suorittanut hyväksytysti ajokorttiluvan luokkaa vastaavan kuljettajantutkinnon.

Uutta 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua kuljettajantutkintoa ei vaadita, jos:

1) lyhytaikaisen ajo-oikeuden haltija ei ole lyhytaikaisen ajo-oikeuden aikana syyllistynyt liikennetrikoksiin siten, että ajokieltoon määräämisen perusteet täyttyvät, ja hän esittää viimeistään kuuden kuukauden kuluttua lyhytaikaisen ajo-oikeuden päättymisestä todistuksen siitä, että harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetus on saatu;

2) lyhytaikaisen ajo-oikeuden haltijalle annetaan lyhytaikaista ajokorttia luokaltaan vastaava uusi lyhytaikainen ajokortti muusta kuin ajokieltoon määräämisestä johtuen ja ajokortin antaminen ilman uutta kuljettajantutkintoa on hänen sairaudestaan, pitempiaikaisesta ulkomailla oleskelustaan tai muusta vastaavasta syystä perusteltua;

3) moottoripyörän ajo-oikeuden haltija, jolla on ollut kyseisen luokan ajokortti vähintään kahden vuoden ajan, osoittaa saaneensa koulutuksen, joka vaaditaan moottoripyörän ajokorttiluokan korottamiseksi lähimpään ylempään luokkaan;

4) hakijalle luovutetaan edellä 11 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu AM- tai T-luokan ajokortti auton ajokortin voimassaolon lakatessa ilman, että muuta ajokorttia, johon näiden luokkien ajo-oikeus sisältyy, luovutetaan;

5) hakijalla on luokaltaan vastaava muussa EU- tai ETA-valtiossa annettu voimassa oleva ajokortti, jollei ajokortin uudistamista koskevasta säännöksestä muuta johdu;

6) hakijalla on muu voimassa oleva ulkomainen ajokortti, joka tämän lain nojalla voidaan vaihtaa suomalaiseen ajokorttiin uutta kuljettajantutkintoa suorittamatta.

Edellä 1 momentin 3 kohdan täytyminen on osoitettava todistuksella kuljettajantutkinnon suorittamisesta enintään kaksi vuotta ai-

kaisemmin, jos kysymyksessä on ryhmän 1 ajokorttiluokkaa vastaava tutkinto, tai enintään vuotta aikaisemmin, jos kysymyksessä on ryhmän 2 ajokorttiluokkaa vastaava tutkinto. Myös vastaava todistus kuljettajantutkinnon suorittamisesta puolustusvoimissa tai Ahvenanmaalla hyväksytään.

Edellä 3 momentissa säädetystä poiketen puolustusvoimissa varusmiespalveluksen aikana suoritettu C-luokan tutkinto voi kuitenkin olla suoritettu enintään kolme vuotta aikaisemmin.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun opetuksen saaminen voidaan osoittaa myös todistuksella harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetuksen saamisesta puolustusvoimien kuljettajaopetuksen yhteydessä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luovuttamisen edellytysten osoittamisen määräajoista ja muista ajokortin luovuttamisen edellytyksistä sekä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetusta palauttamisvelvollisuudesta poikkeamisesta. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta opetuksesta ja sen vähimmäismäärästä.

Edellä 2 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitetun ajokortin perusteella annettavaan ajokorttiin on tehtävä merkintä vaihdon perusteena olevan ajokortin myöntäjästä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää ajokortin vaihtamisen vaatimuksista ja hakijalla ennestään olevan ajokortin tietojen tallettamisesta ajoneuvoliikennerekisteriin ja tietojen merkitsemisestä ajokorttiin.

25 §

Ajokortin luovuttamisen esteet

Ajokorttia ei luovuteta, jos:

- 1) ajokorttilupa on peruutettu;
- 2) ajokorttiluvan myöntämisen jälkeen on ilmennyt este ajokorttiluvan myöntämiselle;
- 3) ajokorttiluvan myöntämisen jälkeen on ilmennyt peruste ajokieltoon tai väliaikaiseen ajokieltoon määräämiselle.

Muu kuin lyhytaikainen ajokortti saadaan luovuttaa aikaisintaan kaksi kuukautta ennen hakijalla olevan lyhytaikaisen ajo-oikeuden päättymistä.

Jos hakijalla on ennestään ajokortti, hänen on palautettava se uutta ajokorttia luovutettaessa, jollei toisin säädetä. Jos hakija ei palauta hänellä ennestään olevaa Suomessa, Ahvenanmaalla tai ulkomailla annettua ajokorttia, hänen on annettava selvitys ajokortin häviämisestä, tuhoutumisesta tai katoamisesta. Jos ajokortti myöhemmin löytyy, se on palautettava poliisille.

26 §

Ajokortin luovuttaminen

Ajokortti toimitetaan hakijalle postitse. Jos postitse toimittaminen ei hakijalla ennestään olevan ajokortin viranomaisen haltuun saamiseksi tai muusta asiakirjaturvallisuuteen tai tässä laissa säädettyyn tehtävään liittyvästä syystä ole mahdollista, ajokortin luovuttaa poliisi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitkä ajokortit postitetaan ja postittamisessa noudatettavasta menettelystä ja muista postittamisen vaatimuksista.

Ajokortin luovuttamisen yhteydessä palautettu muussa EU- tai ETA-valtiossa annettu ajokortti on palautettava kortin myöntäjälle ja ilmoitettava syy ajokortin palauttamiseen.

Poliisin on säilytettävä lyhytaikaisen ajokortin tai 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun D-luokan ajokortin luovuttamisen yhteydessä poliisille annettu aikaisempi ajokortti. Ajokortti palautetaan haltijalleen, jos lyhytaikaisen ajokortin voimassaoloajan päättyessä ei muuta ajokorttia luovuteta tai jos D-luokan ikävaatimukset eivät enää täyty.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ajokorttia luovutettaessa palautetun ajokortin säilyttämisestä, 2 momentissa tarkoitetun ajokortin palauttamisesta myöntäjälleen ja palauttamismenettelyn käyttämisestä muussakin tapauksessa.

27 §

Ajokortin uudistaminen

Ajokortin uudistamista 22 §:ssä tarkoitetuksi määräajaksi haetaan poliisilta noudattaen mitä 9 §:n 2 momentissa säädetään ajo-

korttiluvan hakemisesta. Hakemukseen on liitettävä:

1) edellä 10 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu valokuva, jos se 31 §:n mukaan on tarpeen;

2) edellä 10 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettu nimikirjoitusnäyte;

3) lääkärinlausunto, jos ryhmään 1 kuuluvan ajo-oikeuden haltija on täyttänyt 70 vuotta ennen uudistettavan ajokortin voimassaoloajan päättymistä tai ryhmään 2 kuuluvia luokkia sisältävän ajo-oikeuden haltija on täyttänyt 45 vuotta ennen uudistettavan ajokortin voimassaoloajan päättymistä, taikka jos poliisi määrää sellaisen esitettäväksi;

4) todistus uuden kuljettajantutkinnon suorittamisesta, jos ajokortin uudistamista haettaessa on kulunut yli kaksi vuotta ajokortin voimassaoloajan päättymisestä, tai jos hakemus koskee ryhmän 2 ajokorttia, yli vuosi ajo-oikeuden päättymisestä.

Hakemukseen liitettävässä lääkärinlausunnossa on terveysvaatimusten täyttymistä arvioitaessa otettava erityisesti huomioon ikääntymisen vaikutukset ajoterveyteen ja terveysvaatimusten täyttymiseen:

1) ryhmään 2 kuuluvaa ajokorttilupaa haettaessa tai ajokorttia uudistettaessa 70 ikävuodesta lukien;

2) ryhmään 2 kuuluvaa ajokorttilupaa tai ajokortin uudistamista haettaessa, jos ajokortti annetaan enintään kahdeksi vuodeksi syystä, että henkilö on täyttänyt 68 vuotta;

3) ryhmän 1 ajokorttilupaa haettaessa, jos hakija on täyttänyt 70 vuotta;

4) sellaista ryhmän 1 ajokorttia uusittaessa, joka on annettu hakijalle enintään viideksi vuodeksi 70 ikävuodesta lukien tai mainituksi ajaksi syystä, että hakija on täyttänyt 65 vuotta.

Jos ajokortin uudistamista haetaan korkeintaan kuusi kuukautta ennen hakijalla olevan ajokortin voimassaoloajan päättymistä ja samalla esitetään kaikki hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavat liitteet ja selvitykset, ajokortin voimassaoloaika jatkuu edellisen ajokortin päättymisestä lukien. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ryhmään 2 kuuluvia luokkia sisältävän ajokortin uudistamisesta myös tästä poiketen ajokortin ja kuorma- ja linja-auton kul-

jettajan ammattipätevyyden voimassaoloajien yhteensovittamiseksi.

Jos ajokortin uudistamisen edellytykset täyttyvät, uudistettava ajokortti voidaan väliaikaisen ajokortin antamisen sijaan hyväksyä Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, osoituksena ajo-oikeudesta enintään kolmen kuukauden ajan ajokorttiin merkityn voimassaoloajan päättymisestä. Ajokortin luovuttamisesta on muuten voimassa, mitä 26 §:ssä säädetään.

28 §

Ajokortin kaksoiskappale

Suomessa tai muussa EU- tai ETA-valtiossa annetun ajokortin haltijalle voidaan antaa ajokortin kaksoiskappale, jos hän täyttää 12 §:n 1 momentin 3 kohdan vaatimuksen tai Suomessa annetun ajokortin haltijan vakinaisen asuinpaikka on muussa kuin EU- tai ETA-valtiossa.

Kaksoiskappaletta on haettava poliisilta, jos:

1) ajokortti on kadonnut, tuhoutunut tai anastettu;

2) ajokortin valokuvasta ei enää voida tunnistaa ajokortin haltijaa;

3) ajokortin haltijan nimi tai henkilötunnus on muuttunut;

4) ajokortti on siten turmeltunut, ettei sitä voida vaikeudetta lukea.

Hakemukseen on liitettävä ajokortti, jos se on tallella, sekä tarvittaessa valokuva. Ajokortin katoamisesta tai tuhoutumisesta on annettava kirjallinen selvitys. Jos kadonnut tai anastettu ajokortti myöhemmin löytyy, se on palautettava poliisille. Nimen tai henkilötunnuksen muutoksesta on tarvittaessa esitettävä luotettava selvitys ja hakemus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa muutoksesta.

Kaksoiskappale on voimassa samaan määräpäivään alkuperäisen ajokortin kanssa.

Kaksoiskappaleen luovuttamisen esteistä on voimassa, mitä 25 §:ssä säädetään. Kaksoiskappale voidaan hävittää, jollei sitä ole luovutettu vuoden kuluessa hakemuksen tekemisestä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kaksoiskappaleen luovuttamisesta ja hävittämisestä.

29 §

Väliaikainen ajokortti

Poliisi voi erityisistä syistä luovuttaa ajokorttilupaa tai jotain sen luokkaa vastaavan väliaikaisen ajokortin, jos ajokortin luovuttamisen edellytykset täyttyvät eikä muuta vastaavaa ajokorttia luovuteta. Väliaikainen ajokortti voidaan luovuttaa myös, jos uutta ajokorttilupaa ei vaadita tai jos haetaan ajokortin kaksoiskappaletta.

Väliaikainen ajokortti annetaan enintään kolmeksi kuukaudeksi ja se on voimassa Suomessa, jollei kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu. Väliaikaista ajokorttia ei voi luovuttaa sille, joka on hakenut tilapäistä ajokorttia.

Väliaikainen ajokortti annetaan Liikenteen turvallisuusviraston lomakkeella. Jos ajokortissa ei ole haltijan valokuvaa, ajokortin lisäksi on ajettaessa oltava mukana henkilöllisyyttä osoittava asiakirja, josta henkilöllisyys on luotettavasti todettavissa. Väliaikainen ajokortti on palautettava, kun uusi ajokortti tai ajokortin kaksoiskappale luovutetaan.

30 §

Ajokorttiluvan ja muun luvan raukeaminen sekä ajokortin hävittäminen

B-luokan ajokorttilupa raukeaa kahden vuoden ja muu ajokorttilupa yhden vuoden kulluttua ajokorttiluvan myöntämispäivästä siltä osin kuin lupaan merkittyä luokkaa vastaavaa ajokorttia tai väliaikaista ajokorttia ei ole luovutettu. Muu tässä laissa tarkoitettu poliisin myöntämä lupa raukeaa vuoden kulluttua sen hakemisesta.

Poliisi voi hävittää:

1) B-luokan ajokortin, jos sitä ei ole luovutettu kolmen vuoden kuluessa ajokorttiluvan myöntämisestä;

2) lyhytaikaista ajokorttia seuraavan ja sitä luokaltaan vastaavan muun kuin lyhytaikaisen ajokortin, jos sitä ei ole luovutettu vuoden kuluessa lyhytaikaisen ajo-oikeuden päättymisestä;

3) muun ajokortin, jos sitä ei ole luovutettu yhden vuoden kuluessa ajokorttiluvan myöntämisestä;

4) ajokortin luovuttamisen yhteydessä palautetun aiemman ajokortin, jollei 26 §:ssä tai 6 luvussa toisin säädetä.

Jos poliisin myöntämä ajokorttilupa on rauennut, hakijan on haettava uutta lupaa ja osoitettava täyttävänsä sen saamisen edellytykset. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ajokortin hävittämisestä.

31 §

Ajokortin vaatimukset

Ajokortin on oltava ajokorttidirektiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun mallin mukainen. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ajokorttia koskevista vaatimuksista sekä siihen sisällytettävistä tiedoista.

Ajokorttiin merkitään ajokorttilupaa vastaavat luokat. Ajokorttiin liitettyjä ehtoja, rajoituksia ja muita tietoja koskevat merkinnät tehdään koodin muodossa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä koodeista ja niiden käytöstä. Ajokorttilupaa tai ajokortin uudistamista koskevaan hakemukseen on liitettävä uusi valokuva, jos uudistettavassa ajokortissa oleva kuva on yli 15 vuotta vanha.

Ajokortin valmistamisesta ja toimittamisesta 26 §:n mukaisesti luovutettavaksi vastaa Liikenteen turvallisuusvirasto. Liikenne- ja viestintäministeriö vahvistaa tässä laissa tarkoitettujen ajokorttien, lupien ja todistusten kaavat, jollei 98 §:ssä toisin säädetä.

Mitä tässä pykälässä säädetään ajokortista, ei koske väliaikaista, tilapäistä eikä kansainvälistä ajokorttia.

32 §

Ajokortin ja muun luvan mukana pitäminen ja esittämisvelvollisuus

Ajokortti ja tässä laissa tarkoitettu lupa, autokoululupaa lukuun ottamatta, ja kuljettajan tutkintotodistus on pidettävä ajettaessa mukana ja vaadittaessa esitettävä poliisimiehelle taikka muulle liikenteen valvontaan liittyvässä virkatehtävässä toimivalle tulli- ja rajavartiolaitokselle sekä tieliikennelain 97 §:ssä tar-

koitetulle liikenne- ja viestintäministeriön tai Liikenneviraston liikennettä valvomaan määräämälle virkamiehelle.

Jos ajoneuvon kuljettajalla ei ole mukanaan vaadittavaa ajokorttia, mutta hänen henkilöllisyytensä on todettu eikä ole syytä otaksua, ettei hänellä ole ajo-oikeutta, poliisimies voi sallia ajon jatkamisen. Tällöin kuljettaja voidaan kuitenkin velvoittaa esittämään ajokortti poliisille määräajassa. Vastaavasti voidaan menetellä, jos kuljettajalta puuttuu muu 1 momentissa tarkoitettu asiakirja.

33 §

Ajoneuvon luovuttaminen toisen kuljettavaksi

Ajoneuvoa ei saa luovuttaa sellaisen kuljettavaksi, jolla ei ole tässä laissa tarkoitettua ajokorttia tai ajo-oikeutta.

Ajoneuvon luovuttajan on ennen ajoneuvon luovuttamista toisen käyttöön varmistauduttava siitä, että kuljettajalla on vaadittu ajo-oikeus.

4 luku

Kuljettajaopetus

34 §

Kuljettajaopetus ajokorttia varten

Kuljettajaopetuksen antamiseen ajokorttia varten vaaditaan autokoululupa tai opetuslupa. Ajamisen harjoittelemiseksi moottoripyörän ajokortin saamista varten voidaan myöntää harjoituslupa.

35 §

Kuljettajaopetuksen tavoite

Kuljettajaopetuksen tavoitteena on edistää oppilaiden kehittymistä vastuullisiksi kuljettajiksi antamalla heille perusvalmiudet kuljettaa ajoneuvoa liikenteessä turvallisesti. Tarkoituksena on, että he tuntevat vastuunsa kuljettajina myös muiden tienkäyttäjien turvallisuudesta ja ympäristövaatimusten hu-

mioon ottamisesta ja sovittavat ajotapansa sen mukaisesti.

AM-luokan ajokorttia varten annettavassa opetuslupaopetuksessa erityisenä tavoitteena on lisätä uusien kuljettajien turvallisuutta ja siihen vaikuttavien näkökohtien huomioon ottamista ajamisessa opetusluvan haltijan osallistumisella opetukseen.

Mitä 2 momentissa säädetään AM-luokan ajokortista, koskee myös B-luokan ajokorttia.

36 §

Kuljettajaopetuksen sisältö

Kuljettajaopetukseen on sisällytettävä ainakin tiedot:

- 1) liikennejärjestelmästä;
- 2) liikenteen sosiaaliseen ympäristöön ja vuorovaikutukseen liittyvistä vaatimuksista;
- 3) liikenteen ympäristövaikutuksista;
- 4) kuljettajan ajokykyyn ja eri tienkäyttäjärühmien turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä;
- 5) ajoneuvon erityispiirteiden mukaisesti sen oikeasta käyttötavasta, käsittelystä ja kuljettamisesta liikennesääntöjä noudattaen erilaisissa liikennetilanteissa ja -ympäristöissä turvallisesti, taloudellisesti, ekologisesti ja joustavasti;
- 6) liikenteen vaaratilanteiden tunnistamisesta ja välttämisestä ja vaikeissa olosuhteissa ajamisesta.

Kuljettajaopetuksen sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

37 §

Kuljettajaopetuksen toteutus

Kuljettajaopetus koostuu teoria- ja ajoopetuksesta. Opetuksessa on noudatettava Liikenteen turvallisuusviraston vahvistamaa opetussuunnitelmaa.

B-luokan kuljettajaopetuksessa on perusvaiheen lisäksi harjoitteluvaihe ja syventävä vaihe. Harjoitteluvaiheeseen sisältyy itsenäistä opiskelua ja ajoharjoittelua sekä palautejakso autokoulussa. Syventävässä vaiheessa kehitetään perusvaiheen opetuksessa ja harjoitteluvaiheessa hankittuja tietoja ja taitoja

sekä lisätään valmiuksia vaaratilanteiden tunnistamisessa ja välttämisessä sekä vaikeissa olosuhteissa ajamisessa ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuljettajaopetuksen toteuttamisen vaatimuksista. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetuksen vähimmäismääristä. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä aiemman kelpoisuuden hyväksi lukemisesta opetussuunnitelman mukaisissa kuljettajaopetuksen vähimmäismäärissä niissä rajoissa kuin vähimmäismääristä säädetään sekä vaativissa olosuhteissa ajamisen käytännön opetukseen soveltuvan ajankohdan määrittelemisestä.

38 §

Autokouluopetuksen aloittamisen edellytykset

Kuljettajaopetus autokoulussa saadaan aloittaa aikaisintaan kuusi kuukautta ennen kuin oppilas täyttää suoritettavaa ajokorttia koskevan vähimmäisiän. B-luokan opetus saadaan kuitenkin aloittaa aikaisintaan vuotta ennen ajokortin vähimmäisiän täyttymistä. Ajo-opetusta saadaan kuitenkin antaa liikenteessä vasta kun oppilas on täyttänyt 15 vuotta.

B-luokan syventävän vaiheen opetus saadaan aloittaa aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua B-luokan hyväksytyn ajokokeen suorittamisesta edellyttäen, että harjoitteluvaiheen opetus on saatu.

Ryhmään 2 kuuluvan luokan kuljettajaopetukseen tulevalle on oltava vähintään B-luokan auton ajokortti tai tämän lain mukaisesti annetun kuljettajantutkintotodistuksen perusteella saatu B-luokan ajo-oikeus. E-luokan kuljettajaopetukseen tulevalle on oltava vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti.

Oppilas, joka opiskelee ammatillisessa oppilaitoksessa Opetushallituksen valvonnassa tapahtuvassa kuorma- tai linja-autonkuljettajan opetussuunnitelmaperusteisessa perustutkintokoulutuksessa, saadaan kuitenkin ottaa tämän koulutuksen yhteydessä annettavaan ryhmään 2 kuuluvan ajokortin saamiseen tähtäävään kuljettajaopetukseen

B-luokan ajokorttia vaatimatta sinä vuonna, jona hän täyttää 16 vuotta. Ajo-opetusta saadaan antaa liikenteessä vasta, kun oppilas on täyttänyt 17 vuotta. Ajo-opetusta linja-autolla saa antaa liikenteessä vasta kun oppilaalla on B-luokan ajokortti ja E-luokan yhdistelmällä, kun oppilaalla on vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti.

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetuksen aloittamisen vaatimuksista.

39 §

B-luokan opetusluvan myöntämisen perusteet

Opetusluvan myöntämisen edellytyksenä B-luokan ajokorttia varten annettavaan kuljettajaopetukseen on, että:

- 1) hakija on täyttänyt 25 vuotta;
- 2) hakijalla on B-luokan ajokortti, joka on ollut hänellä vähintään kolmen vuoden ajan;
- 3) hakija on suorittanut kuljettajantutkinnon vastaanottajalle opetettavia asioita koskevan opetuslupaopettajan kokeen tai hänellä on liikenneopettajalupa;
- 4) hakijaa on pidettävä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan opetustehtävään sopivana;
- 5) opetuksessa käytettävässä ajoneuvossa on tarvittavat ajohallintalaitteet opettajaa varten ja ajoneuvo on muutostarkastuksessa hyväksytty opetusajoneuvoksi.

Hakijaa ei ole pidettävä 1 momentin 4 kohdan mukaisesti opetustehtävään sopivana, jos:

- 1) hän on luvan myöntämistä edeltäneen viiden vuoden aikana ollut ajokiellossa rattijuopumuksen, törkeän rattijuopumuksen, törkeän liikenteen vaarantamisen tai sellaisen rikoslain 23 luvun 1 §:n nojalla rangaistavan teon takia, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan; tai hän on tänä aikana syyllistynyt mainittuihin tekoihin niin, että ajokielloon määräämisen perusteet täyttyvät; tai

- 2) hän on viimeisen vuoden aikana ollut ajokiellossa muihin kuin 1 kohdassa tarkoitettuihin liikenne rikoksiin syyllistymisen takia tai hän on tänä aikana syyllistynyt tällaisiin tekoihin niin, että ajokielloon määräämisen perusteet täyttyvät;

3) hän on rikosrekisteriin tai poliisin pitämään rekisteriin sisältyvien tietojen perusteella muutoin toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton opetustehtävään.

Opetuslupan myöntämisen edellytyksenä harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetusta varten on, että hakijalla on liikenneopettajalupa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun kokeen voimassaoloajasta. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kokeen sisällöstä ja toteutuksesta.

40 §

Opetuslupaperusteet muuhun kuin B-luokan opetukseen

Muun kuin B-luokan opetuslupan myöntämiseen sovelletaan 39 §:n säännöksiä alla olevin poikkeuksin:

1) mopon ajokorttia varten opetuslupan hakijan vähimmäisikä on 21 vuotta ja hänellä tulee olla mopon tai moottoripyörän ajokortti, joka on ollut hänellä vähintään kolmen vuoden ajan;

2) kevyen nelipyörän ajokorttia varten opetuslupan hakijalla tulee olla kevyen nelipyörän tai B-luokan ajokortti, joka on ollut hänellä vähintään kolmen vuoden ajan;

3) muuta kuin B-luokan sekä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua mopon tai kevyen nelipyörän ajokorttia varten opetuslupaa hakevalla tulee olla opetuksen luokkaa vastaavan ajoneuvon kuljettamiseen oikeuttava ajokortti, joka on ollut hänellä vähintään kolmen vuoden ajan;

4) ryhmään 2 kuuluvan luokan ajokorttia varten vaatimuksena on 39 §:ssä säädetyn lisäksi, että opetus annetaan autonkuljettajan ammattiopetukseen rinnastettavan työnantajan antaman koulutuksen yhteydessä koulutusalun tutkintoon valmistavan koulutuksen oppisopimuksella, oppilaalla on B-luokan ajokortti ja lisäksi vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti, jos opetusta annetaan ajoneuvoyhdistelmän ajokorttia varten, ja että opetuslupan hakijalla on liikenneopettajalupa C- ja D-luokan opetukseen.

Edellä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua AM-luokan opetuslupaa hakevan on osoitettava lupaviranomaiselle, että hänellä on ollut kohdassa tarkoitettu mopon tai kevyen nelipyörän ajo-oikeus kolmen vuoden ajan, jos lupaa haetaan tällä perusteella ja ajo-oikeuden alkamisajankohtaa ei ole ajokorttiin merkitty.

41 §

Opetuslupaopetuksen toteutus B- ja AM-luokan opetuksessa

Ennen B-luokan ajo-opetuksen aloittamista opetuslupan haltijan on yhdessä oppilaan kanssa osallistuttava autokoulussa annettavaan opetuslupaopetusta tukevaan opetukseen ja opetuksen aikana suoritettavaan opimisen ja ajotaidon edistymistä arvioivaan ajoon.

Vaikkeissa olosuhteissa ajamisen ajo-opetus on B-luokan opetuslupaopetuksessa annettava autokoulussa, jos opetuslupan haltijalla ei ole liikenneopettajalupaa. Kuljettajaopetuksen sisällöstä ja ajoneuvon kuljettajasta on opetusluvalla annettavassa ajo-opetuksessa voimassa mitä autokouluopetuksesta säädetään.

Mopon ja kevyen nelipyörän ajokorttia varten annettavassa opetuslupaopetuksessa luvan haltijan on yhdessä oppilaan kanssa osallistuttava ennen ajo-opetuksen aloittamista autokoulussa annettavaan mopon ja kevyen nelipyörän kuljettamisen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä käsittelevään opetukseen. Edellä 40 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ajo-opetuksessa on käytettävä mopoa ja 2 kohdassa tarkoitettua ajo-opetuksessa kevyttä nelipyörää. Ajo-opetusta liikenteessä saadaan antaa vasta kun oppilas on täyttänyt 15 vuotta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitettun yhteisopetuksen ja arvioivan ajon sekä 3 momentissa tarkoitettun opetuksen sisällöstä. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset opetuksen määrästä, opetuslupa-ajoneuvon vaatimuksista sekä muista opetuslupan vaatimuksista.

42 §

Opetuslupan myöntäminen

Opetuslupan myöntää poliisi. Lupa oikeuttaa luvassa mainitun luvanhaltijan antamaan kuljettajaopetusta luvassa määrätylle henkilölle. Opetuslupa saadaan kuitenkin merkitä luvanhaltijoiksi kaksi henkilöä, jos he ovat 40 §:n 3 kohdassa tarkoitettuja oppisopimussuhteessa olevia opettajia.

Opetuslupa myönnetään enintään yhdeksäksi kuukaudeksi ja aikaisintaan kuusi kuukautta ennen kuin opetettava täyttää opetusajoneuvon luokkaa vastaavan ajokortin saamiselle säädetyn vähimmäisiän. Uutta lupaa ei saa myöntää ilman pätevää syytä.

Opetuslupa on merkittävä ajoneuvo, jolla opetus on annettava.

43 §

B-luokan opetuslupan myöntämistä koskevat poikkeukset

B-luokan opetuslupa voidaan merkitä luvanhaltijoiksi kaksi henkilöä ja kaksi opetettavaa, jos opettaja tai opettajat ovat opetettavan tai opetettavien vanhempia, isovanhempia tai muita huoltajia taikka lapsia, lapsenlapsia tai sisaruksia. Jos opetuksessa käytetään useampaa ajoneuvoa, ne on merkittävä opetuslupa. Jos opetuslupa myönnetään kahdelle henkilölle, toinen heistä on nimettävä vastuulliseksi opettajaksi, joka antaa opetustodistuksen.

Kaikkien opetuslupa merkittyjen on osallistuttava 41 §:ssä tarkoitettuun opetukseen autokoulussa.

B-luokan opetuslupa lyhytaikaisen ajokortin suorittamista varten myönnetään kahdeksi vuodeksi ja korkeintaan vuosi ennen kuin opetettava täyttää ajokortin saamisen vähimmäisiän. Luvan voimassaolo päättyy, kun lupaan oppilaaksi merkitty on suorittanut hyväksytysti B-luokan ajokokeen.

Syventävän vaiheen opetukseen opetuslupa myönnetään enintään kuudeksi kuukaudeksi ja aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua B-luokan ajo-oikeuden saamisesta.

44 §

Opetuslupan peruuttaminen

Opetuslupa on peruutettava, jos:

1) luvan haltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä;

2) luvan haltija rikkoo opetuslupaa koskevia säännöksiä tai opetuslupan ehtoja;

3) luvan haltija sitä pyytää.

Lupa voidaan peruuttaa väliaikaisesti, jos edellytykset väliaikaiseen ajokieltoon määrittämiseen ovat olemassa. Luvan väliaikaisessa peruuttamisessa noudatetaan, mitä väliaikaisesta ajokiellosta säädetään.

Jos opetuslupa on 43 §:n mukaisesti myönnetty kahdelle henkilölle, lupa voidaan peruuttaa toisen haltijan osalta ja samalla tehdä muutos 43 §:n 1 momentissa tarkoitettuun merkintään vastuullisesta opettajasta, jos se on tarpeen.

45 §

Moottoripyörän harjoituslupa

Poliisi myöntää harjoituslupan ajamisen harjoittelemiseksi moottoripyörän ajokorttia varten määrätyllä moottoripyörällä ilman ajopettajaa, jos:

1) hakijalla on voimassa oleva ajokorttilupa;

2) hän on saanut säädetyn opetuksen harjoittelulupaa varten;

3) hän on suorittanut hyväksytysti kuljettajantutkinnon luokkaa vastaavan teoriakokeen;

4) hän on suorittanut hyväksytysti kuljettajantutkinnon luokkaa vastaavan käsittelykokeen moottoripyörällä; ja

5) hakija ei ole ajokiellossa ja hän ei ole lupapäätöstä edeltäneen viiden vuoden aikana ollut ajokiellossa.

Hakemukseen on liitettävä huoltajien suostumus, jos hakija ei ole täyttänyt 18 vuotta. Harjoituslupa myönnetään enintään kolmeksi kuukaudeksi ja se voidaan antaa ehdoin ja rajoituksin. Uutta lupaa ei saa myöntää ilman painavaa syytä.

Harjoitusluvassa määrätyn moottoripyörän on täytettävä sitä ajokorttiluokkaa koskevat vaatimukset, jota vastaavan ajo-oikeuden

saamiseksi harjoituslupa myönnetään. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä harjoitusluvan edellyttämän teoria- ja ajo-opetuksen määrästä. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettusta käsittelykokeesta.

46 §

Harjoitusluvan peruuttaminen

Moottoripyörän harjoituslupa on peruutettava, jos:

- 1) luvan haltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä;
- 2) luvan haltija rikkoo harjoituslupaa koskevia säännöksiä tai harjoitusluvan ehtoja;
- 3) luvan haltija sitä pyytää tai hänen huoltajansa peruuttaa suostumuksensa.

Harjoituslupa on peruutettava väliaikaisesti, jos luvan haltija määrätään väliaikaiseen ajokieltoon. Luvan väliaikaisessa peruuttamisessa noudatetaan, mitä väliaikaisesta ajokiellosta säädetään.

47 §

Ajoneuvon kuljettaja ajo-opetusta annettaessa

Ajo-opetusta tai käsittelyopetusta annettaessa ajoneuvon kuljettajaksi katsotaan:

- 1) B-, C1- ja C-luokan ajo-opetuksessa ja käsittelyopetuksessa opettaja;
- 2) D1- tai D-luokan ajo-opetuksessa opettaja taikka oppilas, jos hänellä on C-luokan ajokortti;
- 3) E-luokan ajo-opetuksessa oppilas;
- 4) mopolla, moottoripyörällä tai kevyellä nelipyörällä ajo-opetusta annettaessa oppilas taikka opettaja, jos hän on mukana moottoripyörässä tai kevyessä nelipyörässä ajo-opetusta annettaessa;
- 5) harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen kuljettajaopetuksessa oppilas.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ajoneuvon kuljettajaa koskevista vaatimuksista ajo-opetusta annettaessa.

48 §

Opetusajoneuvo ja oppilaan ajovarusteet

Ajo-opetuksessa käytettävän ajoneuvon on täytettävä opetuksen luokkaa vastaavat opetusajoneuvon vaatimukset ja siinä on tarvittaessa oltava erilliset ajohallintalaitteet ja muut varusteet opettajaa varten. AM-luokassa opetusajoneuvon on lisäksi täytettävä suoritettavaa kuljetusoikeutta vastaavat vaatimukset. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetusajoneuvojen vaatimuksista. Tätä momenttia ei sovelleta harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen kuljettajaopetukseen.

Mopolla, kevyellä nelipyörällä ja moottoripyörällä ajo-opetusta annettaessa oppilaalla on oltava laitteet ajo-ohjeiden vastaanottamista varten ja tarvittavat ajovarusteet.

Ajo-opetusta annettaessa ja moottoripyörän harjoitusluvalla ajoa harjoiteltaessa ajoneuvossa on oltava opetusajoneuvon tunnus. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset opetusajoneuvon merkitsemisestä. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa säännöksiä myös oppilaan ajovarusteita koskevista vaatimuksista opetusajossa.

49 §

Ajo-opetuksen toteuttaminen

Ennen ajo-opetuksen antamista liikenteessä oppilaalle on annettava ajoneuvon kuljettamisen perustiedot ja opetettava riittävä ajoneuvon käsittelytaito. Tätä momenttia ei sovelleta B-luokan harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetukseen.

B-, C1- ja C-luokan ajo-opetuksessa ja käsittelyopetuksessa opettajan on opetusta annettaessa istuttava oppilaan vieressä. Sama koskee kevyellä nelipyörällä annettavaa opetusta, jos sen istuinpaikat ovat vierekkäin.

Oppilaalle on annettava opetusta erilaisissa liikenneympäristöissä ja –tilanteissa ajamisessa. Ajo-opetuksessa käytettävistä muista opetusvälineistä kuin ajoneuvoista ja muista ajo-opetuksen toteutuksen vaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia

määräyksiä ajo-opetuksen ja ajoneuvon käsittelyopetuksen sisällöstä.

50 §

Opetustodistus

Kun kuljettajaopetus on annettu, oppilaalle on annettava siitä todistus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetustodistuksesta ja sen antamisesta.

51 §

Ajoharjoitteluradat

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella säädetään kuljettajaopetuksen antamisesta tarvittavien ajoharjoitteluratojen mitoituksista, rakenteesta, varusteista ja hyväksymisestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy ajoharjoitteluradat ja valvoo niiden toimintaa.

5 luku

Kuljettajantutkinto

52 §

Kuljettajantutkinnon tarkoitus

Kuljettajantutkinnon tarkoituksena on osoittaa, että tutkinnon suorittaja hallitsee 36 §:ään sisältyvät asiat sekä kykenee soveltamaan niitä ja toimimaan liikenteessä vastuullisesti.

53 §

Kuljettajantutkinnon sisältö ja toteuttaminen

Kuljettajantutkintoon sisältyy teoriakoe ja ajokoe, jollei toisin säädetä. Ajokokeeseen voi sisältyä erillinen käsittelykoe tai pelkäänsä käsittelykoe. Ajokokeeseen pääsemisen edellytyksenä on vastaavan luokan teoriakokeen suorittaminen.

Kuljettajantutkinnossa käytettävän ajoneuvon on täytettävä opetusajoneuvoja ja tutkin-

non luokkaa vastaavat vaatimukset. Tutkintoajoneuvojen vaatimuksista annetaan tarkemmat säännökset liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

Tutkinnon suorittajan on hankittava käytettäväksi ajokokeessa tarvittava ajoneuvo. Ajokokeen aikana hänet katsotaan kuljettajaksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuljettajantutkinnon vaatimuksista ja poikkeuksista teoria- ja ajokokeen vaatimiseen. Teoriakoe suoritetaan Liikenteen turvallisuusviraston kysymysaineistoa käyttäen. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä teoriakokeen, ajokokeen, käsittelykokeen ja ajonäytteen toteuttamisesta.

54 §

Kuljettajantutkintoon pääsemisen edellytykset

Kuljettajantutkintoon pääsemisen edellytyksenä on, että:

1) tutkintoon tulevalla on tutkinnon luokkaa vastaava ajokorttilupa; ja

2) tutkintoon tuleva täyttää säädetyn ikävaatimuksen;

3) lisäksi edellytetään, että

a) tutkintoon tuleva on saanut tutkinnon luokkaa vastaavan kuljettajaopetuksen, B-luokassa perusvaiheen opetuksen, tai hänellä on säädetty perustason ammattipätevyys ja hän on saanut sitä täydentävän kuljettajaopetuksen tai hän täyttää voimassa olevaa ajo-oikeutta, ajoharjoittelua tai ajokokemusta koskevan vaatimuksen; tai

b) hänellä on tai on aikaisemmin ollut vastaavan luokan ajokortti.

Edellä 1 momentin 1 kohdan ajokorttilupaa ei vaadita, jos tutkintoon tulevalla on poliisin määräys uuden ajokokeen suorittamiseksi. Henkilö saadaan 1 momentin 2 kohdasta poiketen ottaa teoriakokeeseen kuukautta ennen säädetyn ikävaatimuksen täyttymistä, jos kuljettajantutkinnon suorittamiseksi ja kuljettajantutkintotodistuksen antamiseksi vaaditaan myös 53 §:n 1 momentissa tarkoitettu ajokoe.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä luokkakohtaisista kuljettajantutkintoon pääsyn ja siihen ilmoittautu-

misen vaatimuksista sekä ajo-oikeuden voimassa pysyttämiseksi ja ulkomaisen ajokortin vaihtamiseksi suoritettavan kuljettajantutkinnon ja ajokokeen vaatimuksista.

55 §

Kuljettajantutkintotodistus ja tutkinnossa hylkääminen

Tämän lain mukaisesti suoritetusta hyväksytystä kuljettajantutkinnosta on annettava todistus. Kuljettajantutkintotodistus oikeuttaa kuljettamaan siinä mainittuun luokkaan kuuluvaa ajoneuvoa Suomessa yhden kuukauden ajan todistuksen antamisesta. Todistusta ei kuitenkaan anneta, jos edellytykset ajokortin luovuttamiseen eivät täyty tai jos tutkinnon suorittajalle annetaan ajokortti taikka väliaikainen ajokortti.

Jos tutkintosuoritus hylätään, kuljettajantutkinnon vastaanottajan on palautettava tutkinnon suorittamista yrittäneelle opetustodistus merkinnällä hylkäämisen syystä ja mahdollisesti tarvittavan lisäopetuksen määrästä. Uuteen ajokokeeseen pääsemisen edellytyksenä on, että määrätty lisäopetus on saatu. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä uuteen tutkintoon pääsemisen edellytyksistä.

56 §

Uuteen kuljettajantutkintoon määrääminen

Poliisi voi määrätä kuljettajan uuteen kuljettajantutkintoon, jos hän moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan on toistuvasti syylistynyt tieliikennelain säännösten rikkomiseen ja tämän vuoksi tai muutoin on todennäköistä syytä epäillä, ettei hän ole säilyttänyt ajotaitoaan.

6 luku

Muut ajokortit ja ulkomailla annetut ajokortit

57 §

Ahvenanmaalla annettu ajokortti ja mopon ajolupa

Ahvenanmaan maakunnassa annettu ajokortti oikeuttaa kuljettamaan sellaista moottorikäyttöistä ajoneuvoa ja ajoneuvoyhdistelmää, jonka luokkaa vastaava tunnus sisältyy ajokorttiin. Ajo-oikeuden laajuudesta on muuten voimassa mitä 7 §:ssä säädetään.

Ajokortin uudistamisesta ja vaihtamisesta tässä laissa tarkoitettuun ajokorttiin sekä kuljettajien ajoterveyden valvonnasta on voimassa mitä tässä laissa säädetään. AM-luokan ajokorttia vaihdettaessa ajokortti annetaan ilman 6 §:n 2 momentin 2 a alakohdassa ja 7 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja merkintöjä.

Ahvenanmaan maakunnassa annettu mopon ajolupa on voimassa koko valtakunnan alueella.

58 §

Sotilasajoneuvon kuljettaminen

Moottorikäyttöisiä sotilasajoneuvoja saa kuljettaa asianomaisen ajoneuvotyyppin kuljettamiseen vaadittavan kuljettajantutkinnon puolustusvoimissa suorittanut, jolla on puolustusvoimien ajokortti tämän lain mukainen Suomessa ajamaan oikeuttava ajokortti, tilapäistä ajokorttia lukuun ottamatta, ja sen lisäksi puolustusvoimien ajolupa. Puolustusministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset sotilasajoneuvon kuljettamisesta muun ajokortin kuin puolustusvoimien ajokortin perusteella. Pääesikunta voi lisäksi antaa tarkempia määräyksiä ajoneuvolain (1090/2002) 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen erikois- ja panssariajoneuvojen kuljettamiseen vaadittavista luvista.

Mitä tässä laissa säädetään kuljettajantutkintojen ja kuljettajaopetuksen harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetuksen sisällöstä sekä kuljettajan terveydentilan vaatimuksista, sovelletaan myös puolustusvoimien ajokorttiin. Tarkemmat säännökset puolustusvoimien ajokortista ja ajoluvasta sekä niiden antamisesta, poisottamisesta, peruuttamisesta ja palauttamisesta annetaan puolustusministeriön asetuksella. Puolustusministeriön asetuksella säädetään lisäksi puolustusvoimien liikenneopettaja- ja kuljettajakoulutuksen sisällöstä, liikenneopettajan- ja kuljettajantutkinnoista ja ajolupakoulutuksesta se-

kä kuljettajantutkintoja vastaanottavan ajoneuvotarkastajan pätevyysvaatimuksista.

59 §

Muussa EU- tai ETA-valtiossa annettu ajokortti ja muu mopon ajolupa tai kuljetusoikeus

Muussa EU- tai ETA-valtiossa kuin Suomessa annettu ajokortti oikeuttaa kuljettamaan sellaista moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai ajoneuvoyhdistelmää, jonka luokkaa vastaava yhdenmukaistettu luokkatunnus sisältyy ajokorttiin ja jonka 5 §:n mukaisen ikävaatimuksen ajokortin haltija täyttää. Ajo-oikeuden laajuudesta on voimassa mitä 7 §:ssä säädetään. Mitä tässä momentissa säädetään, koskee myös Islannissa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa annettua väliaikaista ajokorttia.

Ajo-oikeutta ei ole, jos:

1) ajokortin haltija on ajokiellossa Suomessa tai jossakin muussa EU- tai ETA-valtiossa;

2) ajokortti on vaihdettu suomalaiseen ajokorttiin tai jonkin muun EU- tai ETA-valtion ajokorttiin;

3) EU- tai ETA-valtiossa annetun ajokortin haltija asuu vakinaisesti Suomessa ja ajokortti on siihen tehdyn merkinnän mukaan vaihdettu uutta kuljettajantutkintoa suorittamatta sellaisessa valtiossa annetun ajokortin perusteella, joka ei ole Suomessa voimassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun muun ajokortin kuin väliaikaisen ajokortin vaihtamiseen ja uudistamiseen sovelletaan ajokorttilupaa sekä ajokortin luovuttamista ja uudistamista koskevia säännöksiä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu ajokortti väliaikaista ajokorttia lukuun ottamatta on kadonnut, anastettu tai tuhoutunut, annetaan hakemuksesta Suomessa vakinaisesti asuvalle tai täällä vähintään kuusi kuukautta opiskelleelle haltijalle ajokorttilupaa koskevia säännöksiä noudattaen vastaava uusi ajokortti. Hakemukseen on liitettävä kirjallinen selvitys ajokortin katoamisesta, anastamisesta tai tuhoutumisesta. Poliisin on ilmoitettava ajokortin myöntäneelle viranomaiselle ajokortin korvaamisesta suomalaisella ajokortilla. Jos ajokortti löytyy myöhemmin, se on

luovutettava poliisille kortin myöntäneelle viranomaiselle palauttamista varten.

Mitä tässä pykälässä säädetään ajokortista, sovelletaan myös muussa EU- tai ETA-valtiossa annetun mopon ajoluvan kelpoisuuteen lukuun ottamatta kuitenkaan mopon ajokorttia. Kuljettajan on täytettävä tässä laissa säädetty mopon kuljettamista koskevat ikävaatimukset. Kevyen nelipyörän kuljettamiseksi vaaditaan AM-luokan tai sitä vastaava kevyen nelipyörän kuljettamiseen oikeutava ajokortti. AM-luokan ajokorttia vaihdettaessa ajokortti annetaan ilman 6 §:n 2 momentin 2 kohdan a alakohdassa ja 7 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja merkintöjä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä momentissa tarkoitetun mopon ajoluvan vaatimuksista.

60 §

Sopimusvaltiossa annettu ajokortti

Genevessä vuonna 1949 tehtyyn tieliikennettä koskevaan yleissopimukseen (SopS 11/1959) tai Wienissä vuonna 1968 tehtyyn tieliikennettä koskevaan yleissopimukseen (SopS 30/1986) liittyneessä muussa kuin 59 §:ssä tarkoitettussa valtiossa annettu ajokortti oikeuttaa kuljettamaan Suomessa sellaista ajoneuvoa tai ajoneuvoyhdistelmää, jonka sopimuksessa mainittua luokkaa vastaava tunnus on ajokortissa, jos:

1) ajokortin haltijan vakainainen asuinpaikka ei ajokorttia myönnettäessä ollut Suomessa;

2) ajokortti on sopimuksenmukainen kansallinen tai kansainvälinen ajokortti tai jos ajokortti ei ole sopimusmallin mukainen, siitä käyvät ilmi vastaavat tiedot latinalaisin kirjaimin taikka ajokortin mukana on virallinen suomen- tai ruotsinkielinen käännös;

3) ajokortin mukana on kuvallinen henkilöllisyysasiakirja, jos ajokortissa ei ole haltijan valokuvaa;

4) ajokortin haltija täyttää 5 §:n ikävaatimukset.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös Hongkongissa, Macaossa tai Taiwanissa annettua alueen sääntöjen mukaista ajokorttia tai kansainvälistä ajokorttia.

Tässä pykälässä tarkoitettu ajokortti on Suomessa voimassa kaksi vuotta siitä, kun ajokortin haltija asettuu maahan vakinaisesti asumaan, jos ajokortti on voimassa eikä muuta syytä ajokortin kelpoisuuden lakkaamiseen aikaisemmin ole. Ajokorttia suomalaiseseen ajokorttiin vaihdettaessa hakijalle voidaan luovuttaa B-luokan ja moottoripyörän luokkaa vastaava ajokortti 24 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaisesti uutta kuljettajantutkintoa vaatimatta, jos:

1) ajokorttilupaa ajokortin vaihtamiseksi haetaan edellä mainitun kahden vuoden kuluessa ja kuitenkin ennen ajokortin voimassaoloajan päättymistä;

2) hakija esittää tässä pykälässä tarkoitetun muun kuin kansainvälisen ajokortin ja ajokortin käännöksen, jos sellainen 1 momentin mukaan vaaditaan;

3) hakija osoittaa kuljettaneensa autoa tai moottoripyörää Suomessa vähintään kuuden kuukauden ajan ja hän täyttää tämän lain mukaisen vakinaista asuinpaikkaa koskevan vaatimuksen.

Tämän pykälän 3 momentissa tarkoitetun vaihtamisen perusteella annettavaan ajokorttiin on tehtävä merkintä siitä valtiosta tai alueesta, jonka myöntämän ajokortin perusteella se on annettu.

61 §

Muu ulkomainen ajokortti

Muut kuin 59 ja 60 §:ssä tarkoitetut ulkomaiset ajokortit eivät ole voimassa Suomessa, ellei kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu.

Ulkoasiainministeriön antaman todistuksen mukaan vieraan valtion edustuston henkilökuntaan kuuluvalla ulkomaalaisella, jolla on ulkomainen ajokortti, poliisi voi hakemukselta myöntää ajokorttiluvan ulkomaista ajokorttia vastaavan ajokortin saamiseksi Suomessa ja luovuttaa ajokortin 24 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaisesti uutta kuljettajantutkintoa vaatimatta. Ajokorttiin on tehtävä merkintä siitä valtiosta tai alueesta, jonka myöntämän ajokortin perusteella suomalainen ajokortti on annettu.

62 §

Ulkomaisen ajokortin luovuttaminen poliisille

Jos suomalaisen ajokortin saajalla on ulkomailla annettu ajokortti, hänen on luovutettava se poliisille, kun suomalainen ajokortti luovutetaan.

Poliisin on palautettava EU- ja ETA-valtiossa annettu ajokortti ajokortin myöntäjälle ja samalla on ilmoitettava syy ajokortin palauttamiseen.

Muu ulkomainen ajokortti palautetaan pyynnöstä haltijalle hänen muuttaessaan maasta ja luovuttaessaan vastaavasti suomalaisen ajokortin poliisille. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin antaa säännökset muun ulkomaisen ajokortin palauttamisesta 2 momentin mukaisesti ajokortin myöntäjälle.

63 §

Tilapäinen ajokortti

Poliisi voi luovuttaa Suomessa ajamaan oikeuttavan tilapäisen ajokortin:

1) 60 §:ssä tarkoitetussa sopimusvaltiossa annetun kansallisen ajokortin haltijalle, jos kysymyksessä on:

a) turvapaikan hakija, jonka oleskelulupaasian käsittely on kesken mainitun pykälän 3 momentissa säädetyn määräajan umpeutuksessa;

b) ajokortin aitouden, voimassaolon tai muun kelpoisuuden selvittäminen tai muu vastaava syy, joka estää ajokortin käyttämisen;

2) 61 §:ssä tarkoitetun ajokortin haltijalle.

Ajokorttilupa tilapäisen ajokortin antamiseksi saadaan myöntää 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetystä vakinaista asuinpaikkaa koskevasta vaatimuksesta poiketen ja ajokortti luovuttaa uutta kuljettajantutkintoa vaatimatta. Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulle ajokortinhaltijalle voidaan myöntää ajokorttilupa vain A1-, A2-, A- ja B-luokan tilapäisen ajokortin saamiseen, jos hakijalla on vastaavan luokan ajokortti.

Tilapäinen ajokortti annetaan määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, kuitenkin enin-

tään niin pitkäksi aikaa kuin alkuperäinen ajokortti on voimassa. Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tilapäinen ajokortti voidaan kuitenkin antaa pitemmäksi määräajaksi tai sen voimassaoloa jatkaa edellyttäen, että alkuperäinen ajokortti on voimassa. Alkuperäinen ajokortti on tilapäisen ajokortin luovuttamisen yhteydessä otettava poliisin haltuun vain, jos se on tarpeen 1 momentin 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetusta syystä.

Tilapäinen ajokortti on pidettävä ajettaessa mukana yhdessä alkuperäisen ajokortin kanssa, jos tilapäisessä ajokortissa ei ole merkin-tää alkuperäisen ajokortin ottamisesta poliisin haltuun.

7 luku

Ajokielto- ja muut seuraamukset

64 §

Ajokieltoon määrääminen

Tuomioistuimen on määrättävä moottori-käyttöisen ajoneuvon kuljettaja ajokieltoon, jos hänen todetaan syyllistyneen rikoslain 23 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, 3 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumukseen tai 4 §:ssä tarkoitettuun törkeään rattijuopumukseen taikka rikoslain 44 luvun 13 §:ssä tarkoitettuun vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen. Ajokielto voidaan jättää määräämättä, jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajaa ei tuomita edellä mainitusta teosta rangaistukseen.

Poliisin on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon:

1) jos hän ei enää täytä 12 §:ssä säädettyjä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä;

2) jos hän ei poliisin asettamassa määrääjässä ole toimittanut vaadittua lääkärintodistusta tai 20 §:n 3 momentissa tarkoitettua optikon antamaa todistusta taikka suorittanut hyväksytysti uutta kuljettajantutkintoa, ajo-koetta tai ajonäytettä;

3) jos hän on moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan syyllistynyt rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, joka osoittaa vakavaa piit-

taamattomuutta liikenneturvallisuutta koh-taan;

4) jos hän on syyllistynyt rikoslain 23 lu-vun 10 §:ssä tarkoitettuun kulkuneuvon kul-jettamiseen oikeudetta; tai

5) jos hänet on ulkomailla tuomittu liiken-nejuopumuksesta moottorikäyttöisellä ajo-neuvolla tai hän on siellä syyllistynyt tällai-seen tekoon.

65 §

Ajokieltoon määrääminen toistuvien rikko-musten perusteella

Poliisin on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos ajo-oikeudenhaltija on vähin-tään neljästi kahden vuoden tai kolmesti vuoden kuluessa syyllistynyt moottorikäyt-töistä ajoneuvoa kuljettaessaan:

1) tieliikennelain 103 §:ssä tarkoitettuun liikenneriikkomukseen, lukuun ottamatta mui-ta rikesakolla rangaistavia tekoja kuin:

a) tieliikennelain 24 a §:n 2 momentissa tarkoitettua matkapuhelimen kiellettyä käyt-töä ajon aikana;

b) tieliikennelain 25 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua nopeusrajoituksen rikkomista moottorikäyttöisellä ajoneuvolla;

c) tieliikennelain 88 §:n 1 momentissa tar-koitettua ajoneuvon kuljettajan turvavyön käyttämättä jättämistä ja 88 c §:ssä tarkoite-tun kuljettajan velvollisuuden laiminlyöntiä huolehtia alle 15-vuotiaan turvalaitteiden käytöstä ajon aikana;

d) tieliikennelain 89 §:n 1 momentissa tar-koitettua suojakypärän käyttämättä jättämistä ja 2 momentissa tarkoitetun kuljettajan vel-vollisuuden laiminlyöntiä huolehtia alle 15-vuotiaan lapsen suojakypärän käyttämisestä;

2) tieliikennelain 105 a §:ssä tarkoitettuun tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomis-teen;

3) rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai 11 §:ssä tarkoitettuun liikennepakoon tieliiken-teessä;

4) ajoneuvolain (1090/2002) 96 §:n 1 mo-mentissa tarkoitettuun ajoneuvorikkomuk-seen;

5) kuorma- ja linja-auton kuljettajien am-mattipätevyydestä annetun lain 24 §:ssä tar-

koitettuun kuljettajan ammattipätevyyssääntösten rikkomiseen;

6) liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun paljastinlaite-rikkomukseen;

7) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) 19 §:n 3 momentissa tarkoitettuun vaarallisten aineiden kuljetusrikkomukseen.

Ajo-oikeuden haltija on kuitenkin 1 momentista poiketen määrättävä ajokieltoon, jos hän lyhytaikaisen ajo-oikeuden saamista seuraavan kahden vuoden aikana syyllistyy kolmasti, tai tänä aikana kahdesti yhden vuoden sisällä, 1 momentin 1—7 kohdassa tarkoitettuun tekoon. Sama koskee moottoripyörän ajo-oikeuden haltijaa, jolla ei ole auton ajo-oikeutta, kahden vuoden ajan moottoripyörän ajo-oikeuden saamisesta.

Ajokielto on määrättävä pantavaksi täytäntöön välittömästi, kun päätös ajokiellosta on tehty.

Liikenteen turvallisuusvirasto lähettää ajo-oikeuden haltijalle ajoneuvoliikennerekisterein tietojen perusteella muistutuksen tässä pykälässä tarkoitetun ajokiellon määräämisperusteista. Muistutus lähetetään siinä vaiheessa, kun seuraava 1 momentissa tarkoitettu teko johtaa poliisin ajokieltoharkintaan.

66 §

Ajokiellon kesto

Rattijuopumukseen syyllistynyt kuljettaja määrätään ajokieltoon vähintään yhdeksi kuukaudeksi ja törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai törkeään rattijuopumukseen syyllistynyt vähintään kolmeksi kuukaudeksi. Uusintarikoksista ajokiellon kestoksi määrätään:

1) vähintään kuusi kuukautta, jos kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt kahdesti rattijuopumukseen taikka rattijuopumukseen ja törkeään rattijuopumukseen taikka rattijuopumukseen ja törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen;

2) vähintään yksi vuosi, jos kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt kahdesti tekoon, joka täyttää törkeän rattijuopumuk-

sen tai törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistön.

Ajokielto on voimassa enintään viisi vuotta. Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Tuomioistuimen päätös pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta.

Edellä 64 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto määrätään olemaan voimassa toistaiseksi ja 3—5 kohdassa ja 65 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vähintään yksi ja enintään kuusi kuukautta.

Ajokiellon kestosta määrättäessä otetaan huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen.

Ajokiellon kestosta määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta, taikka katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi.

67 §

Ehdollinen ajokielto

Tuomioistuin voi, jollei yleinen etu muuta vaadi, määrätä ajokiellon ehdollisena, jos ajo-oikeus on ajokieltoon määrättävälle ammatin takia välttämätön tai jos siihen on muu erityisen painava syy, eikä teosta ole aiheutunut vaaraa toisten turvallisuudelle. Ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon aikana taikka 2 momentissa tarkoitettuna koetusajana tehdystä teosta ei voida määrätä ajokieltoa ehdollisena.

Ajokielto on ehdollinen tuomioistuimen asettaman määräajan (*koetus aika*), jonka pituus on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Koetus aika alkaa ehdollisen ajokiellon sisältävän päätöksen julistamisesta tai antamisesta. Tuomioistuimen päätöksessä on määrättävä ehdollisen ajokiellon koetusajan päättymispäivä.

68 §

Ehdollisen ajokiellon täytäntöönpano

Tuomioistuimen on määrättävä ehdollisena määrätty ajokielto pantavaksi täytäntöön, jos

ajokieltoon määrätty syyllistyy koetusaikana 64 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tekoon. Ehdollisena määrätty ajokielto voidaan kuitenkin jättää määräämättä täytäntöön pantavaksi, jos kuljettajaa ei tuomita 64 §:n 1 momentin tarkoittamasta teosta rangaistukseen. Määrättäessä ehdollinen ajokielto täytäntöön pantavaksi ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä on ajokielloista pisimpään voimassa olevan ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Tuomioistuimen päätös pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta.

Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava ne seikat, joiden nojalla ehdollisena määrätty ajokielto määrätään pantavaksi täytäntöön. Jollei ehdollisena määrättyä ajokieltoa ole yhden vuoden kuluessa koetusajan päättymisestä määrätty pantavaksi täytäntöön, se on rauennut.

69 §

Valvottu ajo-oikeus

Tuomioistuimen on määrättävä rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun rattijuopumukseen syyllistyneelle alkolukolla valvottusta ajo-oikeudesta annetussa laissa tarkoitettu valvottu ajo-oikeus, jos ajokieltoon määrättävä sitä pyytää. Ajokielto on määrättävä ehdollisena. Valvottu ajo-oikeuden aikana tehdystä teosta ei kuitenkaan voida määrätä uutta valvottua ajo-oikeutta. Väliaikainen ajokielto päättyy ja valvottu ajo-oikeus alkaa, kun rattijuopumukseen syyllistyneelle luovutetaan viimeksi mainitussa laissa tarkoitettu alkolukkoajokortti. Valvottu ajo-oikeus päättyy ehdollisen ajokiellon koetusajan päättymispäivänä.

Tuomioistuimen on peruutettava valvottu ajo-oikeus ja määrättävä ehdollinen ajokielto pantavaksi täytäntöön, jos valvottava koetusaikana:

1) peruuttaa valvontaa koskevan pyyntönsä; taikka

2) ilman hyväksyttävää syytä rikkoo valvottuun ajo-oikeuteen sisältyvää rajoitusta tai laiminlyö valvottuun ajo-oikeuteen kuuluvan velvollisuuden taikka saattaa tai yrittää saattaa alkolukolla valvottusta ajo-oikeudesta an-

netun lain 3 §:ssä tarkoitetun alkolukon toimintakyvyttömäksi.

Jos ajokieltoon määrättävä on asetettu väliaikaiseen ajokieltoon 70 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla ennen tuomioistuimen päätöstä ajokiellosta ja hän edelleen pyytää valvotun ajo-oikeuden määräämistä, tuomioistuimen on rattijuopumusasian käsittelyn yhteydessä ratkaistava, onko teolle tai laiminlyönnille ollut hyväksyttävä syy.

Valvottusta ajo-oikeudesta on muutoin voimassa, mitä 66 §:n 4 momentissa sekä 67 ja 68 §:ssä säädetään ehdollisesta ajokiellosta ja sen täytäntöönpanosta, lukuun ottamatta 67 §:n 1 momentissa säädettyjä ehdollisen ajokiellon harkinnanvaraisia edellytyksiä.

70 §

Väliaikaiseen ajokieltoon määrääminen

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin tai, jos ajokorttia ei ole vielä luovutettu, kuljettajantutkintotodistuksen haltuunsa:

1) jos on todennäköisiä syitä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen;

2) jos on syytä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen;

3) jos on todennäköistä, että edellytykset ajokiellon määräämiselle 64 §:n 2 momentin 3—5 kohdan tai 65 §:n nojalla ovat olemassa;

4) jos on ilmeistä, että ajo-oikeuden haltijan ajokyky on sairauden tai vian vuoksi tai muusta syystä siinä määrin heikentynyt, että siitä aiheutuu ajon jatkuessa olennaista vaaraa muulle liikenteelle, eikä terveydentilan selvittämistä tämän lain 20 §:n 2 momentin mukaisesti voida tästä syystä pitää yksinään riittävänä;

5) 69 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun pyynnön peruuttamisen vuoksi; taikka

6) jos on syytä epäillä ajo-oikeuden haltijaa 69 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta teosta.

Rajavartiomies voi rajavalvontaa suorittaessaan ja muun virkatehtävänsä yhteydessä määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja tai ottaa ajokortin haltuunsa:

1) jos on todennäköisiä syitä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen;

2) jos on syytä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen.

71 §

Ajokieltoasian siirtäminen Rajavartiolaitokselta poliisille

Rajavartiolaitoksen on siirrettävä väliaikaisen ajokiellon määräämistä koskeva asia ajokiellon määräämisen jälkeen viipymättä poliisin käsiteltäväksi. Rajavartiomiehen määräämistä väliaikaisesta ajokiellosta on muutoin voimassa, mitä poliisin määräämistä väliaikaisesta ajokiellosta säädetään.

72 §

Väliaikaisen ajokiellon kesto

Edellä 70 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tapauksessa väliaikainen ajokielto jatkuu, kunnes tuomioistuin päättää ajokiellosta. Edellä 70 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tapauksessa poliisin on viipymättä päätettävä, pidetäänkö väliaikainen ajokielto voimassa. Jos on todennäköistä, että väliaikaiseen ajokieltoon määrätty on syyllistynyt 70 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun tekoon, väliaikainen ajokielto on pidettävä voimassa, kunnes tuomioistuin päättää ajokiellosta.

Jos esitutkinnan perusteella on ilmeistä, että tuomioistuin määrää ajokiellon ehdollisena, poliisi voi määrätä väliaikaisen ajokiellon päättymään, tai jos alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa (439/2008) säädetty edellytykset täyttyvät, määrätä valvotun ajo-oikeuden jo ennen kuin tuomioistuin päättää ajokiellosta.

Edellä 70 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikaiseen ajo-

kieltoon määränneen poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava toimenpiteestä ajokiellosta päättävälle poliisille. Tämän on viipymättä 3 kohdassa tarkoitettua tapauksessa päätettävä ajokiellosta tai 4 kohdassa tarkoitettua tapauksessa väliaikaisen ajokiellon pitämisestä voimassa.

Poliisin on viipymättä palautettava ajokortti, tai jos asianomaiselle ei ole vielä luovutettu ajokorttia tai sitä ei ole saatu poliisin haltuun, annettava uusi ajokortti ja ilmoitettava ajo-oikeuden jatkumisesta ajo-oikeuden haltijalle, jos:

1) 70 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua teosta ei nosteta syytettä tai syyte hylätään tai jos teosta määrätään ajokielto ehdollisena;

2) 70 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokieltoa ei määrätä; tai

3) 70 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikaista ajokieltoa ei pidetä voimassa.

Edellä 70 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikainen ajokielto jatkuu, kunnes tuomioistuin päättää alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa tarkoitettua valvotusta ajo-oikeudesta.

73 §

Varoitus

Poliisi voi 64 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdassa ja 65 §:ssä tarkoitetuista teoista antaa ajokieltoon määräämisen sijaan varoituksen, jos ajo-oikeus on ajo-oikeuden haltijalle toimeentulon tai liikkumistarpeen vuoksi välttämätön eikä tekojen ole katsottava osoittavan piittaamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä tai hänelle niiden rikkomisesta tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista.

Se, joka yhden vuoden kuluessa varoituksen saamisesta syyllistyy yhteenkin 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, on määrättävä ajokieltoon. Tekoon syyllistyneelle voidaan kuitenkin ajokieltoon määräämisen sijaan antaa uusi varoitus rikkomuksen vähäisyyden perusteella. Uuteen edellä mainittuun tekoon syyllistyminen yhden vuoden sisällä toisen varoituksen antamisesta johtaa ajokieltoon.

Poliisi voi 64 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta rikoksesta antaa 1 momentissa tarkoitetulle ajo-oikeuden haltijalle ajokielon sijaan varoituksen, jos siihen on erityisen painavia syitä. Jos ajo-oikeuden haltija kahden vuoden sisällä varoituksen antamisesta syyllistyy uuteen mainitussa kohdassa tarkoitettuun rikokseen, hänet on sen perusteella määrättävä ajokieltoon.

74 §

Toimivaltainen poliisiyksikkö

Tässä laissa tarkoitetut poliisin tehtävät hoitaa Poliisihallituksen määräämä poliisin yksikkö.

75 §

Ajokortin luovuttamisvelvollisuus

Sen, joka on määrätty ajokieltoon tai jonka ajo-oikeus on rauennut, on heti luovutettava ajokorttinsa poliisille.

76 §

Ajo-oikeuden raukeaminen

Jos ajokielto on määrätty olemaan voimassa toistaiseksi, ajo-oikeus raukeaa viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei ajokieltoon määrätylle sitä ennen ole hakemuksesta palautettu ajokorttia. Poliisi voi määrätä ajo-oikeuden raukeamaan myös, jos sen haltija sitä itse pyytää.

8 luku

Autokoulutoiminta ja liikenneopettajalupa

77 §

Autokoululupa

Autokoulun pitämiseen vaaditaan autokoululupa.

Autokoululupa myönnetään hakijalle:

1) jolla on riittävät taloudelliset ja muut edellytykset toiminnan harjoittamiseen;

2) joka ei ole konkurssissa ja jos hakija on luonnollinen henkilö, joka on täysi-ikäinen ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu;

3) jolla on säädetyt vaatimukset täyttävä opetustoiminnasta vastaava johtaja ja opetushenkilöstö sekä käytettävissään tarvittavat opetustilat, -materiaali ja -välineet.

Hakijalla ei katsota olevan riittäviä taloudellisia edellytyksiä toiminnan harjoittamiseen ainakaan, jos hakijalla on maksukykynsä nähden vähäistä suurempia velkoja ulosotossa.

Autokoululupa myönnetään ryhmään 1 tai 2 taikka molempiin ryhmiin kuuluvien luokkien koulutukseen. Ryhmän 1 autokoululupa voidaan rajoittaa vain 2- tai 3-pyöräisellä mopolla annettavaan opetukseen.

78 §

Opetustoiminnasta vastaava johtaja

Autokoulussa on oltava opetustoiminnasta vastaava johtaja, joka ohjaa ja kehittää koulussa annettavaa opetusta sekä vastaa opetuksen sisällöstä ja opetustoiminnan hoitamisesta säännösten ja lupaehtojen mukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy opetustoiminnasta vastaavaksi johtajaksi henkilön:

1) jolla on liikenneopettajalupa ja:

a) kelpoisuus B-luokan ajo-opetukseen ja vähintään yhden vuoden kokemus ajo-opetuksessa tähän luokkaan kuuluvalla ajoneuvolla, jos autokoululla on lupa ryhmään 1 kuuluvien luokkien koulutukseen;

b) A-luokan ajokortti ja vähintään yhden vuoden kokemus moottoripyörän ajo-opetuksessa, jos koulussa annetaan opetusta vain moottoripyörän ajokortin suorittamiseksi;

c) kelpoisuus C-luokan ajo-opetukseen ja vähintään yhden vuoden kokemus ryhmään 2 kuuluvan luokan ajo-opetuksessa autokoulussa tai ammatillisessa koulutuksessa ajokorttia varten annettavassa kuljettajaopetuksessa, jos autokoululla on lupa ryhmään 2 kuuluvien luokkien koulutukseen;

2) joka on suorittanut vastaavan johtajan opinnot;

3) jota ei törkeisiin tai toistuviin liikenne rikoksiin taikka muihin rikoksiin syyllistymisen perusteella tai muuten henkilönä ole katsottava ilmeisen sopimattomaksi toimimaan tehtävässä;

4) jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Jos autokoululupa myönnetään yksinomaan 2- tai 3-pyöräisen mopon ajokorttia varten annettavaan opetukseen, opetustoiminnasta vastaavaksi johtajaksi hyväksytään 1 momentin 1 ja 2 kohdasta poiketen myös se, jolla on liikenneopettajalupa ja vähintään yhden vuoden kokemus moottoripyörän ajokorttia varten annettavassa ajo-opetuksessa.

Opetustoiminnasta vastaavaa johtajaa ei pidetä tehtäväänsä sopivana, jos:

1) hän on viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenteen vaarantamiseen taikka osoittanut vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuudesta tai hän on ollut kohdassa tarkoitettua syystä ajokiellossa;

2) hänet on viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana muuten määrätty ajokielloon toistuvista liikenne rikoksista;

3) hänet on tuomittu sakkorangaistukseen vähintään kolmasti viimeksi kuluneen vuoden aikana liikenne- tai ajoneuvoturvallisuutta, työ- tai palkkasuhdetta, kirjanpitoa, ympäristönsuojelua tai muiden ammatillista vastuuta koskevien säännösten rikkomisesta ja teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan opetustoiminnasta vastaavana johtajana.

79 §

Autokoululuvan hakeminen

Autokoululupaa haetaan Liikenteen turvallisuusvirastolta. Hakijan on:

1) ilmoitettava autokoulun päätoimipaikan sijaintikunta;

2) ilmoitettava ryhmä, johon kuuluvien luokkien opetukseen autokoululupaa haetaan;

3) ilmoitettava toiminimi, jolla toimintaa harjoitetaan;

4) nimettävä opetustoiminnasta vastaava johtaja ja esitettävä selvitys tämän kelpoisuudesta;

5) toimitettava lisäksi muut lupaviranomaisen pyytämät tiedot, jotka tarvitaan hake muksen käsittelemiseksi.

80 §

Autokoululuvan myöntäminen

Autokoululupa myönnetään olemaan voimassa toistaiseksi ja se oikeuttaa autokoulun pitämiseen koko maassa.

Lupaan voidaan liittää toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen toiminnan ja sen valvonnan kannalta tarpeellisia opetuksen käytännön järjestämiseen, opetustiloihin, -kalustoon ja -välineisiin sekä oppilasryhmäkokoon liittyviä täydentäviä ehtoja ja rajoituksia.

81 §

Toimintaa koskevat ilmoitukset

Jos autokoulun opetustoiminnasta vastaava johtaja vaihtuu, luvanhaltijan on viipymättä ilmoitettava uusi opetustoiminnasta vastaava johtaja lupaviranomaisen hyväksyttäväksi.

Jos autokoulun opetustoiminnasta vastaava johtaja on kuollut taikka äkillisen vakavan sairauden, tapaturman, irtisanoutumisen tai muun ennalta arvaamattoman tapahtuman vuoksi kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä ja tehtävään ei ole heti esitettävissä henkilöä, joka täyttää 78 §:n 2 momentin 3 kohdan vaatimuksen vastaavan johtajan opinnoista, opetustoiminnasta vastaavana johtajana voidaan hyväksyä enintään kahden vuoden ajan toimimaan henkilö, joka ei täytä mainittua vaatimusta. Opetustoiminnasta vastaavan johtajan tehtävän hoidon keskeytymisestä on viipymättä ilmoitettava ja esitettävä samalla väliaikainen johtaja lupaviranomaisen hyväksyttäväksi.

Jos autokoulun toiminta lakkaa, luvanhaltijan on ilmoitettava siitä lupaviranomaiselle.

Tässä pykälässä tarkoitettut ilmoitukset tehdään Liikenteen turvallisuusvirastolle. Tieto hyväksytyistä muutoksista merkitään ajoneuvoliikennerekisteriin. Valtioneuvoston ase-

tuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä.

82 §

Autokoulun valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa autokoulujen ja opetuslupaopetuksen valvonnasta.

Liikenteen turvallisuusviraston lisäksi valvojina toimivat myös kuljettajantutkinnon vastaanottajat, joiden on välittömästi ilmoitettava valvonnan yhteydessä havaituista puutteista ja laiminlyönneistä Liikenteen turvallisuusvirastolle.

83 §

Varoituksen antaminen ja autokoululuvan peruuttaminen

Autokoululuvan haltijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos:

- 1) luvanhaltija ei enää täytä autokoululuvan saamisen edellytyksiä;
- 2) autokoulun opetustoiminnasta vastaavaa johtajaa koskevia säännöksiä ei noudateta;
- 3) autokoulun pitämistä koskevia muita säännöksiä, määräyksiä tai lupaehtoja ei noudateta;
- 4) opetusta ei hoideta asianmukaisesti.

Autokoululuvan haltijalle voidaan asettaa kohtuullinen määräaika korjata 1 momentissa tarkoitettu puute tai laiminlyönti.

Jos rikkomus tai laiminlyönti on vakava tai olennainen taikka jos luvanhaltijalle annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet puutteiden korjaamiseen lupa peruutetaan. Lupa peruutetaan myös, jos luvanhaltija sitä pyytää.

84 §

Autokoulun opetushenkilöstö

Muussa kuin mopon ajokorttia varten annettavassa kuljettajaopetuksessa toimivalla opettajalla on oltava liikenneopettajalupa ja ajo-opetuksessa käytettävän ajoneuvon ajo-oikeus. Mopo-opetuksessa ajo-opettajalla hyväksytään myös 40 §:n 1 momentin 1 koh-

dassa tarkoitettu opetuslupaopettajan kelpoisuus. Muulla kuin ajo-opetusta antavalla opettajalla voi kuitenkin liikenneopettajaluvan sijaan olla paikallisen kuljettajantutkinnon vastaanottajan ennen opetustoimintaan ryhtymistä hyväksymä opetusalan koulutus ja käytännön kokemus.

Liikenneopettajia kouluttavassa laitoksessa opiskeleva saa osana liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta toimia opetusharjoittelukouluksi hyväksytyssä autokoulussa opettajana ilman liikenneopettajalupaa, jos hänellä on opetusharjoittelulupa.

Autokoulussa on pidettävä ajantasaisista lueteloa, josta käyvät ilmi autokoulun opetustoiminnasta vastaava johtaja ja muut opettajat sekä näiden kelpoisuus opetukseen.

85 §

Autokoulun opetustila sekä opetusmateriaali ja -välineet

Teoriaopetus on annettava autokoulun opetustilassa, joka on kuljettajantutkinnon vastaanottajan hyväksyttävä ennen tilan käyttöönottoa. Ryhmään 2 kuuluvien luokkien opetusta annettaessa vaatimus hyväksymisestä koskee vain päätoimipaikan opetustilaa. Autokoulun opetustilan ja muun opetukseen käytettävän tilan on oltava huonetera, joka soveltuu annettavaan opetukseen. Autokoulut voivat järjestää yhdessä muuta kuin B-luokan opetusta tämän momentin mukaisessa tilassa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetustilan ja autokoulujen yhdessä järjestämän opetuksen vaatimuksista sekä muista opetusjärjestelyistä.

Opetuksessa käytettävän opetusmateriaalin on vastattava hyväksyttyä opetussuunnitelmaa. Ajo-opetukseen käytettävien kouluajoneuvojen ja muiden ajo-opetuksessa käytettävien opetusvälineiden on vastattava opetuksen luokkaa ja oltava asianmukaisesti hyväksytyt. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kouluajoneuvojen ja muiden ajo-opetukseen käytettävien opetusvälineiden vaatimuksista.

86 §

Autokoulun oppilaasta tehtävät ilmoitukset ja oppilaskirjanpito

Autokoulun on pidettävä kirjaa oppilaisista ja antamastaan opetuksesta sekä tehtävät oppilaita koskevat ilmoitukset autokoulua valvovalle kuljettajantutkinnon vastaanottajalle. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä oppilaasta tehtävistä ilmoituksista ja oppilaskirjanpidosta.

87 §

Autokoululuvan haltijan konkurssi

Jos autokoululuvan haltija joutuu konkurssiin, konkurssipesällä on oikeus jatkaa entisen luvan nojalla autokoulun pitämistä enintään yhden vuoden ajan konkurssiin asettamisesta. Konkurssipesän on viipymättä ilmoitettava lupaviranomaiselle käyttääkö se oikeutta hyväkseen. Opetustoiminnasta vastaavan johtajan tehtävistä vastaavat konkurssipesää hoitavat. Tehtäviä hoitavan on täytettävä opetustoiminnasta vastaavan johtajan kelpoisuusvaatimukset 78 §:n 1 momentin 2 kohtaa lukuun ottamatta.

88 §

Liikenneopettajaluvan myöntämisen edellytykset

Liikenneopettajaluvan myöntämisen edellytyksenä B-luokan kuljettajaopetukseen on, että:

- 1) hakija on täyttänyt 23 vuotta;
- 2) hakija on suorittanut liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon ja siihen liittyvän 84 §:n 2 momentissa tarkoitetun opetusharjoittelun;
- 3) hakijalla on B-luokan ajokortti, joka on ollut hänellä vähintään kolme vuotta;
- 4) hakija täyttää ryhmän 2 ajokortin terveysvaatimukset;
- 5) hakijaa ei henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella ole pidettävä liikenneopettajaksi sopimattomana.

Oikeus B-luokan kuljettajaopetuksen antamiseen sisältää myös oikeuden kuljettaja-

opetuksen antamiseen mopon ajokorttia varten. Edellytyksenä muiden luokkien kuljettajaopetuksen antamiseen on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että:

1) kuljettajaopetuksen antamiseksi moottoripyörän ajokorttia varten hakija osoittaa suorittaneensa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkinnon perusteiden moottoripyöräopetusta koskevan osan ja hakijalla on mainitun momentin 3 kohdassa säädetyn ajokortin lisäksi moottoripyörän ajokortti, jossa kuljetettavan moottoripyörän tehoa ei ole rajoitettu ja, joka on ollut hänellä vähintään kolme vuotta;

2) ryhmään 2 kuuluvien luokkien kuljettajaopetuksen antamiseksi hakija osoittaa suorittaneensa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkinnon perusteiden kuorma- ja linja-auton kuljettajien opetusta autokoulussa tai II-asteen ammatillisen koulutuksen opettajana toimimista koskevan osan ja hakijalla on C-luokan ajokortti, joka on ollut hakijalla vähintään kolme vuotta.

Hakijaa ei ole pidettävä henkilökohtaisten ominaisuuksiensa takia sopivana liikenneopettajaksi 1 momentin 4 kohdan mukaisesti, jos:

1) hakija on viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana syylistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai sellaiseen rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun tekoon, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan tai joka on tänä aikana ollut mainittujen tekojen johdosta ajokiellossa

2) hakija on viimeksi kuluneen vuoden aikana muuten määrätty ajokieltoon tai hän on ollut ajokiellossa muihin liikennetrikkeihin syylistymisen perusteella;

3) hakija on viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana syylistynyt henkeen tai terveyteen kohdistuvaan tai muuten väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan rikokseen, seksuaalirikokseen tai muuhun vastaavaan rikokseen ja teko osoittaa hakijan olevan ilmeisen sopimaton toimimaan liikenneopettajana;

4) hakija on poliisin pitämästä rekisteristä ilmenevien tietojen perusteella muutoin toiminnallaan osoittanut olevansa elämäntavaltaan tai henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan

ilmeisen sopimaton toimimaan liikenneopettajana.

Liikenneopettajalupaa haetaan poliisilta. Hakemukseen on liitettävä kopio 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkintotodistuksesta ja tarvittaessa lisäksi 2 momentissa tarkoitettu selvitys sekä lääkärintodistus, jos hakijalla ei ole ryhmän 2 luokkaa vastaavaa ajokorttia.

89 §

Liikenneopettajaluvan myöntäminen

Liikenneopettajaluvan myöntää poliisi. Lupa myönnetään olemaan voimassa siihen saakka, kun sen haltija täyttää 70 vuotta. Tämän jälkeen lupa on uusittava viiden vuoden välein.

Liikenneopettajalupa annetaan Liikenteen turvallisuusviraston lomakkeella ja sen luovuttaa poliisi. Liikenneopettajaluvan kaksoiskappale annetaan noudattaen ajokortin kaksoiskappaletta koskevia säännöksiä.

Luvan mukana pitämisestä säädetään 32 §:ssä.

90 §

Liikenneopettajaluvan peruuttaminen ja varoituksen antaminen

Liikenneopettajalupa on peruutettava:

1) määräajaksi, jos luvan haltija ei enää täytä 88 §:n 1 momentin 5 kohdan edellytyksiä;

2) toistaiseksi, jos luvan haltija ei enää täytä 88 §:n 1 momentin 4 kohdan edellytyksiä tai hänet määrätään ajokieltoon toistaiseksi;

3) väliaikaisesti, jos luvan haltija määrätään väliaikaiseen ajokieltoon;

4) kokonaan, jos luvan haltija sitä pyytää.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tapauksessa lupa peruutetaan vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään viideksi vuodeksi. Jos kysymyksessä on 88 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu teko, ei kuitenkaan rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettu teko, tai 3 kohdassa tarkoitettu teko, lupa peruutetaan kuitenkin vähintään kuudeksi kuukaudeksi.

Peruuttamisen pituutta määrittäessä otetaan huomioon erityisesti peruuttamisen perustee-

na olevan teon tai tekojen vakavuus ja tekoolosuhteet. Jos se on perustellusta syystä tarpeen seuraamuksen kohtuullistamiseksi, lupa voidaan kuitenkin peruuttaa lyhyemmäksi ajaksi, kuitenkin aina vähintään ajokiellon ajaksi, taikka 88 §:n 3 momentin 4 kohdan tapauksessa luvan peruuttamisen sijaan antaa luvan haltijalle varoitus. Jos ajoluvan haltijalle annetaan ajokiellon sijaan varoitus, ajolupa voidaan jättää peruuttamatta.

Lupa voidaan 1 momentin 3 kohdan lisäksi peruuttaa väliaikaisesti, jos on todennäköistä, että luvan haltija on syyllistynyt 88 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun tekoon ja teon vakavuus sitä edellyttää.

Liikenneopettajaluvan peruuttaminen on otettava ilman aiheutonta viivytystä tutkittavaksi, jos peruste luvan peruuttamiselle ilmenee. Ajokiellon johdosta lupaa peruutettaessa luvan peruuttamisessa noudatetaan mitä tässä laissa säädetään ajokiellosta, väliaikaisesta ajokiellosta ja ajokiellon määräämisestä toistaiseksi. Lupa palautetaan 1 momentin 1 kohdan tapauksessa, kun määräaika on päätynyt ja 2 kohdan tapauksessa, kun luvan haltija osoittaa täyttävänsä säädetyt vaatimukset.

91 §

Autokoulun opettajana toimiminen opetusharjoitteluluvalla

Opetusharjoitteluluvan autokoulussa tapahtuvaa opetusharjoittelua varten antaa 84 §:n 2 momentissa tarkoitettu oppilaitos, jonka opetuksen järjestämislupaan sisältyy liikenneopettajakoulutusta koskeva erityistehtävä. Lupa annetaan, jos opiskelija on suorittanut hyväksytysti autokoulussa toimimista koskevan liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon perusteiden osan, täyttää 88 §:n 1 momentissa säädetyt liikenneopettajaluvan myöntämisen edellytykset mainitun momentin 1 ja 2 kohtaa lukuun ottamatta ja muut opetusharjoittelua koskevat vaatimukset. Harjoittelijan vähimmäisikä on 21 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada siltä poliisilta, jonka toimialueeseen koulutukseen hakeutuneen kotikunta kuuluu, lausunto koulutukseen hakeutuneen sopivuudesta liikenneopettajaluvan saamiseen. Opiskelijan sopi-

vuusharkinnassa tarvittavia 88 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksiä opiskelijavalinnasta tai opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Tässä tarkoitettut tiedot on säilytettävä muista henkilötiedoista erillään ja ne on poistettava rekisteristä välittömästi kun niiden säilyttämiselle ei enää ole henkilötietolain mukaista perustetta.

Opetusharjoitteluluvan mukana pitämisestä opetusajossa säädetään 32 §:ssä. Opetusharjoittelusta ja opetusharjoitteluluvasta sekä muista opetusharjoittelun toteuttamisen vaatimuksista annetaan tarkempia säännöksiä liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

9 luku

Erinäiset säännökset

92 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta säädetään rikoslain 23 luvun 10 §:ssä.

93 §

Ajokorttirikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikko:

1) 16 §:ssä tarkoitettua ajokorttiin tai ajokorttilupaan liitettyä ehtoa tai rajoitusta,

2) 32 §:n säännöstä ajokortin, väliaikaisen ajokortin, tilapäisen ajokortin, kansainvälisen ajokortin, opetusluvan, harjoitteluluvan, liikenneopettajaluvan, opetusharjoitteluluvan tai kuljettajantutkintotodistuksen mukana pitämisestä ajettaessa,

3) 75 §:n säännöstä ajokortin luovuttamisvelvollisuudesta, tai

4) 33 §:n säännöstä ajoneuvon luovuttamisesta toisen kuljetettavaksi

on tuomittava *ajokorttirikkomuksesta* sakkoon.

94 §

Luvaton kuljettajaopetustoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa tässä laissa tarkoitettua autokoulutoimintaa ilman 77 §:ssä säädettyä autokoululupaa on tuomittava *luvattomasta kuljettajaopetustoiminnan harjoittamisesta* sakkoon.

95 §

Oikaisu- ja muutoksenhakusäännökset

Poliisin tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Liikenteen turvallisuusviraston kanssa tehdyn sopimuksen perusteella toimivan kuljettajantutkinnon vastaanottajan tämän lain nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen saa kuitenkin vaatia oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Liikenteen turvallisuusviraston oikaisuvaatimuksen johdosta tai muuten tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Jos hakijalle myönnetään tässä laissa tarkoitettu ajokortti tai muu lupa hakemuksen mukaisesti ilman ajokorttiin tai muuhun lupaan asetettavia ehtoja tai rajoituksia, hakijalle ei ajokortin tai luvan lisäksi anneta muuta päätöstä eikä oikaisu- tai valitusosoitusta. Poliisin tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan panna täytäntöön valituksen esittäessä.

96 §

Toimenpiteistä luopuminen

Jos 93 §:ssä tarkoitettu rikkomus on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen, voidaan

siitä jättää syyte ajamatta ja rangaistus tuomitsematta.

Jos rikkomus ilmeisesti on sellainen kuin 1 momentissa säädetään, poliisimies voi muihin toimenpiteisiin ryhtymättä antaa rikkomukseen syyllistyneelle huomautuksen.

97 §

Poikkeusluvut

Liikenteen turvallisuusvirasto voi myöntää poikkeuksen B-luokan ajokorttilupaa ja ajokorttia koskevasta ikävaatimuksesta, jos siihen on erityisen painavia syitä. Ajokortin vähimmäisiästä voidaan poiketa korkeintaan yhdellä vuodella.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisestä syystä myöntää poikkeuksen 18 §:n 1 momentin 3 kohdan kuuloa koskevasta vaatimuksesta.

98 §

Kansainvälinen ajokortti

Poliisi voi myöntää Suomessa tai muussa EU- tai ETA-valtiossa annettua voimassa olevaa ajokorttia vastaavan kansainvälisen ajokortin henkilölle, joka on täyttänyt 18 vuotta ja jolla on vakinainen asuinpaikka Suomessa. Suomalaisen ajokortin haltijalle kansainvälinen ajokortti voidaan kuitenkin antaa myös silloin, kun hänen vakinainen asuinpaikkansa on ulkomailla muussa kuin EU- tai ETA-valtiossa.

Kansainvälistä ajokorttia haetaan poliisilta.

99 §

Maksut

Suoritteiden maksullisuudesta ja perittävien maksujen suuruudesta säädetään valtion maksuperustelakia (150/1992).

100 §

Lääkärintodistuslomakkeiden vahvistaminen

Tässä laissa tarkoitettujen lääkärintodistuslomakkeiden ja 21 §:ssä tarkoitetun lääkärin

ilmoituslomakkeen kaavan vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö liikenne- ja viestintäministeriötä kuultuaan.

101 §

Ilmoitukset ajoneuvoliikennerekisteriin

Salassapitosäännösten estämättä ja sen lisäksi mitä ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain (541/2003) 11 §:n 5 kohdassa säädetään, poliisin on ilmoitettava ajoneuvoliikennerekisterin pitäjälle ajoneuvoliikennerekisteriin merkitsemistä varten tieto:

1) ajokorttilupahakemuksen ratkaisemisesta;

2) hakijalle jossakin EU- tai ETA-valtiossa myönnetystä ajokortista, ajokortin myöntäneestä valtiosta ja, jos tämä ajokortti on annettu jonkin muun kuin edellä tarkoitetun valtion myöntämän ajokortin perusteella, ajokortista ilmenevä tieto tästä valtiosta, sekä ajokortista ilmenevä myöntämispäivä sekä ajo-oikeutta koskevat ehdot ja rajoitukset kunkin luokan kohdalta erikseen;

3) ajokortin luovuttamisesta;

4) ajokorttiluvan ehtojen ja rajoitusten muutoksista;

5) ajokorttiluokan muutoksesta;

6) liikenneopettajaluvan myöntämisestä ja peruuttamisesta;

7) kaksoiskappaleen antamisesta ja hävittämisestä;

8) ajokielttoon tai väliaikaiseen ajokielttoon määräämisestä ja ajokortin palauttamisesta ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päättymisen jälkeen sekä ajokortin poliisin haltuun saamisesta;

9) opetus- ja harjoituslupaa koskevasta päätöksestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tässä laissa tarkoitettujen ajoneuvoliikennerekisteri-ilmoitusten tekemisestä. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tehdä liikenne- ja viestintäministeriön vahvistamiin ilmoituslomakkeisiin sellaisia muutoksia, jotka eivät vaikuta rekisterin tietosisältöön.

10 luku

Voimaantulo

102 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee 2 momentissa säädetyin poikkeuksin voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 5 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentin 2 kohta, 12 §:n 4 momentti, 17 §, 18 §, 24 §:n 3 momentti, 34 §, 35 §:n 2 momentti, 40 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 41 §:n 3 momentti, 47 §:n 1 momentin 4 kohta ja 2 momentti, 48 §:n 3 momentti, 53 §, 58 §, 60 §, 64—73 ja 75—91 sekä 94 ja 100 § tulevat kuitenkin voimaan jo päivästä kuuta 20 . Lisäksi lain 8 §:n 2 momentti ja 12 §:n 2 momentin voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

103 §

Liikenneopettajalupaa ja liikenneopettajan-tutkintoa koskevat siirtymäsäännökset

Ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa myönnetty liikenneopettajalupa on voimassa luvassa mainitun ajan.

Ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa myönnetty liikenneopettajalupa sisältää kaikki kuljettajaopetuksen luokat, jos liikenneopettajantutkinto on suoritettu liikenne- ja viestintäministeriön säännösten mukaisesti. Tällaisen liikenneopettajaluvan kaksoiskappaletta haettaessa kaksoiskappale annetaan tässä laissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Tämä momentti ei koske puolustusvoimien liikenneopettajalupaa.

Ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa liikenne- ja viestintäministeriön säännösten mukaisesti suoritettu liikenneopettajantutkinto oikeuttaa tässä laissa tarkoitettua liikenneopettajaluvan saamiseen. Lupa sisältää kaikki kuljettajaopetuksen luokat.

Ennen tämän lain 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaan tuloa aloitettuun liikenneopettajakoulutukseen liikenne- ja viestin-

täministeriön säännösten mukaisen liikenneopettajantutkinnon suorittamiseksi sovelletaan mainittuja säännöksiä liikenneopettajantutkinnosta vuoden 2011 loppuun saakka. Tutkinnon ja liikenneopettajaluvan kelpoisuudesta on voimassa mitä tässä pykälässä säädetään.

104 §

Autokoulun opetustoiminnasta vastaavaa johtajaa koskevat siirtymäsäännökset

Ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa suoritettu autokouluyrittäjän ja autokoulun opetustoiminnasta vastaavan johtajan kelpoisuus vastaa 78 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkinnon osan suorittamista.

Autokoulun johtamista ja yrittäjyyttä koskevaa vaatimusta ei sovelleta siihen, jolla on ollut autokoululupa tai joka on toiminut autokoulun opetustoiminnasta vastaavana johtajana ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa eikä kysymyksessä ole ollut vain tehtävän väliaikainen hoitaminen ilman säädettyä kelpoisuutta.

Se, jolla on ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisesti ollut oikeus ilman liikenneopettajalupaa toimia autokoulun opetustoiminnasta vastaavana johtajana, saa edelleen toimia autokoulun opetustoiminnasta vastaavana johtajana.

Ennen tämän lain 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa aloitettuun liikenne- ja viestintäministeriön säännösten mukaisen autokouluyrittäjän ja autokoulun opetustoiminnasta vastaavan johtajan koulutukseen sovelletaan mainittuja säännöksiä vuoden 2011 loppuun saakka.

105 §

Autokoululupaa koskevat siirtymäsäännökset

Ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa myönnetty autokoululuvat ovat voimassa niissä mainitun ajan koko valtakunnan alueella Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Vaatimus vakuudesta autokoululuvan myöntämisen perusteena lakkaa kuitenkin

mainitusta päivästä lukien ja vakuudet palautetaan.

Ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa myönnettyjä autokoululupia uudistettaessa niihin on tehtävä tässä laissa tarkoitetut kuljettajaopetuksen luokkia koskevat merkinnät.

Liikenneopettajia kouluttavan laitoksen ja sellaisten Opetushallituksen valvonnassa olevien oppilaitosten, jotka ovat ennen tämän lain 102 §:n 2 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaan voineet antaa kuljettajaopetusta ilman autokoululupaa, on haettava tässä laissa tarkoitettu autokoululupa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2011.

106 §

Ajokortteja koskevat siirtymäsäännökset

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisesti annetut ajokortit ovat voimassa niissä mainitun ajan kuitenkin enintään 20 vuotta mainitusta voimaantulopäivästä. Ajokorttien voimassaolon jatkamiseksi edellä mainitun voimassaoloajan jälkeen ne on uusittava tämän lain mukaisiksi ajokorteiksi. Tässä momentissa tarkoitettua ennen mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisen ajokortin kaksoiskappaletta haettaessa voimassaolon päättymispäiväksi merkitään alkuperäisen ajokortin voimassaolon päättymispäivä, kuitenkin enintään 20 vuoden voimassaoloa 102 §:n 1 momentissa tarkoitettua voimaantulopäivästä vastaava päivä.

Jos ennen tämän lain 102 §:n 1 momentissa tarkoitettua voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisesti annetussa ajokortissa on ehto oikeanpuoleisesta taustapeilistä, uusi ajokortti tai ajokortin kaksoiskappale annetaan ilman tätä ehtoa, jollei lupapäätös erityisesti edellytä muuta.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisen ajokortin haltijalle saadaan antaa tässä laissa tarkoitettu ajokortin

kaksoiskappale, vaikka ajokortti on tallella eikä se ole turmeltunut.

107 §

Eräitä lupia koskevat siirtymäsäännökset

Ennen 102 §:n 1 momentissa tarkoitettua voimaantuloa myönnetty opetus- ja harjoitteluluvat ovat voimassa niissä mainitun ajan.

Ennen 102 §:n 1 momentissa tarkoitettua voimaantuloa kuljettajantutkintoa, ajokorttia ja ajokorttilupaa koskevista vaatimuksista annetut poikkeusluvut ovat edelleen voimassa, jollei lupapäätöksestä muuta johdu.

108 §

Lyhytaikaista ajokorttia koskevat siirtymäsäännökset

B-luokan lyhytaikaisen ajokortin saamiseksi suoritettavaan kuljettajaopetukseen, joka on aloitettu ennen 102 §:n 1 momentissa tarkoitettua voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos kuljettajantutkinto lyhytaikaisen ajokortin saamiseksi suoritetaan 102 §:n 1 momentissa tarkoitettua voimaantulon jälkeen, sen perusteella saatavaan ajo-oikeuteen ja ajokorttiin sovelletaan mitä tässä laissa säädetään.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisesti annettu todistus kuljettajaopetuksen toisen vaiheen suorittamisesta saadaan toimittaa poliisille tämän lain mukaisia määräaikoja noudattaen ja se oikeuttaa tässä laissa tarkoitettua lyhytaikaista ajokorttia seuraavan ajokortin saamiseen, jos muut edellytykset täyttyvät.

109 §

Ajokorttilupaa koskevat siirtymäsäännökset

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisesti myönnetty A-luokan ajokorttilupa oikeuttaa vain A2-luokan tut-

kinnon suorittamiseen ja mainitun luokan ajokortin saamiseen, jos luvan haltija ei täytä tässä laissa säädettyjä A-luokan tutkintoon pääsyn ja ajokortin saamisen edellytyksiä.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisesti myönnetty M-luokan ajokorttilupa oikeuttaa mainitusta voimaantulopäivästä lukien tässä laissa tarkoitetun AM-luokan mopon tai kevyen nelipyörän tai niiden molempien ajo-oikeuden saamiseksi suoritettavaan kuljettajantutkintoon pääsyyn vain, jos tässä laissa säädetty tutkintoon pääsyn edellytykset täyttyvät. Edellä 102 §:n 2 momentissa mainitusta voimaantulopäivästä 102 §:n 1 momentissa mainittuun voimaantulopäivään M-luokan ajokortti voidaan suorittaa mopolla tai kevyellä nelipyörällä ja saavutettu M-luokan ajo-oikeus sisältää sekä mopon että kevyen nelipyörän ajo-oikeuden. Tämän lain mukaisesti 102 §:n 2 momentissa mainitusta voimaantulopäivästä lukien myönnetty M-luokan ajokorttilupa oikeuttaa edellä 102 §:n 1 momentissa tarkoitetusta voimaantulopäivästä AM-luokan ajo-oikeuden saamiseksi suoritettavaan kuljettajantutkintoon pääsyyn, jos muut tutkintoon pääsyn edellytykset täyttyvät ja mainitun ajankohdan jälkeen suoritettu kuljettajantutkinto tuottaa vain suoritettua tutkintoa vastaavan ajo-oikeuden.

110 §

Ajokorttiluokkien vastaavuutta koskevat siirtymäsäännökset

Ennen 102 §:n 2 momentissa tarkoitettua voimaantuloa alkanut M-luokan ajo-oikeus ja sitä vastaava M-luokan ajokortti vastaa tässä laissa tarkoitettua AM-luokan ajokorttia ja se oikeuttaa kuljettamaan 2- ja 3-pyöräistä mopoa sekä kevyttä nelipyörää. Ajokortin kaksoiskappaletta haettaessa hakijalle annetaan AM-luokan kaksoiskappale merkinnällä mopon ja kevyen nelipyörän ajo-oikeudesta.

Edellä 102 §:n 2 momentissa mainitusta voimaantulopäivästä 102 §:n 1 momentissa mainittuun voimaantulopäivään tämän lain mukaisen kuljettajaopetuksen ja kuljettajantutkinnon suorittamisen perusteella mopolla

tai kevyellä nelipyörällä suoritettu M-luokan ajokortti vastaa tässä laissa tarkoitettua AM-luokan ajokorttia ja se oikeuttaa kuljettamaan 2- ja 3-pyöräistä mopoa sekä kevyttä nelipyörää. Ajokortin kaksoiskappaletta haettaessa hakijalle annetaan AM-luokan kaksoiskappale merkinnällä mopon ja kevyen nelipyörän ajo-oikeudesta.

Edellä 102 §:n 2 momentissa mainitusta voimaantulopäivästä 102 §:n 1 momentissa mainittuun voimaantulopäivään tämän lain mukaisen kuljettajaopetuksen ja kuljettajantutkinnon suorittamisen perusteella saavutettu M-luokan ajo-oikeus ja ajokortti vastaa tämän lain 40 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua opetuslupa-vaadittavaa AM-luokan mopon ja kevyen nelipyörän kuljettamiseen oikeuttavaa ajokorttia, jos kuljettajantutkinnon ajokoe on suoritettu vastaavalla ajoneuvolla. Poliisin on tehtävä M-luokan ajokorttiin merkintä kuljettajantutkinnon ajokokeen suorittamisesta mopolla tai kevyellä moottoripyörällä taikka molemmilla. Mainitussa 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut opetuslupaperusteet täyttyvät, jos hakijalla on ollut mainittu ajokortti vähintään kolmen vuoden ajan.

Ennen 102 §:n 1 momentissa tarkoitettua voimaantuloa saatu KT-luokan ajokortti vastaa tässä laissa tarkoitettua A-luokan ajokorttia.

111 §

Opetuslupaa ja -todistusta koskevat siirtymäsäännökset

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisesti myönnetty opetuslupa oikeuttaa kuljettajaopetuksen antamiseen ja kuljettajantutkinnon suorittamiseen lupaa myönnettäessä olleiden vaatimusten mukaisesti, jos opetus on aloitettu ennen mainittua voimaantulopäivää.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisesti annettu opetustodistus oikeuttaa kuljettajantutkintoon pääsyyn tässä laissa säädetyn mukaisesti. Tutkinnon suorittamisen perusteella saatavasta ajo-oikeudesta

ja ajokortista on voimassa mitä tässä laissa säädetään.

112 §

Näkökenttävaatimusta ja lääkärintodistusta koskevat siirtymäsäännökset

Tässä laissa säädetty näkökenttävaatimus ei koske sitä, jolle on annettu ajokortti ennen 1 päivää lokakuuta 1990.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukainen ajokorttilääkärintausunto hyväksytään tässä laissa tarkoitettuna lääkärinlausuntona ja geriatriaan perehtyneen lääkärin lausunto tässä laissa tarkoitettuna laajennettuna lääkärinlausuntona, jos kysymyksessä on C1E-, CE-, D1- tai D-luokan ajokortti, jollei lausunnosta muuta johdu tai poliisi muuta lausuntoa vaadi.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisesti 70 ikävuoteen voimassaolevan kuorma- tai linja-auton ajo-oikeuden Suomessa vakinaisesti asuvan haltijan on ajo-oikeutensa voimassa pysyttämiseksi esitettävä poliisille kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän täyttää 50, 55, 60 ja 65 vuotta, lääkärinlausunto hänellä olevan ajokortin terveysvaatimusten täyttymisestä. Tätä velvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos määräajan alkaessa on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta siitä, kun vastaavien terveysvaatimusten täytyminen on osoitettu poliisille toimitetulla lääkärinlausunnolla muun kuin tässä tarkoitetun määräaikaistarkastuksen johdosta.

113 §

Muut siirtymäsäännökset

Sillä, joka on saanut mopon kuljetusoikeuden ilman ajokorttia sen perusteella, että hän on ennen mopoajokorttia koskevan vaatimuksen voimaantuloa 1 päivänä tammikuuta 2000 täyttänyt 15 vuotta, on edelleen oikeus 2- tai 3-pyöräisen mopon kuljettamiseen ilman tässä laissa tarkoitettua ajokorttia.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleeseen B-luokan ajoneuvoyhdistelmän kuljetusoikeuden sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisen A-luokan ajo-oikeuden tehorojoitus on voimassa kaksi vuotta ajo-oikeuden alkamisesta. Jos ajo-oikeuden haltija hakee ajokortin kaksoiskappaletta, hänelle annetaan A2-luokan ajokortti, joka oikeuttaa kuljettamaan moottoripyörää, jonka teho on enintään 25 kW. Kahden vuoden määräajan päätyttyä ajokortti vaihdetaan hakemuksesta tässä laissa tarkoitettuun A-luokan ajokorttiin ilman 24 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua koulutusta.

Ennen edellä 102 §:n 1 momentissa mainittua voimaantulopäivää voimassa olleiden säännösten mukaisia ajokorttidirektiivin liitteen II kohdassa 5.2 mainittuja ajoneuvoja saadaan niitä koskevista vaatimuksista poiketen käyttää ajokokeessa 30 päivään syyskuuta 2013 asti, jos ajoneuvo on hyväksytty kouluajoneuvoksi ennen 1 päivää lokakuuta 2003.

2.

Laki**tieliikennelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tieliikennelain (267/1981) 64, 68—73, 73 a, 74, 82, 82 a, 82 c, 82 d, 95, 106 b ja 107 § sekä 108 §:n 3 momentin 1 kohta ja 4 momentti sellaisina kuin ne ovat, 64 § laeissa 676/1990, 1242/1997 ja 1167/1999, 69 § laeissa 367/2002 ja 1291/2009, 68, 74, 82 ja 82 c § laissa 676/1990, 70 § laeissa 676/1990, 429/1996, 546/1999 ja 15/2010, 71 § laeissa 676/1990, 989/1992 ja 1242/1997, 72 § laeissa 676/1990, 1242/1997 ja 15/2010, 73 § laeissa 113/2004 ja 696/2009, 73 a § laissa 113/2004, 82 c § laissa 523/2009, 82 d § ja 106 b § laissa 1291/2009, 95 § laeissa 1103/2004 ja 513/2009 ja 107 § ja 108 §:n 3 momentin 1 kohta ja 4 momentti laissa 1091/2002, sekä
muutetaan 63, 65, 94 ja 106 §, sellaisina kuin ne ovat, 63 ja 65 § laissa 676/1990, 94 § osaksi laeissa 676/1990 ja 236/2007 sekä 106 § laissa 378/2010, seuraavasti:

63 §

Kuljettajaa koskevat yleiset vaatimukset

Ajoneuvoa ei saa kuljettaa se, jolta sairauden, vian, vamman tai väsymyksen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä puuttuvat siihen tarvittavat edellytykset.

Muuta moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuin pienitehoista mopoa tai kävelen ohjattavaksi tarkoitettua moottorikäyttöistä ajoneuvoa saa kuljettaa vain se, jolla on ajoneuvon kuljettamiseen oikeuttava ajokortti. Pienitehoista mopoa saa kuljettaa se, joka on täyttänyt 15 vuotta.

Kuljettajalta vaadittavasta ajokortista säädetään ajokorttilaissa (/) ja ajokortin lisäksi vaadittavasta muusta kelpoisuudesta kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetussa laissa (273/2007), vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994) ja taksinkuljettajan ammattipätevyydestä annetussa laissa (695/2009).

65 §

Ajoneuvon luovuttaminen toisen kuljetettavaksi

Ajoneuvoa ei saa luovuttaa sen kuljetettavaksi, jolta 63 §:ssä tarkoitettu syystä il-

meisesti puuttuvat edellytykset ajoneuvon kuljettamiseen.

94 §

Ajoasiakirjan esittämisvelvollisuus

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan on vaadittaessa esitettävä poliisimiehelle todistus ajoneuvon rekisteröinnistä ja muu asiakirja, jonka mukana pitämiseen hän on velvollinen.

Jos ajoneuvon kuljettajalla ei ole mukanaan 1 momentissa tarkoitettua asiakirjaa, mutta hänen henkilöllisyytensä on todettu, poliisimies voi sallia ajon jatkamisen, jollei syytä muuhun ole. Kuljettaja voidaan tällöin velvoittaa esittämään asiakirja poliisille määräajassa.

106 §

Ilmoitus liikennerikosta koskevasta päätöksestä

Jos joku tuomitaan rangaistukseen moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa tehdystä liikennerikoksesta, päätöksestä on ilmoitettava ajoneuvoliikennerekisterin pitäjälle oikeusministeriön määräämällä tavalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____.

Lain 82 c §:n nojalla annettu asetus puolus-
tusvoimien ajokorteista (667/1993) on kui-

tenkin voimassa, kunnes se kumotaan puo-
lustusministeriön asetuksella.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.**Laki****tieliikennelain eräiden säännösten kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan tieliikennelain (267/1981) 66, 67, 75, 76, 76 a, 77, 78, 78a, 79, 79 a, 80 ja 81 § sellaisina kuin ne ovat, 66 § laeissa 367/2002 ja 1291/2009, 67 § laissa 103/1994, 75 § laeissa 676/1990, 747/1995, 546/1999, 1103/2004 ja 15/2010, 76 § laeissa 1199/2002, 440/2008 ja

481/2010, 76 a § laissa 587/2005, 77 § laeissa 676/1990, 1242/1997 ja 440/2008, 78 ja 80 § laissa 1103/2004, 78 a § laissa 15/2010, 79 § laeissa 676/1990 ja 435/1991, 79 a § laissa 440/2008 sekä 81 § laissa 676/1990.

2 §
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007)
 2 §:n 3 momentin 2 kohta, 4 §:n 3 momentti, 9 §:n 1 momentti, 15 §:n 2 momentti, 19 §:n
 1 momentti, 21 §:n 1 ja 2 momentti sekä 22 §,
 sellaisena kuin niistä 15 §:n 2 momentti on laissa 1315/2009, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

 Tämä laki ei koske kuljettajaa, jos:

2) ajoneuvo on poliisin, pelastustoimen tai pelastusalan koulutuksesta vastaavan oppilaitoksen tai puolustusvoimien käytössä niiden tehtäviin liittyvissä kuljetuksissa taikka poliisitehtäviä hoidettaessa tullin tai rajavartiolaitoksen käytössä;

4 §

Perustason ammattipätevyys

 Koulutuksen aloittaminen ei edellytä, että koulutettavalla on ajo-opetuksessa käytettävän ajoneuvon ajo-oikeus. Ennen opetuksessa käytettävän ajoneuvon ajo-oikeuden saa-

mista ajo-opetukseen sovelletaan, mitä ajokorttilaissa (/) säädetään ajo-oikeuden saamiseksi annettavasta ajo-opetuksesta.

9 §

Linja-auton kuljettajan vähimmäisikää koskevat poikkeukset

Ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa linja-auton kuljettajan perustutkinnon suorittanut ja linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyden saavuttanut saa 8 §:n 2 momentista poiketen toimia D1- tai D-luokan linja-auton kuljettajana Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja saanut kuljetettavan ajoneuvon ajo-oikeuden. Linja-auton ajo-oikeuden saamisen edellytyksistä säädetään ajokorttilaissa. Kuljettajana toimimisen rajoituksista ennen 20 vuoden ikää säädetään 2 momentissa.

15 §

Kokeet

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa hyväksymissään koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta. Myös puolustusvoimat voi kuitenkin järjestää ja valvoa 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuun koulutukseen liittyvän kokeen. Liikenteen turvallisuusvirasto voi järjestää kokeen vastaanottamisen ja valvonnan sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisen kuljettajantutkinnon yhteydessä hoidettaviksi hankkimalla tarvittavat palvelut yksityiseltä tai julkiselta palvelun tuottajalta tämän kanssa ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä annetun lain (629/2004) 4 §:n 1 momentin mukaisesti tehtävin sopimuksin. Sopimuksen mukaiseen toimintaan sovelletaan, mitä kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain (535/1998) 4—12 ja 16 §:ssä säädetään toiminnan ja sen järjestämisen vaatimuksista.

19 §

Muissa ETA-valtioissa annettujen ammattipätevyiden osoittavien asiakirjojen tunnustaminen

Muussa ETA-valtiossa annetun 18 §:n 1 momentin mukaisen asiakirjan haltija saa kuljettaa kuorma- tai linja-autoa Suomessa. Ajokorttien ja niihin tehtyjen merkintöjen vastavuoroisesta tunnustamisesta säädetään ajokorttilaissa.

21 §

Ammattipätevyyskortin peruuttaminen

Kuljettajan ammattipätevyyskortti on peruutettava määräajaksi tai toistaiseksi, jos sen haltija ei enää täytä kortin myöntämisen edellytyksiä. Kortti voidaan peruuttaa myös sen haltijan pyynnöstä. Väliaikaisesti kortti voidaan peruuttaa, jos edellytykset väliaikaiseen ajokieltoon määrittämiseen ovat ajokorttilain mukaan olemassa.

Ammattipätevyyskortin peruuttaa poliisi. Kortin ottamisesta poliisin haltuun ja sen palauttamisesta haltijalleen säädetään ajokorttilaissa.

22 §

Ammattipätevyiden merkitseminen ajokorttiin

Ajokorttiin voidaan tehdä merkintä kuljettajan ammattipätevyydestä, jos hakija täyttää ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset sekä ajokorttilaissa säädettyt ajokorttiluvan myöntämisen edellytykset.

Hakemus ammattipätevyiden merkitsemisestä ajokorttiin tehdään poliisille noudattaen, mitä ajokortin hakemisesta ajokorttilaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 2 momentissa säädetyn poikkeuksen päivänä kuuta 20 .

Lain 2 §:n 3 momentin 2 kohta ja 15 §:n 2 momentti tulevat kuitenkin voimaan jo päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

Laki

taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (695/2009) 5 §:n 3 momentti, 9 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohta sekä 18 ja 25 § seuraavasti:

5 §

Terveys

—————
Poliisi voi muulloinkin vaatia kuljettajan määrääjassa esittämään lääkärinlausunnon terveysvaatimusten täyttymisestä, jos on syytä epäillä, ettei ajoluvan haltija enää täytä säädettyjä vaatimuksia. Terveystilaa koskevasta lääkärin ilmoitusvelvollisuudesta säädetään ajokorttilaissa (/).

9 §

Henkilökohtaiset ominaisuudet

—————
Hakijaa ei pidetä sopivana taksinkuljettajaksi, jos:

1) hän on ajoluvan hakemista edeltäneen viiden vuoden aikana syyllistynyt rikoslain (39/1889) 23 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, 3 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumukseen, 4 §:ssä tarkoitettuun törkeään rattijuopumukseen, 10 §:ssä tarkoitettuun kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta;

2) hän on luvan hakemista edeltäneen vuoden aikana syyllistynyt rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, joka osoittaa vakavaa piit-

taamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan tai muuhun liikennetrikkomukseen siten, että edellytykset ajokieltoon määräämiselle ajokorttilain 65 §:n 1 tai 2 momentin perusteella täyttyvät taikka hän on tuona aikana ollut ajokiellossa mainituissa lainkohdissa tarkoitettujen liikennetrikosten vuoksi;

—————

18 §

Ajoluvan peruuttaminen määrääjäksi

Muusta kuin 16 tai 17 §:ssä säädetystä syystä ajolupa peruutetaan määrääjäksi, vähintään kahdeksi kuukaudeksi ja enintään viideksi vuodeksi. Jos ajoluvan haltija on syyllistynyt 9 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun tekoon, vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan osoittavaa tekoa lukuun ottamatta, taikka 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun tekoon, vähimmäisajaksi ajoluvan peruuttamiselle on kuitenkin kuusi kuukautta.

Määrääajan pituudesta määrättäessä otetaan huomioon erityisesti peruuttamisen perusteena olevan teon tai tekojen vakavuus ja tekoolosuhteet. Jos se on perustellusta syystä tarpeen seuraamuksen kohtuullistamiseksi, ajolupa voidaan peruuttaa 1 momentissa säädettyä lyhyemmäksi ajaksi, mutta kuitenkin aina vähintään ajokiellon ajaksi. Jos ajoluvan

haltijalle annetaan ajokiellon sijaan varoitus, ajolupa voidaan jättää peruuttamatta.

säädetään lisäksi ajokorttilaissa ja tieliikennelaissa.

25 §

Taksin luovuttaminen kuljetettavaksi

Taksin saa luovuttaa 1 §:ssä tarkoitettuja ajoja varten vain sellaisen kuljetettavaksi, joka esittää voimassa olevan ajoluvan. Ajoneuvon luovuttamisesta toisen kuljetettavaksi

Tämä laki tulee voimaan 2 momentissa säädetyin poikkeuksin päivänä kuuta 20 .

Lain 9 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohta sekä 18 § tulevat kuitenkin voimaan jo päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

6.

Laki**ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain (541/2003) 9 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

9 §

Henkilötietojen poistaminen rekisteristä

Henkilötiedot poistetaan rekisteristä seuraavasti:

1) ajokorttilain (/) 64 §:n 1 momentissa tarkoitettuja rikoksia koskevat tiedot kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun niitä koskeva päätös on saanut lainvoiman; yksittäistä rangaistusta koskevaa kymmenen vuotta re-

kisterissä ollutta tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos henkilöstä on rekisterissä sellainen tieto, jota ei edellä sanotun nojalla vielä voida poistaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki**rikoslain 2 a luvun 9 §:n 2 momentin muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 2 a luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 475/2008, seuraavasti:

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta

9 §

Rikesakkorikkomukset

—————
 Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi tieliikennelain (267/1981), ajoneuvolain (1090/2002), ajokorttilain (/), taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (695/2009), kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) tai vesiliikennelain (463/1996) taikka niiden nojalla annettujen sellaisten säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta, jotka koskevat:

- 1) jalankulkijoita;
- 2) moottorittoman ajoneuvon kuljettajaa;
- 3) moottorikäyttöisen tai hinattavan ajoneuvon rakennetta, varusteita, kuntoa, moot-

torikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavia asiakirjoja, moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää ja tarpeetonta ajoa, henkilökuljetusta, kuljettajan tai matkustajan henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä, muita kuljettajaa koskevia liikennesääntöjä tai liikenteen ohjauslaittein osoitettuja käskyjä, kieltoja tai rajoituksia;

4) suurimman sallitun nopeuden ylittämistä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla;

5) ajoneuvon katsastusta ja rekisteröitäväksi ilmoittamista; taikka

6) vesillä liikkujaa koskevia yleisiä velvollisuuksia, vesikulkuneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa, vesiliikenteeseen liittyvien asiakirjojen esittämisvelvollisuutta tai vesiliikennettä koskevia alueellisia kieltoja ja rajoituksia.

—————
 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

8.

Laki**rikesakkorikkomuksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikesakkorikkomuksista annetun lain (756/2010) 4 § seuraavasti:

4 §

*Moottorikäyttöisen ajoneuvon asiakirjoja
 koskevat rikkomukset*

Moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa
 vaadittavien asiakirjojen mukana pitämistä
 koskevassa

- 1) ajoneuvolain 66 a §:n 1 momentissa,
- 2) tieliikennelaissa tai sen nojalla annetussa
 säännöksessä,
- 3) kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä
 annetun lain (693/2006) 29 §:n 1 momentis-
 sa, kun rikkoja on muu kuin liikenteenhar-
 joittaja,

- 4) ajokorttilain (/) 32 §:ssä,
 - 5) taksinkuljettajien ammattipätevyydestä
 annetun lain (695/2009) 23 §:ssä,
 - 6) kuorma- ja linja-auton kuljettajan am-
 mattipätevyydestä annetun lain (273/2007)
 17 §:n 2 momentissa
- säädetyin velvollisuuden tahallisuudesta tai
 huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomi-
 sesta määrätään kuljettajalle 20 euron rike-
 sakko.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erik-
 seen lailla.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
 lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenneministeri *Anu Vehviläinen*

2.

Laki**tieliikennelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tieliikennelain (267/1981) 64, 68—73, 73 a, 74, ja 82, 82 a, 82 c, 82 d, 95, 106 b ja 107 § sekä 108 §:n 3 momentin 1 kohta ja 4 momentti
 sellaisina kuin ne ovat, 64 § laeissa 676/1990, 1242/1997 ja 1167/1999, 69 § laeissa 367/2002 ja 1291/2009, 68, 74, 82 ja 82 c § laissa 676/1990, 70 § laeissa 676/1990, 429/1996, 546/1999 ja 15/2010, 71 § laeissa 676/1990, 989/1992 ja 1242/1997, 72 § laeissa 676/1990, 1242/1997 ja 15/2010, 73 § laeissa 113/2004 ja 696/2009, 73 a § laissa 113/2004, 82 c § laissa 523/2009, 82 d § ja 106 b § laissa 1291/2009, 95 § laeissa 1103/2004 ja 513/2009 ja 107 § ja 108 §:n 3 momentin 1 kohta ja 4 momentti laissa 1091/2002, sekä
muutetaan 63, 65, 94 ja 106 §,
 sellaisina kuin ne ovat, 63 ja 65 § laissa 676/1990, 94 § osaksi laeissa 676/1990 ja 236/2007 sekä 106 § laissa 378/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

63 §

63 §

*Kuljettajaa koskevat yleiset vaatimukset**Kuljettajaa koskevat yleiset vaatimukset*

Ajoneuvoa ei saa kuljettaa se, jolta sairauden, vian, vamman tai väsymyksen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä puuttuvat siihen tarvittavat edellytykset.
 (vastaa kumottavaa 64 §:n 1 momenttia)

Ajoneuvoa ei saa kuljettaa se, jolta sairauden, vian, vamman tai väsymyksen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä puuttuvat siihen tarvittavat edellytykset.

Muuta moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuin pienitehoista mopoa tai kävellen ohjattavaksi tarkoitettua moottorikäyttöistä ajoneuvoa saa kuljettaa vain se, jolla on ajoneuvon kuljetamiseen oikeuttava ajokortti. Pienitehoista mopoa saa kuljettaa se, joka on täyttänyt 15 vuotta.

Kuljettajalta vaadittavasta ajokortista säädetään ajokorttilaissa (/) ja ajokortin lisäksi vaadittavasta muusta kelpoisuudesta kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetussa laissa (273/2007), vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994) ja taksinkuljettajan ammattipätevyydestä annetussa laissa (695/2009).

64 §

(64 § kumotaan)

Ajo-oikeus

Muuta moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuin pienitehoista mopoa tai kävellen ohjattavaksi tarkoitettua moottorikäyttöistä ajoneuvoa saa kuljettaa vain se, jolla on ajoneuvon luokkaa vastaava ajo-oikeus. Asetuksella voidaan säätää erityistapauksia koskevia poikkeuksia.

Ajo-oikeus alkaa, kun ajokortti luovutetaan tai, jos ajo-oikeuden saamisen edellytyksenä on kuljettajantutkinnon suorittaminen eikä vastaavaa ajokorttia ole luovutettu, kun todistus tutkinnon suorittamisesta hyväksytysti luovutetaan. Mitä tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä säädetään ajokortista ajo-oikeuden osoittavana asiakirjana, sen mukana pitämisestä, luovuttamisesta sekä viranomaisen haltuun ottamisesta ja viranomaiselle luovuttamisesta ajokieltoon määrättäessä ja ajokorttia luovutettaessa, koskee myös tutkintotodistusta. Todistuksen voimassaolosta säädetään tarkemmin asetuksella. Ajo-oikeutta ei ole sillä, joka on määrätty ajokieltoon tai väliaikaiseen ajokieltoon. Ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päättymisen jälkeen ajokortti palautetaan haltijalleen tai hänelle luovutetaan uusi ajokortti. Jos ajokorttia ei ole saatu poliisin haltuun, ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun asianomaiselle luovutetaan uusi ajokortti.

Poliisin päätöksellä ajo-oikeuteen voidaan liittää asetuksella tarkemmin säädettäviä ehtoja ja rajoituksia.

Pienitehoista mopoa saa kuljettaa vain 15 vuotta täyttänyt henkilö.

Ahvenanmaan maakunnassa annettu ajolupa (förarbevis) on voimassa koko valtakunnan alueella. Ulkomailla annetun mopon ajoluvan kelpoisuudesta Suomessa säädetään asetuksella.

65 §

65 §

Ajoneuvon luovuttaminen toisen kuljetettavaksi

Ajoneuvon luovuttaminen toisen kuljetettavaksi

Ajoneuvoa ei saa luovuttaa sen kuljetetta-

Ajoneuvoa ei saa luovuttaa sen kuljetetta-

vaksi, jolla ei ole vaadittavaa ajo-oikeutta tai jolta 63 tai 64 §:ssä tarkoitettu syystä ilmeisesti puuttuvat edellytykset ajoneuvon kuljettamiseen.

Ajoneuvon luovuttajan on ennen ajoneuvon luovuttamista toisen käyttöön varmistauduttava, että kuljettajalla on vaadittava ajokortti.

vaksi, jolta 63 §:ssä tarkoitettu syystä ilmeisesti puuttuvat edellytykset ajoneuvon kuljettamiseen.

68 §

(68—82 d § kumotaan)

Opetus- ja harjoituslupa

Poliisi voi asetuksella tarkemmin säädettyihin edellytyksiin oikeuttaa piirissään asuvan henkilön, jolla on opetusajoneuvon luokkaa vastaava ajo-oikeus, antamaan määrätyle henkilölle opetusta ajo-oikeuden saamiseksi:

1) jos autokouluopetukseen osallistuminen tuottaa opetettavalle hänen taloudellisten olosuhteidensa ja autokoulumatkojen pituuden vuoksi erityisiä vaikeuksia;

2) jos opettaja ja opetettava ovat saman perheen jäseniä;

3) jos ajo-opetus on opetettavan vamman johdosta annettava erityisin hallintalaittein tai automaattivaihteistolla varustetulla autolla; tai

4) jos opetusta annetaan autonkuljettajan ammattiopetuksen tai siihen rinnastettavan työnantajan antaman koulutuksen yhteydessä.

Poliisi voi oikeuttaa piirissään asuvan henkilön harjoittelemaan ajoa moottoripyörällä ilman ajo-opettajaa moottoripyörän ajo-oikeuden saamista varten.

Opetus- tai harjoituslupa myönnetään määräajaksi, ja se voidaan antaa ehdoin ja rajoituksin.

Luvan myöntänyt poliisi voi peruuttaa opetus- tai harjoitusluvan, milloin siihen on syytä. Lupa voidaan peruuttaa väliaikaisesti, jos edellytykset väliaikaiseen ajokieltoon määrittämiseen ovat olemassa. Luvan väliaikaisessa peruuttamisessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 76 ja 77 §:ssä säädetään väliaikaisesta ajokiellosta.

69 §

Ajoharjoitteluradat

Kuljettajaopetuksen antamista varten tarpeellisten ajoharjoitteluratojen perustamis- ja

käyttökustannuksiin voidaan harkinnan mukaan myöntää valtionavustusta. Avustusta haetaan liikenne- ja viestintäministeriöltä.

Liikenne- ja viestintäministeriö päättää ajoharjoitteluratojen sijoituspaikkakunnista ja antaa tarkemmat säännökset ratojen mitoituksesta, rakenteesta, varusteista ja hyväksymisestä. Ajoharjoitteluradat hyväksyy Liikenteen turvallisuusvirasto.

70 §

Ajokorttilupa

Poliisi myöntää luvan ajokortin saamiseen (ajokorttilupa) hakijalle, jolla on ajokortin luokkaa vastaavan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettamiseen vaadittava näkökyky, jolla ei ole sellaista vikaa, sairautta tai vammaa, joka vaarantaa hänen kykynsä kuljettaa turvallisesti tällaista ajoneuvoa ja jota ei myöskään alkoholin tai muun huumaavan aineen jatkuvan väärinkäytön vuoksi ole katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralliseksi. Ajokorttiluvan terveysvaatimuksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että hakijalla on vakinainen asuinpaikka Suomessa tai että hän opiskelee täällä ja opiskelu on jatkunut vähintään kuusi kuukautta.

Ajokorttilupaa ei kuitenkaan myönnetä sille, joka on ajokiellossa tai väliaikaisessa ajokiellossa, eikä ilman erityistä syytä sille, joka viimeksi kuluneen vuoden aikana on syyllistynyt rikoslain 23 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettamiseen oikeudetta. Ajokorttilupaa ei myönnetä myöskään, jos viranomaisen tiedossa on, että hakija on ajokiellossa jossakin Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen jäsenvaltiossa.

Ajokorttilupa on peruutettava, jos sen saaja ei enää täytä 1—3 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

71 §

Ajokortin luovuttaminen

Ajokortti luovutetaan sille, joka on saanut ajokorttiluvan, täyttää asetuksella säädetyn

ikävaatimuksen ja on suorittanut hyväksyttävästi kuljettajantutkinnon tai, milloin kysymyksessä on kahdeksi vuodeksi saadun auton ajo-oikeuden jatkaminen, on saanut säädetyn jatko-opetuksen. Kahdeksi vuodeksi saatua auton ajo-oikeutta jatkettaessa ajokortti luovutetaan aikaisintaan kuusi kuukautta ennen voimassaoloajan päättymistä. Tätä määräaikaa ei kuitenkaan sovelleta, jos kysymyksessä on muusta kuin 72 §:n 2 momentissa tarkoitusta syystä uudelleen kahdeksi vuodeksi saadun ajo-oikeuden jatkaminen. Ajokorttia ei luovuteta, jos ajokorttilupa on peruutettu tai jos ajokorttiluvan myöntämisen jälkeen on ilmennyt este sen myöntämiselle tai peruste ajokieltoon määrittämiselle.

Ajokortin luovuttaa poliisi tai tutkinnon vastaanottaja sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Ajokortin luovuttamisesta kuljettajantutkintoa vaatimatta ajo-oikeuden voimassaoloa jatkettaessa tai ulkomaista ajokorttia vastaavaan suomalaiseen ajokorttiin vaihdettaessa samoin kuin kuljettajantutkinnosta ja kuljettajaopetuksen tavoitteista säädetään asetuksella.

72 §

Ajo-oikeuden voimassaolo

Ajo-oikeus on voimassa, kunnes ajo-oikeuden haltija täyttää 70 vuotta.

Auton ajo-oikeus saadaan kuitenkin ensin vain kahdeksi vuodeksi, jos sen saajalla ei aikaisemmin ole ollut vähintään kuuden kuukauden ajan Suomessa saatua muuta kuin tässä momentissa tarkoitettua tai tässä momentissa tarkoitettua ajo-oikeuden voimassa ollessa alkanutta auton ajo-oikeutta taikka vastaavan ajan ulkomailla annettua ajokorttia, joka on oikeuttanut hänet kuljettamaan autoa Suomessa. Muu auton ajo-oikeus saadaan kahden vuoden ajo-oikeudesta jäljellä olevaksi ajaksi. Jos ajo-oikeuden haltija on kahden vuoden ajo-oikeuden aikana määrätty tai hänet olisi voitu määrätä ajokieltoon, myös seuraava auton ajo-oikeus saadaan vain kahdeksi vuodeksi, jollei erityistä syytä muuhun ole.

Jos ajokorttilupa myönnetään 65 vuotta täyttäneelle, sen nojalla saatava ajo-oikeus

on 1 momentista poiketen voimassa määräajan, enintään viisi vuotta. Jos luvan saajalla on ennestään ajo-oikeus, uusi ajo-oikeus saadaan siitä jäljellä olevaksi ajaksi, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi. Jos henkilö on täyttänyt 68 vuotta ja ajokorttilupaa haetaan kuorma-auton tai linja-auton ajo-oikeutta varten, ajo-oikeus saadaan kuitenkin enintään kahdeksi vuodeksi tai, jos henkilöllä on ennestään kuorma-auton tai linja-auton ajo-oikeus, ajo-oikeus saadaan siitä jäljellä olevaksi ajaksi, kuitenkin enintään kahdeksi vuodeksi.

Edellä 1 tai 3 momentissa tarkoitetun ajo-oikeuden jälkeen saatava ajo-oikeus on voimassa poliisin määräämän ajan, enintään viisi vuotta kerrallaan tai, jos henkilöllä on kuorma-auton tai linja-auton ajo-oikeus, enintään kaksi vuotta kerrallaan. Tässä momentissa tarkoitettu enintään kahdeksi vuodeksi saatava kuorma-autovetoisen E-luokan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeus oikeuttaa kuljettamaan tällaista ajoneuvoyhdistelmää vain ilman kuormaa ja D- tai D1-luokan ajo-oikeus linja-autoa vain ilman matkustajia. Ajo-oikeus voidaan kuitenkin myöntää ilman kuormaa ja matkustajia koskevia rajoituksia, jos hakemukseen liitetään geriatriaan perehtyneen lääkärin puoltava lausunto hakijan ajokyvystä. Ajo-oikeuteen on liitettävä ehto ajo-oikeuden rajoituksesta.

Jos ajo-oikeuden voimassaolon jatkamiseksi haetaan ajokorttilupaa tai, jollei uutta ajokorttilupaa vaadita, esitetään säädetyt selvitykset ennen ajo-oikeuden päättymistä, ajo-oikeus jatkuu Suomessa, jollei estettä siihen ole, 64 §:n 2 momentista poiketen siihen saakka, kun uutta ajo-oikeutta vastaava ajokortti luovutetaan, kuitenkin enintään asetuksella säädettävän ajan edellisen ajo-oikeuden voimassaolon päättymisestä. Jos ajo-oikeuden voimassaolo jatkuu uudelleen tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetulla ajo-oikeudella, jonka saamisen edellytyksenä on kuljettajantutkinnon suorittaminen uudelleen, ajo-oikeus jatkuu kuitenkin siten kuin 64 §:n 2 momentissa ajo-oikeuden alkamisesta säädetään.

Ajokortin voimassaolosta säädetään tarkemmin asetuksella. Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä ajokorttiin tehtävistä merkinnöistä.

73 §

Terveystilan valvonta

Suomessa vakinaisesti asuvan ajo-oikeuden haltijan on toimitettava asuinpaikkansa poliisille lääkärin tai optikon antama lausunto näkökykyä koskevien vaatimusten täyttymisestä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän on täyttänyt 45 vuotta. Kuorma-auton tai linja-auton ajo-oikeuden haltijan on toimitettava asuinpaikkansa poliisille lääkärinlausunto terveysvaatimusten täyttymisestä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän täyttää 50, 55, 60 tai 65 vuotta. Tässä momentissa tarkoitettua velvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos määräjän alkaessa on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta siitä, kun ajo-oikeuden haltijaa koskevien terveysvaatimusten tähtyminen on osoitettu poliisille toimitetulla lääkarinlausunnolla muun syyn kuin tämän momentin mukaisen määräaikaistarkastuksen johdosta.

Jos on syytä epäillä, ettei kuljettaja enää täytä ajokorttiluvan saamisen edellytyksenä olevia terveysvaatimuksia tai ettei hän tervetentilansa vuoksi enää kykene kuljettamaan turvallisesti sellaista ajoneuvoa, jonka ajo-oikeus hänellä on, poliisi voi määrätä hänet määräajassa toimittamaan lääkarin- tai erikoislääkarinlausunnon terveysvaatimusten tähtyminenstä taikka todistuksen uudesta ajokokeesta tai tutkinnon vastaanottajan ajonäytteen perusteella antaman lausunnon sairauden, vian tai vamman vaikutuksista ajoneuvon kuljettamiseen ja sen hallintalaitteiden käyttöön.

73 a §

Terveystilaa koskevat ilmoitukset

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, lääkarin on todetessaan ajokorttiluvan hakijan tai ajo-oikeuden haltijan tervetentilan muuten kuin tilapäisesti heikentyneen siten, ettei hän enää täytä 70 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksenä olevia terveysvaatimuksia, ilmoitettava siitä ajo-oikeusasiassa toimivaltaiselle poliisille.

Ennen 1 momentissa tarkoitettun ilmoituk-

sen tekemistä potilaalle on kerrottava velvollisuudesta ilmoituksen tekemiseen ja terveydentilan vaikutuksesta ajokykyyn.

Edellä 1 momentissa tarkoitetussa ilmoituksessa voidaan antaa tieto ainoastaan siitä:

1) että ilmoituksen kohteena oleva henkilö ei täytä ajokorttiluvalle asetettuja terveysvaatimuksia; ja

2) mitä lisätoimenpiteitä lääkäri ehdottaa terveydentilan tai siitä ajokykyyn aiheutuvien vaikutusten tarkemmaksi selvittämiseksi.

Mitä tässä pykälässä säädetään lääkärin ilmoitusvelvollisuudesta, koskee myös optikkoa 73 §:n 1 momentissa tarkoitetun 45-vuotistarkastuksen yhteydessä. Ilmoituksessaan optikko voi antaa ainoastaan tiedon siitä, ettei ilmoituksen kohteena oleva henkilö täytä näkökyvylle asetettuja vaatimuksia ja tarvittaessa ehdottaa lääkärin tutkimusta näkökykyyn ilmeisesti vaikuttavan sairauden selvittämiseksi.

74 §

Uuteen kuljettajantutkintoon määrääminen

Poliisi voi määrätä kuljettajan uuteen kuljettajantutkintoon, jos hän moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan on toistuvasti syylistynyt tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkomiseen ja tämän vuoksi tai muutoin on todennäköistä syytä epäillä, ettei hän ole säilyttänyt ajotaitoaan.

82 §

Ajo-oikeusasiassa toimivaltainen poliisi

Ajokorttiluvasta, 72 §:n 4 momentissa tarkoitetun ajo-oikeuden voimassaoloajasta ja ajokiellosta 75 §:n 2 momentissa tarkoitettuisa tapauksissa päättää henkilön asuinpaikan poliisi. Jollei henkilöllä ole asuinpaikkaa Suomessa, ajokiellosta päättää sen paikkakunnan poliisi, jossa hän on viimeksi asunut Suomessa. Väliaikaisesta ajokiellosta päättää tekopaikan poliisi.

Päätöksen 1 momentissa tarkoitetussa asiassa tekee poliisipiirin päällikkö tai poliisipiirin ohjesäännössä määrätty muu virka-

mies.

82 a §

Ajokortin luovuttamisvelvollisuus

Sen, joka on määrätty ajokieltoon tai jonka ajo-oikeus on rauennut, on luovutettava heti ajokorttinsa poliisille.

82 c §

Puolustusvoimien ajoneuvojen kuljettaminen

Puolustusvoimien moottorikäyttöisiä ajoneuvoja saa kuljettaa asianomaisen ajoneuvotyypin kuljettamiseen puolustusvoimissa vaadittavan kuljettajantutkinnon suorittanut henkilö, jolla on puolustusvoimien ajokortti, taikka henkilö, jolla on muu ajokortti ja sen lisäksi puolustusvoimien ajolupa. Puolustusvoimien ajokortista ja ajoluvasta säädetään puolustusministeriön asetuksella.

Puolustusministeriön asetuksella säädetään puolustusvoimien liikenneopettaja- ja kuljettajakoulutuksen sisällöstä sekä liikenneopettajan- ja kuljettajantutkinnoista.

82 d §

Poikkeusluvut

Liikenteen turvallisuusvirasto voi erityisistä syistä myöntää poikkeuksen ajokorttilupaa ja ajo-oikeutta koskevista ikä- ja terveystaustamuksista.

94 §

Ajoasiakirjan esittämisvelvollisuus

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan on vaadittaessa esitettävä poliisimiehelle ajokortti, todistus ajoneuvon rekisteröinnistä ja muu asiakirja, jonka mukana pitämiseen hän on velvollinen.

Jos ajoneuvon kuljettajalla ei ole mukanaan vaadittavaa ajokorttia, mutta hänen henkilöllisyytensä on todettu eikä ole syytä otaksua, ettei hänellä ole ajo-oikeutta, poliisimies voi sallia ajon jatkamisen. Tällöin kuljettaja voi-

94 §

Ajoasiakirjan esittämisvelvollisuus

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan on vaadittaessa esitettävä poliisimiehelle todistus ajoneuvon rekisteröinnistä ja muu asiakirja, jonka mukana pitämiseen hän on velvollinen.

Jos ajoneuvon kuljettajalla ei ole mukanaan 1 momentissa tarkoitettua asiakirjaa, mutta hänen henkilöllisyytensä on todettu, poliisimies voi sallia ajon jatkamisen, jollei syytä muuhun ole. Kuljettaja voidaan tällöin vel-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

daan kuitenkin velvoittaa esittämään ajokortti poliisille määräajassa. Vastaavasti voidaan menetellä, jos kuljettajalta puuttuu muu 1 momentissa tarkoitettu asiakirja.

voittaa esittämään asiakirja poliisille määräajassa.

95 §

(kumotaan 95 §)

Kuljettajan ajokunnon valvonta

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan liikennevalvonnan yhteydessä tehtävään tarkastukseen, jossa tutkitaan näkökyvylle asetettujen vaatimusten täyttyminen. Tarkastukseen osallistumisen sijaan kuljettaja voi poliisimiehen määräyksestä toimittaa määräajassa asuinpaikkansa poliisille lääkärin tai optikon lausunnon vaatimusten täyttymisestä.

Näkökyvyn tarkastuksen saa tehdä vain siten ja sellaisella menetelmällä, ettei toimenpiteistä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa ajoneuvon kuljettajalle. Poliisihallitus antaa tarkemmat ohjeet tarkastuksen suorittamisesta.

Alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta säädetään erikseen.

106 §

106 §

*Ilmoitus liikennerikosta koskevasta päätöksestä**Ilmoitus liikennerikosta koskevasta päätöksestä*

Jos joku tuomitaan rangaistukseen tai tuomioistuimen päätöksellä määrätään ajokieltoon moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa tehdystä liikennerikoksesta, päätöksestä on ilmoitettava ajokorttirekisterin pitäjälle oikeusministeriön määräämällä tavalla.

Jos joku tuomitaan rangaistukseen moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa tehdystä liikennerikoksesta, päätöksestä on ilmoitettava ajokorttirekisterin pitäjälle oikeusministeriön määräämällä tavalla.

106 b §

(kumotaan 106 b §)

Oikaisun hakeminen

Kuljettajantutkinnon vastaanottajan tämän lain perusteella tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta, jollei muualla laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

tus.

107 §

(kumotaan 107 §)

Ulkomaisen ajokortin kelpoisuus

Euroopan talousalueeseen kuuluvassa muussa valtiossa kuin Suomessa annettu ajokortti ja muu kansainvälisiin sopimuksiin liittyneessä valtiossa annettu ulkomainen ajokortti on voimassa Suomessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin asetettavien ajokortin lajia, luokkaa ja mallia sekä liikennetarkastuksiin syylistymisen tai ajokorttiseuraamuksiin määräämisen johdosta ajokorttiin ja ajokortinhaltijaan kohdistettavia toimenpiteitä koskevin ehdoin ja rajoituksin säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös muun ulkomaisen ajokortin hyväksymisestä vastavuoroisuuden perusteella.

Autoa kuljettavan on oltava 18 vuotta täyttänyt. Ajokorttiin perustuvaa ajo-oikeutta ei ole, jos ajokortinhaltija on ajokiellossa Suomessa, ajokortti ei ole voimassa sen myöntäneessä valtiossa tai jos muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa annetun ajokortin haltija on ajokiellossa jossakin sanotuista valtioista. Muu kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa annettu ajokortti ei oikeuta ajamaan Suomessa, jos ajokortinhaltijan vakinainen asuinpaikka ajokorttia myönnettäessä on ollut Suomessa.

108 §

(kumotaan 108 §:n 3 momentin 1 kohta ja 4 momentti)

Tarkemmat säännökset

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella säädetään tarvittaessa:

1) kuljettajaopetuksen antamisesta ja kuljettajantutkinnosta;

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarvittaessa ajoneuvon kuljettajan terveystarkastuksista.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

Lain 82 c §:n nojalla annettu asetus puolustusvoimien ajokorteista (667/1993) on kuitenkin voimassa, kunnes se kumotaan puolustusministeriön asetuksella.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**tieliikennelain eräiden säännösten kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

66 §

(pykälät kumotaan)

Autokoululupa

Kuljettajaopetus annetaan autokoulussa, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää luvan autokoulun pitämiseen. Autokoululupa myönnetään, jos hakija katsotaan ammattitaidoltaan, luotettavuudeltaan, vakavaraisuudeltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sopivaksi pitämään autokoulua. Jos hakijana on oikeushenkilö, autokoulun opetustoiminnasta vastaavan johtajan on oltava ammattitaidoltaan, luotettavuudeltaan ja muilta ominaisuuksiltaan autokoulua pitämään sopiva henkilö, joka kykenee asianmukaisesti vastaamaan johtajalle määrätyistä tehtävistä, ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Autokoululupa myönnetään määräajaksi, ja siihen voidaan liittää ehtoja ja rajoituksia.

Ilman autokoululupaa saa antaa kuljettajaopetusta opetushallituksen valvonnassa tapahtuvan kuljettajan ammattiopetuksen yhteydessä sekä liikenneopettajia kouluttavassa laitoksessa. Liikenneopettajia kouluttavan laitoksen oppilas voi koulutusohjelmaan sisältyvän opetusharjoittelun yhteydessä toimia autokoulun opettajana ilman liikenneopettajalupaa. Liikenneopettajakokelaiden opetusharjoittelusta säädetään tarkemmin liikenne-

ja viestintäministeriön asetuksella.

Tarkemmat säännökset autokoululuvan myöntämisen edellytyksistä, luvan hakemisesta ja uudistamisesta sekä toiminnan järjestämisestä ja valvonnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa erikseen säännöksiä ammattitaidon osoittamisesta ja autokoulujen valvonnasta.

67 §

Autokoululuvan peruuttaminen

Autokoululupa voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi:

1) jos luvanhaltija ei enää täytä autokoululuvan saamisen edellytyksiä;

2) jos autokoulun pitämistä koskevia säännöksiä, määräyksiä tai lupaehtoja ei noudateta; tai

3) jos opetusta ei hoideta asianmukaisesti.

Jos autokoulun pitämisessä ilmenneet rikkomukset ovat vähäisiä, luvanhaltijalle voidaan peruuttamisen sijaan antaa varoitus.

Autokoululuvan peruuttamisesta ja varoituksen antamisesta päättää luvan myöntänyt viranomainen.

75 §

Perusteet ajokieltoon määräämiselle

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja on määrättävä ajokieltoon, jos hänen todetaan syyllistyneen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen.

Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 5 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu, määrättävä ajokieltoon:

1) jos hän ei enää täytä 70 §:n 1 momentissa säädettyjä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä;

2) jos hän ei poliisin asettamassa määräjassa ole toimittanut vaadittua lääkärintodistusta tai optikon antamaa todistusta taikka suorittanut hyväksytysti uutta kuljettajantutkintoa, ajokoetta tai ajonäytettä;

3) jos hän on moottorikäyttöistä ajoneuvoa

kuljettaessaan syylistynyt rikoslain 23 luvun 1 §:n nojalla rangaistavaan tekoon, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan;

4) jos hän on syylistynyt kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta;

5) jos hän on vähintään neljästi kahden vuoden tai kolmesti vuoden kuluessa syylistynyt moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan tämän lain tai rikoslain 23 luvun 1 tai 11 §:n nojalla rangaistavaan tekoon taikka ajoneuvolain (1090/2002) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ajoneuvorikkomukseen tai kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 24 §:ssä tarkoitettuun kuljettajan ammattipätevyyssäännösten rikkomiseen lukuun ottamatta muita rikesakolla rangaistavia tekoja kuin ylinopeusrikkomuksia, taikka liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun paljastinlaiterikkomukseen; tai

6) jos hänet on ulkomailla tuomittu liikennejuopumuksesta moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tai hän on siellä syylistynyt tällaiseen tekoon.

Ajo-oikeuden haltija, joka 72 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kaksi vuotta voimassa olevan ajo-oikeuden aikana syylistyy kolmesti kahden vuoden tai kahdesti vuoden kuluessa tämän pykälän 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun tekoon, on kuitenkin mainitussa kohdassa säädetystä poiketen määrättävä ajokieltoon. Sama koskee moottoripyörän ajo-oikeuden haltijaa, jolla ei ole auton ajo-oikeutta, kahden vuoden ajan moottoripyörän ajo-oikeuden saamisesta.

Asetuksella säädetään ajokieltoon määräämistä koskevan muistutuksen lähettämisestä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin syylistyneille.

76 §

Perusteet väliaikaiseen ajokieltoon määräämiselle

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa:

1) jos on todennäköistä syytä epäillä hänen syylistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 mo-

mentissa tai 4 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen;

2) jos on syytä epäillä hänen syyllistyneen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen;

3) jos on todennäköistä, että edellytykset ajokiellon määräämiselle 75 §:n 2 momentin 3—6 kohdan tai 3 momentin nojalla ovat olemassa;

4) jos on ilmeistä, että ajo-oikeuden haltijan ajokyky on sairauden, vian tai muun sellaisen synn vuoksi siinä määrin heikentynyt, että siitä aiheutuu ajon jatkuessa olennaista vaaraa muulle liikenteelle, eikä terveydentilan selvittämistä 73 §:n 2 momentin mukaisesti voida tästä syystä pitää yksinään riittävänä;

5) 79 a §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitun pyynnön peruuttamisen vuoksi; taikka

6) jos on syytä epäillä ajo-oikeuden haltijaa 79 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta teosta tai laiminlyönnistä.

Rajavartiomies voi rajatarkastustehtävän yhteydessä määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa:

1) jos on todennäköistä syytä epäillä hänen syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen;

2) jos on syytä epäillä hänen syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen.

76 a §

Rajavartiolaitoksen määräämän ajokieltoasian siirtäminen poliisille

Rajavartiolaitoksen on siirrettävä väliaikaisen ajokiellon määräämistä koskeva asia ajokiellon määräämisen jälkeen viipymättä poliisin käsiteltäväksi. Rajavartiomiehen määräämästä väliaikaisesta ajokiellosta on muutoin voimassa, mitä poliisin määräämästä väliaikaisesta ajokiellosta säädetään.

77 §

Väliaikaisen ajokiellon kesto

Edellä 76 §:n 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa väliaikainen ajokielto jatkuu, kunnes tuomioistuिन päättää ajokiellosta. Edellä 76 §:n 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa poliisin on viipymättä päätettävä, pidetäänkö väliaikainen ajokielto voimassa. Jos on todennäköistä, että väliaikaiseen ajokieltoon määrätty on syylistynyt 76 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun tekoon, väliaikainen ajokielto on pidettävä voimassa, kunnes tuomioistuिन päättää ajokiellosta.

Jos esitutinnan perusteella on ilmeistä, että tuomioistuिन määrää ajokiellon ehdollisena, poliisi voi määrätä väliaikaisen ajokiellon päättymään, tai jos alkoholukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa (439/2008) säädetyt edellytykset täyttyvät, määrätä valvotun ajo-oikeuden jo ennen kuin tuomioistuिन päättää ajokiellosta.

Edellä 76 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikaiseen ajokieltoon määränneen poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava toimenpiteestä ajokiellosta päättävälle poliisille. Tämän on viipymättä 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa päätettävä ajokiellosta tai 4 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa väliaikaisen ajokiellon pitämisestä voimassa.

Jos 76 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettusta teosta ei nosteta syytettä tai syyte hylätään tai jos teosta määrätään ajokielto ehdollisena, poliisin on viipymättä palautettava ajokortti. Poliisin on viipymättä palautettava ajokortti ja ilmoitettava ajo-oikeuden jatkumisesta ajo-oikeuden haltijalle myös, jos 76 §:n 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokieltoa ei määrätä tai jos 76 §:n 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikaista ajokieltoa ei pidetä voimassa.

Edellä 76 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikainen ajokielto jatkuu, kunnes tuomioistuिन päättää alkoholukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa tarkoitettusta valvotusta ajo-oikeudesta.

78 §

Ajokieltoon määrääminen

Edellä 75 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa

tapauksissa ajokiellon määrää tuomioistuिन. Rattijuopumukseen syylistynyt kuljettaja määrätään ajokieltoon vähintään yhdeksi kuukaudeksi ja törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai törkeään rattijuopumukseen syylistynyt vähintään kolmeksi kuukaudeksi. Uusintarikoksista ajokiellon kestoksi määrätään:

1) vähintään kuusi kuukautta, jos rattijuopumukseen syylistynyt kuljettaja on viiden vuoden aikana syylistynyt uudelleen rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen taikka törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen;

2) vähintään yksi vuosi, jos kuljettaja on viiden vuoden aikana syylistynyt kahdesti tekkoon, joka täyttää törkeän rattijuopumuksen tai törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistön.

Tuomioistuिन määrää ajokiellon olemaan voimassa enintään viisi vuotta. Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Tuomioistuimen päätös pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta.

Edellä 75 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokiellon määrää poliisi. Edellä 75 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto määrätään olemaan voimassa toistaiseksi ja 3—6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vähintään yksi ja enintään kuusi kuukautta.

Ajokiellon kestosta määrättäessä otetaan huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Ajokiellon kestosta määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta, taikka katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi. Edellä 75 §:n 2 momentin 5 kohdassa ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto on määrättävä pantavaksi täytäntöön välittömästi, kun päätös ajokiellosta on tehty.

Jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ei 75 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tuomita teostaan rangaistukseen, ajokieltokin voidaan jättää määräämättä.

Ajo-oikeuden luokan muuttaminen

Ajo-oikeuden luokkaa voidaan muuttaa, jos sen haltija ei enää täytä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä tai ajo-oikeuttaan vastaavaa ikävaatimusta. Tarkemmat säännökset ajo-oikeuden luokan muuttamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

79 §

Ehdollinen ajokielto

Tuomioistuim voi, jollei yleinen etu muuta vaadi, määrätä ajokiellon ehdollisena, jos ajo-oikeus on ajokieltoon määrättävälle ammatin takia välttämätön tai jos siihen on muu erityisen painava syy, eikä teosta ole aiheutunut vaaraa toisten turvallisuudelle. Ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon aikana taikka 2 momentissa tarkoitettuna koetusajana tehdystä teosta ei voida määrätä ajokieltoa ehdollisena.

Ajokielto on ehdollinen tuomioistuimen asettaman määräajan (koetusajana), jonka pituus on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Koetusajana alkaa ehdollisen ajokiellon sisältävän päätöksen julistamisesta tai antamisesta. Tuomioistuimen päätöksessä on määrättävä ehdollisen ajokiellon koetusajan päättymispäivä.

Tuomioistuimen on määrättävä ehdollisena määrätty ajokielto pantavaksi täytäntöön, jos ajokieltoon määrätty syyllistyy koetusajana 75 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tekoon. Ehdollisena määrätty ajokielto voidaan kuitenkin jättää määräämättä pantavaksi täytäntöön, jos kuljettajaa ei tuomita 75 §:n 1 momentin tarkoittamasta teosta rangaistukseen. Määrättäessä ehdollinen ajokielto pantavaksi täytäntöön on ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä ajokielloista pisimpään voimassa olevan ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Tuomioistuimen päätös pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta.

Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava ne seikat, joiden nojalla ehdollisena määrätty ajokielto määrätään pantavaksi täytäntöön. Jollei ehdollisena määrättyä ajokieltoa ole yhden vuoden kuluessa koetusajan päättymisestä määrätty pantavaksi täytäntöön, se on

rauennut.

79 a §

Valvottu ajo-oikeus

Tuomioistuimen on määrättävä rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun rattijuopumukseen syyllistyneelle alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa tarkoitettu valvottu ajo-oikeus, jos ajokieltoon määrättävä sitä pyytää. Ajokielto on määrättävä ehdollisena. Valvotun ajo-oikeuden aikana tehdystä teosta ei kuitenkaan voida määrätä uutta valvottua ajo-oikeutta. Väliaikainen ajokielto päättyy ja valvottu ajo-oikeus alkaa, kun rattijuopumukseen syyllistyneelle luovutetaan viimeksi mainitussa laissa tarkoitettu alkolukkoajokortti. Valvottu ajo-oikeus päättyy ehdollisen ajokiellon koetusajan päättymispäivänä.

Tuomioistuimen on peruutettava valvottu ajo-oikeus ja määrättävä ehdollinen ajokielto pantavaksi täytäntöön, jos valvottava koetusaikana:

1) peruuttaa valvontaa koskevan pyyntönsä; taikka

2) ilman hyväksyttävää syytä rikkoo valvottuun ajo-oikeuteen sisältyvää rajoitusta tai laiminlyö valvottuun ajo-oikeuteen kuuluvan velvollisuuden.

Jos ajokieltoon määrättävä on asetettu väliaikaiseen ajokieltoon 76 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla ennen tuomioistuimen päätöstä ajokiellosta ja hän edelleen pyytää valvottuun ajo-oikeuden määräämistä, tuomioistuimen on rattijuopumusasian käsittelyn yhteydessä ratkaistava, onko teolle tai laiminlyönnille ollut hyväksyttävä syy.

Valvotusta ajo-oikeudesta on muutoin voimassa, mitä 79 §:ssä säädetään ehdollisesta ajokiellosta.

80 §

Varoitus

Poliisi voi ajokieltoon määräämisen sijaan antaa varoituksen, jos ajo-oikeus on ajo-oikeuden haltijan toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön eikä 75 §:n 2 momen-

tin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettujen liikennerekomusten ole katsottava osoittavan piittamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä ja hänelle niiden rikkomisista tuomituista tai määrätyistä seuraamuksista.

Se, joka vuoden kuluessa varoituksen saamisesta syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, on kuitenkin määrättävä ajokieltoon, jollei erityistä syytä muuhun ole.

81 §

Ajo-oikeuden raukeaminen

Kun ajokielto on määrätty olemaan voimassa toistaiseksi, ajo-oikeus raukeaa viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei ajokieltoon määrätylle sitä ennen ole hakemuksesta palautettu ajokorttia. Poliisi voi määrätä ajo-oikeuden raukeamaan myös, jos sen haltija sitä itse pyytää.

Ajokorttiluvan raukeamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 ____.

4.

Laki

kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 2 §:n 3 momentin 2 kohta, 4 §:n 3 momentti, 9 §:n 1 momentti, 15 §:n 2 momentti, 19 §:n 1 momentti, 21 §:n 1 ja 2 momentti sekä 22 §, sellaisena kuin niistä 15 §:n 2 momentti on laissa 1315/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltaisala

Soveltaisala

Tämä laki ei koske kuljettajaa, jos:

Tämä laki ei koske kuljettajaa, jos:

2) ajoneuvo on poliisin, *pelastusviranomaisen* tai puolustusvoimien käytössä niiden tehtäviin liittyvissä kuljetuksissa taikka poliisi-tehtäviä hoidettaessa tullin tai rajavartiolaitoksen käytössä;

2) ajoneuvo on poliisin, *pelastustoimen tai pelastusalan koulutuksesta vastaavan oppilaitoksen* tai puolustusvoimien käytössä niiden tehtäviin liittyvissä kuljetuksissa taikka poliisitehtäviä hoidettaessa tullin tai rajavartiolaitoksen käytössä;

4 §

4 §

Perustason ammattipätevyys

Perustason ammattipätevyys

Koulutuksen aloittaminen ei edellytä, että koulutettavalla on ajo-opetuksessa käytettävän ajoneuvon ajo-oikeus. Ennen opetuksessa käytettävän ajoneuvon ajo-oikeuden saamista ajo-opetukseen sovelletaan, mitä ajo-oikeuden saamiseksi annettavasta ajo-opetuksesta *tieliikennelaissa* (267/1981) *ja sen nojalla säädetään*.

Koulutuksen aloittaminen ei edellytä, että koulutettavalla on ajo-opetuksessa käytettävän ajoneuvon ajo-oikeus. Ennen opetuksessa käytettävän ajoneuvon ajo-oikeuden saamista ajo-opetukseen sovelletaan, mitä *ajokorttilaissa* (/) säädetään ajo-oikeuden saamiseksi annettavasta ajo-opetuksesta

9 §

9 §

Linja-auton kuljettajan vähimmäisikää koskevat poikkeukset

Linja-auton kuljettajan vähimmäisikää koskevat poikkeukset

Ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa lin-

Ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa lin-

ja-auton kuljettajan perustutkinnon suorittanut ja linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyden saavuttanut saa 8 §:n 2 momentista poiketen toimia D1- tai D-luokan linja-auton kuljettajana Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja saanut kuljetettavan ajoneuvon ajo-oikeuden. *Tieliikennelaissa* tai sen nojalla säädetään linja-auton ajo-oikeuden saamisen edellytyksistä. Kuljettajana toimimisen rajoituksista ennen 20 vuoden ikää säädetään 2 momentissa.

15 §

Kokeet

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa hyväksymissään koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta. Se voi järjestää kokeen vastaanottamisen ja valvonnan sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisen kuljettajantutkinnon yhteydessä hoidettaviksi hankkimalla tarvittavat palvelut yksityiseltä tai julkiselta palvelun tuottajalta tämän kanssa ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä annetun lain (629/2004) 4 §:n 1 momentin mukaisesti tehtävin sopimuksin. Sopimuksen mukaiseen toimintaan sovelletaan, mitä kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain (535/1998) 4—12 ja 16 §:ssä säädetään toiminnan ja sen järjestämisen vaatimuksista.

19 §

Muissa ETA-valtioissa annettujen ammattipätevyyden osoittavien asiakirjojen tunnustaminen

Muussa ETA-valtiossa annetun 18 §:n 1 momentin mukaisen asiakirjan haltija saa kuljettaa kuorma- tai linja-autoa Suomessa. Ajokorttien ja niihin tehtyjen merkintöjen vastavuoroisesta tunnustamisesta on voimassa, mi-

ja-auton kuljettajan perustutkinnon suorittanut ja linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyden saavuttanut saa 8 §:n 2 momentista poiketen toimia D1- tai D-luokan linja-auton kuljettajana Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja saanut kuljetettavan ajoneuvon ajo-oikeuden. Linja-auton ajo-oikeuden saamisen edellytyksistä säädetään *ajokorttilaissa*. Kuljettajana toimimisen rajoituksista ennen 20 vuoden ikää säädetään 2 momentissa.

15 §

Kokeet

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa hyväksymissään koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta. *Myös puolustusvoimat voi kuitenkin järjestää ja valvoa 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuun koulutukseen liittyvän kokeen.* Liikenteen turvallisuusvirasto voi järjestää kokeen vastaanottamisen ja valvonnan sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisen kuljettajantutkinnon yhteydessä hoidettaviksi hankkimalla tarvittavat palvelut yksityiseltä tai julkiselta palvelun tuottajalta tämän kanssa ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä annetun lain (629/2004) 4 §:n 1 momentin mukaisesti tehtävin sopimuksin. Sopimuksen mukaiseen toimintaan sovelletaan, mitä kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain (535/1998) 4—12 ja 16 §:ssä säädetään toiminnan ja sen järjestämisen vaatimuksista.

19 §

Muissa ETA-valtioissa annettujen ammattipätevyyden osoittavien asiakirjojen tunnustaminen

Muussa ETA-valtiossa annetun 18 §:n 1 momentin mukaisen asiakirjan haltija saa kuljettaa kuorma- tai linja-autoa Suomessa. Ajokorttien ja niihin tehtyjen merkintöjen vastavuoroisesta tunnustamisesta on voimassa,

tä niistä *tieliikennelaissa ja sen nojalla säädetään.*

sa, mitä niistä säädetään *ajokorttilaissa.*

21 §

Ammattipätevyyskortin peruuttaminen

Kuljettajan ammattipätevyyskortti on peruutettava määräajaksi tai toistaiseksi, jos sen haltija ei enää täytä kortin myöntämisen edellytyksiä. Kortti voidaan peruuttaa myös sen haltijan pyynnöstä. Väliaikaisesti kortti voidaan peruuttaa, jos edellytykset väliaikaiseen ajokieltoon määrittämiseen ovat *tieliikennelain* mukaan olemassa.

Ammattipätevyyskortin peruuttaa poliisi. Määrättäessä *kuljettaja ajokieltoon tai väliaikaiseen ajokieltoon* kortin ottamisesta poliisin haltuun ja sen palauttamisesta haltijalleen on voimassa, mitä ajokortista *tieliikennelaissa ja sen nojalla säädetään.*

21 §

Ammattipätevyyskortin peruuttaminen

Kuljettajan ammattipätevyyskortti on peruutettava määräajaksi tai toistaiseksi, jos sen haltija ei enää täytä kortin myöntämisen edellytyksiä. Kortti voidaan peruuttaa myös sen haltijan pyynnöstä. Väliaikaisesti kortti voidaan peruuttaa, jos edellytykset väliaikaiseen ajokieltoon määrittämiseen ovat *ajokorttilain* mukaan olemassa.

Ammattipätevyyskortin peruuttaa poliisi. Kortin ottamisesta poliisin haltuun ja sen palauttamisesta haltijalleen säädetään *ajokorttilaissa.*

22 §

Ammattipätevyyden merkitseminen ajokorttiin

Ajokorttiin voidaan tehdä merkintä kuljettajan ammattipätevyydestä, jos hakija täyttää ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset sekä *tieliikennelaissa tai sen nojalla* säädetyt ajokorttiluvan myöntämisen edellytykset.

Hakemus ammattipätevyyden merkitsemisestä ajokorttiin tehdään *ajokorttiasiassa toimivaltaiselle* poliisille noudattaen, mitä ajokortin hakemisesta *tieliikennelaissa tai sen nojalla* säädetään.

22 §

Ammattipätevyyden merkitseminen ajokorttiin

Ajokorttiin voidaan tehdä merkintä kuljettajan ammattipätevyydestä, jos hakija täyttää ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset sekä *ajokorttilaissa* säädetyt ajokorttiluvan myöntämisen edellytykset.

Hakemus ammattipätevyyden merkitsemisestä ajokorttiin tehdään ajokorttiasiassa *toimivaltaiselle* poliisille noudattaen, mitä ajokortin hakemisesta *ajokorttilaissa* säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 2 momentissa säädetyn poikkeuksen päivänä kuuta 20 .

Lain 2 §:n 3 momentin 2 kohta ja 15 §:n 2 momentti tulevat kuitenkin voimaan jo päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

Laki

taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (695/2009) 5 §:n 3 momentti, 9 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohta sekä 18 § ja 25 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Terveys

Terveys

Poliisi voi muulloinkin vaatia kuljettajan määrääjassa esittämään lääkärinlausunnon terveysvaatimusten täyttymisestä, jos on syytä epäillä, ettei ajoluvan haltija enää täytä säädettyjä vaatimuksia. Terveystilaa koskevasta lääkärin ilmoitusvelvollisuudesta säädetään *tieliikennelain* (267/1981) 73 a §:ssä.

Poliisi voi muulloinkin vaatia kuljettajan määrääjassa esittämään lääkärinlausunnon terveysvaatimusten täyttymisestä, jos on syytä epäillä, ettei ajoluvan haltija enää täytä säädettyjä vaatimuksia. Terveystilaa koskevasta lääkärin ilmoitusvelvollisuudesta säädetään *ajokorttilaissa* (/).

9 §

9 §

Henkilökohtaiset ominaisuudet

Henkilökohtaiset ominaisuudet

Hakijaa ei pidetä sopivana taksinkuljettajaksi, jos:

1) hän on ajoluvan hakemista edeltäneen viiden vuoden aikana syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta tai tieliikennelain 75 §:n 2 momentissa tarkoitetuun tekoon, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan;

2) hän on luvan hakemista edeltäneen vuoden aikana syyllistynyt muuhun kuin 1 kohdassa tarkoitettuun liikenne rikokseen tai rikkomukseen siten, että edellytykset ajokieltoon määräämiselle tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 5 kohdan tai 3 momentin perusteella täyttyvät taikka hän on tuona aikana ollut ajokiellossa mainituissa lainkohdissa tarkoitettujen liikenne rikosten vuoksi;

Hakijaa ei pidetä sopivana taksinkuljettajaksi, jos:

1) hän on ajoluvan hakemista edeltäneen viiden vuoden aikana syyllistynyt rikoslain 23 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, 3 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumukseen, 4 §:ssä tarkoitettuun törkeään rattijuopumukseen, 10 §:ssä tarkoitettuun kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta;

2) hän on luvan hakemista edeltäneen vuoden aikana syyllistynyt rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan tai muuhun liikenne rikkomukseen siten, että edellytykset ajokieltoon määräämiselle ajokorttilain 65 §:n 1 tai 2 momentin perusteella täyttyvät taikka hän on tuona aikana ollut ajokiellossa mainituissa lainkohdissa tar-

koitettujen liikenneerikosten vuoksi;

18 §

Ajoluvan peruuttaminen määräajaksi

Muusta kuin 16 tai 17 §:ssä säädetystä syystä ajolupa peruutetaan määräajaksi, vähintään *kuudeksi* kuukaudeksi ja enintään viideksi vuodeksi.

Määräajan pituudesta määrättäessä otetaan huomioon erityisesti peruuttamisen perusteen olevan teon vakavuus ja teko-olosuhteet. *Erityisen painavasta syystä määräaika voidaan määrätä kuutta kuukautta lyhyemmäksi. Ajolupa on kuitenkin aina peruutettava vähintään ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon ajaksi.*

25 §

Taksin luovuttaminen kuljetettavaksi

Taksin saa luovuttaa 1 §:ssä tarkoitettuja ajaja varten vain sellaisen *henkilön* kuljetettavaksi, joka esittää voimassa olevan ajoluvan. Ajoneuvon luovuttamisesta toisen kuljetettavaksi säädetään lisäksi tieliikennelaissa.

18 §

Ajoluvan peruuttaminen määräajaksi

Muusta kuin 16 tai 17 §:ssä säädetystä syystä ajolupa peruutetaan määräajaksi, vähintään *kahdeksi* kuukaudeksi ja enintään viideksi vuodeksi. *Jos ajoluvan haltija on syyllistynyt 9 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun tekoon, vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan osoittavaa tekoa lukuun ottamatta, taikka 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun tekoon, vähimmäisaika ajoluvan peruuttamiselle on kuitenkin kuusi kuukautta.*

Määräajan pituudesta määrättäessä otetaan huomioon erityisesti peruuttamisen perusteen olevan teon *tai tekojen* vakavuus ja teko-olosuhteet. *Jos se on perustellusta syystä tarpeen seuraamuksen kohtuullistamiseksi, ajolupa voidaan peruuttaa 1 momentissa säädettyä lyhyemmäksi ajaksi, mutta kuitenkin aina vähintään ajokiellon ajaksi. Jos ajoluvan haltijalle annetaan ajokiellon sijaan varoitus, ajolupa voidaan jättää peruuttamatta.*

25 §

Taksin luovuttaminen kuljetettavaksi

Taksin saa luovuttaa 1 §:ssä tarkoitettuja ajaja varten vain sellaisen kuljetettavaksi, joka esittää voimassa olevan ajoluvan. Ajoneuvon luovuttamisesta toisen kuljetettavaksi säädetään lisäksi *ajokorttilaissa ja tieliikennelaissa.*

Tämä laki tulee voimaan 2 momentissa säädetyn poikkeuksen päivänä kuuta 20 .

Lain 9 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohta sekä 18 § tulevat kuitenkin voimaan jo päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

6.

Laki**ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvoliikennerekisteristä 13 päivänä kesäkuuta 2003 annetun lain (541/2003)
 9 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Henkilötietojen poistaminen rekisteristä

Henkilötietojen poistaminen rekisteristä

Henkilötiedot poistetaan rekisteristä seuraavasti:

1) *tieliikennelain (267/1981) 75 §:n 1 momentissa* tarkoitettuja rikoksia koskevat tiedot kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun niitä koskeva päätös on saanut lainvoiman; yksittäistä rangaistusta koskevaa kymmenen vuotta rekisterissä ollutta tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos henkilöstä on rekisterissä sellainen tieto, jota ei edellä sanotun nojalla vielä voida poistaa;

Henkilötiedot poistetaan rekisteristä seuraavasti:

1) *ajokorttilain (/) 67 §:n 1 momentissa* tarkoitettuja rikoksia koskevat tiedot kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun niitä koskeva päätös on saanut lainvoiman; yksittäistä rangaistusta koskevaa kymmenen vuotta rekisterissä ollutta tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos henkilöstä on rekisterissä sellainen tieto, jota ei edellä sanotun nojalla vielä voida poistaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

7.

Laki**rikoslain 2 a luvun 9 §:n 2 momentin muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (38/1889) 2 a luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 475/2008 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a luku

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta

9 §

9 §

Rikesakkorikkomukset

Rikesakkorikkomukset

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi tieliikennelain (267/1981), ajoneuvolain (1090/2002), tai vesiliikennelain (463/1996) taikka niiden nojalla annettujen sellaisten säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta, jotka koskevat:

- 1) jalankulkijoita;
- 2) moottorittoman ajoneuvon kuljettajaa;
- 3) moottorikäyttöisen tai hinattavan ajoneuvon rakennetta, varusteita, kuntoa, moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavia asiakirjoja, moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää ja tarpeetonta ajoa, henkilökuljetusta, kuljettajan tai matkustajan henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä, muita kuljettajaa koskevia liikennesääntöjä tai liikenteen ohjauslaittein osoitettuja käskyjä, kieltoja tai rajoituksia;
- 4) suurimman sallitun nopeuden ylittämistä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla;
- 5) ajoneuvon katsastusta ja rekisteröitäväksi ilmoittamista; taikka
- 6) vesillä liikkujaa koskevia yleisiä velvol-

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi tieliikennelain (267/1981), ajoneuvolain (1090/2002), *ajokorttilain (/), taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (695/2009), kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007)* tai vesiliikennelain (463/1996) taikka niiden nojalla annettujen sellaisten säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta, jotka koskevat:

- 1) jalankulkijoita;
- 2) moottorittoman ajoneuvon kuljettajaa;
- 3) moottorikäyttöisen tai hinattavan ajoneuvon rakennetta, varusteita, kuntoa, moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavia asiakirjoja, moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää ja tarpeetonta ajoa, henkilökuljetusta, kuljettajan tai matkustajan henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä, muita kuljettajaa koskevia liikennesääntöjä tai liikenteen ohjauslaittein osoitettuja käskyjä, kieltoja tai rajoituksia;
- 4) suurimman sallitun nopeuden ylittämistä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla;
- 5) ajoneuvon katsastusta ja rekisteröitäväksi ilmoittamista; taikka
- 6) vesillä liikkujaa koskevia yleisiä velvol-

lisuuksia, vesikulkuneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa, vesiliikenteeseen liittyvien asiakirjojen esittämismäärällisyyttä tai vesiliikennettä koskevia alueellisia kieltoja ja rajoituksia.

lisuuksia, vesikulkuneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa, vesiliikenteeseen liittyvien asiakirjojen esittämismäärällisyyttä tai vesiliikennettä koskevia alueellisia kieltoja ja rajoituksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

8.

Laki**rikesakkorikkomuksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikesakkorikkomuksista annetun lain (756/2010) 4 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

4 §

*Moottorikäyttöisen ajoneuvon asiakirjoja
koskevat rikkomukset*

*Moottorikäyttöisen ajoneuvon asiakirjoja
koskevat rikkomukset*

Moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa
vaadittavien asiakirjojen mukana pitämistä
koskevassa

1) ajoneuvolain 66 a §:n 1 momentissa,
2) tieliikennelaissa tai sen nojalla annetussa
säännöksessä,
3) kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä
annetun lain (693/2006) 29 §:n 1 momentissa,
kun rikkoja on muu kuin liikenteenharjoittaja,

säädetyн velvollisuuden tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrätään kuljettajalle 20 euron rikesakko.

Moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa
vaadittavien asiakirjojen mukana pitämistä
koskevassa

1) ajoneuvolain 66 a §:n 1 momentissa,
2) tieliikennelaissa tai sen nojalla annetussa
säännöksessä,
3) kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä
annetun lain (693/2006) 29 §:n 1 momentissa,
kun rikkoja on muu kuin liikenteenharjoittaja,

4) ajokorttilain (/) 32 §:ssä,
5) taksinkuljettajien ammattipätevyydestä
annetun lain (695/2009) 23 §:ssä tai
6) kuorma- ja linja-auton kuljettajan ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 17 §:n 2 momentissa

säädetyн velvollisuuden tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrätään kuljettajalle 20 euron rikesakko.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.